Notulen

Provinciale Staten van Noord-Holland

Datum	:	12 en 19 november 2018
Voorzitter	:	dhr. J.W. Remkes
Griffier	:	mw. K. Bolt
Contactpersoon griffie	:	mw. V. Mulder - statengriffie@noord-holland.nl

Aanwezig: Mw. R. Alberts (SP), mw. W. van Andel (CDA), dhr. E. Annaert (VVD), dhr. W. Bakker (D66), mw. I.A. Bezaan (PVV), dhr. T.M. Buijtendorp (D66), mw. C. Boelhouwer (SP), dhr. J.M. Bruggeman (SP), dhr. M. Deen (PVV), mw. S.S. Doevendans (PvdA), mw. M. van Duijn (PvdA), dhr. H.J. de Graaf (CDA), mw. J.M.E. de Groot (SP), dhr. F. de Groot (D66), dhr. J. Haijen (SP), dhr. D.G. Heijnen (CDA), dhr. A. Hietbrink (GL), dhr. J.J.A.M. van Hooff (PVV), dhr. W. Hoogervorst (SP), mw. A.A.J. Jellema (PvdA), mw. J.F.L. Kaamer van Hoegee (VVD), dhr. P.J. de Kam (CDA), dhr. N. Kaptheijns (PVV), mw. P.E. Kirch-Voors (VVD), mw. S. Klaassen (D66), dhr. M.C.A. Klein (CU-SGP), mw. R.P.M. Kocken (GL), mw. W. Koning-Hoeve (CDA), dhr. F. Kramer (GL), dhr. J. Kramer (VVD), mw. F.M. Lagerveld (VVD), mw. A. van Langen-Visbeek (VVD), dhr. J.H. Leever (ONH), dhr. A.E. van Liere (PvdD), dhr. M.S. Ludriks (PVV), mw. O.A.C. de Meij (50PLUS), dhr. N. Papineau Salm (PvdA), mw. Z. Pels (GL), mw. E.A.S. Rommel (VVD), mw. C.W.M. van Rooij (PvdA), dhr. D.J. van der Sluijs (PVV), dhr. J.P.M. van Straaten (VVD), mw. A.J.C.E. Strens (D66), dhr. H.W. Struben (D66), dhr. A.E. Tijssens (D66), dhr. M. Tromp (VVD), dhr. X.J. den Uyl (PvdA), mw. L.D. Vermaas (PvdD), dhr. L.Hj. Voskuil (PvdA), mw. C. Weemhoff (D66), dhr. M.R.F. Wiesehahn (VVD), dhr. A.J.C. de Wit (VVD), dhr. Z. Yurdakul (D66), mw. I. Zaal (D66), dhr. F.A.S. Zoon (PvdD)

Afwezig: 12 november 2018: mw. I.A. Bezaan (PVV), mw. P.E. Kirch-Voors (VVD)
19 november 2018: dhr. D.G. Heijnen (CDA)

Agenda **Paginanummer**

1.	Opening en mededeling	03
2.	Vaststelling agenda, vaststellen primus bij hoofdelijke stemming en regeling van werkzaamheden	03
2.a.	Actualiteiten	03
3.a.	Bekrachtiging besluit GS inzake opgelegde verplichting tot geheimhouding	06
3.b.	Lijst geheimhouding PS	06
4.	Vaststelling notulen van de vergaderingen van 8 oktober 2018	06
5.	Vaststelling strategische Statenagenda	06
6.	Vaststelling lijst ingekomen stukken	06
7.	Voortgangslijst van moties	06
8.	Hamerstukken	06
8.a.	Statenvoordracht 68 Vijfde Nota Grondbeleid	06
8.b.	Statenvoordracht 65 Data-strategie van de provincie Noord-Holland	06
8.c.	Statenvoordracht 63 Laatste begrotingswijziging 2018	06
8.d.	Statenvoordracht 64 Nota Reserves 2018	06
8.e.	Statenvoordracht 66 Wijziging Verordening op de behandeling van bezwaar- en klaagschriften NH 2014	07
8.f.	Statenvoordracht 67 Wijziging Waterverordeningen Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Hoogheemraadschap Rijnland en Waterschap	

	Amstel, Gooi & Vecht	07
8.g.	Statenvoordracht 74 Wijziging reglement van bestuur Hoogheemraadschap Rijnland	07
8.h.	Statenvoordracht 75 Wijziging reglement van bestuur Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier	07
8.i.	Statenvoordracht 71 Wijziging Provinciale Milieuverordening 2018 Tranche 10A	07
9.	Statenvoordracht 60 Begroting 2019	07
10.	Statenvoordracht 72 Vaststellen Omgevingsvisie NH2050	96
11.	Statenvoordracht 69 Concept-programmabegrotingen 2019 IPO en BIJ12	157
12.	Statenvoordracht 61 Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur (PMI) 2019-2025	158
13.	Statenvoordracht 62 Provinciaal Meerjarenprogramma Onderhoud (PMO) 2019-2026	158
14.	Statenvoordracht 70 Programma Natuurontwikkeling 2019-2023	177
15.	Initiatiefvoorstel PvdD “Groen doet kinderen goed”. Nummer 73	190
16.	Vragenuur	193
17.	Sluiting	193

1. Opening en mededelingen

De **VOORZITTER**: Dames en heren, van harte welkom. De vergadering is geopend. Ik verzoek u uw mobiele telefoons tijdens de vergadering uit te zetten. Bericht van verhindering is binnengekomen van mevrouw Kirch (VVD), mevrouw Bezaan (PVV) en mevrouw Weemhoff (D66) en gedeputeerde Loggen zal later aansluiten in verband met artsenbezoek van zijn zoon. In de loop van de ochtend treft u een traktatie aan van de heer Loggen omdat hij vandaag de heuglijke leeftijd van 50 jaar bereikt. Er mag geapplaudisseerd worden als hij aanwezig is. in verband met de aanwijzing van een lijsttrekker van GL zal vanaf heden mevrouw Pels optreden als fractievoorzitter van GL, aldus een mededeling van de heer Hietbrink. Hartelijk welkom aan de mensen die vandaag te gast zijn. Zoals in het presidium van 29 oktober is afgesproken dient u vanaf heden uw moties en amendementen in tweevoud in te dienen, een ondertekend en een niet ondertekend exemplaar. Het niet ondertekende exemplaar wordt voor online publicatie gebruikt. De spreektijd bij de agenda is gebaseerd op twee vergaderdata voor vandaag en de uitloopdatum 19 november. Ik verzoek u als u voor 19 november nog wat spreektijd over wilt houden, om dat goed in het achterhoofd te houden.

2. Regeling van werkzaamheden, vaststellen primus bij hoofdelijke stemming en vaststelling agenda

De **VOORZITTER**: De primus. Op grond van artikel 18 van het Reglement van Orde is het lotnummer gevallen op nummer 27, de heer Van Straaten (VVD). De vaststelling van de agenda. Zoals impliciet al gezegd, mochten wij vandaag niet klaar komen en dat is de verwachting, dan zal de zaak worden doorgeschoven naar 19 november maar in ieder geval zal de tweede termijn van de Omgevingsvisie zowel voor GS als PS op 19 november plaatsvinden.

2.a. Actualiteiten

De **VOORZITTER**: Er is een actualiteit aangemeld. Het presidium is per e-mail om advies gevraagd. De actualiteit betreft een verzoek van de PvdD en de CU/SGP conform artikel 48 Reglement van Orde inzake de Programmatische Aanpak Stikstof (PAS) in strijd met de Habitatrichtlijn. Het presidium heeft positief geadviseerd over de actualiteit, maar PS besluiten hierover. Mag ik de tegenstanders vragen de hand op te steken? Die zijn er niet, zodat besloten is de actualiteit doorgang te laten vinden. Voor zover mij bekend zijn er geen moties Vreemd aan de orde van de dag aangekondigd. Dat klopt, zodat daar ook niet over gestemd hoeft te worden.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Voorzitter. Afgelopen woensdag 7 november beantwoordde het Hof van Justitie in Luxemburg de vragen van de Raad van State over de PAS en maakte een einde aan de huidige PAS. Wij hebben te horen gekregen dat het college zo verstandig is geweest om goed te kijken naar de uitspraak en daarom afgelopen week geen besluiten te nemen in het kader van de PAS. Vanaf vandaag zou dat weer kunnen gaan gebeuren. Het Hof heeft veel nadruk gelegd op het voorzorgsbeginsel en het is dan ook in lijn met het voorzorgsbeginsel dat wij tot verdere

duidelijkheid gegeven kan worden over de status van PAS, geen nadere besluiten te nemen en ook gemeenten oproepen om geen besluiten te nemen in het kader van de PAS, want met die besluiten kunnen meer stikstofvervuilende activiteiten toegestaan worden en dat kan onze natuur niet hebben en is in strijd met de Habitatrichtlijn. Er zijn heel veel vragen te stellen over PAS, zoveel dat ik het niet reëel acht dat GS deze gaan beantwoorden in deze actualiteit. Daarom richt ik mij op een vraag en roep alle Statenleden op hun vragen schriftelijk te stellen. Wij zullen deze week schriftelijke vragen stellen over dit onderwerp aan de gedeputeerde, zodat hij in alle rust alle vragen kan beantwoorden, maar ik hou het nu bij een vraag. Bent u bereid om enerzijds geen besluiten meer te nemen tot de vragen zijn beantwoord dan wel de Raad van State uitspraak heeft gedaan over de status van PAS en bent u bereid om gemeenten op te roepen om eveneens die besluiten niet te nemen?

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Aanvullend op deze woorden, maken wij ons met name zorgen over twee aspecten. De effecten op de infrastructuurplannen van de provincie en op die van de vele ondernemers in de provincie. Wij willen aanvullend weten of u inzicht heeft in hoeveel ondernemers nu in onzekerheid verkeren en op welke manier u van plan bent om voor hen zo snel mogelijk duidelijkheid te realiseren.

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Voorzitter. Wij zijn vooral benieuwd naar de reactie van de gedeputeerde. Wij zijn ook bang dat wij met zijn allen in een soort freeze gaan staan en dat kan niet de bedoeling zijn. De bal ligt nu bij de Raad van State. Alle provincies worstelen hiermee, er dient zorgvuldigheid betracht te worden en ik hoop dat de gedeputeerde daar iets over kan zeggen.

Gedeputeerde **TEKIN**: Voorzitter. De heer Van Liere stelt twee vragen en de heer Klein doet er nog een schepje bovenop over de infra en de ondernemers. Ik begin bij het begin. Het klopt dat wij die vergunning on hold hebben gezet. Als IPO hebben wij besloten om die periode te verlengen, in ieder geval tot en met donderdag a.s., want dan is er bestuurlijk overleg met de minister en daarover zullen wij u nader informeren. U kondigt al schriftelijke vragen aan, dat is prima, die zullen wij proberen zo snel mogelijk te beantwoorden. Moet het zo zijn dat we wat sneller moeten zijn, dan kan ik nu al zeggen dat ik niet ga wachten tot de schriftelijke vragen de procedure in zijn geweest maar dat ik een tussenbericht laat uitdoen. Ik zal proberen een lijstje van ondernemers samen te stellen. U heeft al een lijst gekregen bij de begroting in antwoord op technische vragen met die projecten. De heer Van Liere zegt dat er een einde is gekomen aan PAS, maar daar zitten wij heel anders in. Wij proberen de uitspraak goed te doorgronden, vandaar het overleg donderdag a.s. Ik kan u wel zeggen dat het Hof niet heeft gezegd dat een PAS niet wordt geaccepteerd, er wordt wel een PAS geaccepteerd, maar dat zit met name in de wetenschappelijke onderbouwing. Wij moeten het werk van de Raad van State hier niet gaan overdoen. Dat is strikt gescheiden in dit land.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Volgens mij is het wel belangrijk om onderscheid te maken tussen: een PAS is mogelijk, want dat laat het Hof inderdaad open, maar de huidige PAS, u weet hoe die

in elkaar steekt. Rechtsoverweging 132 en 104 zijn heel duidelijk, indien er een overspannen situatie is en die is er in Nederland, dan is er voor de huidige PAS geen ruimte. Ziet u dat ook?

Gedeputeerde **TEKIN**: Om dit soort vragen grondig te kunnen beantwoorden, moet je de uitspraak grondig bestuderen. Daar zijn wij nu mee bezig en laten wij daar op wachten, want we kunnen hier nu lang over praten maar morgen kan de wereld er weer totaal anders uitzien. Ik kan toezeggen dat de vergunningen in ieder geval tot en met donderdag on hold staan, dat geldt voor het hele land, dat hebben de IPO-partners samen met de minister afgesproken. De PAS juristen zijn aan het studeren en ik zie de vragen tegemoet. Ik wacht niet totdat de route van de schriftelijke vragen is doorlopen, maar dat ik al eerder een tussenbericht van mijn kant aan u doe toekomen.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Ik had een motie achter de hand voor het verlengen van de schorsingsperiode van de vergunningen. Ik hoor dat dat het geval is tot en met donderdag en daar ben ik blij mee. Dan is er een nieuw moment waarop GS zullen moeten besluiten om alsnog te gaan verlengen of weer over te gaan tot het verlenen van vergunningen. Ik wil de gedeputeerde expliciet vragen om daarbij het voorzorgsbeginsel expliciet te gaan toepassen bij de afweging. Hij heeft niet gereageerd op mijn verzoek om het ook te communiceren aan gemeenten. Het is namelijk niet zo dat de ruimte onder de PAS alleen verdeeld wordt door vergunningen, maar dat kan ook door middel van een melding waarbij het bekrachtigd wordt met een besluit op een bestemmingsplan. Gemeenten kunnen ook nog steeds ruimte weggeven onder de PAS die waarschijnlijk in strijd is met de Habitatrichtlijn. Gaat u nog actie ondernemen naar gemeenten?

De heer **DE GROOT** (D66): Voorzitter. Ik ben blij met de toezegging van de gedeputeerde en met de vragen die gesteld zijn over ondernemers en infra en alles wat eromheen hangt, want hier hangen grote belangen mee samen van natuur en werkgelegenheid. Mocht er wat gaan optreden, dan zullen er ook transitievragen opkomen, bijvoorbeeld in het agrarische veld. Het is daarom goed om als er consequenties zijn, deze over de volle breedte in kaart te brengen, wat er moet gebeuren en welke rol de provincie daarin heeft en dat er snel en adequaat gehandeld kan worden, want er staat veel op het spel.

Mevrouw **KONING** (CDA): Voorzitter. Wij vinden het logisch dat er goed gekeken wordt hoe alles in elkaar zit en wat er wel en niet mogelijk is, maar wij willen oproepen om niet te lang te wachten en als er duidelijkheid is, de vergunningverlening weer op te starten.

Gedeputeerde **TEKIN**: Voorzitter. Ik sluit mij aan bij de laatste twee sprekers. Als die duidelijkheid er is, dan zullen wij dat niet nalaten. Het voorzorgsbeginsel hebben wij al toegepast door de on hold te verlengen, maar ik ga niet vooruitlopen op wat wij donderdag met elkaar gaan bespreken. Mocht het zo zijn dat het kwartje de ene kant opvalt, dan moeten wij dat gemotiveerd gaan doen. De bal ligt nog steeds bij de Raad van State. Zij hebben een planning en in het eerste kwartaal 2019 gaan ze de mensen spreken en in het tweede kwartaal in 2019 komt er een beslissing. Wij hebben ook een verantwoordelijkheid op weg daar naartoe met de vergunningverlening. Dat zien wij zeker zo. De gemeenten kijken ook mee, maar op uw verzoek

zal ik dit expliciet onder de aandacht brengen, in ieder geval dat wij tot en met donderdag de vergunningverlening on hold hebben gezet.

3.a. Bekrachtiging besluit GS inzake opgelegde verplichting tot geheimhouding

De **VOORZITTER**: Er is geen geheim stuk ter bekrachtiging binnengekomen. Wenst iemand hier het woord over? Dat is niet het geval. Dan is de opgelegde geheimhouding bekrachtigd.

3.b. Lijst geheimhouding PS

De **VOORZITTER**: Door de griffie zijn geen opmerkingen ontvangen. Wenst iemand over deze lijst geheime stukken het woord? Dat is niet het geval, dan stel ik u voor de lijst voor kennisgeving aan te nemen.

4. Vaststellen notulen van de openbare vergaderingen van 8 oktober 2018

De **VOORZITTER**: Hierover zijn door de griffie tot dusver geen opmerkingen ontvangen. Verlangt iemand over de notulen het woord? Dat is niet het geval, dan zijn de notulen ongewijzigd vastgesteld.

5. Vaststellen Strategische Statenagenda

De **VOORZITTER**: Wenst iemand daarover het woord? Dat is niet het geval. Dan is de Strategische Statenagenda vastgesteld.

6. Vaststellen lijst ingekomen stukken

De **VOORZITTER**: Hierover zijn door de griffie tot op heden geen opmerkingen ontvangen. Verlangt iemand over de ingekomen stukken het woord? Dat is niet het geval. Dan is voor wat betreft de afdoening van de brieven conform het voorstel van het presidium besloten.

7. Voortgangslijst van moties

De **VOORZITTER**: De griffie heeft geen opmerkingen ontvangen. Verlangt iemand over de voortgangslijst moties het woord? Dat is niet het geval. Dan stel ik u voor de lijst vast te stellen. Dat is bij deze geschied.

8. Hamerstukken
8.a. Statenvoordracht 68 Vijfde Nota Grondbeleid
8.b. Statenvoordracht 65 Datastrategie van de provincie Noord-Holland
8.c. Statenvoordracht 63 Laatste begrotingswijziging 2018
8.d. Statenvoordracht 64 Nota Reserves 2018

8.e. Statenvoordracht 66 Wijziging Verordening op de behandeling van bezwaar- en klaagschriften NH 2014
8.f. Statenvoordracht 67 Wijziging Waterverordeningen Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier, Hoogheemraadschap Rijnland en Waterschap Amstel, Gooi & Vecht
8.g. Statenvoordracht 74 Wijziging reglement van bestuur Hoogheemraadschap Rijnland
8.h. Statenvoordracht 75 Wijziging reglement van bestuur Hoogheemraadschap Hollands Noorderkwartier
8.i. Statenvoordracht 71 Wijziging Provinciale Milieuverordening 2018, tranche 10A

De **VOORZITTER**: Door de commissie NLWM is punt 8.i. als hamerstuk toegevoegd onder voorbehoud van beantwoording van vragen. De beantwoording is op 8 november als nazending gepleegd. Bij punt 8.c. is een erratum van de lijst subsidies buiten de uitvoeringsregeling laatste begrotingswijziging als nazending bij de stukken gepubliceerd. Verlangt iemand over de voordrachten het woord, hoofdelijke stemming, stemverklaring of aantekening? Dat is allemaal niet het geval. Dan zijn de besluiten van 8.a. tot en met 8.i. aangenomen.

9. Statenvoordracht 60 Begroting 2019

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Voorzitter. Jammer dat de heer Loggen niet aanwezig is, anders had ik hem graag willen feliciteren met zijn kroonjaar, maar als hij de notulen leest, dan heb ik dat bij deze gedaan.

De **VOORZITTER**: Die gelegenheid krijgt u nog in de loop van deze dag.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Daar verheug ik mij op. Vandaag gaan we het hebben over de besteding van de euro's die de inwoners van Noord-Holland bijeen hebben gebracht en die wij voor hen gaan uitgeven in 2019. Alle partijen hebben hun wensenlijstje gemaakt om daar vandaag met elkaar over te discussiëren. Waaraan geven we het uit, wat heeft de hoogste prioriteit en wat is volgens ons het meest rechtvaardig, zijn vragen die gesteld zullen gaan worden. Ook mijn fractie heeft daar ideeën over. Als eerste wil ik beginnen over mobiliteit, omdat we daar allemaal mee te maken hebben zodra we thuis de deur uitgaan. We gaan op weg met de auto, de tram, de trein, taxi of gewoon de fiets. Mobiliteit moet gewoon goed zijn. Het wordt steeds drukker in ons land, maar mijn fractie ziet de capaciteit van al deze vormen van mobiliteit veel te weinig toenemen. Mijn fractie is dan ook van mening dat in de volgende Statenperiode mobiliteit nog meer een speerpunt van de provincie moet worden. Hier mag dan van mijn fractie ook meer geld naartoe dan nu het geval is. En nu we het toch over mobiliteit hebben, de Formule 1. Voorzitter, mijn fractie was zeer verheugd dat Formula One Management Limited het circuit Zandvoort een concreet aanbod heeft gedaan om de Formule 1-wedstrijd reeds in 2020 te organiseren. Dat is snel, dat realiseren wij ons, en er zal het een en ander aangepast moeten worden aan het circuit om deze wedstrijd tot een feest te kunnen maken waar onze eigen Max kan schitteren. Het zal dus druk worden, voorspelt mijn fractie. Met de ogen van de hele wereld op ons gericht mag dit geen puinbak worden. Gedeputeerde Bond heeft al bij het indienen van de motie van de PVV (PS 9 november 2015 door de heer Ludriks) aangegeven dat vanuit de provincie

volledige medewerking is te verwachten en dat verheugt ons. Wij zien echter ook enkele beren op de weg. Met slechts twee toegangswegen naar Zandvoort en beperkte parkeergelegenheid, is het misschien een idee om een ander sterk punt van Nederland in te zetten. Naast een pendeldienst vanuit de Haarlemmermeer voor bussen en de trein, is de fiets misschien ook een serieuze optie. Formule 1-liefhebbers kunnen dan hun auto in de Haarlemmermeer parkeren en dan het stuk naar Zandvoort fietsen. Het is maar een idee dat ik ter overweging mee wil geven. Elk jaar geeft de provincie veel geld aan van alles en nog wat uit. Vaak kan mijn fractie dat ondersteunen, maar wat mijn fractie niet kan ondersteunen, is dat de provincie een bankfunctie onderhoudt. De PVV is vanuit ideologisch oogpunt zeer kritisch op financiering door de provincie waarbij garanties en leningen om de hoek komen kijken. De provincie moet geen bankje willen spelen. De realiteit is echter dat dit helaas op grote schaal gebeurt en daarom moet dit voor PS zo transparant mogelijk gebeuren. De Randstedelijke Rekenkamer was dan ook terecht zeer kritisch over de uitvoeringslijn en dat deze niet door PS is vastgesteld. Wij steunen dan ook de aanbevelingen van de Rekenkamer en vinden de reactie van GS bemoedigend. Maar wat ons betreft mag de omvang van garanties en uitstaande leningen flink omlaag. Verder wil mijn fractie het verzoek doen om de Staten periodiek te informeren over de stand van zaken van de richtlijnen die door de Randstedelijke Rekenkamer zijn aangegeven. Wij zullen dat uiteraard nauwkeurig volgen. Nog even voortbordurend op het participatiefonds duurzame energie: begin van dit jaar werd Tocardo Tidal Power, een bedrijf dat gespecialiseerd is in getijdenstroom, een nog relatieve jonge vorm van energieopwekking, door de rechtbank in Alkmaar failliet verklaard. Echter, door het Participatiefonds Duurzame Energie, een revolverend fonds, waar vorige vergadering door de Provinciale Staten – maar met uitzondering van de PVV – weer 25 miljoen extra in is gestort, kan dit bedrijf een doorstart maken. Is er dan niemand bij de provincie die zich afvraagt waarom dit bedrijf dat in eb en vloed zit failliet is gegaan? Zijn we zo ver doorgeschoten dat elk duurzaamheidsidee, hoe vreemd het ook is, geld bij de provincie weet los te krijgen? Al deze ideeën kosten de burgers van Noord-Holland vele tientallen miljoenen zonder dat het ooit voldoende rendement oplevert. Laten we hier alsjeblieft verstandiger mee omgaan. Dat we ooit naar andere vormen van energievoorziening toe moeten, is duidelijk. We gaan het niet redden met wind- en zonne-energie, geothermie, aquathermie, blue energy en wat allemaal nog niet meer. Momenteel is er erg veel te doen omtrent de discussie over kernenergie. In de Telegraaf is een enquête gehouden waaruit naar voren komt dat 88 % van de deelnemers van mening zijn dat kernenergie op de klimaatagenda moet. EenVandaag heeft ook een enquête uitgevoerd, waarbij ruim 54 % aangaf voor kernenergie te zijn. Verrassend hierbij was dat ook kiezers van CDA, D66, CU en zelfs GL voor kernenergie waren. Ik wil daarom het college verzoeken een haalbaarheidsonderzoek te doen naar kernenergie in Noord-Holland, inclusief aandacht voor Thorium.

Motie 40/12-11-18

Haalbaarheidsonderzoek uranium- en thoriumkernenergie voor Noord-Holland

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Constaterende dat:

- *Het energieverbruik door huishoudens en industrie in 2050 mogelijk is verdubbeld;*
- *Hernieuwbare energiebronnen, zoals wind- en zonne-energie, maar een beperkte bijdrage kunnen leveren aan ons stijgende energieverbruik.*

Overwegende dat:

- *Kernenergie wel een grote bijdrage zou kunnen leveren aan het stijgende energieverbruik;*
- *Het maatschappelijk draagvlak voor kernenergie aan het groeien is;*
- *Minister Wiebes (VVD) van Economische Zaken op 8 november 2018 tijdens een debat in de Tweede Kamer aangaf dat "we moeten openstaan voor de rol van kernenergie".*

Roepen het college op om:
Zo snel mogelijk een haalbaarheidsonderzoek te starten naar uranium- en thoriumkernenergie als duurzame energiebronnen voor Noord-Holland en om elk halfjaar in de vakcommissie verslag te doen van de vorderingen betreffende het haalbaarheidsonderzoek.

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie PVV

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Ik heb een vraag naar aanleiding van de subsidieverordening. Mag een aanvrager namens een stichting of vereniging van een subsidie het verkregen bedrag, de subsidie besteden bij het bedrijf waar de aanvrager zelf werkzaam is? Ook als dit bedrijf in een andere provincie is gevestigd en ook als een ander persoon namens dat bedrijf de adviezen geeft? De persoon in kwestie doet in principe onbetaald vrijwilligerswerk en kan geacht worden de benodigde kennis zelf in huis te hebben, omdat hij zelf ook bij dat gespecialiseerde bedrijf in dienst is. Mag dit zomaar? Ik heb dit in de subsidieverordening niet terug kunnen vinden, vandaar deze vraag. Zo nee, wordt bij de verlening van de subsidie wel gekeken waar het geld voor wordt aangevraagd en waar het wordt besteed? Graag hierop een antwoord van de gedeputeerde.
En mogelijk afhankelijk van het antwoord kom ik met een motie in tweede termijn. Nu even een precair punt wat mijn fractie graag wil aanhalen. Het CBS heeft recentelijk prijsgegeven dat de bevolking in 2017 met 235.000 personen is toegenomen. Deze toename bestaat voor een groot deel uit asielzoekers en arbeidsmigranten en het ziet er niet naar uit dat dit de komende jaren minder wordt, waardoor de vraag naar huisvesting steeds meer toeneemt. Doordat de bouw van nieuwe woningen achterblijft, komt de bestaande woningmarkt sterk onder druk te staan. Niet alleen in de MRA, maar ook aan de randen daarvan. Mensen trekken weg uit Amsterdam en gaan in de goedkopere steden en dorpen rond Amsterdam wonen. Hier is de provincie voor een groot gedeelte schuldig aan, maar daar kom ik later op terug. Doordat Amsterdammers hun huis verkopen voor hele hoge bedragen, worden de prijzen in de omringende gemeenten flink opgeschroefd omdat men het geld heeft om te kunnen overbieden op een woning. Je hebt buiten Amsterdam ook meer woning voor hetzelfde geld. Een andere oorzaak die van invloed is, is dat

er ook steeds meer investeerders op de kopersmarkt bezig zijn. Hoewel de effecten hiervan nog wel marginaal zijn, zijn de invloeden hiervan wel steeds meer merkbaar voor kopers en met name voor de jeugd en de starters wordt het daardoor steeds moeilijker om een huis te kopen, enerzijds omdat het te duur is en anderzijds omdat er te weinig te koop staat waardoor, u raadt het al, die huizen te duur worden verkocht. De prijzen worden steeds meer onderhevig aan vraag en aanbod. Daarnaast heeft het Rijk de gemeenten een dwingend verzoek opgelegd om jaarlijks een bepaald aantal vergunninghouders op te nemen. Hierdoor komt de sociale huurmarkt nog verder onder druk te staan. Voor de burger loopt de toch al absurd lange wachttijd nog meer op. Het zou beter zijn als het Rijk veel meer doet voor opvang in de regio's buiten Europa. Veel gemeentebesturen gaven deze vergunninghouders voorrang, al dan niet op het verkeerde been gezet. Er is namelijk geen sprake van een voorrangsregeling voor vergunninghouders, wat veel gemeenten wel dachten, dus op dat gebied valt er ook niet veel af te schaffen. De Wet kostenverhaal huisvesting statushouders uit 2016 is nooit bij de Tweede Kamer ingediend. Gemeenten en partijen die beweren dat gemeenten door deze wet boetes van 1.850 euro per vergunninghouder per maand kunnen krijgen, spreken onwaarheden. Wat wel bestaat, is dat de provincie kosten mag verhalen op gemeenten om deze vergunninghouders alsnog elders onder te brengen, als gemeenten niet aan het verzoek van het Rijk voldoen. De provincie kan dan de vergunninghouders in een andere gemeente of asielzoekerscentrum onderbrengen. Is een strafoplegging niet een buitengewoon oneerlijke maatregel? De gewone hardwerkende Nederlander moet deze kosten middels belastingen opbrengen. In steeds meer gemeenten is zeer terecht te horen dat ze van deze taakstelling af willen. Daarom een motie.

Motie 41/12-11-18
Geen provinciale uitvoering van taakstelling gemeenten inzake huisvesting vergunninghouders

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Roepen het college op om:
Contact op te nemen met het Rijk om aan te geven dat Gedeputeerde Staten van Noord-Holland geen taakstelling van gemeenten gaan uitvoeren die niet de taakstelling kunnen en/of willen halen inzake het huisvesten van vergunninghouders.

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie PVV

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): En hiermee is dit onderwerp meteen een van de grootste punten voor de verkiezingen in maart. Daarnaast zien gemeenten dat 14 tot 19 jaar wachten op een sociale huurwoning geen uitzondering is en deze geluiden horen wij vanuit meerdere gemeenten. Zo'n lange wachttijd is ronduit schandalig te noemen. Dit is uiteraard niet helemaal aan vergunninghouders toe te schrijven, dat zou niet eerlijk zijn, maar het is wel zo dat vergunninghouders nu gemiddeld binnen 3 tot 6 maanden een eengezinswoning of een

appartement krijgen toegewezen. Iemand die door echtscheiding of schulden dakloos wordt, heeft bijvoorbeeld in Amsterdam slechts recht op bed, bad en brood. Dus in het ergste geval zitten ze tussen de verslaafden of gaan noodgedwongen op een camping wonen. Maar het kan nog schrijnender. Op 28 oktober 2018 twittert Mieke H. (Huisman) uit Beverwijk het volgende. En ik citeer: ”50-jarige, rolstoelafhankelijke vrouw dakloos sinds 26 oktober 2018, wordt door gemeente Beverwijk niet geholpen. Ondanks urgentiebewijs sinds februari 2018. Ga maar naar HVO Haarlem. Geen plek? Jammer voor je. Wie helpt mij? Ik zit buiten in de regen in mijn rolstoel.” Einde citaat. Ze kreeg het advies zich te melden bij de regionale nachtopvang in Haarlem. Maar die zat vol, waardoor ze ook vrijdag- en zaterdagnacht doorbracht in een portiek in de Heemskerkse Mozartstraat. En dan komt de gemeente Beverwijk gelukkig wel in actie, maar eigenlijk te laat. Dit komt omdat ook in Beverwijk het huizenaanbod tekort schiet. En daar is Beverwijk niet uniek in. Er is eenvoudigweg niet voor iedereen een huis.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Wat is hier het verband met onze begroting?

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Huisvesting mevrouw. Ik weet niet of u het begin van mijn verhaal heeft gevolgd, maar het heeft allemaal te maken met een tekort aan huisvesting en volgens mij heeft dat alles te maken met de begroting, of niet? Nee. Dat vind ik jammer. Ik zou nog even terugkomen op de schuld van de provincie betreffende de oplopende wachttijden voor sociale huurwoningen. Ik neem hierbij even Amsterdam als voorbeeld, omdat het probleem hier heel extreem is. In Amsterdam heeft men besloten dat van alle huizen die gebouwd mogen worden, 60% sociale huurwoningen moeten zijn. Dat is mooi, ware het niet dat de kosten van deze sociale huurwoningen voor een groot gedeelte worden bekostigd door de bouw van gewone koopwoningen. De verhouding koopwoning ten opzichte van sociale huurwoning ligt dus gigantisch scheef, aangezien de projectontwikkelaar ook nog iets van winst wil maken. En bij deze verhouding gaat dat niet lukken. Dan moet de verhouding meer in de richting van 30% en 70% liggen. De projectontwikkelaar zegt dan terecht dat hij wel elders gaat bouwen. Hij heeft ten slotte heel wat monden te voeden met zijn bedrijf. Mijn verzoek aan het college is dan ook: doe er wat aan, want er moeten wel voldoende sociale huurwoningen beschikbaar zijn. Als we dit niet snel en adequaat oppakken, dan ziet mijn fractie het er nog van komen dat we moeten bouwen op plekken waar we het helemaal niet willen, zolang dat niet nodig is. Binnenstedelijk woningen realiseren en concentreren is de bedoeling, maar blijkbaar werkt dat in de praktijk toch niet helemaal. We kunnen dan ook wel de conclusie trekken dat er eigenlijk een potje van is gemaakt. Wat onze fractie grote zorgen baart, is het welzijn van de bijen. Want het gaat niet goed met de bij. Al jaren bericht de media over het snel afnemende aantal bijen door onder andere de varroamijt, die hele bijenvolken vernietigt en dat is een wereldwijd probleem. Wij zijn bezorgd, omdat zonder de bij er veel minder groente en fruit beschikbaar zou zijn, wat ook zijn weerslag heeft op de Noord-Hollandse economie, aangezien onze land- en tuinbouwsector een grote werkgever is en veel geld verdient met de export van groente, fruit en zaden. Maar er gloort hoop aan de horizon, voor wat betreft het resistent maken tegen de varroamijt. Er is in Noord-Holland een prachtig en veelbelovend initiatief. De Stichting Arista Bee Research is in samenwerking met Stichting Buckfast Marken en andere enthousiaste Noord-Hollandse telers bezig met de kweek en verspreiding van een bij die resistent is voor de varroamijt. Het programma Brandpunt-plus van

KRO/NCRV had op dinsdag 11 september 2018 een prachtige reportage over dit initiatief, wat aanleiding voor onze fractie was om op werkbezoek te gaan bij Buckfast Marken. De resistente bij wordt nu op kleine schaal gekweekt en verspreid onder imkers in binnen- en buitenland, maar het is natuurlijk de bedoeling dat deze bij zo snel mogelijk over heel Nederland en de rest van de wereld wordt verspreid. Er is dan ook door Arista Bee Research een ambitieus plan opgesteld, waarbij Buckfast Marken, zaadbedrijven en telers in de gebieden rond Enkhuizen en Warmenhuizen een belangrijke rol moeten gaan vervullen.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Voorzitter.

De **VOORZITTER**: In welke kleed hult u zich? Kamelenbedrijven dacht ik.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Ik begrijp dat uw nieuwsgierigheid geen grenzen kent, maar alles wordt straks onthuld. Ik heb een interruptie. Begrijp ik nou goed dat terwijl de bij doodgaat vanwege landbouwgif, tekort aan voedsel en de varroamijt, dat u de bij wilt gaan aanpassen aan de omstandigheden in plaats van de omstandigheden voor de bij te verbeteren?

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): De varroamijt is een groot probleem, een van de problemen, maar je kunt niet alle problemen in een keer oplossen. Dat weet de heer Van Liere ook, dus misschien heeft hij een motie over landbouwgif straks? Laten we daarop hopen. Als je ze resistent maakt tegen deze varroamijt en ik kom daar nog op terug, dat gebeurt niet door genetische manipulatie. Het wordt gewoon gedaan door kruisen van resistente bijen, dan krijg je daar een hele mooi bij van.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Ik ben echt ontroerd door uw aandacht voor de bij, maar aan het begin van uw bijdrage zei u dat u vooral wilde investeren in meer wegen, mobiliteit en infrastructuur. Wij weten dat bijen niet erg van wegen houden maar wel van natuur en duurzame landbouw. Zou u niet voordat wij de bij moeten gaan aanpassen, daar meer geld aan moeten besteden?

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Ik heb het idee dat mevrouw Zaal zit te slapen tijdens de vergadering, maar misschien moet ik het iets leuker maken. Ik heb net gezegd dat daar meer geld naartoe mag, ja, naar onder andere mobiliteit en natuur. Bepaalde punten voor natuur zullen wij steunen, niet alle rare ideeën die hier voorgelegd worden, maar de bij is de basis van onze voedselvoorziening. Als mevrouw Zaal wil luisteren terwijl ik sta te praten, dat zou ik wel netjes vinden. De bij is de basis van de voedselvoorzieningen, dus als daar geld heengaat, dan zullen wij dat zeker ondersteunen. De NNN als doelstelling steunen wij niet, maar behoud van natuur daar kunt u ons altijd op vinden. NNN is nieuwe natuur, ja.

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Wij krijgen hier een college natuur van de PVV.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Als uw kennis zo laag is, dat u dit als college ervaart.

De **VOORZITTER**: De heer Van der Sluijs geeft geen college, maar geeft de opvattingen van zijn partij weer.

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Het wordt mij toch een beetje uitgelegd als zijnde, we hebben NNN, natuur, maar dat is niet hetzelfde zegt de heer Van der Sluijs. Misschien moeten wij dan aan de heer Van der Sluijs college geven, want zodra het NNN is….

De **VOORZITTER**: Daar zoekt u maar een andere gelegenheid voor.

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Dat is waar, maar zojuist hebt u een tegenstelling verteld. U zegt, natuur bestaat niet, enzovoorts, maar u bent tegen maatregelen die de klimaatrechtvaardigheid enzovoorts bevorderen, dus minder CO2 en dat soort dingen en aan de andere kant zegt u, ik wil wegen aanleggen en dat is met elkaar in tegenstelling. Kunt u het nog een keer uitleggen want ik merk hier enige verwarring.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Dat zijn heel veel woorden. Heb ik nog een uurtje? Dan wil ik daar graag op antwoorden. U kent onze standpunten over de NNN, maar anders wil ik daar graag nog een keer met u over debatteren. Er is dan ook door Arista Bee Research een ambitieus plan opgesteld, waarbij Buckfast Marken, zaadbedrijven en telers in de gebieden rond Enkhuizen en Warmenhuizen een belangrijke rol moeten gaan vervullen. Het plan behelst in het kort dat in deze gebieden een bevruchtingsstation komt waar op grote schaal bijenvolken worden gekweekt om uiteindelijk te komen tot varroa-resistente volken. Ik zal u de technische details besparen. Een situatie met alleen maar grote voordelen, aangezien de gekweekte bijenvolken bestuivingswerk doen bij de betreffende bedrijven en je heel snel steeds meer varroa-resistentere volken krijgt door een jaarlijkse selectie van de beste volken tot het gewenste punt dat je 100 % varroa-resistente volken hebt. Er is dus geen sprake van genetische manipulatie met alle gevolgen van dien, maar van natuurlijke selectie. Dus dat is extra mooi. En het plan komt niet zomaar aanvliegen, aangezien er gebruik wordt gemaakt van de zeer succesvolle manier van werken op Hawaï waar waardevolle ervaringen zijn opgedaan. Tevens is er ook veel commitment zichtbaar vanuit het bedrijfsleven. Zo doet bijvoorbeeld het bedrijf Bejo-zaden al twee jaar lang heel actief mee. Op onze vraag of de provincie Noord-Holland een nuttige bijdrage kan leveren, werd heel positief gereageerd. Wij willen dan ook gedeputeerde Tekin oproepen om in overleg met Arista Bee Research een werkbezoek te brengen om dit veelbelovende plan te bespreken en met betrokken organisaties om in kaart te brengen op welke wijze de provincie ondersteuning kan geven. Ik zal dit verzoek ook aan de commissieleden in NLWM voorleggen. Ons werkbezoek aan Buckfast Marken maakte duidelijk dat de stichting een broodnodig steuntje in de rug kan gebruiken. De stichting draait volledig op vrijwilligers en donaties en elk dubbeltje moet drie keer worden omgedraaid. Ons verzoek aan de gedeputeerde is dan ook om bij een nader in te vullen werkbezoek ook daar noodzakelijke behoeften in kaart te brengen en te verwerken in een voorstel. Tot zover de bijen. We missen een stukje Noord-Holland en dat komt niet omdat de Friezen zijn opgetrokken tegen de Hollanders om hun onafhankelijkheid te behouden. Nee, wat dat betreft zijn de Friezen nooit tegen Holland in het geweer gekomen. Andersom was dat wel anders. De laatste keer nog tussen1515-1524. Toen vond er nog een flinke oorlog plaats tussen

Holland en Friesland. Deze was onderdeel van de zogenaamde Gelderse Oorlogen, dus ook toen had je al blokkeer-Friezen. Maar wat is er nu aan de hand? In de Leeuwarder Courant van 28 maart jl. viel te lezen dat het provinciale grensbord op Neerlandsch Trots en toeristentrekpleister De Afsluitdijk door een administratieve fout per ongeluk op de verkeerde locatie is geplaatst. Namelijk, maar liefst zeven kilometer van de correcte locatie, waardoor het voor bijvoorbeeld nietsvermoedende toeristen net lijkt of het monument op de Afsluitdijk bij Friesland hoort. Maar niets is minder waar. Deze fout is al in juli 2017 gemaakt en navraag bij het college van de gemeente Hollands Kroon leerde ons dat het bord nog steeds niet op de correcte plek staat. Kan de gedeputeerde toelichten waarom dat na bijna anderhalf jaar nog steeds niet is gebeurd. En kan de gedeputeerde aangeven wanneer deze fout eindelijk wordt gecorrigeerd?

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Voorzitter. Vandaag wil ik het met u over drie onderwerpen hebben. Klimaatrechtvaardigheid, treinreizen en jeugdzorg. Ik neem u mee. Klimaatrechtvaardigheid. Ik ga herhalen wat ik daar voor de zomer bij de kadernota daarover zei: “Duurzaam, duurzaam, duurzaam, alles moet duurzaam. Er ligt nu een klimaatakkoord. In allerhande media wordt gesproken over CO2-reductie en energietransitie en ook deze kaderbrief trekt geld uit voor de klimaatdoelen. Geen moment dat de SP de klimaatdoelen in twijfel trekt. Ook niet de goede bedoelingen van de provincie, maar uw verhaal is niet compleet. Uit een recent onderzoek is gebleken dat er een hele rare blinde vlek zit in de aanpak van de klimaatschade. Ons wordt geleerd dat we korter moeten douchen, dat de verwarming een graadje lager moet, ook dat we aan de warmtepomp moeten en wat al dies meer. Maar het zijn de bedrijven die de grootste vervuilers zijn. Zij zijn verantwoordelijk voor 3,2 miljard euro klimaatschade, maar betalen daar slechts 1,5 miljard euro aan mee. Huishoudens die van het korter douchen en zo, veroorzaken 2,6 miljard klimaatschade, maar zij betalen maar liefst 5,4 miljard euro. Dus degenen die minder schade veroorzaken betalen meer voor de aanpak daarvan. Hoezo de vervuiler betaalt? En als we dan daarbij bedenken hoeveel huishoudens wij in welke inkomenscategorie hebben, dan kun je snel concluderen dat de laagste inkomens het meeste moeten dokken.” Einde citaat. Het gebruik van de term ‘duurzaam’ dreigt – als we niet oppassen – vervangen te gaan worden door het woord ‘duur’.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Voorzitter, mevrouw Alberts zegt dat de grote bedrijven eigenlijk moeten boeten voor de vervuiling, zo begrijp ik haar woorden, maar zouden die grote bedrijven een extra zakje geld hebben waar ze dat uit betalen of zouden ze misschien de kosten doorberekenen naar de burger, waardoor uiteindelijk toch de burger alsnog de klos is?

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Het verhaal was, 3,2 miljard euro schade door bedrijven, ze betalen 1,5 miljard mee, 2,6 miljard schade door bewoners en zij betalen 5,4 miljard euro. Als door het kabinet en anderen gepredikt wordt dat de vervuiler moet betalen, dan weet u dat dat op deze manier niet helemaal gaat. U zegt, het wordt doorberekend in de prijzen, maar bij wie rekenen de bewoners het door, want zij zijn de klos en moeten alles ophoesten. Ik heb u de vorige keer een heel verhaal horen houden over dat het zo duur was om woningen klimaatneutraal te maken en dat met name woningen met een krappe beurs daar problemen mee hadden, daar bent u fel pleitbezorger voor geweest, ik zou zeggen luister naar het verhaal, want ik zei, duurzaam dreigt

te worden vervangen door duur, toen kwam mijn zin voordat u ging interrumperen, de SP wil daarvoor waken. Volgens mij wilt u dat ook.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Voorzitter, mijn vraag was, denkt u niet dat de burger uiteindelijk de lastenverhoging moet betalen voor de extra kosten. Het zal toch ergens vandaan moeten komen.

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Dat is natuurlijk ook zo, maar zij hebben die kosten al. Daar zou u zich zorgen over moeten maken want u vindt dat de hardwerkende Nederlander alles moet ophoesten maar ze doen het al en daar hoor ik u niet over. Wel? Ik was te snel. Bij de kadernota diende ik een motie in die een uitspraak van de Staten vroeg om de klimaatdoelen op een rechtvaardige manier te behalen. Nogmaals, ik denk dat ik te snel was en lang niet elke fractie was zover om hem te kunnen steunen. Inmiddels is het klimaatakkoord op vele plekken en op vele momenten aan de orde geweest. De term klimaatrechtvaardigheid is daardoor ook door heel veel partijen omarmd en wordt ook gebezigd als zodanig. Ik wil deze motie nu dus opnieuw indienen, zodat ook PS de kans krijgen om zich vandaag officieel uit te spreken voor klimaatrechtvaardigheid. De motie is exact hetzelfde als de vorige keer.

Motie 42/12-11/18
Klimaatrechtvaardigheid

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Overwegende:

- *Dat om de klimaatdoelen te kunnen halen, alle zeilen bijgezet moeten worden;*
- *Dat deze doelen het best bereikt worden er een rechtvaardige verdeling van de kosten wordt gemaakt, zodat mensen niet afhaken of zelfs niet eens aanhaken bij het klimaatbeleid;*
- *Een rechtvaardige verdeling van de kosten niet inhoudt dat de en middeninkomens het meeste moeten bijdragen.*

Constaterende:

- *Dat er een klimaatakkoord ligt waar een dergelijke rechtvaardige verdeling van de kosten nog niet in is opgenomen;*
- *Dat grote bedrijven voor 3,3 miljard euro bijdragen aan de klimaatschade, terwijl zij slechts 1,5 miljard euro bijdragen aan de aanpak;*
- *Dat huishoudens 2,6 miljard euro klimaatschade veroorzaken, terwijl zij 5,4 miljard euro voor de aanpak de schade.*

Spreken uit:
Dat de kosten voor de aanpak van het klimaatbeleid rechtvaardig verdeeld moeten worden en niet overwegend bij huishoudens met een laag of middeninkomen gelegd kunnen worden

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie SP

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Treinreizen.

De heer **ANNAERT** (VVD): U moet dan toch blij zijn met de regering die er zit, als ik uw verhaal beluister.

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Er moet nog wel flink op de deur geklopt worden om het woord klimaatrechtvaardigheid in concrete daden omgezet te zien worden. Qua woorden kan ik er een eind in meegaan, maar de daden moet ik nog zien.

De heer **ANNAERT** (VVD): Ik wil een artikel in het FD aanhalen waar de heer Wiebes, toch niet iemand van uw partij, datgene vertelt wat u nu hier staat te vertellen. Wat wil je dan nog met zo'n motie? Is die symbolisch? Want wat u beoogt, onderkent de regering als geen ander en die zegt ook bij monde van de heer Wiebes, het bedrijfsleven zal zeker moeten gaan betalen en als het om de burger gaat, dan moet het platgeslagen worden, zoals hij dat heeft gezegd. Daar bent u het toch mee eens?

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Ik ben het eens met de uitspraak van de heer Wiebes, maar nu nog de concretisering. Ik vind ook dat wij hier die een aantal maatregelen moeten gaan nemen en stimuleren, ook moeten opletten en dat het niet alleen vanuit het Rijk komt, maar ook hier. Dat is mijn doel.

De heer **ANNAERT** (VVD): Dan gaat het dus om vertrouwen.

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Als iedereen deze motie steunt, doe het nou gewoon met zijn allen en ga niet wachten tot het zover is. Daar gaat het mij om. U vertaalt dat onmiddellijk in wantrouwen maar het is een gezamenlijke afspraak die wij met elkaar maken. Ik zou het fijn vinden als u zou meedoen aan gezamenlijke afspraken. Treinreizen. In het verlengde van het vorige onderwerp wil ik blijven stilstaan bij het effect van vliegen op de luchtkwaliteit en dus het klimaat. De uitstoot is immens en valt niet langer te negeren. Schiphol is sowieso een hoofdpijndossier want naast de uitstoot hebben omwonenden overigens tot in de verre omtrek ook te maken met herrie, wanneer er woningen gebouwd moeten worden kan dat niet zolang er geen grens aan de hoeveelheid vliegbewegingen wordt gesteld. Sommigen dromen van elektrische vliegtuigen, anderen vinden nog steeds dat mensen niet moeten zeuren. Maar we kunnen er niet onderuit, vliegen moet aan banden. Onlangs bespraken we het rapport dat in opdracht van Milieudefensie werd gemaakt door Royal Haskoning. Ik herhaal de belangrijkste conclusie uit dit rapport: over een afstand van 750 km is het vliegtuig heel goed te vervangen door de trein. Natuurlijk, er zullen maatregelen getroffen moeten worden die de keuze voor de trein zullen vergemakkelijken. Maar het is

absoluut niet onmogelijk. Ik heb daarom een motie gemaakt met als titel: Met de trein in plaats van het vliegtuig: GS, zet 'm op!

Motie 43/12-11/18
Met de trein in plaats van het vliegtuig: GS, zet 'm op!

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Constaterende dat:

- *De uitstoot van vliegtuigen op geen enkele manier bijdraagt aan het behalen van de klimaatdoelstellingen;*
- *Uit het onlangs verschenen rapport "Vergelijk vliegen met treinreizen voor korte afstanden" duidelijk is geworden dat (met aanpassingen) treinen de afstanden tot 750 km wel degelijk van het vliegverkeer kunnen overnemen;*
- *Treinverkeer voor een aanzienlijk betere bijdrage aan het behalen van de klimaatdoelstellingen kan zorgen;*
- *GS in hun brief van oktober jl. aan de Omgevingsraad Schiphol hebben geschreven dat uitgangspunt is dat netwerkverkeer voorrang krijgt boven vliegverkeer;*
- *Dit standpunt niet wijdverbreid bekend is geworden.*

Van mening zijnde:
Dat GS als woordvoerder namens de inwoners van Noord-Holland een niet te negeren grootheid mag zijn.

Spreken uit:
GS op te roepen het uitgangspunt "netwerkverkeer voorrang boven vliegverkeer" actiever uit te dragen, met als doel niet alleen de bekendheid met dat standpunt te vergroten, maar ook de druk op te voeren opdat betrokken instanties eerder stappen durven te gaan zetten die de traditionele groei van Schiphol op zijn minst zullen afremmen, maar het liefst zullen terugdringen

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties SP, GL, CU/SGP

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Mijn derde onderwerp betreft de jeugdzorg. Ook hiervoor heb ik een motie gemaakt. Ik gaf hem de titel: jeugdzorg in zorgwekkende toestand. Ik zal hem u in zijn geheel voorlezen. Ik weet niet of ik hem al meteen indien want ik wil eerst een uitspraak en ook anderen zullen er aandacht aan besteden maar dit is de motie in zijn geheel. Constaterende dat per 1 januari 2014 de jeugdzorg is overgegaan van de provincie naar de gemeenten. Dat dit een fikse klus is gebleken. Dat de provincie altijd heeft ingezet op een zogeheten warme overdracht, dat de gemeenten onlangs de alarmklok hebben geluid over de problemen waar zij mee worstelen, vooral de financiële tekorten zijn in de gemeentelijke begrotingen duidelijk geworden.

Dat de wachtlijsten een welhaast gevaarlijke lengte hebben gekregen tot wel 1,5 jaar voordat adequate zorg geboden kan worden. Van mening zijnde dat kinderen er niet om gevraagd hebben de dupe te worden van een door volwassenen gewenste reorganisatie en dat de provincie niet lijdzaam kan blijven toezien hoe de worsteling binnen de gemeenten en de jeugdzorginstanties zich blijft voordoen en spreken uit dat de toestand van de jeugdzorg sinds de transitie in een zorgwekkende toestand verkeert en verzoeken GS te inventariseren van de behoeften zijn bij gemeenten en te onderzoeken welke rol de provincie kan spelen om de jeugdzorg zo te kunnen laten functioneren dat kinderen krijgen wat zij aan zorg nodig hebben en daarover te rapporteren aan PS. Ik wacht met het indienen van deze motie totdat ik een reactie heb gehoord.

De **VOORZITTER**: Dat juich ik zeer toe.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, hoor ik mevrouw Alberts zeggen dat jeugdzorg een van de kerntaken van de provincie zou moeten zijn?

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Dat heeft u niet, want u hoort dat ik wil dat wij niet lijdzaam toezien hoe dit allemaal gebeurt. Ik ga uit van de praktijk en die is dat de wachtlijsten toenemen, dat er grote zorgen zijn. Wij hebben de begrotingen gezien en wij hebben een rol als provincie over de gemeentelijke begrotingen. Daar gaat het mis, dus dan denk ik, laten wij kijken wat wij kunnen doen. Ik zeg niet dat wij weer alles naar ons toe moeten trekken maar eerder, ga nou eens kijken waar de knelpunten liggen, hoe zouden wij kunnen helpen bij alles op een rijtje zetten, advocaat zijn van de kinderen richting het Rijk, wat dan ook, maar inventariseer wat je zou kunnen doen. Het is meer dat je er niet bijstaat zoals de twee beren die broodjes smeren en kijken hoe ze het doen. Dat vind ik een kwalijke zaak.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Dank voor uw toelichting. Heeft u een idee of gemeenten zitten te wachten op hulp van de provincie?

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Ik denk dat zij zitten te wachten op elke hulp die geboden kan worden, omdat het water niet tot aan de lippen staat, maar dat het overloopt.

De heer **ANNAERT** (VVD): Aansluitend bij het CDA, u heeft al meer gezegd, laten wij vooral moties indienen die iets met de provincie te maken hebben dan wel een logische volgorde der dingen kennen. Als u nou denkt dat er iets is op dat vlak, vraag dan eerst eens via een telefoontje of schriftelijke vragen aan GS of er überhaupt een vraagstelling van gemeenten ligt.

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Dat zou onderdeel kunnen zijn van het inventariseren. Wij hebben ooit een kenniscentrum gehad. Ik zeg niet, tuig dat helemaal op, maar er lopen geheid nog lijntjes. De vraag, is er behoefte aan hulp? Ik zou zeggen, sla de krant er nog eens over op of kom anders bij de ouders terecht over wiens kinderen het gaat.

De heer **ANNAERT** (VVD): Dat vind ik te gemakkelijk. Ik heb mevrouw Alberts een suggestie gedaan om het aantal moties te beperkt houden en als ze komen, dan moeten ze gericht zijn op datgene waar wij over gaan. Stel nou gewoon die vragen schriftelijk aan het college of pak de telefoon en vraag of die behoefte er is.

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Wij hebben hier ook een debat en schriftelijke vragen stellen is papier en dat komt niet in beeld. Wij hebben hier mensen op de perstribune zitten en die zouden kunnen zeggen, de provincie spreekt met zijn allen uit dat ze zich ook zorgen maken over deze kwestie. Dat is toch niet raar dat je dat doet? Dan kan ik iets op papier gaan doen, maar daar hebben de kinderen niets aan. Het gaat om aandacht vragen. Ik zou zeggen, doe mee, misschien wordt het nog wat. Drie onderwerpen, drie moties. Ze gaan over de toekomst, een toekomst waar ook onze provincie een positieve bijdrage aan kan leveren. Ter afsluiting, dit is toch ook wel een beetje een vreemde begrotingsbehandeling. Het is namelijk voor het laatst dat wij de begroting in deze samenstelling van zowel GS als PS bespreken. Er zal na de verkiezingen van 20 maart a.s. gewisseld worden in het team van de gedeputeerden. Ik heb zomaar het idee dat dan ook meer dan de helft van de Statenleden vervangen zal zijn en natuurlijk zult u niet meer onze voorzitter zijn. Dit is nog niet het moment van afscheid nemen, maar ik vond het toch zo bijzonder, dat ik het niet onvermeld wilde laten.

Mevrouw **PELS** (GL): Voorzitter. Het is een groot genoegen om voor de eerste keer de algemene beschouwingen te mogen uitspreken namens GL. En tegelijkertijd is het ook onze laatste keer voor de verkiezingen en de laatste keer dat de huidige commissaris de beschouwingen in goede banen leidt. Kortom, een gedenkwaardig moment. Wij willen de ambtenaren bedanken voor de goede verwerking van de nieuwe opzet van de begroting en ook gedeputeerde Post bedanken voor de wijze waarop zij PS in dit proces de ruimte heeft gegeven. Na bijna vier jaar samenwerken kennen we elkaar goed en ook het verschil in taalgebruik tussen oppositie en coalitie. Om wat meer toenadering te zoeken, begin ik de duiding van de begroting met veelgebruikte coalitie-woorden: we vinden de begroting een ‘sympathiek’ voorstel, maar zien nog wel een aantal aandachtspunten als we hiermee verder willen gaan. Als een woord niet alleen op Twitter trending zou kunnen zijn, maar ook in de maatschappij, dan zou dat dit jaar het woord ‘klimaat’ zijn geweest. Iedereen heeft het erover en inmiddels delen we allen de zorgen en weten we dat het anders moet. Voorspellingen over de hoogte van de zeespiegelstijging worden steeds heftiger. Dat verbindt ons, want Noord-Holland komt voor ongekende opgaven te staan. Wij bevinden ons in een nieuwe realiteit waarin niet alleen de hoeveelheid geld bepaalt wat we kunnen doen, maar ook de hoeveelheid CO2 die we uitstoten. Voor groene partijen bestaat deze realiteit al een tijdje, maar gelukkig hebben bijna alle hier vertegenwoordigde partijen een ontwikkeling doorgemaakt, waarin ze ook hun achterban mee hebben genomen in dit indrukwekkende proces. Een goed voorbeeld hiervan is het dossier Veenweide. We hebben op dit dossier een kentering gezien de afgelopen jaren. Gedeputeerde Loggen heeft de agendering van de veenweideproblematiek omarmd en is samen met PS op verkenning gegaan naar de mogelijkheden, en dit met een open vizier. Ik ga ervan uit dat we door deze verkenningen de volgende periode komen tot de maatregelen die noodzakelijk zijn voor het redden van de Noord-Hollandse veenweidegebieden, want daar is het wel tijd voor. Voor niet alleen een nieuw denken,

maar vooral ook voor doén. Voor mij zijn denken en doen onlosmakelijk met elkaar verbonden. Mijn vader heeft een mooie carrière gehad in de wetenschap. Hij leerde mij over grote denkbeelden en leerde mij die van mijzelf altijd te bevragen. Denken was dus goed verankerd in mijn opvoeding. Maar doen ook. Ik groeide voornamelijk op bij mijn moeder. Als alleenstaande moeder in de crisis van de jaren ’80 was het zwaar om het hoofd boven water te houden. Toch lukte het haar om mij een warme opvoeding te geven en tegelijkertijd een bestaan als zelfstandige op te bouwen. En voor GL gaat het ook om denken én doen. GL laat dan ook lokaal al zien verantwoordelijkheid te kunnen dragen en actiebereid te zijn. Zo zorgt GL in Amsterdam met een nieuw energiecontract voor de bouw van 20 tot 65 windmolens en beschermen we ons groen, in Waterland de Purmer, in Diemen Spoorzicht en Heemstede heeft voor het eerst een wethouder natuur die een ecologisch beleidsplan zal opstellen voor de gehele gemeente. Het is dus tijd voor denken én doen. Voor stevige ambities. De provincie Noord-Holland moet in de ogen van GL in 2040 klimaatneutraal zijn en koploper worden in duurzame innovatie. We zien dit als een gedeelde opgave, waarin informatie delen en educatie essentieel zullen zijn in de omvorming naar een duurzame maatschappij. Mensen moeten meer kunnen begrijpen waarom we bepaalde stappen zetten. Voorlopers moeten we actief steunen en we moeten zorgdragen dat lokaal draagvlak wordt gecreëerd bij grote ontwikkelingen door buurten een aandeel te geven in de ontwikkeling, zodat gemeenschappen direct profijt hebben. Draagvlak heeft ook alles te maken met draagkracht. We moeten zorgen dat de energietransitie eerlijk verloopt. Dit vraagt om een inspanning van alle overheidslagen in onze provincie, ondernemers, bewoners en NGO’s. Met al deze partijen willen wij een Eerlijk Energieakkoord sluiten waarin we ambities vastleggen en waar vanuit we gaan samenwerken aan een eerlijke en duurzame toekomst. De sterkste schouders moeten de zwaarste lasten gaan dragen. Het is ook eerlijk als degene die vervuilt, voor die vervuiling betaalt. De tijd waarin kosten konden worden afgewend op de maatschappij, nadert zijn einde. ‘De vervuiler betaalt’ is eerlijk, maar kan ook beangstigend klinken voor bijvoorbeeld een MKB-er. Een ondernemer kan verdwalen in alle voorschriften en het is belangrijk dat wij als overheid de helpende hand uitsteken en het MKB op weg helpen in deze transitie. Ook een gemiddelde boer zal misschien denken dat GL hem of haar in een verdom hoekje zet als er wordt gesproken over de vervuiler. Dat is absoluut niet zo. Ja, ook in de landbouw moeten we een grote transitie door. Maar de boer krijgt niet de schuld van de huidige staat van de landbouw. Voor ons zit het probleem in het systeem. Een systeem waarin boeren steeds meer moeten doen voor minder en zij worden gedwongen naar ongezonde maatregelen te grijpen. Ook dit is niet eerlijk en wij willen ons de volgende periode hard maken voor een eerlijker systeem waarin boeren worden ondersteund in de benodigde transitie. We hebben geen tijd meer voor mitsen, maren en vertragen. Geen tijd meer voor proefballonnetjes zoals het willen bouwen van een kerncentrale. Klimaatverandering dwingt ons om nu te handelen. En er is ook geen reden om te wachten. De Hemwegcentrale kan snel dicht, je moet alleen wel de moed hebben om afstand te nemen van de fossiele economie. Het borrelt in de maatschappij. Mensen die opstaan en zeggen dat het genoeg is geweest. Mensen die het zelf gaan doen. Mensen zijn teleurgesteld in de politiek, omdat die steeds vaker geregeerd wordt door de waan van de dag en meer oog lijkt te hebben voor de belangen van grote bedrijven dan van haar burgers. We moeten dan ook niet alleen aan de slag met klimaatverandering, we moeten ook de menselijke maat weer terugbrengen en empathie centraal stellen. We moeten niet door het geld geregeerd worden, maar door onze idealen. Denk

maar eens aan de vreselijke gevolgen van de decentralisatie van de jeugdzorg. Niet alleen komen 25 gemeenten in Noord-Holland in nood omdat zij genoodzaakt door de bezuinigingen een tarief instellen wat lager is dan de kostprijs en daardoor geen jeugdzorg meer aan kunnen bieden per 1 januari aanstaande. En denk aan de sluiting van het Transferium waardoor jongeren worden gedwongen uit te wijken naar andere provincies voor gesloten Jeugdzorg en zij zo ver van hun families verwijderd worden. En nee, de provincie heeft niet of niet meer de macht om dit op te lossen, maar dat maakt niet dat onze Noord-Hollandse bevolking zich hier geen zorgen over maakt en het ontslaat ons niet van onze plicht om te zorgen voor een sterk Noord-Holland waar basisvoorzieningen gewaarborgd zijn. Laten wij een provincie zijn die samen optrekt met gemeenten en de slagkracht van de provincie gebruikt om bij het Rijk verandering af te dwingen. Zien GS hier voor zichzelf ook een rol in? Zo ja, hoe zouden GS dit willen invullen? Zo niet, waarom niet? We moeten denken én doen. GL weet de verandering lokaal te realiseren en het is tijd dit ook provinciaal te gaan doen. GL heeft het in zich in Noord-Holland. In Amsterdam, Haarlem, Wormerland en Diemen werden we de grootste in maart. We verdubbelden in het aantal zetels in Noord-Holland en doen in meer colleges mee dan ooit hiervoor. En die opmars zetten we voort en na de komende PS-verkiezingen zullen wij ook in de provincie onze verantwoordelijkheid nemen. En over de verkiezingen en de huidige begroting gesproken, wij zien een aandachtspunt in de verwerking van de nieuwe reserves. Zoals in elke periode stellen PS reserves in met een bepaald politiek doel. Deze reserves lopen op enig moment weer af waarna de middelen opnieuw ingezet kunnen worden voor politieke doelen. Met de wijziging van de opzet van de begroting lijken de technische wijzigingen en de politieke wijzigingen door elkaar te lopen. Reserves die bijna aflopen, worden nu onder het mom van een technische wijziging herverdeeld over verschillende nieuw in te stellen reserves. Dat is strijdig met onze eigen kadernota reserves en wij vragen dan ook van het college om de reserves die in 2018 en 2019 aflopen, niet te herverdelen, maar vrij te laten vallen naar de algemene reserve. Zo wordt de indruk van vooruit onderhandelen door de huidige coalitiepartijen voorkomen en is het aan het nieuwe bestuur na maart 2019 om te beslissen over de reserves die eind 2019 aflopen. Kunnen GS toezeggen de reserves UNA, TWIN-H, EXIN-H en stedelijke vernieuwing niet bij de technische wijzigingen te betrekken en deze op de vastgestelde datum gewoon vrij te laten vallen?

Mevrouw **ZAAL** (D66): Ik moest even nadenken, en ik weet ook niet goed of ik uw bijdrage goed begrijp, maar probeert u nu wederom voor te stellen om hetgeen bedoeld is met motie 110, ongedaan te maken?

Mevrouw **PELS** (GL): Ik zal u geruststellen, nee. Dit gaat om reserves die al een hele tijd geleden zijn ingesteld, zoals TWIN-H. Daar houden wij heel veel geld van over en omdat wij een nieuwe slag maken met de begroting, vindt er een technische wijziging van heel veel reserves plaats maar deze reserves die een breed politiek doel hadden bij het instellen, worden herverdeeld naar enige willekeur, want wij hebben als PS niet afgesproken hoe wij dat voor ons zagen.

De heer **DEN UYL** (PvdA): U heeft het over aflopende reserves, maar die lopen toch niet af? Wij hebben in het kader van het nieuwe beleid gezegd, per reserve maar een doel en als je een

reserve hebt met meerdere doelen, moet je ze wel over die doelen verdelen. Dat lijkt mij consistent. Vindt u dat niet consistent?

Mevrouw **PELS** (GL): Volgens mij lopen er twee dingen door elkaar. Wij hebben een technische exercitie van reserves die nog lopen op dit moment, die wij herverdelen om het voor ons allemaal duidelijker te maken en dat wij weten bij welk doel welke reserve hoort. Dat hebben wij heel goed gedaan. Wat alleen anders is, dat wij bijvoorbeeld reserves hebben zoals TWIN-H, die lopen 31 december 2019 af, dat is ooit ingesteld met een heel breed doel waar op dat moment brede keuzes uit gemaakt konden worden. Daar blijft heel veel geld uit over en nu wordt dat geld al herverdeeld over de nieuwe reserves per beleidsdoel naar hoe het het college op dit moment het beste uitkomt. Mijn oproep is, laten wij dat aan PS laten en die herverdeling op een later moment doen.

De heer **DEN UYL** (PvdA): Ik ben wat verbaasd over het antwoord op het punt alsof wij niet zelf gaan over het instellen van reserves. GS doen voorstellen omdat die TWIN-H en EXIN-H reserves meerdere doelen dienen, maar het is niet zo dat de begroting wordt vastgesteld door GS maar door PS. Wij hebben toch alle ruimte om daarover het gesprek aan te gaan? Als die behoefte bestond, maar die bestaat voor mij niet.

Mevrouw **PELS** (GL): Jammer, ik wilde net aan u vragen wat zou nou goed zijn, maar het is jammer dat u die vraag niet wilt beantwoorden.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter. Ik maak bezwaar tegen de term herverdelen, want zij weet dat in TWIN-H en EXIN-H ook compartimenten zaten, dus het was niet een brede reserve, er waren wel degelijk doelen in de reserve gesteld en die zijn nu omgezet in reserves binnen hetzelfde doel. Hoe beoordeelt u dat dan?

Mevrouw **PELS** (GL): Op twee wijzen. Het is niet volledig zo gegaan, er is wel degelijk een keuze gemaakt tussen wat wel en niet belangrijk is, en twee, het gaat mij vooral om het principevraagstuk. Als wij als PS vele jaren geleden zo'n brede reserve hebben ingesteld en die loopt bijna af, dan moeten wij niet in het jaar waarin we een nieuwe PS gaan installeren, 2019, gaan besluiten over de reserves die eind 2019 aflopen. Dat lijkt mij echt aan de nieuwe Staten.

De heer **ANNAERT** (VVD): Mevrouw Pels gebruikte het woord willekeur en met dat soort termen heb ik altijd moeite. Ik vind het ook niet handig, want het veronderstelt iets wat niet aan de orde is. Ik ben heel benieuwd hoe mevrouw Pels tot willekeur komt.

Mevrouw **PELS** (GL): Ik zal willekeur zo duiden dat het college daar een besluit over heeft genomen naar hoe het hen het beste uitkwam.

De heer **ANNAERT** (VVD): Besluiten worden hier genomen en het college doet ons een voorstel. Dat het college daarover nadenkt in het licht van de historie, vind ik geen willekeur maar gewoon continuïteit van denken en beleid. Mevrouw Pels heeft ambities volgens mij als het gaat om haar

positie in PS en wellicht ook in een college. Laat ik u een ding zeggen, het geld dat herverdeeld wordt, zoals u het noemt, is niet weg. Als u straks de grootste partij wordt en u denkt andere dingen te moeten doen, dan gaan wij dat wel horen.

Mevrouw **PELS** (GL): Dank voor het compliment en de tip.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Voorzitter, wie is er bang, voor de boze wolf? In Noord-Holland is dat dus het CDA. Nog voor het dier nog maar een poot in de provincie heeft gezet, is het CDA al in paniek. Ik herhaal het nog maar eens: Roodkapje is een sprookje. Maar ik realiseer me, deze coalitie heeft wel vaker moeite met het verschil tussen sprookjes en de werkelijkheid. Dus vandaag draag ik de mooiste sprookjes voor uit het sprookjesboek van de provincie Noord-Holland. 1. De Ecologische Hoofdstructuur zou ooit in 2018 af zijn, nu moeten we maar hopen op 2027. Met het huidige tempo zal ook dat niet worden gehaald. Deze coalitie beloofde 250 hectare natuur per jaar aan te leggen. Dat is al niet genoeg en het lukte slechts een keer. De rest bleken hectaren sprookjesbos die alleen op papier bestaan. 2. Ook het sprookje van de oneindige groei is populair. Als je gelooft in oneindige groei op een eindige planeet, ben je gek of econoom. Die twee sluiten elkaar overigens niet uit. Het sprookje van oneindige groei kent meerdere varianten: ten eerste is er het streven naar economische groei. Ja, dit college wilde de economische motor koste wat het kost harder laten draaien. Maar de motor draait nog op fossiele brandstoffen. Dan is het niet duurzaam om de motor zonder meer vol aan te zetten. Oneindige groei is niet vol te houden op een eindige planeet. 3. Maar voor deze coalitie was zelfs een stop op de groei van Schiphol te veel gevraagd. Liever gelooft de provincie in het sprookje van de luchtvaartsector dat vliegen ook duurzaam en stil kan zijn. Dat is natuurlijk onzin, minder vliegen is noodzakelijk om de planeet en de omgeving van Schiphol leefbaar te houden. Klimaatverandering is helaas geen sprookje. Dus wil de PvdD niet meer dan 300.000 vluchten op Schiphol in 2030. 4. Dit college geloofde in het sprookje dat meer asfalt files oplost, zonder dat de natuur erop achteruit zou gaan.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, dan gaan we de sprookjeswereld van de heer Van Liere in en als econoom vind ik dat extra spannend. U verwijt het college allerlei zaken over groei, maar u weet dat er over Schiphol landelijke afspraken zijn waar het college zich aan houdt. Wat wilt u extra van het college op dat vlak?

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Volgens mij zijn wij eerder bij de Omgevingsvisie heel duidelijk geweest, dat wij geen verdere groei van Schiphol willen. Die afspraken hebben gelukkig een einddatum en er moeten nieuwe afspraken gemaakt worden. Wij hebben bij de Omgevingsvisie met elkaar gesproken, moeten er überhaupt nog mogelijkheden zijn voor de groei van Schiphol? U heeft in meerderheid besloten om die ruimte open te laten, maar wij vinden dat een buitengewoon onverstandige keuze. Het gaat niet beter worden met meer vliegbewegingen, het wordt juist slechter. Dit college gelooft in het sprookje dat meer asfalt files oplost zonder dat de natuur erop achteruit zou gaan, de duinpolderweg, de A8-A9, de afslag A9. Maar op 7 november 2018 maakte het Hof in Luxemburg een einde aan deze sprookjes. De natuurvervuiling is in Nederland onder de dekmantel van de PAS zo ongecontroleerd doorgegaan, dat de minimale

Europese doelen niet eens gehaald worden. Wat een zegen dat vroeger de politiek nog wel wetten maakte om de natuur te beschermen en dat we in een rechtsstaat leven waarin roekeloze politiek door maatschappelijke organisaties via de rechter kan worden teruggefloten. En wat goed dat er een stokje gestoken wordt voor deze onzalige asfaltprojecten en uitbreiding van megastallen. 5. De Faunabeheereenheid kreeg meerdere vernietigende evaluaties maar mocht gewoon doormodderen maar dan met extra geld. Dat is nog eens hartstochtelijk geloven in het sprookje van de nobele jager. Een roodkapje-complex in het kwadraat. Er zijn dit jaar bijna twee keer zoveel herten geteld als de FBE dacht te gaan tellen en er lijken meer herten gedood dan toegestaan. Wordt het niet eens tijd voor een tussenevaluatie? 6. Het agrarisch natuurbeheer werd met evenveel enthousiasme omarmd na weer een vernietigende evaluatie. Maar het sprookje mocht door. Het leverde dan wel niets op voor de natuur, maar dat kon toch veranderen? En het is nodig voor de bedrijfsvoering van de boeren. Tot de volgende evaluatie blijft u geloven in sprookjes. 7. Bodemdrainage is nog zo'n sprookje. Het is nooit bewezen dat het effectief is, maar het kost wel veel geld. Het is vooral zo'n fijn sprookje om te geloven dat de wereld niet hoeft te veranderen, want er is een technische oplossing. De PvdD gelooft niet in een technofix. Daarom vraag ik het college de toepassing van bodemdrainage af te zweren en te kiezen voor effectieve oplossingen. 8. En denkt u echt dat de doelen van de Kaderrichtlijn Water, die nu op een hatelijke 0% staan, in 2027 gehaald gaan worden? 9. Het is een sprookje dat Nederland de wereld moet voeden met intensieve landbouw. Maar dit college wil alle vormen van landbouw de ruimte geven, ook de intensieve landbouw. De enige dieren die daarvan profiteren, zijn de ganzen. Verder echt helemaal niemand. Nog steeds stoppen 50 boeren per week, lukt het niet om te stoppen met landbouwgif, kunstmest of met het beperken van de natuurvervuiling en wordt veevoer uit alle hoeken van de wereld hierheen gesleept om de veestapel te voeden. De gevolgen zijn natuurvernietiging, zowel hier als gevolg van het mestoverschot en te lage waterstanden, als in het buitenland waar voor het voedsel van onze intensieve veehouderij regenwoud wordt gekapt. Ook bij ganzen gelooft de provincie in oneindige groei. De wonderbaarlijke vermenigvuldiging van ganzen. Met oogkleppen op kijkt dit college naar aantallen en probeert die met afschot en vergassen te verminderen. Het heeft helemaal niets geholpen en er is nog niet eens een begin van een besef dat het anders moet. Eigenlijk gaat het altijd mis als met oogkleppen op naar een soort wordt gekeken. Telt alleen de grutto, dan moeten vossen dood. Telt alleen een stinzeplant, dan moeten damherten dood, tellen alleen schapen, dan moet de wolf dood. En telt alleen het korte termijn belang van de mens en zijn geld, dan gaat dat ten koste van een leefbare planeet. Maar het CDA maakt zich vooral zorgen over de wolf want daar gaat het een beetje goed mee. Mogen er van het CDA wel dieren zijn? We hebben nog maar 15% van de biodiversiteit over in Nederland. Wereldwijd is het minder dramatisch, maar dat is geen troost. De snelheid waarmee planten en dieren uitsterven, is vermoedelijk meer dan 1000 keer hoger dan normaal. Een op de zes diersoorten wordt met uitsterven bedreigd als onvoldoende actie tegen klimaatverandering wordt genomen. Dus blaas het sprookje uit van bouwen in het groen. We kunnen simpelweg niet nog meer groene ruimte missen. Het is overigens wel bijzonder dat juist het CDA en de VVD het boerenland willen volbouwen met woningen. Ook bij de VVD is dat raar, die partij zegt liberaal te zijn en vooral de keuzes aan de mensen zelf te willen laten. Maar als iets duidelijk is, dan is het dat mensen in de stad willen wonen. Daar zijn de huizenprijzen door het dak heen. Gek dat een liberale partij dan

voor de mensen wil gaan beslissen dat ze niet in de stad mogen wonen, alleen omdat de VVD om onduidelijke redenen gelooft dat daar niet meer gebouwd kan worden. Terwijl het college een keer iets goeds doet door te vechten voor binnenstedelijk bouwen, wordt dat ondermijnd door CDA en VVD. Tegen de zin van mensen in en ten koste van boerenland, de groene ruimte en het klimaat.

De heer **ANNAERT** (VVD): Voorzitter, volgens mij kent de heer Van Liere de VVD als een partij die kijkt naar de werkelijkheid en niet naar sprookjes.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Eigenlijk niet.

De heer **ANNAERT** (VVD): Nee, dat vermoeden had ik al gezien uw betoog. Interessant dat u zegt dat wij zouden willen bepalen waar mensen moeten gaan wonen. Nee, dat bepalen mensen nog steeds zelf, ook in de visie van de VVD. Juist daarom constateren wij precies het omgekeerde van wat u ziet, namelijk dat die mensen geen behoefte zouden hebben om te wonen in het landelijk gebied bijvoorbeeld. Ik zou zeggen, gaat u eens praten met de mensen in het veld.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Mensen in het veld spreek ik gelukkig genoeg en wat ik vooral constateer, als ik kijk naar de huizenprijzen, dat die vooral in de stad door het dak gaan. Daar willen de mensen blijkbaar wonen, een kwestie van marktwerking schijnt het bij de VVD te heten. Daar willen de mensen heel graag naartoe, dus daar moeten die woningen gebouwd worden, dat lijkt mij evident.

De heer **ANNAERT** (VVD): Dat is te gemakkelijk. Als u met de bewoners, de dorpsraden in het veld gaat praten, dan heeft dat werkelijk niets met Amsterdam of omgeving te maken. Die mensen willen daar gewoon wonen en daar willen ze blijven en niet naar Amsterdam gaan.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): De huizenprijzen zeggen iets anders. We hebben het volgens mij niet over een verbod over bouwen in dorpen, maar over een verbod op bouwen in een landelijk groen gebied en dat is iets anders. Om de economie netjes in de donut te krijgen, zodat er genoeg is voor ieders behoeften en de grenzen van de planeet worden gerespecteerd, is er meer nodig dan hier en daar iets goeds te doen, wat het college ook zeker gedaan heeft. Maar het is absoluut noodzakelijk om te stoppen met ronduit slechte beleidskeuzes: stoppen met de intensieve veehouderij, stoppen met meer asfalt, stoppen met de fossiele industrie. In de 12 bijdragen aan de algemene beschouwingen waar ik aan heb gewerkt namens de PvdD, is het woord dierenwelzijn niet één keer gevallen, tot nu dan. Dat is geen toeval, al had u het wellicht wel van de PvdD verwacht. Maar het welzijn van dieren is gewoon welzijn. Dieren hebben een eigen perspectief op de wereld, niet gezamenlijk, maar elk individueel dier. Het zijn individuen met elk hun eigen belang. Iedere gans die door het beleid van dit college is vergast of afgeschoten, elk damhert dat niet mocht leven omdat ze planten eten, al die ontelbare dieren die anoniem geslacht werden op het altaar van de economie. Het belang van dieren telt altijd mee, ook als het geld kost. Dat is geen welzijnswerk, dat is rechtvaardigheid. Juist daarom heb ik de afgelopen 12

jaar gevochten tegen de komst van iedere nieuwe megastal naar onze provincie. Juist daarom, ben ik van mening dat er een einde moet komen aan de bio-industrie.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Voorzitter, de begroting is op een aantal punten verbeterd en beter leesbaar gemaakt. Wij danken hiervoor het ambtelijk apparaat, ook met betrekking tot de reserves. Graag hadden wij diverse uitgaven anders gezien en anders besteed. Ik ben benieuwd of het weer gaat zoals in voorgaande jaren. De coalitie dient moties en amendementen in ter aanscherping van beleid, die worden allemaal aangenomen en vrijwel alles van de oppositie verdwijnt in de papierbak. Maar wie weet, hebben sommige fracties dit keer het licht gezien. Ik kan mij het voorval nog goed herinneren uit mijn deelraadsperiode in Amsterdam. De eerste periode in de coalitie en de tweede periode in de oppositie, waarbij de begroting werd besproken. Het eerste voorval waren de onsterfelijke woorden van Jelly Alkema van D66 die hardop riep: “Daar gaan we weer! Twee volle avonden spreken wij hier weer over de begroting, maar alles ligt al vast en over de kruimels wordt eindeloos gepraat en onderhandeld met de coalitie en oppositie. Wat zonde van de tijd weer.” Zij was groot voorstander van het feit dat iedere fractie twee moties of amendementen mocht indienen over dingen die ze verstandig of leuk vonden. Die werden vervolgens goedgekeurd en klaar was Kees, toen nog wel. Ik vond het toen nog raar dat ze dat zei. Het ging hier toch om zeer belangrijke zaken. Het bespreken en uitruilen van moties en amendementen en kijken wat je binnen kunt halen, die woorden zijn mij bijgebleven. Toch waren die tijden leuker omdat de coalitie de oppositie nog eens wat gunde. Het tweede voorval is dat wij als coalitie de begroting aan het bespreken waren waarbij wij samen met de coalitiefracties alles tevoren, eindeloos hadden doorgekauwd, wat we wel of niet zouden steunen van de oppositie, zeg maar, de huidige situatie in de Staten. Totdat tijdens de begrotingsbehandeling opeens een van de oppositiepartijen tegelijk allemaal opstonden en de zaal uitliepen. Ik was wederom sprakeloos, zoiets doe je toch niet. Pas enkele dagen erna kwam ik tot het besef wat we als coalitie aan het doen waren. Wat maar aangeeft dat voortschrijdend inzicht altijd mogelijk is, dus ook bij de zittende coalitiepartijen, maar je moet het wel willen. Wij gaan een amendement indienen, maar ik wacht tot de tweede termijn. Dit zijn de laatste beschouwingen van deze periode in deze Statensamenstelling en als je het gezellig hebt, vliegt de tijd. We hebben de algemene beschouwingen van het kabinet reeds gehad. We hoorden van de coalitie dat het geweldig gaat in Nederland, minder werkeloosheid, economische groei, iedereen gaat er in koopkracht op vooruit. Ik dacht steeds, heb ik iets gemist of gaat dit gevoel van euforie nog komen? We kunnen constateren dat het op een aantal vlakken natuurlijk goed gaat met deze prachtige provincie, de werkloosheidscijfers zijn gedaald alleen nog niet voor ouderen van 55 plus, de economie is gegroeid en daar zijn wij als 50plus blij mee, maar het woondossier is door het jarenlange kabinetsbeleid onder Rutte een grote puinhoop geworden, waardoor de woningcorporaties het gat van de begroting dichten en het geld niet is gegaan naar investeringen en het bouwen van huizen. De woningschaarste is nog nooit zo groot geweest. Een normaal mens kan geen betaalbaar huis meer vinden. De laatste jaren is steeds meer een tweedeling ontstaan tussen mensen die een huis en vast werk hebben en degenen die dat nog moeten zien te bemachtigen. De mensen die reeds een huis hebben, dulden geen bouw van andere woningen in hun directe omgeving en de politiek in deze provincie geeft geen gehoor aan de oproep van gemeenten om het aan hen over te laten om kleinschalige woningbouwprojecten te kunnen

bouwen. Dat daarvoor groen opgeofferd dient te worden, vinden wij onontkoombaar. De mensen moeten toch immers ergens wonen. Wat ons betreft moet er een nationaal woonplan komen, want het alleen overlaten aan provincies en lagere overheden is niet voldoende gelukt, dat hebben wij de afgelopen jaren kunnen zien. Dat het niet goed gaat met de zorg hebben wij twee weken geleden uitgebreid kunnen aanschouwen. Twee ziekenhuizen gesloten en gesol met kwetsbare mensen en ouderen die halsoverkop naar elders overgeplaatst moesten worden. Dat het zo ver heeft kunnen komen zegt alles over hoe ver het in dit land is gekomen met de zorg. Marktwerking in de zorg. Vier jaar na de decentralisaties van de Wmo en Jeugd- en Participatiewet is de verwachting niet uitgekomen dat inzet van preventie door gemeenten zal leiden tot minder dure zorg. Intussen zit de gemeente opgezadeld met een enorme berg klachten en bezwaarschriftenprocedures over het sociaal domein. Dat kost echter nog veel meer dan het geven van fatsoenlijke zorg aan kwetsbare mensen. Het is jammer dat deze coalitie de afgelopen jaren strikt heeft vastgehouden aan haar kerntaken, terwijl je steeds meer ziet dat andere provincies wel degelijk initiatieven nemen om het welzijn van kwetsbaren en ouderen te verbeteren. Wij hopen dat het in de nieuwe coalitie anders wordt en dat ook deze provincie haar verantwoordelijkheid neemt op het sociaal domein. Wat het subsidiëren betreft van het opknappen van bedrijventerrein middels HIRB-gelden en het onderzoek van de heer Bruggeman en ondergetekende, merken wij op dat streng toezicht nodig blijft om te zorgen dat geld daadwerkelijk goed besteed wordt en niet aan flauwekulzaken. Dit provinciebestuur zorgt terecht voor meer natuur, energietransitie, werkgelegenheid, aanleg van wegen, dijken, goed OV et cetera, maar verzaakt er te zijn voor het welzijn van haar burgers. Verder hopen wij dat de provincie ernaar streeft een koploper te zijn van de meest transparante overheid. Overheden houden niet van pottenkijkers. Veel burgers die meer transparantie eisen, worden met een kluitje in het riet gestuurd. Wij scoren net zo slecht als een doorsnee ontwikkelingsland. Wij zien graag dat bij deze provincie transparantie duidelijk en helder is en dat bij Wob-verzoeken openheid en transparantie voorop staan. Wij hopen dat het er in de volgende Statenperiode prettiger aan toe gaat. Zonder in herhaling te vallen is de situatie helaas nog steeds zo dat de Staten worden bestuurd door alleen de coalitie. Alles wordt door hen bepaald en de oppositie heeft vaak het nakijken. We kunnen debatteren wat we willen maar zitten er als spek en bonen bij. Nergens is de afgelopen jaren gebleken van enige financiële speelruimte voor de oppositie. Alles was en is pot dichtgetimmerd. Daarmee kom ik op een democratisch en staatsrechtelijk aspect, het democratisch tekort. Het monisme viert steeds meer hoogtij. Het motorblok van deze coalitie die een meerderheid heeft, schermde alle potentiële openingen hermetisch af de afgelopen jaren. De oppositie probeerde vaak een bijdrage te leveren aan een levendig debat, maar dat heeft helaas meestal tot niets geleid. Moties en amendementen werden vrijwel allemaal afgeschoten en de oppositie is op deze wijze geen deel van vele belangrijke besluiten die worden genomen voor de provincie. Wij vinden dat niet echt democratisch. Tot slot, het is jammer dat de voorzitter er niet is.

De heer **YURDAKUL** (D66): Er is een voorzitter.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Ja, maar ik zoek de andere voorzitter. Ik bewaar dat voor de tweede termijn.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Voorzitter. Noord-Holland staat er goed voor. Als we kijken naar het dashboard van de monitor Welvaart en Welzijn, dan zien we dat er veel vakjes groen kleuren. Met werkgelegenheid, opleidingsniveau en inkomens gaat het goed, en zelfs de CO2-emissie en fijnstof zijn licht gedaald. Als in Nederland de economische wind gunstig waait, dan waait het in Noord-Holland nog wat harder en dat is fijn. Tegelijk weten we dat de economie slechts één kant van de medaille is. Waar het echt om draait, is hoe mensen hun leven ervaren. Daarvoor is werk en inkomen essentieel, maar niet allesbepalend. We zien namelijk ook zorgen in hetzelfde dashboard. Het woningtekort en de inkomensongelijkheid nemen toe, de Living Planet Index stijgt nog niet, het aantal vroegtijdige schoolverlaters is gestegen, en steeds meer mensen klagen over geluidsoverlast rondom Schiphol. Ook vandaag in de krant weer. Daarbij zijn de uitdagingen rondom klimaat, onze leefomgeving en de natuur onverminderd groot. Steeds meer mensen zien dat dit invloed kan gaan hebben op hun leven en maken zich zorgen. Kan ik het wel betalen als mijn huis op een andere manier verwarmd moet worden? Kunnen onze kinderen nog wel een huis vinden? Lukt het mijn bedrijf voort te zetten als de markt van me vraagt om steeds goedkoper te werken, terwijl we minder stikstof moeten uitstoten? Kan ik nog naar een ziekenhuis in mijn buurt? Is er voor onze kinderen nog natuur over? Het zijn grote en terechte vragen. Heel actueel zijn de berichten over de groei van het aantal kinderen in de jeugdzorg en de geluiden over problemen rondom de organisatie en financiering van de jeugdzorg. Dat baart ons zorgen, en daarom horen wij graag of het college van GS bereid is om in kaart te brengen waar de problemen in onze provincie zijn en hoe groot ze zijn en zo nodig samen met de gemeente naar oplossingen te zoeken. Er is dus nog steeds werk aan de winkel. Met deze begroting probeert de provincie een stapje te zetten om de uitdagingen het hoofd te bieden. De echte keuzes worden echter niet gemaakt bij deze begroting, maar in de Omgevingsvisie waar we vanmiddag over spreken. Wij willen een aantal opmerkingen bij de begroting maken en u er enkele vragen over stellen. Allereerst een technisch punt. Wij zien dat u nog steeds een post onvoorzien heeft opgenomen van 100.000 euro per jaar, terwijl dit niet verplicht is en het ook geen toegevoegde waarde heeft. Bent u bereid om dit bedrag voortaan niet meer te begroten? Dan, u noemt dat u het thema ondermijning prioriteit wilt geven in het programma Bestuur en dat ondersteunen wij van harte. Bent u bereid daarbij ook het onderwerp mensenhandel mee te nemen? De overspannen arbeidsmarkt kan mensen kwetsbaar maken en uit andere provincies bereiken ons signalen dat soms misbruik wordt gemaakt van de situatie waarin arbeidsmigranten zich bevinden. Vervolgens, u schrijft in de begroting dat u de agenda Mobiliteit gaat vaststellen. Wij willen graag van u weten hoe de Staten daarbij betrokken worden. Wij vinden het belangrijk om als Staten de belangrijke keuzes te maken. Wat ons betreft zou de provincie daarbij moeten inzetten op een schaalsprong voor het openbaar vervoer en een vergroting van het aandeel fiets en openbaar vervoer binnen de verplaatsingen. Het adagium "keuzevrijheid" heeft echt zijn tijd gehad. Dan over de aanbesteding voor het busvervoer. Graag blijven wij met u in gesprek over de uitgangspunten voor de OV-concessie ‘t Gooi. Wij kunnen ons vinden in de gedachtegang om te focussen op stroomlijnen, maar willen ook dat er goede oplossingen zijn voor mensen die daar niet zonder meer gebruik van kunnen maken. Kunt u toezeggen dat u de essentiële keuzes samen met PS zult maken? De buurtbussen zijn een ander onderdeel van het openbaar vervoer. Laatst waren wij te gast bij de OMNI-buurtbusvereniging en hoorden over hun problemen bij het

invullen van vacatures, specifiek door regels van het UWV waardoor uitkeringsgerechtigde vrijwilligers niet op de bus mogen werken. Wij willen u vragen of u bereid bent om samen met andere provincies te lobbyen bij het Rijk en het UWV om dat mogelijk te maken. Rondom het thema circulaire economie gaat u Living Labs organiseren om tot een goede uitwisseling van grondstoffen te komen en stimuleert u bedrijven om zich in de goede richting te bewegen. Hoewel zinvol, vinden wij deze inzet zeer beperkt in verhouding tot de opgave. Wij zouden graag naast de icoonketen die u in 2019 wilt realiseren, dat u inzet op een pilot waarin het gebruik van circulaire natuurlijke bouwmaterialen wordt onderzocht, bijvoorbeeld beton op basis van olifantengras in de bouw en lisdodden als basis voor isolatiematerialen. Bent u bereid extra in te zetten op zo'n pilot? Dan het onderwerp milieu en CO2. U werkt hard aan de verbetering van de leefomgeving. Elektrisch openbaar vervoer wordt steeds meer de norm. U monitort de luchtkwaliteit in het Noordzeekanaalgebied zorgvuldig en u zet in op handhaving van de milieuregels bij overtredingen door grote bedrijven, zoals de grafietregen door Tata-steel. Dat juichen wij van harte toe. Wij zijn van mening dat we die inzet niet moeten ondergraven met onnodige vervuilende activiteiten. Er is sprake van een voorgenomen activiteit die zorgt voor 12.000 ton extra CO2-uitstoot, extra fijnstof en lawaai. Wij willen u vragen zich daar tegen uit te spreken, omdat dit haaks staat op het provinciale beleid. Wij dienen daarom, samen met GL, een motie in: "Zonder Formule 1 sneller naar een duurzame provincie".

Motie 44/12-11-18

Zonder Formule I sneller naar een duurzame provincie

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Constaterende dat:

- *Het circuit van Zandvoort een aanbod heeft gehad van Formula One Management Limited om in 2020 weer een Formule 1 grand prix te organiseren;*
- *In het Coalitieakkoord 2015-2019 (pagina 20) wordt gesproken over dat "milieu en duurzaamheid een onlosmakelijk onderdeel vormen van de samenleving", en dat daarom "milieu- en duurzaamheidsaspecten, inclusief hun effecten, integraal meegenomen worden in de beleidsontwikkeling".*
- *Bij de presentatie van het landelijk Klimaatakkoord in juni 2018 werd genoemd dat "iedereen zal moeten meedoen om het tot een succes te maken".*

Overwegende dat:

- *De Formule 1 volgens de laatst bekende cijfers ruim 12.000 ton C02 uitstoot per wedstrijd, inclusief productie van materialen, vervoer en elektriciteitsverbruik op basis van delen van de totale jaaruitstoot door het aantal wedstrijden.*
- *Deze uitstoot gelijk staat aan de gemiddelde jaarlijkse uitstoot van C02 van 1600 huishoudens (10% van de inwoners van Zandvoort).· ·*
- *Het houden van een Formule 1 grand prix in Zandvoort niet alleen leidt tot grotere uitstoot van C02, maar ook een nadelige invloed heeft op de luchtkwaliteit en leidt tot extra geluidsoverlast;*

- *Ook mensen van binnenuit de Formule 1, zoals Renault-baas Cyril Abiteboul (voormalig leverancier van de motoren van het Red Bull team van Max Verstappen) aangeven dat "We niet kunnen toekijken hoe de wereld verandert, zonder onszelf te veranderen."*
- *Er alternatieven zijn voor de Formule 1, zoals de Formule E, die in veel sterkere mate bijdragen aan innovatie en ontwikkeling van duurzamere alternatieven;*
- *Er gezien de dringende uitdagingen op het gebied van duurzaamheid er zowel de noodzaak ligt dat partijen zowel concrete extra en onnodige uitstoot terugdringen, als duidelijk stelling nemen dat onnodige verspilling van bronnen teruggedrongen moet worden.*

Verzoeken GS:

- *Om publiekelijk uit te spreken dat het houden van een Formule 1 Grand Prix op het circuit van Zandvoort niet past bij de provinciale ambities en daarom ongewenst is;*
- *Om in het geval dat er een Grand Prix van Zandvoort gehouden gaat worden, te vereisen dat de bijbehorende C02-uitstoot, luchtvervuiling en logistieke problemen gecompenseerd worden;*
- *Om te stimuleren dat bij de organisatie van autoraces op het circuit van Zandvoort duurzaamheid en innovatie centrale uitgangspunten zijn;*
- *Hierover te rapporteren aan PS*

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties CU/SGP, GL

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Voorzitter, rondom het thema ruimtelijke ordening zien we dat de leefbaarheid onder druk begint te staan in Noord-Holland, Amsterdam en omstreken door toeristen en woningtekort, en de kop juist door beperkte bereikbaarheid en voorzieningen. Wij willen GS oproepen om de inzet op economische groei en goed vestigingsklimaat richting het noorden te verleggen. Ook willen we vragen of GS gemeenten wil stimuleren om meer kleine en flexibele woningen te bouwen. Bevolkingsprognoses laten zien dat in er in de woningmarkt in de toekomst te veel grote woningen zullen zijn, terwijl er steeds kleinere huishoudens een plek zoeken. Als wij naar het geheel van de begroting kijken, maken wij ons zorgen over de lange termijn financiën. De kosten nemen toe, het aandeel van het programma Mobiliteit in de uitgaven blijft groeien en tegelijk zet de provincie vol in op twee dure infrastructurele projecten: een Duinpolderweg waarbij grote vragen zijn te stellen over de toegevoegde waarde van een kort stukje weg waar veel natuur voor moet wijken en dat een dorp doorsnijdt, en de verbinding A8-A9, waarbij de provincie kiest voor een variant die het landschap doorsnijdt en zorgt voor onaanvaardbare toename van de stikstofuitstoot. Al deze nieuwe infrastructuur zorgt voor permanente onderhoudslasten op onze begroting. Tegelijk zien wij dat er nog niet voldoende geld is gereserveerd voor de realisatie van het Nationaal Natuur Netwerk. Dit alles heeft als consequenties dat wij onze reserves uitputten en dat in tijden van economische voorspoed. Zelfs verwachte meevallers uit het provinciefonds worden nu al ingeboekt om de daling van de

reserves te compenseren. Collega's, u kent vast het Bijbelse verhaal over Jozef in Egypte, die de koning advies gaf over het bestuur van het land: verzamel graan in de zeven jaren van overvloed, zodat er voldoende is tijdens de zeven jaren honger. Van het college zou ik graag willen weten hoe zij deze begroting beoordelen in het licht van dat advies?

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter. Prachtig om dat aan te halen en natuurlijk ken ik de tekst goed. Maar weet de heer Klein ook dat wij niet graan in onze schuur hebben over de afgelopen zeven jaren, maar al sinds de verkoop van onze deelnemingen destijds en dat het ons maar niet lukt om die reserves af te bouwen? Hoe kijkt u daar tegenaan en wat zou u dan de koning of het college adviseren?

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Dank u wel voor deze uitdagende vraag. Wat wij zien is dat de provincie een probleem heeft bij het realiseren van haar doelen en ik denk dat wij delen dat dat een ernstige zaak is en dat wij moeten proberen daaraan te blijven werken. Wat nu voorligt, is de begroting 2019 en daarin zien wij dat op lange termijn de reserves gaan afnemen terwijl wij nu leven in perioden van voorspoed en dat vind ik schuren met elkaar. Ik begon met het noemen van de zorgen die mensen kunnen hebben over de grote vragen die op ons afkomen. Die uitdagingen kunnen mensen een gevoel van kwetsbaarheid geven. Het is aan ons als politiek om daar recht aan te doen. Niet door te suggereren dat wij alle antwoorden hebben, door te stellen dat met innovatie, meer economische groei of het sluiten van kolencentrales alles wel goed komt. Nee, we zullen moeten accepteren dat er geen makkelijke oplossingen zijn voor de grote uitdagingen. Om tegemoet te komen aan deze zorgen zullen wij moeten werken aan het vergroten van het vertrouwen. Dat kunnen wij doen door in een eerlijk en open proces gezamenlijk te zoeken naar oplossingen door naar elkaar te luisteren en open te staan voor elkaars inzichten. Ik wens ons toe dat we in het komende jaar op deze manier samen mogen werken aan onze provincie en daarbij wens ik ons allen Gods zegen toe.

De heer **LEEVER** (ONH): Voorzitter. Woningbouw en werkgelegenheid, daar willen wij iets over melden. Voordat ik daar een paar opmerkingen over ga maken, wil ik eerst reageren op een artikel in het FD van afgelopen zaterdag, waarin onze gedeputeerde Geldhof haar visie geeft op de rol van de provincie bij de woningbouw in Noord-Holland. Een paar opvallende cijfers komen wij daarin tegen. Tot 2040 nodig 220.000 woningen, dat is meer dan 10.000 per jaar en dan een enorme sprong naar 400.000 in 2050. Dit wordt veroorzaakt door Amsterdam die veel nieuwe plannen uitvoert en op de agenda heeft staan. Daaronder is het plan van Amsterdam om het Havengebied, industriegebied in te ruilen voor woningbouw, goed voor 40 tot 60.000 woningen. Dat betekent weer meer verkeer en wegen in en rond Amsterdam. Het ene na het andere infarct zien wij ontstaan. Dit valt niet meer te dotteren. Blijkbaar worden deze plannen klakkeloos door de provincie overgenomen. Het gevolg van al die plannen van Amsterdam is een nog grotere trek naar Amsterdam, gecombineerd met een krimp in de kleinere plaatsen, zeker als de plaatsen geen toestemming krijgen om te bouwen zoals ze dat zelf willen. Hun eigen woningbehoefte ligt op een ander niveau dan wat de provincie inschat. Vooral de jeugd trekt weg, dit geeft een onevenwichtige levensopbouw van de samenleving. Verder lezen wij in het artikel dat de woningbehoefte voor geheel Noord-Holland tot 2040 bedraagt 23.300 woningen, dat is tot 2040

duizend woningen per jaar voor geheel Noord-Holland. Zijn dus 9.000 woningen per jaar voor hoofdzakelijk de MRA wel verantwoord? In onze optiek zijn duizend woningen voor Noord-Holland-Noord een absurd laag aantal. Hieruit blijkt wel hoe onevenwichtig de woningbouw in Noord-Holland is verdeeld. Dat heeft ook gevolgen voor het wonen en de woningprijzen. ONH zou graag zien dat de provincie sturend gaat optreden en dat kan. Niet klakkeloos overnemen wat Amsterdam wil, maar eerst ook voldoen aan de wens van de kleine plaatsen om de leefbaarheid en jeugd in evenwicht te kunnen houden.

Mevrouw **ZAAL** (D66): De heer Leever doet nu net alsof die getallen zo maar uit de lucht gegrepen zijn. Deze getallen zijn gebaseerd op de vraag van Amsterdam, de gemeenten en vooral van bewoners of van de mensen die ergens willen wonen. Bent u het met mij eens dat wij vooral moeten uitgaan van de wens van de Noord-Hollandse inwoners waar hij of zij wil wonen en dat wij niet de regie gaan nemen om te bepalen waar mensen wel of niet kunnen wonen?

De heer **LEEVER** (ONH): Natuurlijk ben ik het met u eens dat de vrijheid om te beslissen waar je wilt wonen, aan de burger is. Aan de andere kant faciliteren wij de kleinere gemeenten te kort bij hun behoefte. Dat is keer op keer in de commissies bewezen, maar wij gaan uit van getallen die abstract via het CBS aangereikt worden terwijl de burgemeesters waar ik van weet dat het zo is, niet de getallen krijgen die ze zouden willen.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Dan zegt u nu, dat is keer op keer in de commissies bewezen, terwijl er onderzoeken liggen van bijvoorbeeld CBS en andere onderzoeken waaruit blijkt dat die cijfers wel kloppen. Wat moet er gebeuren om u te overtuigen dat die cijfers juist zijn? Hoeveel onderzoeken moeten wij nog doen?

De heer **LEEVER** (ONH): Ik denk dat die onderzoeken te staven zijn als wij het zouden inventariseren bij de burgemeesters van de gemeenten en niet alleen via het CBS. Ik ga verder. We moeten meer naar de situatie dat het werk het wonen en de burger volgt en niet dat de burger het wonen en het werk volgt. Dan de seniorenhuisvesting. Het is bekend dat het aandeel 65-plussers in de bevolking toeneemt, op dit moment rond 25% in Nederland. Wij vinden het nodig dat de provincie bij de woningtoewijzing rekening houdt met deze groep in combinatie met starters. Dat kan ook als doel hebben meer grotere woningen die vrijkomen, waar nu nog een persoon in woont vanuit een weduwe of vrijgezellensituatie. Voor andere leeftijdsgroepen bent u bereid om deze nieuwe methode woningtoewijzing te volgen en de gemeenten de vrijheid te geven in het ontwikkelen van woningen. Graag een reactie. Ook is de discussie gevallen over de transparantie van de participatie van duurzame energie in Noord-Holland. Er is 85 miljoen euro voor dit fonds beschikbaar gesteld indertijd en intussen is er 55 miljoen euro naar diverse fondsen overgeheveld. Er is dus nog 30 miljoen euro beschikbaar. De scheepswerf Luyt die een nieuw duurzaam inventief scheepsdok ontwikkelt gericht op duurzaamheid en met de laatste nieuwste systemen, krijgt een kleine subsidie toegewezen van 150.000 euro. Echter, omdat RWS door verkeerde berekeningen de omgeving van de haven van Den Oever later opstart dan de planning, wordt dit teniet gedaan. Deze subsidie is vervallen. Hoe verhoudt zich dit tot de miljoenen gemeenschapsgeld die in het failliete Tocardo zijn gestoken? Het getijdenstroom

Tocardo wordt vanuit dit fonds met miljoenen gefinancierd. Dit bedrijf is in 2008 opgericht en in 2018 failliet gegaan en heeft met miljoenen provinciaal geld een doorstart gemaakt. Hoe het bedrijf er nu voorstaat, is niet bekend. Wij hebben daar recent vragen over gesteld, maar u verwijst ons door naar PDE N-H. Dat advies hebben wij opgevolgd. Wellicht wist u reeds dat het een kansloze missie zou zijn, het Participatiefonds Duurzame Energie Noord-Holland geeft geen antwoord, want zo wordt ons medegedeeld, het betreft vragen over bedrijfsgegevens van Tocardo en werd ons verteld, zelfs na een Wob-verzoek zou er geen informatie gegeven worden. Wel weten wij dat Tocardo na tien jaar nog niet verder is gekomen dan een paar generatoren bij Den Oever en in Zeeland te plaatsen. Verder weten wij ook dat de ontwikkeling van generatoren en de plaatsing onder water zeer kostbaar zijn. Om over het onderhoud maar te zwijgen. Daar komt nog bij dat de opbrengst van die generatoren geheel in het niet valt bij de mogelijkheden van windmolens en zonnepanelen. Kortom, er gaat ontzettend veel gemeenschapsgeld om in het PDE NH, maar niemand mag weten wat het opbrengt en wat ermee gebeurt. Geen transparantie, maar het is toch geld van de burger? Waar blijft onze controlerende functie van de Staten als wij miljoenen doneren voor research in een potje van PDE NH? Het is te zot voor woorden dat er geen verantwoording wordt afgelegd door die partijen die van deze miljoenenpot gebruik maken. Waarom wordt deze instantie het mandaat gegeven om alles met mist te omgeven als er vragen worden gesteld? Wordt het niet hoog tijd dit project een keer volledig transparant door te lichten mede omdat na de miljoenen subsidietoekenning er naast de bestaande directie, gelijk ook twee ceo's werden aangesteld. Kortom, het wordt tijd voor transparantie voor PS. Graag een reactie. De energietransitie en kernenergie. Op dit moment wordt gewerkt aan de overgang van energieopwekking zonder CO2 en afval. Wind- en zonne-energie zijn de twee belangrijkste toepassingen. Maar sinds een week is er nog een toepassing bijgekomen, kernenergie. Tientallen jaren bevond deze vorm van energieopwekking zich in de taboesfeer, maar ruim een week geleden kwam kernenergie ineens tevoorschijn in alle openbaarheid. De naam Dijkhoff mag hier als het ware een wake-up call worden genoemd. Een bijkomend voordeel is dat kernenergie net als de conventionele centrales, echter wel met CO2-afval een vast vermogen heeft. Bij wind- en zonne-energie gaat dat niet op. Veel of weinig zon of wind, wat doen we dan met onze energie? ONH juicht deze ontwikkeling toe en wacht af hoe dit op landelijk niveau verder gaat.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Ik zou graag vragen of de heer Leever zich realiseert dat in het geval van energievoorziening in Nederland het juist een probleem is, dat vaste vermogen. Wat wij nodig hebben in aanvulling op zon en wind, is schakelbaar energievermogen en geen vast vermogen.

De heer **LEEVER** (ONH): Voorzitter, ik ben daarmee bekend maar wij zitten op dit moment met afspraken die wij hebben met Parijs 2050 en er zal toch wat moeten gebeuren. Alle alternatieven die wij kunnen bedenken, zullen het niet mogelijk maken dat wij voor die tijd kunnen voldoen aan de gemaakte afspraken.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Hoe lang denkt u dat het duurt voordat er een kerncentrale staat?

De heer **LEEVER** (ONH): Waar ik mijn informatie over heb, is tien tot vijftien jaar.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Wij hebben afspraken voor 2050 maar ook voor 2030. Denkt u dat dit daar een bijdrage aan gaat leveren?

De heer **LEEVER** (ONH): Met alle beslissingen die wij nemen, praten wij vaak over een stip op de horizon. Als wij nu geen besluiten nemen om ontwikkelingen te doen die straks in ons voordeel zijn en wij alleen over schone energie beschikken, dan zijn wij verkeerd bezig. De nieuwe sluis bij IJmuiden, de grootste van de wereld. Noord-Holland heeft 57 miljoen euro bijgedragen en de rest is gefinancierd door Amsterdam en het meeste door RWS. Totale kosten 700 miljoen euro. Het doel van de nieuwe sluis is om nog grotere (cruise)schepen in staat te stellen het IJ op te varen wat belangrijk is voor de stad. Recent hebben wij in de media kunnen lezen dat Amsterdam zeer tegen de zin van RWS, een brug wil bouwen over het IJ. Het gevolg is dat grote cruiseschepen niet meer bij het IJ kunnen komen, maar voor de nieuwe brug moeten aanleggen op een andere plek ver van de stad. Het beoogd voordeel van de nieuwe sluis wordt hiermee teniet gedaan. Hoe staat het met de toegezegde bijdrage van 57 miljoen euro aan deze sluis? Is het reeds definitief overgemaakt of kunnen wij nog een deel blokkeren? Graag een reactie. Domotica. Innovatie komt uitgebreid aan de orde in de begroting, het woord innovatie komt 88 keer voor. Het is alles innovatie wat de klok slaat in deze begroting, het lijkt wel of gewoon werk doen niet meer meetelt. Dan Domotica, even terug naar de brede betekentis van domotica, dit is een verzamelbegrip voor een hoog niveau van voorzieningen met elektrotechnische en data-installaties in gebouwen en het automatiseren van functies door middel van elektronica, zodat zaken als ventilatie, verlichting, verwarming, alarmbeveiliging, energiebesparing geïntegreerd en vaak op afstand kunnen worden bestuurd. Domotica, een gebied met vele mogelijkheden en het kan van groot belang zijn voor burgers met een beperking en ouderen om langer en veilig thuis te kunnen blijven wonen. Maar in uw begroting komt het woord domotica niet een keer voor. Dat zien wij als een grote omissie. Zeker voor PDNH is nog 30 miljoen euro gereserveerd. Bent u bereid een deel daarvan voor domotica te bestemmen mits transparant? ONH is ervan overtuigd dat er een aantal duurzame innovaties te vinden zijn ten dienste van onze inwoners. Graag een reactie. Dan het OV. Er bereiken ons berichten dat de Texelhopper niet meer voldoet aan hetgeen de inwoners van Texel is voorgehouden. Mensen komen te laat bij de boot, omdat zij te lang bij haltes staan te wachten met alle gevolgen van dien. Zij missen daardoor ziekenhuisbezoeken, rijexamens en aansluitingen met de trein. Chauffeurs op de bussen van de Texelhopper krijgen al het ongenoegen over zich heen en een x-aantal is al opgestapt. Ook vernemen wij dat het flex-vervoer in de Kop niet voldoet. Mensen missen aansluitingen door flex-bussen die toch al beperkt rijden en waardoor zij niet op tijd bij de overstappunten zijn, waardoor ook daar sociale cohesie ter discussie staat. Ook in 't Gooi is men niet gerust over de plannen en nieuwe plannen van het vervoersaanbod. Ik verwijs naar het artikel in de Gooi en Eemlander van 8 november jl., het schrappen van diverse buslijnen, 100, 101, 107 en 108. Staat hier niet het gelijkheidsprincipe van onze inwoners ter discussie? Het argument dat er weinig van het OV gebruikt wordt gemaakt om in die gebieden lijnen te schrappen, is bijzonder. Bij observaties ook in Haarlem zien wij vele lege bussen achter elkaar rijden, ook overdag. Hoe verhoudt dit zich tot het argument, er zijn te weinig passagiers, dus die lijnen heffen wij maar op? Hoe verhoudt dit zich in de MRA-regio, tot de OV kaalslag en in andere delen van onze provincie? Graag een reactie.

De **VOORZITTER**: Ik schors de vergadering voor een korte pauze. De vergadering is heropend.

De heer **ANNAERT** (VVD): Voorzitter, vandaag hebben wij samen iets gemeen. Het is namelijk zowel voor u als voor mij de laatste keer dat wij rechtstreeks betrokken zijn bij de Algemene Beschouwingen in deze Staten. U als voorzitter van de vergadering en ik als voorzitter van de VVD-fractie. Met u kan ik terugkijken op een intense periode waarin heel veel is gebeurd, zowel leuke als minder leuke dingen. Op 17 december a.s. staan wij uitgebreid stil bij uw vertrek als onze commissaris. Ik denk dat u daar straks vanuit het Groningse tevreden op zult terugkijken. Omdat het programma voor die dag heel strak geregisseerd is, maak ik nu gebruik van de mogelijkheid om u namens de VVD-fractie hartelijk te bedanken voor de wijze waarop u de afgelopen jaren het ambt van commissaris en de functie van voorzitter hebt vervuld. Noord-Holland mag daarom tegelijkertijd blij als enigszins treurig zijn. Toen ik in 2010 besloot mij te kandideren voor het Statenlidmaatschap had ik als gemeenteraadslid van toen nog Wieringermeer, al in de gaten dat de provincie een belangrijke rol op allerlei beleidsterreinen speelde. Het middenbestuur deed er dan ook toe. Nu, anno 2018 concludeer ik dat dit zelfde middenbestuur nog steeds springlevend is en eveneens nog steeds bestaansrecht heeft. Daar waar de opgaves die op ons afkomen, steeds meer op lokaal en regionaal niveau moeten worden opgepakt en uitgewerkt, is gelet op de soms tegenstrijdige belangen regie nodig. Die regierol kan de provincie nog steeds vervullen wat de VVD betreft. Maar daarbij past wel terughoudendheid. Gemeenten en regio's zijn eerst aan zet. Deze filosofie haakt aan bij de insteek die het Rijk kiest bij onder andere de invoering van de Omgevingswet. Dit betekent in de ogen van de VVD dat gedacht moet worden vanuit kansen en niet vanuit bedreigingen. Vanuit faciliteren in plaats vanuit reguleren. En vanuit vertrouwen in plaats vanuit wantrouwen. Hoewel wij niets willen afdoen aan de Omgevingsvisie zoals die eveneens vandaag voorligt, zullen bovengenoemde principes wat de VVD betreft vooral terug te lezen moeten zijn in de nieuw op te stellen Omgevingsvisie. Gemeenten en regio's mogen er dan ook op vertrouwen dat de inzet van de VVD de komende periode vooral daarop gericht zal zijn. Vandaag ligt de laatste begroting van dit college voor en net als de voorgaande versies is ook die nog steeds gebaseerd op het coalitieakkoord 'Ruimte voor groei' en het Uitvoeringsprogramma 2015-2019 en is er daarnaast uiteraard rekening gehouden met de vastgestelde Kaderbrief 2019. Met andere woorden, er wordt gewoon doorgewerkt. Tegelijkertijd wordt er geen voorschot genomen op de periode na 20 maart 2019, waardoor er voor een nieuwe coalitie ruimte blijft om andere beleidsinhoudelijke afwegingen te maken. Ook dit is een vorm van behoorlijk bestuur. Over de begroting zelf dan. Die is naar de mening van de VVD veel inzichtelijker geworden, zowel waar het gaat om de toelichting op het beleid als over de omgang met de vele reserves van de provincie. De financiële huishouding van de provincie is goed op orde, dat blijkt uit alle financiële kengetallen. Begroting en meerjarenraming zijn meerjarig in evenwicht en aan de vrije ruimte in de begroting is invulling gegeven in lijn met motie 110 uit dit voorjaar. Dan toch nog een puntje van zorg dat weliswaar vrij technisch van aard is, maar waarvoor de VVD toch aandacht vraagt. Het niet langer op voorhand verdelen van de ruimte onder het landelijk plafond van de btw-compensatie via het Provinciefonds, leidt voor de komende jaren tot lager geraamde inkomsten uit dat fonds. Dit is vervolgens in mindering gebracht op de algemene reserve en daarmee de buffer om risico's op te

vangen. Gelet op de riante hoogte van het weerstandsvermogen (meerjarig 9,8 maal de norm) valt te overwegen om de norm voor het weerstandsvermogen (nu 25% van de algemene dekkingsmiddelen) te verlagen naar bijvoorbeeld 15%, waardoor de algemene reserve weer in overeenstemming kan worden gebracht met de daarvoor gestelde norm. Graag vernemen wij het standpunt van het college hierover. Bij een laatste begroting van de huidige collegeperiode hoort ook een moment van reflectie. En als wij onszelf de spiegel voorhouden, dan overheerst een grote mate van tevredenheid over wat er in de afgelopen vier jaar is gerealiseerd. Onze fractie realiseert zich als geen ander dat andere fracties in deze Staten daarbij wellicht toch een ietwat ander beeld hebben. Het is dan ook duidelijk onze kijk op de dingen. Noord-Holland is beter ontsloten, is toonaangevend op het gebied van waterrecreatie, kent een verbeterde positie binnen de EU en is transparanter geworden door het toepassen van open data. Daarnaast is ingezet op innovatie bij en ondersteuning van het MKB, behoud van hoogwaardige werkgelegenheid bij bijvoorbeeld Pallas in Petten, economische ontwikkeling in de Kop van Noord-Holland via het programma 'De Kop Werkt', garantstellingen voor de uitrol van glasvezel in buitengebieden, de kwaliteit van het zwemwater en modernisering van de recreatieschappen. Deze opsomming is uiteraard niet uitputtend. Het zijn allemaal wel voorbeelden van zaken die een vliegwieleffect hebben voor de economie in Noord-Holland en daarmee een rechtstreekse bijdrage leveren aan de welvaart en het welzijn van de inwoners van onze provincie. Ik verwijs in dit verband nog maar een keer naar de Barometer Welvaart en Welzijn als onderdeel van de Economische Uitvoeringsagenda. De huidige economische omstandigheden maken dat naar het oordeel van de VVD er nog vele kansen in het verschiet liggen die verzilverd kunnen worden. Zonder een sterke economie immers geen werkgelegenheid en zonder werk geen geld om de economie verder aan te jagen. En alleen al in de digitale wereld staat stilstand gelijk aan achteruitgang. Van het verleden wil ik nu graag overstappen naar de toekomst. Ik beperk mij daarbij tot de thema's die naar het oordeel van de VVD de komende jaren veel aandacht vragen, te weten woningbouw, bereikbaarheid, klimaatadaptatie en de energietransitie. Thema's die onlosmakelijk zijn en dus om verbinding vragen. Iedereen die de krant of andere bladen leest kan het niet meer ontkennen. Er is sprake van een groot tekort aan woningen en bovenal betaalbare woningen. 230.000 zijn er de komende jaren nodig. Minimaal 75.000 per jaar om aan de vraag te kunnen blijven voldoen, aldus minister Ollongren. Wat wij zien is een oververhitte huizenmarkt in nu nog vooral de Randstad, maar met inmiddels een uitwaai-effect naar omliggende gemeenten zoals bijvoorbeeld Haarlem, Alkmaar, Castricum, Schagen en Hoorn. Er worden minder omgevingsvergunningen verleend, het transformeren van kantoren naar woningen stokt, harde plancapaciteit blijkt in de praktijk toch niet altijd hard te zijn, een tekort aan voldoende en gekwalificeerd personeel, hypotheekregels die beperkend zijn. Allemaal aspecten die ertoe leiden dat de woningbouw stagneert en er geen ruimte is voor starters en doorstromers op de huizenmarkt. Deze urgente situatie vraagt naar de mening van onze fractie om samenwerking en versnelling. De provincie zou daarbij vanuit haar rol het voortouw kunnen nemen door in te zetten op een Deltaplan Wonen, dat stoelt op een breed maatschappelijk draagvlak. Een plan dat uitgaat van behoefte gestuurd bouwen en het onderscheid tussen de MRA en de rest van de provincie laat verdwijnen. Binnen of buiten bebouwd gebied bouwen wordt minder rigide, waarbij nieuwe uitleglocaties niet uitgesloten worden. Specifieke lokale omstandigheden leiden tot maatwerkoplossingen. Daarbij blijft aandacht voor de ruimtelijke kwaliteit en de identiteit van waardevolle landschappen

bestaan. De VVD wil het aanbod afwegen dat is gedaan door de regio Noord-Holland-Noord om de woningnood in de MRA mee te helpen ledigen.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Voorzitter. Behoefte gestuurd. Is dat hetzelfde als vraag gestuurd en over wiens behoefte gaat het dan? Die van degene die ergens wil wonen of van de bouwbedrijven die graag ergens willen bouwen?

De heer **ANNAERT** (VVD): Behoefte gestuurd betekent voldoen aan de behoefte en de behoefte is aan woningen, daar gaat het om. Daarbij moet er wat ons betreft meer verbinding komen tussen de MRA en de rest van Noord-Holland.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Daarmee heeft u het tweede deel van mijn vraag nog niet beantwoord. Is dat de behoefte van de ontwikkelaar of de behoefte van de woningzoekende?

De heer **ANNAERT** (VVD): Wat mij betreft faciliteert de ontwikkelaar de behoefte en niet andersom. Dat is ook logisch want een ontwikkelaar gaat niets bouwen waar geen behoefte aan is.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Kan de heer Annaert ingaan op het ingenomen hebben van grondposities? Dat bepaalt ook waar prettig gebouwd kan worden.

De heer **ANNAERT** (VVD): Mensen die grondposities innemen, nemen een risico en als ondernemers bereid zijn een risico te nemen, dan heb ik daar geen moeite mee. Risico nemen behoort bij ondernemen. Dat wil helemaal niet zeggen dat de overheid dat gaat faciliteren. Dat zal afhangen van de lokale omstandigheden en de behoefte.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Het is aanmerkelijk eenvoudiger om grondposities te verwerven in het agrarisch gebied, dat is een stukje goedkoper dan in de stad, dus dan sorteert u wel degelijk voor op bouwen in het groen en niet op binnenstedelijk bouwen. Dat maakt het de facto gemakkelijker.

De heer **ANNAERT** (VVD): Ik heb net gezegd dat de VVD vindt dat er ook over uitleglocaties gesproken moet worden. Als u dat groen noemt, dat is prima, maar dat sluiten wij inderdaad niet uit. Dat klopt. De VVD wil het aanbod afwegen dat is gedaan door de regio Noord-Holland-Noord om de woningnood in de MRA mee te helpen ledigen. Het onderzoek dat daarvoor nodig is, moet niet enkel en alleen gestoeld zijn op demografische grondslag, maar juist op de perspectieven die geboden kunnen worden. Metropolitaans denken reikt verder dan de gecreëerde grens tussen de MRA en NHN. Wij zien NHN als de voortuin van de MRA. Bij woningbouw kijkt de VVD primair naar knooppunten. Dit betekent dat in de planvormingsfase in overleg met de regio goed gekeken moet worden naar de aanleg van infrastructuur, het OV en andere voorzieningen. Nieuw te bouwen woningen moeten zoveel als mogelijk klimaatneutraal zijn. Dat komt tegemoet aan het principe dat wij hanteren dat alle energie die je niet verbruikt, ook niet opgewekt hoeft te worden. Bij woningbouw wordt tevens aandacht besteed aan voldoende groen en

watermanagement om zodoende effecten van klimaatverandering op te kunnen vangen en de leefbaarheid en het woongenot te kunnen blijven garanderen.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Voorzitter, kunt u toelichten wat u bedoelt met zoveel als mogelijk? Wilt u wellicht onder de wettelijke normen gaan zitten?

De heer **ANNAERT** (VVD): De heer Klein weet ook dat er nog plannen zijn die nu nog wel met gas aangesloten worden, dat is een gegeven. Als je het over complete nieuwbouw hebt, dan moet het wat ons betreft klimaatneutrale woningbouw zijn. Een goede infrastructuur is en blijft essentieel voor de economie van Noord-Holland. Veel van onze inwoners pendelen naar hun werk en er zijn veel bedrijven in de logistieke sector aanwezig in onze provincie. De VVD vindt dat bereikbaarheid een kerntaak voor de provincie is en blijft. Belangrijk bij infrastructurele investeringen is de optimale onderlinge aansluiting van verschillende vervoersmiddelen en het verbinden van de regionale infrastructuur met bovenregionale verbindingen. Om meerdere redenen vindt de VVD dat Noord-Holland als proeftuin vooroploopt in het ontwikkelen van nieuwe en duurzame vormen van vervoer met de hoogste verkeersveiligheid. Bij mobiliteit en bereikbaarheid kiest de VVD nog steeds voor vrijheid en flexibiliteit. De vrijheid om je te bewegen voor wonen, werken en recreëren is belangrijk. Het gaat niet alleen om de vrije keuze tussen auto, fiets of openbaar vervoer, maar steeds meer om welke vervoerswijze op welk moment en in welke situatie het beste past. Daarom is de VVD voorstander van innovatieve oplossingen zoals zelfrijdend vervoer en deelconcepten. Aansluitend op een verantwoorde spreiding van het woningareaal en het vitaal houden van kleinere gemeenten en kernen, pleit de VVD voor een onderzoek naar een provinciaal netwerk van zogenaamde MobiPunten met deelauto's, deelfietsen en OV-opstappunten. Een ontwikkeling die in brede zin kan worden aangeduid als 'mobiliteit als een service'. Hierbij moet ruimte zijn voor experimenten zonder er bij voorbaat veel regels en verplichtingen aan te verbinden. Annex hieraan wil de VVD ook kijken naar initiatieven voor duurzame stadsdistributie zoals logistieke ontkoppelpunten aan de rand van de steden en het combineren van goederenstromen. Ook de vaarwegen in onze waterrijke provincie kunnen naar het oordeel van de VVD efficiënter worden ingezet waar het gaat om het ontlasten van het wegtransport. De VVD is bereid daarin te investeren. Waar het concrete projecten betreft gaat de aandacht van de VVD blijvend uit naar De Duinpolderweg – en ik weet dat ik die eigenlijk niet meer zo mag noemen maar dan is het nog steeds helder waar wij het over hebben – de verbinding A8/A9 en een mogelijke verbreding van de huidige A9 op het traject Beverwijk-Alkmaar en een optimalisering van de trechter bij Uitgeest/Heemskerk. Als onderdeel van het geheel vraagt de bereikbaarheid van de Kop van Noord-Holland eveneens om blijvende aandacht. Dit acht de VVD passend in het licht van het stimuleringsprogramma De Kop Werkt en de verbinding die kan worden gemaakt met de MRA en via de Westfrisiaweg naar het oosten. Eerder is door PS al het belang aangegeven van een nieuw fietsbeleid.

Mevrouw **PELS** (GL): Nog even over het vorige punt, want ik werd razend enthousiast over uw inbreng over verschillende modaliteiten en dat die beter op elkaar moeten aansluiten, maar uiteindelijk pleit u toch weer voor meer asfalt. Hoe verhoudt zich dat tot elkaar? We weten uit

onderzoek dat meer asfalt niet helpt bij het fileprobleem. Waarom pleit u daar dan toch weer voor?

De heer **ANNAERT** (VVD): Als ik dat nou alleen had gezegd, dan had u helemaal gelijk gehad, maar het gaat het om de mix. Wij zoeken graag naar mixen van dingen, dat zal ook blijken als ik het straks over de energietransitie heb. Dat is bij mobiliteit en bereikbaarheid niet anders. Het is bij ons en/en en niet of/of en GL denkt daar vaak anders over, dat weet ik.

Mevrouw **ZAAL** (GL): Ik hoor u een aantal infrastructurele projecten noemen. Die kosten een hoop geld. Bent u dan in de volgende periode bereid om de opcenten te verhogen?

De heer **ANNAERT** (VVD): Ik denk dat de vraag stellen het antwoord al in zich houdt, het antwoord is nee.

De heer **DEN UYL** (PvdA): Dit is wel een schot voor open doel. De lege belofte van de VVD!

De heer **ANNAERT** (VVD): Dat is geen lege belofte, dat is een kwestie van keuzes maken straks in de begroting en dat er verschillen bestaan in deze Staten qua inzicht over hoe je het geld zou moeten besteden, dat weet ik, maar wij gaan niet gelijk kiezen voor het verhogen van de belasting. Wij gaan eerst kijken van wat is er voor ruimte binnen de begroting zelf te vinden, dan wel zijn er wellicht nog bezuinigingen te halen maar wij gaan niet altijd weer beginnen met belastingen verhogen.

De heer **DEN UYL** (PvdA): Keuzes maken klinkt hartstikke mooi, maar natuur? Tegen natuur?

De heer **ANNAERT** (VVD): De VVD is niet tegen natuur. Zeker niet.

De heer **DEN UYL** (PvdA): Maar dan wel waar tegen?

De heer **ANNAERT** (VVD): U gaat mij vragen waar ik allemaal tegen ben. Dan staan we hier nog wel even.

De heer **DEN UYL** (PvdA): U heeft gezegd, u wilt meer voor wegen, maar geen verhoging van de belastingen.

De heer **ANNAERT** (VVD): Mevrouw Pels probeerde dat ook, maar ik denk nou juist dat ik een heel evenwichtig verhaal heb gehouden namens de VVD over mobiliteit en bereikbaarheid. Maar het is bij ons en/en en niet of/of. Misschien neigt de PvdA ook meer naar of/of maar ik hoop toch van niet, want veel mensen die PvdA stemmen, rijden ook gewoon nog steeds met de auto over de wegen.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Waar gaat u precies op bezuinigen of was dit een ongedekte cheque?

De heer **ANNAERT** (VVD): Dit is geen ongedekte cheque. Binnen de begroting van de provincie is dat geen ongedekte cheque. Het fietsbeleid. Het eerste BOT-gesprek hierover bracht destijds veel ideeën voor nieuw beleid naar voren en het was goed om te merken dat het belang van een goed provinciaal fietsnetwerk door alle partijen werd gedeeld. Er wordt op dit moment al 23 miljoen euro geïnvesteerd om de belangrijkste knelpunten in het fietsnetwerk op te lossen, dus er wordt al hard gewerkt. Kan het college ons desondanks melden hoe het staat met de nota Fietsbeleid? Mobiliteit kent natuurlijk ook raakvlakken met duurzaamheid. Experimenten als SolaRoad en duurzaam asfalt sluiten daar naadloos op aan. Maar de opgaven op het gebied van duurzaamheid reiken natuurlijk verder dan dat. Noord-Holland wil in 2050 volledig klimaatneutraal zijn. De VVD ondersteunt deze ambitie, maar waakt over de financiële kant ervan. Wij zijn wars van stapeling van kosten voor burgers en ondernemers. Anders gesteld, er moet sprake zijn van een verantwoorde financiële impact voor inwoners en bedrijven. Ook de gevolgen voor het landschap en de leefbaarheid zullen wij nauwlettend in ogenschouw nemen bij de keuzes die moeten worden gemaakt. De VVD blijft van oordeel dat maatregelen met betrekking tot energie, klimaat en milieu volgend en dus niet aanvullend zijn op Rijks- en EU-beleid, dus geen koppen. Klimaatmaatregelen en -resultaten komen alleen tot stand als partijen elkaar vinden in een gemeenschappelijke aanpak. Zonder breed draagvlak zullen de doelen moeilijk te verwezenlijken zijn. De VVD zet in op voortzetting van het Participatiefonds Duurzame Economie NH voor de omslag naar een duurzame energiehuishouding en een toekomstbestendig milieu. Investeren in duurzame energie is noodzakelijk om ook in de toekomst over voldoende energie te beschikken. De echte energiebronnen van de toekomst zijn nog niet ontdekt of nog in ontwikkeling. Daarom kiest de VVD niet voor een bepaalde energiebron. Wij zetten in op een combinatie van verschillende energiebronnen en willen subsidies met name op innovatie richten. Ik verwijs in dit verband nog maar eens naar mijn beschouwingen over dit punt bij de behandeling van de begroting 2018. Alle kaarten inzetten op een vorm van duurzame energie is en blijft onverstandig. Wij blijven tegenstander van verdere uitbreiding van Wind op Land anders dan binnen de vastgestelde provinciale kaders. Wij blijven voorstander van wind op zee buiten de 12-mijlszone.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Voorzitter, ik ben benieuwd hoe de laatste opmerking zich verhoudt tot de een na laatste opmerking, want juist als u alles wilt openhouden, dan kunt u nu niet al bij voorbaat een vorm afschrijven. Als ik denk aan de situatie in het NZKG, dan kan ik mij geen goed argument voorstellen waarom u dat zou willen afschrijven. Kunt u mij helpen?

De heer **ANNAERT** (VVD): Als u goed geluisterd heeft, dan heb ik niet een vorm afgeschreven, want wind heb ik niet afgeschreven, alleen wel op land. Ook geen extra wind.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): U zegt dat u niet verder wilt gaan dan die 685,5.

De heer **ANNAERT** (VVD): Dan hebben wij het over wind op land. Ik sluit windenergie niet uit.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Windenergie op land sluit u uit.

De heer **ANNAERT** (VVD): Ja. Maar dat is geen vorm.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Ik heb een vraag over de verhouding tot eerdere opmerkingen. U begint uw betoog dat u het vertrouwen heeft in gemeenten en ook ruimte wilt laten aan gemeenten. U zegt ook dat als bij energie alle partijen samenwerking opzoeken en het willen, dan moeten wij dat faciliteren. Hoe verhoudt zich dat tot een strak wind op landkader dat dat mogelijk in de weg zit?

De heer **ANNAERT** (VVD): Dat verhoudt zich prima tot een strak wind op land kader, als u mijn betoog goed heeft beluisterd, dan heb ik de rol van de provincie geduid. De rol is niet weggeschreven met mijn opmerking dat je ook veel verantwoordelijkheid bij de gemeenten en regio's moet leggen. Ik heb juist ook het belang van de provincie als middenbestuur aangegeven en dit is precies iets waar de provincie vooral strak op moet blijven sturen.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Dus het is wel een beetje selectief, want woningbouw moeten de gemeenten zelf bepalen, maar wind op land daar gaat de provincie een strakke regie op zetten.

De heer **ANNAERT** (VVD): Nee, want ik heb ook gezegd dat ook daar de provincie een regierol kan vervullen. Dat heb ik in mijn verhaal opgenomen. Het ging met name over dat er een groot probleem is bij woningbouw en dat bij de keuzes die gemaakt moeten worden, wij niet voorbij mogen gaan aan de lokale overheden. De impact die duurzame energie kan hebben op Noord-Holland, is iets waar de provincie zich sterk tegenaan moet bemoeien en ook naar moet blijven kijken. Zonne-energie moet bovenal worden opgewekt op daken.

De heer **DEN UYL** (PvdA): Ik probeer in mijn geheugen te graven en ik meen mij te herinneren dat ik een keer een motie heb gezien die zei, er zou wind op industrieparken moeten kunnen komen of woorden van gelijke strekking. Of neemt u daar afstand van?

De heer **ANNAERT** (VVD): Daar neem ik geen afstand van, dat moet u zien in het licht van de hele discussie die wij toen over de 685,5 hadden. In dat licht hebben wij die discussie gevoerd en toen heb ik letterlijk tegen de heer Bond gezegd, als u denkt, de kaders zitten mij in de weg want ik wil meer ruimte hebben in het NZKG, toen hebben wij gezegd, dan hebben wij een voorkeur voor daar.

De **VOORZITTER**: Ik wil nog een beperkt aantal interrupties toestaan, want anders schieten wij over de tijd heen.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Wij hebben eindelijk een levendig debat, laat ons toch even. Dit heeft u eerder tegen de heer Bond gezegd, maar uw collega, de heer Slettenhaar heeft deze motie ingediend bij het koersdocument voor de Omgevingsvisie, een paar maanden geleden. Toen hebben wij de heer Slettenhaar gevraagd of dat binnen of buiten de kaders was en toen bleek dat echt buiten de kaders te zijn, maar wel richting 2050, dus niet in deze periode.

De **VOORZITTER**: De heer Annaert rondt zijn betoog af.

De heer **ANNAERT** (VVD): Volgens mij is het niet zo gelopen. Ik ken de heer Slettenhaar heel goed en dat kan hij daar nooit mee bedoeld hebben. Dat is onmogelijk. Als het gaat om keuzes maken die wij moeten maken, dan ga ik terug naar waar wij mee begonnen zijn. Wij hadden niet om 685,5 gevraagd, maar wij hebben het opgelegd gekregen en dat is een andere discussie. Als dan de keuzes gemaakt moeten worden, stel dat er weer zo'n maatregel komt, dan zullen wij altijd kijken naar waar de voorkeur naar uitgaat en dan heeft u helemaal gelijk, dan kijken wij naar dat soort gebieden, maar dat is niet het uitgangspunt. Zonne-energie moet vooral worden opgewekt op daken en terughoudend zijn wij waar het gaat om zonneakkers, zeker waar het kostbare landbouwgronden betreft. Die zijn en blijven immers hard nodig voor de wereldwijde voedselvoorziening voor een nog steeds groeiende wereldbevolking. Duidelijk is dat er ook de komende jaren weer veel op het spel staat. Laat richting 20 maart 2019 ook vooral duidelijk worden hoe de verschillende partijen erin staan. Er valt dan weer wat te kiezen. Tot slot. Het waren vier intensieve jaren waarin weer veel is bereikt. Wij danken het college als ook de gehele ambtelijke organisatie inclusief de griffie voor het vele werk en hun inzet. Wij danken onze collega-Statenleden voor de samenwerking in de afgelopen jaren. Zoals het zich nu laat inzien zullen de Staten na 20 maart 2019 weer een grote vernieuwing qua bemensing laten zien. Is dat handig? Misschien niet. Is dat wenselijk? Misschien niet. Maar het is wel vernieuwend en uitdagend. Wij vertrouwen erop dat ook de nieuwe Staten weer in staat zullen blijken te zijn de belangen van Noord-Holland en haar inwoners op een goede wijze te behartigen. Ik wens namens onze fractie alle kandidaat-statenleden veel succes bij hun ambities.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Voorzitter. Ik heb de laatste weken door omstandigheden veel nagedacht over hoe onze begrotingsbehandeling eruit ziet en er veel met mensen over gesproken. Je bent fractievoorzitter van een redelijk grote partij, je zit het hele jaar te wachten totdat je eindelijk aan de beurt bent en dan ga je vervolgens vijf pagina's tekst voorlezen vooral geschreven door de portefeuillehouders uit de fractie. Vorig jaar heb ik bijna mezelf in slaap gepraat en dit jaar wil ik het daarom wat anders doen. Ik ga proberen het uit mijn hoofd te doen. Ik heb wel wat kaartjes met bullet points. Gisteren moest ik op zondag om vier uur nog op zoek naar kaarten, kon ik niet vinden, maar toen heb ik een aantal ansichtkaarten gepakt en die vertegenwoordigen ook mijn algemene beschouwingen. Ik heb een windmolen, een prachtig Noord-Hollands landschap, woningen en ik heb een poes. Die vond ik gewoon leuk. Op basis daarvan ga ik mijn algemene beschouwingen houden. Ik heb ook een aantal moties, die bieden dan nog een beetje houvast. Laat ik beginnen om GS te complimenteren met de begroting. De financiën van de provincie zijn op orde en er wordt geen geld meer opgepot. D66 is de campagne van 2015 ingegaan met de stelling dat er veel te veel geld op de planken van de provincie lag. Dat bleek zo te zijn. In Noord-Holland was nog 69 miljoen in de reserves te besteden en wij zijn ontzettend blij dat wij dat nog in deze periode hebben geïnvesteerd in de Noord-Hollandse economie, duurzaamheid en bereikbaarheid. De provincie is geen bank, maar een overheidsorganisatie voor en van Noord-Hollanders, die ervoor moet zorgen dat het hier aantrekkelijk en gezond wonen, werken en recreëren is. Daar is dat geld voor ingezet. Voor een gezonde omgeving voor komende generaties Noord-Hollanders is het noodzakelijk om te werken aan een beter leefklimaat. De

transitie is reeds deze periode ingezet, de rijksopgave wind op land is gehaald en er zijn miljoenen in duurzaamheid geïnvesteerd en ook bij besparingen doen wij het goed in de provincie. D66 is daar trots op, maar er is meer nodig. De energietransitie moet worden versneld. De klimaattafels zijn bijna klaar met onderhandelen. We kunnen aan de slag. Het is bij D66 opgevallen dat er veel negativiteit en angst heerst rond klimaatmaatregelen. Mensen maken zich zorgen en die wil D66 heel serieus nemen. Maar een overheid moet de angst niet aanwakkeren, maar juist wegnemen. Duurzaamheid is geen verplichting, het is een recht. Een recht op schone lucht, op drinkwater, een warm huis en gezonde voeding. Duurzaamheid beschermt ons tegen overstromingen of juist extreme droogte. Duurzaamheid is geen financiële strop, maar een kans. Een kans voor innovatieve startups, een kans op werk en een lagere energierekening, een kans voor bedrijven, maar ook voor inwoners zelf. Daarvan twee voorbeelden.

De heer **ANNAERT** (VVD): Voorzitter, heeft u aanwijzingen dat die angst aangewakkerd wordt en door wie?

Mevrouw **ZAAL** (D66): Ik heb daar zeker aanwijzingen voor. Om maar een voorbeeld te noemen, het CDA komt met een meld- of klachtpunt voor klimaatcriminaliteit zou ik het noemen, voor de gevolgen van de klimaattransitie. Als je dat zo naar voren brengt, dan geef je al aan dat er iets te klagen is. Ik zou zeggen, roep een steunpunt in het leven dat burgers adviseert en helpt bij de overgang naar een duurzame woning. Ik vind de beeldvorming een bepaalde negativiteit uitstralen en daar wil ik afstand van doen.

De heer **ANNAERT** (VVD): Dan mag ik uw woorden zo uitleggen dat u niet vindt dat deze provincie of PS iets in die zin uitdragen.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Zeker niet.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ik maak bezwaar tegen het voorbeeld dat mevrouw Zaal noemt. Net als iedere partij zoekt het CDA naar manieren waarop wij de klimaattransitie vorm kunnen geven en in plaats van alleen maar plannen te lanceren zonder na te denken over hoe wij dat betalen, proberen wij realistische keuzes te maken. Ik vind het bezwaarlijk als de vraag gesteld wordt, en hoe dan, in een frame gezet wordt van negativiteit.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Het gaat mij vooral om de beeldvorming en het noemen van een klachtpunt terwijl je dat ook een steunpunt kunt noemen.

De heer **LEEVER** (ONH): Is het u bekend dat wij recent acht regiomanagers hebben aangesteld die ook als steun c.q. informatiepunt actief zijn?

Mevrouw **ZAAL** (D66): Zeker. Dit was een voorbeeld van de Tweede Kamerfractie van het CDA en ik zal daar meteen aan toevoegen dat wij hier in de provincie goed bezig zijn. Laat het servicepunt Duurzame Energie een voorbeeld zijn voor de rest van het land. Het is absoluut niet bedoeld dat wij het in Noord-Holland niet goed doen. Dan twee voorbeelden die laten zien dat

duurzaamheidsmaatregelen voor bedrijven en inwoners voordelig kunnen zijn. Het eerste voorbeeld betreft drie bedrijven uit het NZKG onder andere Tata Steel en Port of Amsterdam die een waterstoffabriek willen bouwen die ertoe zou leiden dat bij Tata Steel 350.000 ton minder CO2 wordt uitgestoten. Goed voor het bedrijfsleven en de duurzame toekomst en het NZKG dat op deze manier de transitie kan maken van een fossiele naar een duurzame haven en voor een circulaire economie. Nou denkt u misschien, nou komt ze weer met een voorbeeld over bedrijven, maar ik heb ook een voorbeeld van een woningbouwcorporatie. Wij zijn een paar weken geleden op bezoek geweest bij een Zaanse woningbouwcorporatie ZVH en die heeft ons meegenomen naar twee flats in de kleurenbuurt. Dat zijn flats waar mensen wonen met lage inkomens. De twee flats zijn recent volledig verduurzaamd. De huren gingen licht omhoog met 30 euro per maand maar de energierekening ging met 40 of 50 euro omlaag, zodat deze mensen die het geld heel hard nodig hebben, er per saldo op vooruit gaan. Deze voorbeelden laten zien dat het kan en dat wij moeten vertrouwen op de kracht van de samenleving en dat wij deze initiatieven moeten ondersteunen, aanwakkeren en stimuleren. Verduurzaming kost geld, maar weet u pas wat veel geld kost? Het aanleggen en onderhouden van asfalt.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Ik vind het leuk dat als er een voorbeeld gegeven wordt, het altijd een huurwoning is, maar er wonen ook heel veel mensen in een koopwoning. Ik heb al een keer het voorbeeld gegeven in de vorige vergadering van Woerden, waar sociale huurwoningen voor 61.000 euro per woning zijn omgebouwd. Hoe ziet mevrouw Zaal dat?

Mevrouw **ZAAL** (D66): Dat zie ik ook. Ook daar is een terugverdientijd maar die duurt bij koopwoningen altijd wat langer en daar zullen wij moeten kijken om daar een oplossing voor te vinden. Ik vond het voorstel van de VVD in de Tweede Kamer heel goed, om bij de Woz-waarde berekening bijvoorbeeld geen rekening te houden met verduurzamingsmaatregelen. Dat zijn positieve ontwikkelingen en daar moeten wij ook naar kijken bij koopwoningen. Als we kijken wat wij deze periode aan extra budget nodig hadden voor bestaande projecten, dan komt dat uit op 70 miljoen euro, overigens om geldige redenen omdat het duurder is geworden, maar voor die 70 miljoen euro kun je honderden windmolens bouwen of kolencentrales sluiten en dan houd je nog geld over voor zonnepanelen. Als er keuzes moeten worden gemaakt, dan is het duidelijk waar wij die leggen. Dan het onderwerp wonen. Ik heb u nog nooit verteld waarom ik in de provinciale politiek ben gegaan. Dat heeft te maken met mijn jeugd. Ik woonde vroeger aan het Westzijderveld. De polder, elke winter – toen hadden we nog goede winters – gingen wij schaatsen. De weg oversteken en wij waren meteen op het ijs. In de zomer gingen we met een roeiboot door de polder. Elke vijf tot tien jaar kwam die polder een stukje verder weg, niet omdat wij verhuisden maar omdat er uitleglocatie na uitleglocatie tussen kwam. 25 jaar later strijd ik hier voor binnenstedelijk bouwen om te voorkomen dat generaties na ons niet meer kunnen schaatsen in de winter of in de zomer kunnen roeien. Het gaat niet alleen over schaatsen en roeien, het gaat om biodiversiteit, natuur en in het algemeen recreatie voor de steeds groeiende bevolking van Noord-Holland. Het kan ook, er is voldoende plancapaciteit. Er zijn de afgelopen periode 12.000 woningen niet gebouwd.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Er is een enorme bevolkingsgroei, hoe gaat u dat tegenhouden?

Mevrouw **ZAAL** (D66): Door binnenstedelijk te bouwen, daar is voldoende ruimte voor en er is voldoende plancapaciteit. Wij moeten wel soms een paar hobbels wegnemen, maar het kan zeker.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Bij alles binnenstedelijk is het qua leefbaarheid ook een keer op.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Het is heel belangrijk om juist de groene gebieden te bewaren voor leefbaarheid, recreatie, natuur en biodiversiteit. Dat is veel gezonder dan om dat allemaal op te offeren voor woningbouw.

De heer **ANNAERT** (VVD): Ik ga heel ver weg, naar China. Als er een land is dat stedelijk alles op elkaar bouwt, dan is het wel China, maar de bevolking gaat door en zij gaan een compleet nieuwe stad bouwen ergens buiten. U gaat alles binnenstedelijk realiseren.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Vooralsnog, om aan de vraag voor de komende tientallen jaren te voldoen, is dat best mogelijk en hebben wij echt nog geen Chinese praktijken. Die vergelijking raakt kant noch wal.

De **VOORZITTER**: Ik verzoek de Staten het aantal interrupties te beperken.

De heer **ANNAERT** (VVD): Het is net wat mevrouw Zaal zei, nu hebben wij een debat en dan willen wij het ook voeren. U gebruikt harde woorden, kant noch wal. Ik vind de vergelijking helemaal niet zo raar, want gaat u maar eens praten met Amsterdammers over de leefbaarheid in de stad. Een terechte vraag van de inwoners.

De heer **DEN UYL** (PvdA): Via mevrouw Zaal richting de heer Annaert, hij loopt weg maar dat moet hij niet doen. Heeft u weleens gehoord van Almere, Lelystad of Dronten? Laten we Almere nemen, die stad hebben wij zelf nieuw gebouwd waar honderdduizenden mensen zijn gaan wonen. Dat geldt ook voor Heerhugowaard op het oude land. Die is opgebouwd als nieuwe stad. Een vraag aan mevrouw Zaal via de heer Annaert. Wij hebben in het verleden het groen volgeplempt en nu is de vraag nu wij al dit stedelijk gebied hebben, of wij niet moeten bouwen daarbinnen.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Ik weet niet wat uw vraag aan mij is, maar daar ben ik het roerend mee eens.

De heer **ANNAERT** (VVD): Ik denk dat de heer Den Uyl op dit punt langzamerhand tot de doemdenkers gaat behoren. Volgens mij wordt er zeer zorgvuldig omgegaan met bouwen, ook in het buitengebied, want ook gemeenten gaan dat niet te grabbel gooien.

De **VOORZITTER**: Er komt ook nog een tweede termijn. Mevrouw Zaal vervolgt haar betoog.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Volgens mij is de heer Annaert hier de doemdenker door het Chinese scenario voor te spiegelen als toekomstscenario. Waarom het gelukkig nog niet zo hard loopt met het buitenstedelijk bouwen, is omdat wij in de provincie het uitgangspunt hanteren om dat binnenstedelijk te doen.

De heer **ANNAERT** (VVD): Ook dat heb ik al een keer gezegd, dat is gewoon wettelijk vastgelegd, dus niet doen alsof wij dat als provincie nu bedacht hebben. Het staat gewoon in de wet.

De **VOORZITTER**: Dit is even voorlopig de laatste interruptie.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Ik sluit het onderwerp wonen af omdat wij daar vast vanmiddag nog over gaan spreken. Nu zie je dat dat met die kaartjes helemaal niet goed gaat want bij het vorige onderwerp ben ik twee belangrijke onderwerpen vergeten, namelijk wat gaan wij doen aan de opwekking van duurzame energie. Als het aan ons ligt, dan kiezen wij voor alle vormen van hernieuwbare duurzame energie, wind, zon, geothermie, waterkracht en wij zien ook grote kansen voor waterstof. Ik noemde al het voorbeeld van die drie bedrijven en wij vinden dat zo'n goed idee. Wij vinden dat als er iets door ondernemers naar voren wordt gebracht, je dat moet ondersteunen en faciliteren. Daarvoor een motie.

Motie 45/12-11/18
Grootste duurzame waterstofcluster van Europa

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Constateren dat:

- *Tata Steel, Nouryon en Port of Amsterdam samen een groene waterstoffabriek willen bouwen op het terrein van Tata Steel in IJmuiden met een productie van 15.000 ton waterstof;*
- *Tata Steel met de waterstoffabriek verwacht 350.000 ton minder C02 uit te stoten;*
- *De samenwerkingspartners in het Noordzeekanaalgebied de komende twee jaar gaan onderzoeken of de plannen technisch en financieel haalbaar zijn;*
- *Den Helder ook een belangrijke locatie kan zijn voor de waterstofeconomie aangezien het als scharnierpunt tussen wind op zee en opslag en distributie op het land kan functioneren d.m.v. gebruik van de bestaande gasinfrastructuur.*

Overwegen dat:

- *"Energieneutraal in 2050" de doelstelling van provincie Noord-Holland is;*
- *Om deze doelstellingen te halen, de provincie een gedeelte van de energie en warmtevraag duurzaam op moet wekken op eigen grondgebied;*
- *Dit op verschillende manieren kan gebeuren waaronder met groene waterstof opgewekt door windmolens op zee;*
- *Waterstof niet alleen kan dienen als brandstof voor de industrie, maar ook als vervanger van aardgas om woningen te verwarmen;*

- *Ook de gasbehandelingssystemen van de NAM in Den Helder en de gasopslag van TAQA in Alkmaar belangrijke locaties zijn die benut kunnen worden.*

Zijn van mening dat:

- *Met de komst van de waterstoffabriek in IJmuiden het Noordzeekanaalgebied een leidende rol kan gaan spelen in Europa op het gebied van klimaat neutrale, circulaire industrie;*
- *De provincie dit soort initiatieven zoveel mogelijk moet faciliteren.*

Verzoeken het college:

- *Zich in te spannen om te doen wat binnen haar bereik ligt om zo de aanlanding van wind op zee in IJmuiden in combinatie met een waterstoffabriek mogelijk te maken;*
- *Zich in te spannen voor nader onderzoek naar waterstof en het gebruik van gasleidingen voor dit doel in Den Helder;*
- *Dit te doen bijvoorbeeld (maar niet uitsluitend) in samenspraak met het Rijk of aan de klimaattafels waar onderhandeld wordt over het Klimaatakkoord*

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties VVD, D66, CDA, PvdA

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **LEEVER** (ONH): Voorzitter, is mevrouw Zaal ervan op de hoogte dat er in de Wieringermeer ook een waterstofcentrale gebouwd wordt?

Mevrouw **ZAAL** (D66): Ja, daar ben ik van op de hoogte. Deze gaat vooral over de combinatie met wind op zee en die in Wieringermeer is anders. Ook wij willen weleens een vorm van energie niet. Er is de laatste tijd veel aandacht voor kernenergie maar dat is voor ons absoluut geen oplossing. Het is risicovol, het is te duur en het duurt te lang. Wij gaan daarmee niet de klimaatdoelen van 2030 halen en het is in Noord-Holland ook niet nodig want wij hebben de routeplanner duurzame energie en daaruit blijkt dat wij onze doelstellingen kunnen halen met hernieuwbare energie. Om toch een signaal te geven richting proefballonnetjes uit Den Haag, willen wij een motie indienen waarin wij ons als PS uitspreken om geen nieuwe kerncentrale in de provincie te bouwen.

Motie 46/12-11-18
Geen nieuwe kerncentrale in Noord-Holland

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Constateren dat:

- *De VN-klimaatorganisatie IPCC in een recent rapport uiteenzette dat kernenergie een grote rol moet spelen bij het beperken van de aardse opwarming van 1,5 graad;*
- *Noord-Holland in 2030 haar C02-uitstoot gehalveerd wil hebben en in 2050 energieneutraal moet zijn;*

- *Om deze doelstellingen te halen, de provincie inzet op een combinatie van o.a. zonne-energie, windenergie en geothermie.*

Overwegen dat:

- *Kernenergie geen duurzame manier van energie opwekken is aangezien de niet hernieuwbare grondstof uranium opraakt;*
- *Kernenergie geen schone manier van energie opwekken is aangezien kernafval duizenden jaren opgeborgen moet worden;*
- *Het 10-15 jaar duurt om een kerncentrale te bouwen, en dus niet op tijd komt om de doelen van 2030 te halen;*
- *Kernenergiecentrales in bouw en onderhoud duurder zijn dan de vereiste investeringen voor duurzame energie;*
- *Minister Wiebes te kennen heeft gegeven dat er vanuit de markt geen interesse is te verwachten om een kernenergiecentrale te bouwen in Nederland;*
- *Het volgens het PBL mogelijk is om in 2050 95% C02-reductie in Nederland te bewerkstelligen zonder kernenergie;*

Zijn van mening dat:

- *De provincie Noord-Holland zich moet richten op het afhankelijk te worden van echte duurzame en schone energie;*
- *Wij volgende generaties niet moeten opzadelen met kernafval;*
- *Kernenergie geen toekomst heeft in Noord-Holland.*

Verklaren hierbij:
Dat het plaatsen van een nieuwe kerncentrale in Noord-Holland om kernenergie op te wekken niet aan de orde is

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties D66, SP, PvdA, GL, PvdD

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **LEEVER** (ONH): Ik wil reageren op wat hier gezegd wordt. Ik vraag mevrouw Zaal, geen nieuwe kernreactors erbij maar hoe gaan wij dan met Petten om?

Mevrouw **ZAAL** (D66): De woordkeuze is: geen nieuwe kerncentrale en ook geen kerncentrale voor de opwekking van energie. In Petten gaat het om de opwekking van medische isotopen, dat is iets heel anders en daar zijn wij wel voorstander van.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, mevrouw Zaal dient deze motie in, maar ik snap het niet zo goed omdat zij zegt, wij willen geen negativiteit rond dit onderwerp. Waarom dan nu al zaken uitsluiten? Dat is vraag 1 en vraag 2. Is mevrouw Zaal ervan op de hoogte dat je met een

kerncentrale 600 windmolens van de grootste categorie vervangt? Waar wil zij dan wetende dat de energievraag alleen maar zal toenemen, die windmolens plaatsen?

Mevrouw **ZAAL** (D66): Er is volgens ons voldoende ruimte voor wind op zee en daarnaast zien wij ook mogelijkheden voor windmolens op industrieterreinen in de volgende periode. Ik ben mij ervan bewust dat dat kan opwekken, alleen het is niet hernieuwbaar wat kerncentrales opwekken en wij hebben in dit huis met elkaar afgesproken dat wij inzetten op hernieuwbare en duurzame energie. Dat staat in de routeplanner en er is ook een onderzoek van ECN dat wij die doelstellingen daarmee kunnen halen. Het debat over een kerncentrale zou ons afleiden van waar wij het echt met elkaar over moeten hebben hier.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Voorzitter, is mevrouw Zaal ervan op de hoogte dat uit enquêtes die ik in mijn bijdrage heb genoemd, blijkt dat meer dan de helft van de D66-stemmers wel voor kernenergie is?

Mevrouw **ZAAL** (D66): Er zijn de afgelopen tijd heel veel peilingen gedaan. Ik heb een peiling van De Hond gezien, dan is 45% van Nederland voorstander van kernenergie. Ik kan u geruststellen, mijn partij staat volledig achter dit standpunt. Het laatste onderwerp is cultuur en recreatie. De natuur en het cultureel erfgoed hebben de inwoners maar ook de toeristen veel te bieden. Een cultureel aanbod dat de cultuurhistorie van Noord-Holland vertegenwoordigt. Kinderen in Noord-Holland leren over Romeinen en Grieken maar niet over het OER-IJ. Wij gaan geen motie indienen maar zullen later met een initiatiefvoorstel komen. Dat er 2 miljoen euro over is van het gereserveerde geld voor Rijksmonumenten om een uitvoeringsregeling op te stellen die het mogelijk maakt deze resterende gelden te investeren in de provinciale cultuur. Zoals de Stelling van Amsterdam maar ook de Zaanse Schans, het Huis van Hilde en Kaap Skil, een cultureel aanbod dat de cultuurhistorie van Noord-Holland vertegenwoordigt. D66 wil dat we dit nog meer koesteren, openstellen en waar nodig versterken. Kinderen in Noord-Holland leren alles over de Romeinen en de Grieken, maar niet over de Friezen die met de Romeinen vochten om het OER-IJ. De forten hebben een nieuwe bestemming maar de liniedijken ertussen zijn nog niet in ere hersteld. Wij willen een recreatief netwerk in Noord-Holland waarin niet alleen de Stelling van Amsterdam als een gebied wordt aangemerkt, maar ook de verbinding wordt gelegd met prachtige landgoederen, stolpboerderijen, dat er verbindingen komen over het water en de weg. Wij gaan geen motie indienen maar zullen later met een initiatiefvoorstel komen. Wij komen wel met een motie dat uit de begroting volgt dat er 2 miljoen over is van het gereserveerde geld voor Rijksmonumenten. Dat is eerder door de heer Van der Hoek aangekondigd. Daarvoor een motie.

Motie 47/12-11-18
Provinciale uitvoeringsregeling Cultuur Noord-Holland

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Constaterende dat:

- *Indieners graag erkende musea (museumjaarkaart), musea in oprichting, culturele instellingen of evenementen met publiekstoegankelijkheid willen ondersteunen bij hun opgave en ambities om bij te dragen aan de realisatie van provinciale opgaven;*
- *Indieners het belangrijk vinden dat voornoemde culturele instellingen of evenementen, bij hun ambities om te verduurzamen, de regionale economie te versterken, bij te dragen aan een vervolmaakter monumenten- en landschapsbeleid, of bij te dragen aan de regionale cultuurhistorie een beroep moeten kunnen doen op provinciale ondersteuning;*

Overwegende dat:

- *Het huidige provinciale instrumentarium hiertoe vooralsnog onvoldoende mogelijkheden biedt;*
- *Indieners hiertoe wel ruimte willen creëren, zij het altijd in de vorm van maximaal 50% cofinanciering vanaf minimaal 5.000 euro;*
- *Er ruim 2 miljoen euro op de begroting cultuur vrijvalt, door het niet besteden van middelen aan de opvang van de gevolgen van een herverdeling van de rijksmonumentenregeling.*

Verzoeken het college:
Met de vrijgevallen middelen een nieuwe uitvoeringsregeling op te stellen, waarbinnen voornoemde culturele instellingen of evenementen succesvol een beroep kunnen doen op provinciale middelen ter ondersteuning van projecten die tot doel hebben:
- het (te bouwen) vastgoed dan wel exploitatie te helpen verduurzamen,
- of de regionale economie helpen versterken,
- of de uitvoering van het monumenten- en landschapsbeleid vervolmaken,
- of bij te dragen aan de regionale cultuurhistorie

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties D66, VVD, CDA, PvdA

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Ik sluit af. Noord-Holland is in transitie en dat vergt scherpe keuzes. D66 kiest voor duurzaamheid en natuur boven wegen, voor OV en fiets in plaats van de auto, voor behoud van groen en open landschap, voor binnenstedelijk bouwen en niet voor uitleglocaties en het stimuleren van innovatie om de grote opgaven van de toekomst te lijf te gaan. Maar vooral vertrouwen wij op de kracht van de samenleving. Ik ga nog een laatste motie indienen. Ik had niet verwacht dat ik als coalitiepartij dit ooit zou gaan doen. Ik ga namelijk een motie van treurnis indienen.

Motie 48/12-11-18
Motie van treurnis

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Constaterende dat:

- *De heer J.W. Remkes op 10 april 2018 zijn vertrek als CdK heeft aangekondigd;*
- *Hij dit ambt per 1 januari 2019 neerlegt;*
- *De heer Remkes voornoemd gedurende ruim 8 jaar het boegbeeld van de provincie is geweest;*
- *PS voornemens zijn op 19 november 2018 zijn opvolger te benoemen;*
- *Dit de laatste begrotingsbehandeling onder zijn voorzitterschap is.*

Overwegende dat het vertrek van de heer Remkes leidt tot de volgende al dan niet desastreuze gevolgen:

- *Extra kosten voor de tientallen ambtsbezoeken aan gemeenten en kennismakingsgesprekken met burgemeesters en dijkgraven;*
- *Extreme vermoeidheid van fractievoorzitters en griffiemedewerkers;*
- *Een overschot aan ongeopende flessen jenever in de wijnkelder van het provinciehuis;*
- *Het verdwijnen van de geur van shag uit Paviljoen Welgelegen;*
- *Verveling van de heer Yurdakul tijdens de volgende PS-vergaderingen;*
- *Plaspauzes tijdens de vergadering;*
- *Herinvoering van het elektrisch stemmen tijdens de vergadering;*
- *Veel papier dat overblijft omdat niet alles afgedrukt hoeft te worden;*
- *Extra inzet van de afdeling communicatie voor een Commissaris die wel op social media zit;*
- *Tientallen interrupties per Statenlid;*
- *De fractie van mevrouw De Meij wordt weer gewoon 50plus;*
- *Meerdere woordvoerders per onderwerp;*
- *Een ongehoord aantal schorsingen gedurende de vergadering.*

Spreken uit:
Het vertrek van de heer Remkes zeer te betreuren

en gaan over tot de orde van de dag.
Alle Statenfracties

De **VOORZITTER**: De heer Remkes ontraadt deze motie met heel veel kracht. De vergadering is geschorst tot 14.00 uur. Ik heropen de vergadering. Gedeputeerde Loggen is inmiddels weer in ons midden. Van harte gelukgewenst met je 50e verjaardag. Ik kan de heer Loggen verzekeren dat na je 50e het leven alleen maar mooier wordt.

Gedeputeerde **LOGGEN**: Dat is een mooi vooruitzicht om naar te kijken. Dank voor dit prachtige gezang. Ik realiseer me nu waarom mensen altijd zo tegen hun 50e opkijken.

De heer **DEN UYL** (PvdA): Voorzitter. Het is goed dat wij even gezongen hebben want daardoor is het bloed weer gaan stromen en heeft u de gelegenheid om naar mijn op papier geschreven

betoog te luisteren. Dit wordt mijn achtste en laatste bijdrage namens mijn fractie bij de algemene beschouwingen in deze collegeperiode. Ik herinner mij de eerste keer nog goed, want ik was gewend om aan de hand van aantekeningen een betoog te maken, maar dat mocht echt niet van mijn fractie, want zij wilde echt weten wat ik ging zeggen. Dat is maar goed ook. Dat heet democratische controle, zo werkt het in mijn partij. Het coalitieakkoord Ruimte voor Groei is uitgevoerd en wij hebben meer kunnen doen dan oorspronkelijk gedacht. Misschien niet gebruikelijk maar in mijn ogen is dat gebeurd in een constructieve aanpak vanuit de vier coalitiepartijen, waarvoor ik mijn mede-coalitiepartijen dank zeg. Tegelijkertijd wil ik de oppositie danken die vaak terecht hele scherpe vragen heeft gesteld en goede alternatieven heeft aangedragen, ook al zijn ze niet altijd overgenomen. Daarmee het beeld schetsend van constructief werken. De afgelopen jaren is in deze provincie de woningnood hoog gestegen. Het is goed dat de provincie doorgegaan is met de planning. Het is jammer dat veel gemeenten gedwongen waren hun plannen in de moeilijke periode in de ijskast te zetten. Wij moeten bouwen naar behoefte in de hele provincie en het is goed dat de provincie er alles aan doet om plannen van zacht naar hard te krijgen en daarmee te zorgen dat er snel meer woningen komen voor jongeren, ouderen en mensen met lage inkomens. Wij krijgen vandaag en volgende week hierover discussie in het kader van de Omgevingsvisie, dus voor dit moment laat ik het hierbij. Het functioneren van de arbeidsmarkt is verbeterd, zeker voor technische beroepen. Dat is mede het gevolg van het werk van de werkambassadeur die in ons verkiezingsprogramma stond. Ook het werken bij de provincie heeft de laatste tijd veel aandacht gekregen, de burgersluiswachters, de schoonmaak en ik ben blij dat wij eerder in PS hebben vastgesteld dat wij goed moeten kijken hoe wij dat in een volgende periode vorm gaan geven. Vorig jaar was er een breed gevoel van optimisme in Nederland. De economie ging weer beter, de recessie leek achter de rug en inderdaad, een jaar later zijn er meer mensen aan het werk. Het is belangrijk dat de werkambassadeur zijn werk kan voortzetten, maar niet iedereen in het land voelt dat het beter gaat. Gisteren konden wij in de krant lezen dat het aantal gezinnen in armoede is gestegen in dit welvarende land, daar zijn ongetwijfeld redenen voor maar het feit blijft. En dat betekent dat de samenleving niet inclusief is en niet voor iedereen openstaat, zolang niet iedereen kansen heeft op goed werk. Daar gaan wij de komende periode hard mee verder. De natuur en natuuropgave, het is onze opvatting dat de taakstelling NNN meer dan gehaald is.

De heer **ANNAERT** (VVD): Voorzitter, ik heb hetzelfde bericht gelezen en de oorzaken zijn bekend. Een daarvan is de toename van het aantal status- en vergunninghouders, met name van Syrische afkomst die ervoor zorgen dat dat aantal omhoog gaat omdat zij in de bijstand zitten. De PvdA is het ermee eens neem ik aan, dat wij alles moeten doen om die mensen zo snel mogelijk geïntegreerd te krijgen en te helpen naar werk.

De heer **DEN UYL** (PvdA): Een kleine nuancering, de heer Annaert zegt dat het komt door de groei van het aantal asielzoekers, daarop is een deel van de verklaring te baseren, niet het grootste deel en met de heer Annaert zijn wij van oordeel dat wij ons best moeten doen om iedereen in dit land aan het werk te krijgen en dus ook werkgevers moeten oproepen en ondersteunen om ervoor te zorgen dat mensen met een afstand tot de arbeidsmarkt aan de slag komen. Ten aanzien van de natuurtaakstelling, er komt steeds meer nadruk op kwaliteit en niet alleen op

kwantiteit, ook vanwege de enorm teruggelopen biodiversiteit. Het is positief dat een natuurinclusieve landbouw op de provinciale agenda staat. Dat biedt kansen om de biodiversiteit te verbeteren, want het gaat volgens de begroting bij natuur, flora en fauna ook om de intrinsieke waarde van het dier en de plant en het is goed dat deze periode een begin is gemaakt met een structurele financiering van de natuuropgave op lange termijn. In voorgaande begrotingen werd steeds duidelijk dat het moeilijk is en blijft om voldoende vrijwilligers in het groen te verwerven, maar er werden wel streefhoeveelheden gegeven. In deze begroting 2019 lijkt de provincie de ambities daarvoor kwijt te zijn en de verwachting is dat voor het komende jaar het aantal groenvrijwilligers gelijk blijft. Dat vinden wij jammer, dus wij horen daar graag iets over van GS. Schiphol is in belangrijke mate Rijksbeleid maar de afspraken daarover in het verleden zijn in toenemende mate gaan knellen gezien de enorme groei van het luchtverkeer op Schiphol. Wat voor ons lastig is, is de dreigende situatie dat Lelystad niet opengaat. Het doet het beeld oprijzen dat men in andere delen van het land de overlast en de herrie en luchtvervuiling graag in Noord- en Zuid-Holland laat. Dat is een bittere pil, dus zolang Lelystad niet opengaat, komt er wat ons betreft geen vliegbeweging bij. Er komt een MER en een nieuw indelingsbesluit, daarom is het nu niet het moment om langjarige afspraken te maken, zolang er geen helderheid is over wat die dingen gaan betekenen. De inzet van Noord-Holland bij de komende bespreking zou moeten zijn een aantal piketpalen. Minder overlast voor onze bewoners, zeker in de nacht, terugdringen van de luchtvervuiling, een betere veiligheid en een gezondere leefomgeving. Er is groeiende aandacht voor luchtkwaliteit en wij hebben de afgelopen tijd flink ingezet op monitoring. De provincie heeft daar veel aan gedaan samen met het bedrijfsleven en andere partners. Op het gebied van energietransitie zijn grote stappen nodig. Wij hebben net daar wat discussies met elkaar over gehad. Wij wachten met spanning op het klimaatakkoord, er is nog het nodige onduidelijk over de rol van de provincie. Maar het moet helder zijn dat wij niet voor niets samen met D66 en anderen een motie hebben ingediend die ertoe moet leiden dat de provincie uitspreekt dat er geen nieuwe kerncentrale in Noord-Holland zou moeten komen. Ook wij denken dat in de komende periode voor wind op land een wat verlicht regime zou moeten gelden en er vrijheid zou moeten komen om op lokaal niveau waar dat past en waar dat gedragen wordt door lokale overheden, op beperkte schaal wind op land mogelijk zou moeten zijn. Vorig jaar hebben wij gesproken over duurzaamheid en circulaire economie. In de begroting 2019 staan allerlei bedragen bij de kostenkant, maar nul bij de batenkant. Misschien kun je de baten niet direct in euro's uitdrukken, maar de maatschappelijke winst, de milieu- en welzijnswinst zullen op termijn enorm zijn en daarover mag best iets gezegd worden in de begroting, want wij doen het allemaal ook voor de toekomstige generaties waarbij wij ook eerder hebben uitgesproken dat wij de baten en lasten van de energietransitie en klimaatverbetering eerlijk willen verdelen over alle burgers van het land. De afgelopen jaren heeft de provincie ten opzichte van andere provincies heel beperkt aandacht besteed aan het welzijnsbeleid. Als je dat vergelijkt met andere provincies, Noord-Brabant heeft bijvoorbeeld het project sociale veerkracht, zij besteden veel meer aandacht dan wij aan dit onderwerp, met name bij aanjagen en samenwerken. Je bent als provincie vrij om hier meer of minder aandacht aan te besteden, maar je moet wel willen. Maar met relatief weinig geld kun je veel doen, bijvoorbeeld Dorpswerk Noord-Holland heeft haar sporen verdiend, ook Sportservice Noord-Holland en ProBiblio en dat laatste verdient in de toekomst een hoge bijdrage om het analfabetisme te bestrijden. Ook cultuureducatie is van groot belang.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Ik hoor u praten over mogelijke uitbreiding richting plus-taken maar u spreekt ook uw zorg uit over mogelijke tekorten bij belangrijke kerntaken, zoals natuur. Hoe verhouden die zich tot elkaar?

De heer **DEN UYL** (PvdA): Mevrouw Zaal wijst er terecht op dat er in de komende periode scherpe keuzes moeten worden gemaakt. Wij denken dat in de komende periode er misschien wat minder aandacht zou moeten zijn voor asfalt en wat meer voor mobiliteit en gedeelde mobiliteit. De gedeputeerde zegt dan altijd, de bus rijdt ook over de weg, dat klopt. Als het aan ons lag, dan komt er een herschikking van middelen en wij zijn niet bang om uit te spreken dat de opcenten wel omhoog zouden mogen, omdat er genoeg te doen is in de provincie. Laten wij beginnen geld heel zuinig uit te geven, maar vervolgens niet bang te zijn om aan de burger een bijdrage te vragen, want ook voor het thema leefbaarheid is er alle reden om hier in een volgende periode meer werk van te maken. Het OV is verder ontwikkeld en er is aandacht voor de hele keten, stroomlijnen en aanvullend lokaal vervoer. Verder moet innovatie die kan leiden tot verbetering van het OV in het landelijk gebied van Noord-Holland, de komende jaren hoog op de agenda staan. Wij hebben extra geld geregeld voor OV in Noord-Holland-Noord. De provincie heeft nu een inclusief fietsbeleid en onder leiding van deze gedeputeerde zijn daarin stappen gezet. Wij zouden graag verdere voortgang bij de fietssnelwegen willen zien, verder aan de slag met de aanpak van fietsknelpunten ook al is daar gelukkig het nodige gebeurd, het doorfietsroutenetwerk en in het bijzonder het effect. Bij de vorige algemene beschouwingen mocht ik namens de coalitie motie 110 indienen die een basis legde voor een integrale afweging waarbij de provincie vrijvallende middelen uit de reserves kon inzetten voor extra activiteiten voor natuur, milieu, energietransitie en mobiliteit. Dat gaan wij niet herhalen, maar wij zijn wel blij dat het college een sluitende begroting presenteert. Het gat van de kadernota is gedicht, er is een oplossing gevonden voor de wijziging in de systematiek van het Provinciefonds, op korte termijn is er een daling van de algemene reserve, maar in de volgende Statenperiode wordt weer een stijging voorzien, en er wordt flink wat ruimte voor het volgende college vrijgespeeld, 25 miljoen euro. Al met al een begroting waar wij goed mee uit de voeten kunnen, dus wij zullen instemmen.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter, het zijn alweer de laatste politieke beschouwingen van deze collegeperiode. En volgens de sprekersvolgorde mag het CDA dan ook nog eens als laatste spreken. De laatste van de laatste dus, hoewel het voor mij persoonlijk dan weer de eerste keer is dat ik hier sta. U ziet maar, er kan veel veranderen in vier jaar. En er is veel veranderd in de afgelopen vier jaar, ook in onze provincie. Onze verkiezingsprogramma's en het coalitieakkoord van vier jaar terug stonden nog half in het teken van de economische crisis. Inmiddels is de economie flink aangetrokken en hebben we de provincie mooier en sterker achtergelaten dan vier jaar terug. De coalitie en in het bijzonder natuurlijk onze gedeputeerde Economie, hebben hier een forse steen aan bijgedragen. Een van de mooie voorbeelden is het Participatiefonds Duurzame Economie. Samen hebben we ervoor gezorgd dat er nu 55 miljoen euro ingezet is waarmee bedrijven kunnen investeren in nieuwe duurzame producten en diensten. Door deze coalitie zijn waardevolle gebouwen die de roemrijke historie van Noord-Holland benadrukken,

behouden. De land- en tuinbouwsector is altijd in beweging en op de goede weg. Samen met de sector en de Greenports werken we aan toekomstbestendigheid voor deze branche die zorgt voor veel werkgelegenheid en voedselzekerheid. En zoals de heer Van Liere weet, werd Roodkapje gered door de jagers, nadat de wolf haar en haar grootmoeder had verslonden. We zullen maar geen motie indienen die de jager vraagt Roodkapje te redden, te heroverwegen en de wolf in leven te laten, want die jager draagt bij aan onze biodiversiteit, zoals in de Amsterdamse Waterleidingduinen en die kan ons straks tegen de wolf beschermen.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Ik had al gezegd dat Roodkapje een sprookje was en natuurlijk kwam het CDA met het sprookje in het kwadraat, de nobele jager terug. U zegt, het doodschieten van de herten in de Waterleidingduinen is goed geweest voor de biodiversiteit. Vertel, waar heeft u dat gelezen?

De heer **HEIJNEN** (CDA): We weten allemaal als wij de damherten daar ongebreideld laten groeien, zij het voedsel wegnemen van heel veel andere dieren en dat andere planten en vegetatie zich niet kunnen ontwikkelen. Beheersing van het sterkste dier in de voedselketen zorgt ervoor dat andere soorten zowel planten als dieren zich kunnen ontwikkelen.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Ik ben bekend met de voorspellingen, verwachtingen en redenen waarom er zou moeten worden geschoten op damherten, maar u zei heel stellig, het is goed geweest voor de biodiversiteit. U heeft dat dus al kunnen constateren. Waar dan?

De heer **HEIJNEN** (CDA): Dit gebeurt op heel veel plaatsen, niet alleen in de Waterleidingduinen, maar dit is wat er gebeurt als er zo wordt beheerd in dit gebied. We hebben geïnvesteerd in goede bereikbaarheid van onze provincie, met name door knelpunten in de infrastructuur aan te pakken. Regio's die een zetje in de rug nodig hebben zijn door de provincie ondersteund. En dat alles zonder de provinciale belastingen te verhogen. Deze coalitie heeft zelfs in het laatste regeringsjaar een extra 69 miljoen euro geïnvesteerd in de provincie. Maar we zijn er nog niet, van de economische groei profiteert nog niet iedereen en het heeft ook een keerzijde. In de hele provincie is krapte op de woningmarkt, er zijn simpelweg te weinig woningen. Jongeren kunnen daardoor niet op zichzelf gaan wonen op de plek van hun keuze. Ouderen zitten vast in een te groot huis. Bepaalde steden en dorpen zijn onbereikbaar voor gemiddelde inkomens. De krapte leidt tot scheefgroei, met grote sociale gevolgen. Er is de afgelopen jaren ook te veel bezuinigd op cultuur, waardoor basisvoorzieningen dreigen te verdwijnen. De groei brengt ook nieuwe uitdagingen met zich mee voor de bereikbaarheid, met name het woon-werkverkeer dreigt vast te lopen. Hetzelfde geldt voor toerisme, waar een onevenwichtige spreiding zorgt voor overlast. Toeristen die veelal via Schiphol binnenkomen. Van Schiphol profiteren we allemaal, maar de overlast komt slechts bij een beperkte groep terecht. De bodem in Noord-Holland daalt. Die daling tegengaan is een complexe uitdaging. Maatwerk is geboden en veel onderzoek zal nog nodig zijn om passende maatregelen te vinden die ook economisch uitvoerbaar zijn. Een uitdaging die we alleen kunnen aangaan met alle betrokken overheden en stakeholders. En voorzitter tot slot, onze grootste uitdaging is wel het veranderde klimaat, langer wachten met serieuze maatregelen is simpelweg geen optie meer. Het is tijd om door te pakken. We moeten

voortbouwen op de fundamenten uit het verleden. En het is goed om te zien dat deze coalitie alvast een voorzet heeft genomen op de komende jaren. Daarmee toont ze ambitie en dat is terecht, want stilzitten is geen optie en daarom zijn er alvast enkele plannen voor de komende jaren uitgewerkt. Maar natuurlijk, de echte plannen komen pas in onze verkiezingsprogramma's en straks in het nieuwe coalitieakkoord. Als het aan het CDA ligt, zijn we dan nog ambitieuzer. We willen doorpakken. Ik noem drie thema's in het bijzonder: woningbouw, klimaat, cultuur, in die volgorde. Als ik kijk naar woningbouw zijn we van mening dat het onvoldoende gelukt is om flexibel in te spelen op de snel veranderende vraag en het te schrale aanbod vanuit de markt. Is dat de schuld van de provincie? Is dat de schuld van het Rijk? Is dat de schuld van de gemeenten? Is dat de schuld van de bouwsector zelf? Het antwoord op deze vraag zal wel ergens in het midden liggen. Vanuit verschillende van deze partijen wordt wel met de beschuldigende vinger in de richting van de provincie gewezen en dat steekt. We hebben hier al meer het debat gevoerd en laten we helder zijn, het CDA staat voor haar handtekening onder het coalitieakkoord. Maar ik zei het al, dat is geschreven is een tijd van voorzichtig herstel uit de crisis. Deze tijd vraagt om een andere aanpak. Bouwen, bouwen, bouwen. Samen met gemeenten op de juiste locaties, waar nodig ook aan randen van steden en dorpen. En natuurlijk, er zijn vele redenen dat bouwen niet altijd lukt. Maar het mag toch niet gebeuren dat de provincie er daar een van is.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Gaat u nu vertellen dat er ten tijde van het maken van het coalitieakkoord er helemaal geen woningnood was?

De heer **HEIJNEN** (CDA): U heeft goed geluisterd, ja.

Mevrouw **ZAAL** (D66): U spreekt over de schuldvraag, er zijn heel veel redenen waarom het bouwen niet lukt, welstands- en milieunormen, capaciteit bij bouwbedrijven. Op een gegeven moment zegt u, het kan niet zo zijn dat de provincie er een van is. Dat suggereert dat u van mening bent dat de provincie wel een van de schuldigen is. Legt u eens uit wat de provincie dan niet goed heeft gedaan de afgelopen periode.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Dat klopt, er zijn meerdere factoren die een rol spelen en de provincie is er een van als het gaat om het in stand houden van bepaalde beschermingsregimes op gebieden waar die eigenlijk niet thuishoren in afwachting van de nog lopende discussie daarover. Dat is een van de redenen waar de provincie belemmert dat er gebouwd wordt.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Ik neem aan dat u dan spreekt over een bepaald weidevogelleefgebied. Wanneer daar het regime weidevogelleefgebied vanaf gaat, is het nog steeds buitenstedelijk. Wat lost dat op, want wij hebben afgesproken dat je daar niet kunt bouwen. U suggereert iets wat niet klopt.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Daar raakt u tegelijkertijd het andere punt dat de woningbouw belemmert, de strikte opvatting over bouwen aan randen van steden en dorpen. U kent daarover onze mening. Wij voeren uit wat er in het coalitieakkoord over is afgesproken, maar dat moet echt anders als het aan ons ligt. Onderliggend aan de beperkingen die worden opgelegd door de

provincie, liggen prognoses en cijfers die onvoldoende meegaan met de ontwikkelingen in de markt. Op papier klopt het allemaal, er wordt minder gebouwd dan kan volgens planologische ruimte, maar daarop ingezoomd blijken er nog heel veel plannen behoorlijk zacht en ook de harde plannen blijken niet altijd bikkelhard. Sommige van de Amsterdamse plannen zijn op plekken waar nu bedrijven, ziekenhuizen en sportparken zijn. Zelfs het MC Slotervaart staat al ingetekend, misschien een vooruitziende blik van een ambtenaar. Wij zullen op die cijfers binnenkort terugkomen bij de behandeling van de monitor woningbouw. Nog iets anders in dat kader. Waar we vier jaar geleden ook geen rekening mee hielden, is het toegenomen aantal arbeidsmigranten in Noord-Holland-Noord. Niet alleen in de land- en tuinbouw, maar ook door de komst van de datacenters. Wat betekent dat voor de woningbouw? Waar kan de provincie de gemeenten die voor deze opgave staan, ondersteunen nu dit probleem steeds nijpender wordt? We horen het graag van de gedeputeerde. Als tweede, de klimaat- en energietransitie, de allergrootste opgave van deze tijd. We nemen afscheid van olie en gas. Daarvoor in de plaats maken we straks gebruik van wind op zee, waterstof, warmte uit de aarde en zon van onze daken. Sommige partijen willen graag een kerncentrale. Ik kom in tweede termijn terug op de nogal kortzichtige motie van D66 en de PvdA. Anderen willen liever zonne-akkers en de hele provincie vol zetten met windmolens. Als het aan het CDA ligt voeren we daarover een goed debat.

De heer **DEN UYL** (PvdA): De heer Heijnen noemde de mede door ons ingediende motie kortzichtig. Die kwalificatie bevalt niet. Bent u niet met mij van mening dat als je zegt, geen kernenergie in Noord-Holland, je dan voor de lange termijn bezig bent en aansluit bij de afspraken die wij hebben gemaakt over waar wij de energietransitie op inzetten?

De heer **HEIJNEN** (CDA): Dat ben ik niet met u eens, omdat ik graag geschetst heb hoe groot die opgave is en de elektriciteit die wij nodig hebben gezien de elektrificatie van auto's onder andere, wordt alleen maar groter, dus wij zullen een breder debat moeten voeren. Nu al piketpaaltjes slaan helpt daar absoluut niet bij. In die zin vind ik de motie kortzichtig.

De heer **DEN UYL** (PvdA): Er ligt ook een motie over waterstof, daar heb ik u niet over gehoord. Wij zijn bezig met nieuwe energiebronnen en nieuwe uitdagingen en kernenergie kennen wij, wij kennen de gevolgen van Tsjernobyl en Japan en van het feit dat wij in Nederland ons afval niet echt goed kwijt kunnen en voor hele lange perioden problemen hebben. Daar hoor ik u niet over, dus als je het hebt over echte problemen, dan ben je kortzichtig. Klopt dat of niet?

De heer **HEIJNEN** (CDA): Dat klopt niet, ik had aangekondigd dat in tweede termijn te doen, maar dat ga ik nu doen. Wij hebben de motie over waterstof mede ingediend, dus wij zijn voor waterstof en voor alle andere onderwerpen. Voor de elektriciteit die nodig is in het NZKG hebben wij 2700 windmolens nodig en dat gaan wij met de beste wil van de wereld niet redden, zeker niet als wij het open landschap willen behouden. Daarom stel ik voor nu het debat te voeren over alle aspecten. Er zitten nadelen aan kernenergie en aan bijna alle vormen van energie, maar als wij nu piketpalen slaan, dan kunnen wij het debat niet voeren. Ik verwijs ook naar onderzoeken van de VN naar de benodigde energiemix in de toekomst en ook zij constateren dat willen wij

onze CO2-doelstellingen halen, dan is kernenergie nodig. Om dat nu met een kort debatje van tafel te vegen vind ik kortzichtig.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Ik hoorde u zeggen, wij moeten nu snel maatregelen nemen en vervolgens pleit u voor een vorm van opwekking van energie die voor uranium minstens 10 jaar gaat duren en voor thorium 20 tot 40 jaar. Hoe verhoudt zich dat tot elkaar?

De heer **HEIJNEN** (CDA): Dat hangt van de definitie van snelheid af. Ook waterstof is niet morgen geregeld en daarom vragen wij naar onderzoek en vragen wij te kijken of wij het gasnetwerk kunnen gebruiken. Ook daarbij praten wij over termijnen van 10 jaar. Tot die tijd moeten wij het doen met wat wij nu hebben en ik zou die discussie nu niet willen neerslaan. Als wij die discussie niet snel voeren, de kolen- en bruinkoolenergiecentrales draaien gewoon door want de vraag naar elektriciteit neemt alleen maar toe. Het CDA wil eerst het debat voeren met oog voor betaalbaarheid en een realistische doelstelling. Wij willen de landbouwgrond sparen voor de voedselproductie en ons mooie landschap beschermen en alleen nieuwe windmolens plaatsen op plaatsen waar daar draagvlak voor is, zoals bijvoorbeeld op bedrijventerreinen en het Amsterdamse havengebied. Maar deze provincie moet juist proactief en innovatief zijn bij het aanpakken van de energietransitie. We hebben daarom mede met D66 een motie ingediend over waterstof. Tot slot cultuur. Deze coalitie heeft vier jaar lang een strikte opvatting gehad op het gebied van cultuur, alleen zorg voor cultureel erfgoed en een beperkte opvatting van haar taak op het gebied van het cultuurlandschap en culturele infrastructuur. Dit betekent dat er voor veel culturele initiatieven een belangrijke medefinancier is weggevallen. Veel instellingen weten dat, anderen kloppen toch aan bij de provincie en dat blijkt dan tevergeefs. Wij zijn blij dat er geld over blijkt te zijn en wij weer als medefinancier kunnen gaan bijdragen aan projecten op het gebied van cultuur in de regio. Wij dienen daarom mede de motie in die D66 net heeft ingediend. Graag horen wij van de gedeputeerde of hij wat inzicht kan geven wat voor soort projecten hij de afgelopen jaren heeft moeten afwijzen en welke kansen hij hierin ziet met deze motie in de hand. Ook blijven wij herhalen dat wij vinden dat er meer ondersteuning van cultuureducatie nodig is, omdat er nog te veel scholen zijn waarop geen cultuureducatie gegeven wordt. Dat was mijn eerste termijn in mijn eerste politieke beschouwingen en het was uw laatste. Daarom tot slot een vraag aan de voorzitter, wat vond u van dit debat en van uw periode als commissaris van de koning in Noord-Holland?

De **VOORZITTER**: Ik zal op deze vraag bij mijn afscheid ingaan.

Gedeputeerde **POST**: Voorzitter. Volgens mij is dit een betekenisvolle vergadering in deze coalitieperiode, zeker vanuit mijn portefeuille, want ik constateer met enorm veel tevredenheid dat dit de eerste Statenvergadering is waarin u met geen woord van afkeuring gesproken heeft over de vorm van de begroting. U heeft het alleen maar over de inhoud gehad en dat is waar ik een hele tijd naar gestreefd heb en wat u met elkaar bereikt hebt. Ik geef u daarvoor een compliment, en ik ben er heel erg gelukkig mee. Het is nog om meer redenen betekenisvol maar daar kom ik aan het eind van mijn betoog op terug. Ik heb over Financiën niet zoveel vragen gekregen wat de grote winst is, maar ik zal de gestelde vragen in volgorde beantwoorden. De

heer Van der Sluijs zegt, het is niet de bedoeling dat de provincie voor bankje speelt en wat ons betreft gaat het aantal garanties en leningen naar beneden, dat is kort gezegd de portee van uw betoog. Ik deel uw mening niet. Wij hebben een nota Garanties en Leningen en een duidelijk afwegingskader want ons staan ter ondersteuning van initiatieven verschillende instrumenten ten dienste. Dat kan met garanties, leningen – achtergesteld of niet – participaties, via fondsen en alle instrumenten worden steeds gewogen en wij kiezen uiteindelijk het instrument dat het meest bijdraagt aan het realiseren van de provinciale doelstellingen. Soms is dat een lening en soms een garantstelling. Maar a priori zeggen dat je geen gebruik wilt maken van deze instrumenten die ons op grond van de wet ten dienste staan, is te kort door de bocht. Dank mevrouw Pels, voor de complimenten zeker ook voor de ambtelijke organisatie, want zij hebben hard gewerkt om de begroting voor u te organiseren. De reserves. U zegt, er vindt een mix plaats van zaken maar dat is niet het geval. Zeker bij de reserve TWIN-H en ook gold dat voor EXIN-H, is politiek bepaald dat er een compartimentering in de reserves zit. Ook is afgesproken dat als er middelen vrij zouden vallen binnen die reserve, dat die binnen dat compartiment behouden zouden blijven. TWIN-H loopt door tot 2030, zeg ik uit mijn hoofd, en dus is er voor de toewijzing van de reserves aan de operationele doelen een technische exercitie gemaakt, maar als u vindt dat dat anders zou moeten, had u een amendement kunnen indienen bij de begroting, maar de politieke keuzes uit het verleden zijn een-op-een doorvertaald. Voor een deel van TWIN-H moet dat nog plaatsvinden, want we hebben niet alles in een keer kunnen doen en de volgende keer wordt het restant van de reserves alsnog toebedeeld aan de operationele doelen. Het college heeft de exercitie zoveel mogelijk gemaakt, van een-op-een doorvertalen naar een operationeel doel, maar dat is nog niet in zijn volledigheid gelukt. Dat geef ik ook mee. Het is niet willekeurig en het wordt niet herverdeeld. De heer Klein vraagt of ik bereid ben om die post onvoorzien van een ton niet meer te begroten. Hij is wettelijk inderdaad niet meer verplicht en als PS en dat hoor ik graag in tweede termijn, aangeven het niet nodig te vinden om een post onvoorzien achter de hand te houden, wetende dat ook PS daar op enig moment een beroep op kunnen doen, dan hoor ik dat graag. Ik vind het altijd plezierig om een klein noodfondsje achter de hand te hebben, maar als u dat niet nodig vindt en u wilt daar vanaf, dan neem ik dat graag mee voor de volgende begroting. Agenda mobiliteit en betrokkenheid van PS. Het is de bedoeling om eind van het jaar de agenda mobiliteit in concept af te ronden en na bespreking door GS gaat die naar de commissie. Ik ga ervan uit dat dat ergens in januari gaat plaatsvinden, maar ik heb nog niet het schema van de commissievergaderingen van 2019 in mijn hoofd, maar dat moet ergens begin van het jaar zijn beslag krijgen. Dan stellen wij uiteindelijk de agenda Mobiliteit vast omdat dat een uitvoering is van de Omgevingsvisie, maar uw input wordt daar uiteraard uitdrukkelijk bij betrokken, net zoals de input van al degenen met wie wij samenwerken op het gebied van mobiliteit. Meer OV en fiets. Die past binnen de contouren van ons coalitieprogramma en Omgevingsvisie. Dat betekent dat wij uitgaan van alle soorten mobiliteit waarbij wij ervoor moeten waken – want dat lijkt op sommige plekken te gebeuren – dat wellicht de fiets de mensen uit het OV haalt. Het is prima als meer mensen gaan fietsen, maar als dat betekent dat de kritieke massa van het OV onder druk komt te staan, dan moeten wij even goed nadenken of wij er niet iets anders bij moeten doen. U vraagt, hoe zit het met de concessie Gooi- en Vechtstreek. Kan ik toezeggen dat essentiële keuzes samen met PS worden gemaakt? In formele zin is het vaststellen van een nota van uitgangspunten, een programma van eisen en de aanbesteding van de concessie de

verantwoordelijkheid van GS, een van de uitzonderingen waar de besluitvorming niet bij PS ligt maar bij GS. Daar wil ik in beginsel aan vasthouden, maar dat betekent niet dat u daar niet over mee kunt praten. De afgelopen jaren had ik de gewoonte om zowel de nota van uitgangspunten als het programma van eisen aan uw commissie voor te leggen, maar het betekent dat er geen separaat besluit in de vergadering van PS valt, omdat het onze verantwoordelijkheid is en niet de uwe.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Een verduidelijkende vraag bij het heldere antwoord. Waar is dat op gebaseerd?

Gedeputeerde **POST**: Dat is gebaseerd op de Wet Personenvervoer 2000. Het komt terug in de commissie en ik heb de gewoonte om goed te luisteren naar wat de commissie daarvan vindt. Lobbyen bij het UWV om de hobbels voor de buurtbus weg te nemen, ik heb dat al eerder gedaan en heb contact gehad met de toenmalige directeur van het UWV. Ik deel uw zorg en als dat opnieuw tot problemen leidt, dan zullen wij niet aarzelen om opnieuw contact te leggen met het UWV. U zegt zorgen te hebben over de lange termijn financiën, met name in relatie tot het uitputten van de reserves en u gaf daar een Bijbelse connotatie aan mee. Ik heb al eerder in de commissie gewisseld dat het geen uitzondering is dat decentrale overheden een beroep doen op externe financiering. Dat het eerder uitzondering is dat de provincies dat niet doen dan dat het regel is dat decentrale overheden dat wel doen. Ik heb toen aangeven dat er een moment gaat komen waarop wij die discussie met elkaar moeten voeren, maar dat is nu en ook in meerjarig perspectief nog niet aan de orde. Voor het overige verwijs ik u naar 1 Kronieken 22, vers 13, de laatste zin. ONH vraagt, hoe staat het met de bijdrage van 57 miljoen euro voor de grote zeesluis? Is dat allemaal al overgemaakt? Het is wat minder geworden, uit mijn hoofd zeg ik dat het 34 miljoen euro is omdat wij hebben aangegeven dat wij zouden bijdragen aan de verbreding, verdieping, verlenging en de vervroeging van de vervanging van de grote sluis. Omdat er wat vertraging is opgetreden, is onze bijdrage nu 34 miljoen euro, dat is een fors stukje lager. Wij hebben ons verplicht om een bijdrage te leveren en het maakt niet uit of dat al betaald is of niet. Wij zijn op grond van de afspraken met Amsterdam en het Rijk gehouden om onze bijdrage te leveren. OV, u zegt, er zijn berichten over het schrappen van lijnen bij de aanbesteding concessie Gooi en Vecht. Ik wijs u erop dat daarover geruchten komen uit een vertrouwelijk BOT-overleg waar inmiddels nadere afspraken over gemaakt zijn. Als u daar meer over wilt weten, dan moet u zich vervoegen bij de betreffende woordvoerder die gemeend heeft uit dat vertrouwelijke BOT-overleg informatie naar buiten te moeten brengen. Wij zijn met u op dit moment in gesprek over hoe wij de concessie willen inrichten en daar zijn verschillende methoden voor, maar er staat geen ander bedrag ter beschikking dan nu het geval is en dat dat langs reguliere lijnen geïndexeerd wordt, dus van bezuinigingen in geld is pertinent geen sprake. U uit een aantal zorgen over de Texelhopper en flex-bussen. Met de Texelhopper zijn problemen geweest. Er ligt nu een verbeterplan en ik hoop dat wij daarmee weer een aantal zaken op de rit kunnen krijgen, maar u kunt ervan overtuigd zijn dat wij er bovenop zitten om ervoor te zorgen dat het weer net zo goed gaat functioneren als voorheen. Wij waren heel gelukkig met de Texelhopper en ik hoop dat door deze problemen wij niet veel mensen zijn kwijtgeraakt, die we niet meer terugkrijgen, dat zou echt doodzonde zijn. Datzelfde geldt voor het flexvervoer in de

Kop. Dat daar problemen mee zijn is mij minder bekend. Ik weet dat er met de buurtbussen wat perikelen zijn geweest, maar ook daar zijn maatregelen genomen. Als uw informatie van afgelopen week dateert, dan is mij dat niet bekend, dus laten wij daar dan over van gedachten wisselen. In de richting van de heer Annaert. De nota Fietsbeleid, ik neem aan dat u doelt op het Perspectief fiets, heeft enige vertraging opgelopen. Ik hoop hiermee binnen afzienbare tijd naar het college te gaan maar ook daarvoor geldt, het was de bedoeling dat u daarover in de commissie van november zou kunnen praten, maar dat red ik niet omdat ik niet gelukkig ben met hetgeen er nu ligt, maar ik zorg ervoor dat het zo snel mogelijk naar u toekomt. Het btw-compensatiefonds, u zegt, lager dan geraamde inkomsten en wij zitten onder de norm van 25% van de structurele baten die wij hebben. U stelt voor om de norm te verlagen. Dat vind ik merkwaardig, dan zou ik eerst met u in discussie willen, want ik vind het wonderlijk om als de actualiteit afwijkt van de norm, de norm te verlagen. Ik zou willen kijken of het noodzakelijk is om de actualiteit bij te stellen, maar het lijkt mij dat die discussie in de commissie gevoerd zou moeten worden en niet hier.

De heer **ANNAERT** (VVD): Voorzitter, even ter verduidelijking want dat heb je als geen financieel specialist bent zoals ik. Toen ik de zin zat te lezen, dacht ik, hij is wat ingewikkeld. Ik leg de relatie met het weerstandsvermogen en die is 9,8 maal de norm. Reserves en dat soort zaken maken onderdeel uit van het weerstandsvermogen. De huidige stand van de reserves, ongeveer 60 miljoen euro terwijl die op basis van de norm van 25%, ongeveer 100 zou moeten zijn op basis van de totale begroting, hebben wij gesuggereerd deze op de huidige stand te laten en het percentage naar 15% te verlagen omdat het weerstandvermogen dat toelaat.

Gedeputeerde **POST**: Dan moet u een onderscheid maken tussen incidentele en structurele weerstandscapaciteit, want voor de structurele hebt u gelijk, maar voor de incidentele een stukje minder. Ik stel voor die vrij technische discussie een keer in de commissie te voeren. Dan de moties en amendementen. Ik heb een motie om op in te gaan, van D66, nummer 48. Ik geef aan de voorkant vast mee dat alle gedeputeerden daar een uitspraak over zullen doen, want hij regardeert alle portefeuilles. Ik complimenteer u dat u alle fracties achter u heeft weten te scharen met deze motie en ik ben bijzonder blij dat in tegenstelling tot vele moties die bij de begrotingsbehandeling worden ingediend, deze geen ongedekte cheque is. Het zijn deugdelijke constateringen en vanuit de risicoparagraaf kunnen de geschetste gevolgen niet worden uitgesloten. Wellicht zal het verkeer tussen Groningen en Haarlem enigszins afnemen en dat daar een voordeel in gevonden zou kunnen worden, dus de mobiliteit neemt wat af, maar voor het overige is het een uitspraak van PS waar ik kan niets aan af kan of wil doen en ik beveel hem van harte aan PS aan.

Gedeputeerde **GELDHOF**: Voorzitter. Ik begin met motie 41 van de PVV die ons oproept tot bestuurlijke ongehoorzaamheid en ik zie voor het eerst een motie zonder overwegingen, terwijl ik toch al een aantal jaren meeloop. De oproep die u doet, gaan wij niet doen. De provincie heeft een wettelijke toezichttaak op de gemeentelijke taakuitvoering van de huisvesting van de verblijfsgerechtigden. Als gemeenten in gebreke blijven bij de opdracht – het is een opdracht, u noemde het een verzoek van het Rijk, maar het is een opdracht aan gemeenten – is het onze taak

om er toezicht op te houden dat hier uitvoering aan wordt gegeven. De provincie heeft niet de keuze maar de wettelijke plicht om in de plaats te treden, die wij niet eenzijdig naast ons neer kunnen leggen. Dus aan bestuurlijke ongehoorzaamheid doen wij niet mee.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Ik heb het geen verzoek genoemd van het Rijk. Het is een taakstelling die wordt opgelegd aan gemeenten.

Gedeputeerde **GELDHOF**: U heeft in uw bijdrage gezegd, het verzoek van het Rijk tot het huisvesten. Daar haak ik op in.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Ik hoor van veel gemeenten dat het niet echt duidelijk is. Misschien kunt u het hele verhaal een keer beter uitleggen aan de gemeenten, want ze weten niet meer waar ze aan toe zijn.

Gedeputeerde **GELDHOF**: De wethouders wonen en zorg want dat hangt erg met elkaar samen voor nieuwe inwoners, zijn heel goed op de hoogte van deze regels. Een aantal opmerkingen over de Omgevingsvisie. Met uw welnemen wil ik die straks beantwoorden in die context. De VVD zei, de energietransitie heeft een ruimtelijke doorwerking en de VVD vindt dat er alleen zon op daken moet worden gelegd en niet op de grond. Ik neem aan dat de VVD hiermee geen afstand neemt van het beleidskader dat u in voorjaar 2016 heeft vastgesteld en aan mij heeft meegegeven.

De heer **ANNAERT** (VVD): Ik pak even mijn letterlijke tekst erbij. Ik heb gezegd dat de VVD bij voorrang zonnepanelen op daken wil en terughoudend te zijn bij zonneparken, zeker op kostbare landbouw.

Gedeputeerde **GELDHOF**: Dan begrijp ik hem, iets genuanceerder geformuleerd, maar u zegt bij voorkeur het een, maar het beleidskader zegt, we hebben en, en, en nodig, én op daken én op plekken in het landelijk gebied dichtbij plekken waar de energie nodig is. Het is niet of het een of het ander of liever dit dan het ander, maar aan gemeenten is de mogelijkheid meegegeven op deze manier in hun energiebehoefte te kunnen voorzien.

De heer **ANNAERT** (VVD): Voor zover er twijfel over zou bestaan, de VVD is een betrouwbare coalitiepartner, wat is vastgesteld respecteren wij, maar ik heb de voorkeur van de VVD willen laten doorklinken.

Gedeputeerde **GELDHOF**: Dan is dat opgehelderd. Over wonen zijn door meerdere partijen opmerkingen gemaakt. Dank voor de complimenten van de PvdD voor binnenstedelijk bouwen en er zijn meer beleidsterreinen waarop dit college goede dingen doet. GL gaf een compliment over de begroting en voor het oppakken van de problematiek in het veenweidegebied. Er is sprake van krapte op de woningmarkt en niet iedereen woont waar en hoe hij wil. Er moet sneller gebouwd worden en daar wordt op dit moment hard aan gewerkt. In de hele provincie wordt meer gebouwd dan lang het geval is geweest. In Amsterdam struikel je over de bouwkranen, hijsmachines en wegafsluitingen, maar de inhaalvraag is groot. Dat is logisch, want de rentestand

is laag, mensen hebben hun beslissingen uitgesteld in de perioden dat het minder ging en gemeenten en bouwers zijn in de crisistijd op achterstand komen te staan. Daar komt bij dat de verhuurdersheffing zeker in het westen van het land, die heeft een belangrijke component, de Woz-waarde. Dat betekent dat men veel geld moet afdragen aan het Rijk waardoor de investeringscapaciteit beperkt is. Het herstel is op gang, dat kost tijd maar het tempo moet omhoog. Wat helpt is het volgende. De provincie heeft de plancapaciteit in kaart gebracht, welke plekken gemeenten in beeld hebben om te gaan bouwen. U kent allemaal de planviewer waarin te zien is wat gemeenten in beeld hebben. Wij hebben daar de beschermingsregimes overheen gelegd, want het is goed om te weten of een locatie door een of ander regime wordt tegenhouden. 97% van die locaties wordt niet belemmerd door een beschermingsregime. Gemeenten en ontwikkelaars kunnen nu zien wat wel en niet geschikt is, waar zij hun energie op moeten zetten, wat kansrijk is en hoe ze de versnelling tot stand kunnen brengen.

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Ik wil even terug naar uw opmerkingen over de verhuurdersheffing. Kunt u daar iets meer over zeggen? Zegt u nou, weg met die verhuurdersheffing of zegt u iets anders en wat dan? Daar wil ik graag iets meer over horen.

Gedeputeerde **GELDHOF**: Het zou de bouwproductie flink ten goede komen als de verhuurdersheffing er niet meer zou zijn, want het belemmert corporaties in investeringsmogelijkheden om te kunnen voorzien in de mix die veel gemeenten willen hebben en niet eenzijdig woningwijken te bouwen maar een mix van sociaal, middeldure koop. Als corporaties de investeringscapaciteit missen, in de MRA bestaat het voornemen om de komende zeven jaar 15.000 woningen per jaar te gaan bouwen met een derde sociaal, dan zit je op 5.000 woningen sociaal. Als corporaties geld beschikbaar hebben voor maar 2.500 woningen, dan is het niet zo dat die andere 2,5 weer in de koop terechtkomen. De mix die wenselijk wordt geacht, gaat naar beneden en je gaat niet op 15.000 uitkomen maar op een lager aantal en dat remt de totale productie.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Ik kan niet anders zeggen dan dat ik het heel ontroerend vind dat u zegt dat het inderdaad een oorzaak is dat corporaties vier maanden van huurontvangsten direct kunnen afdragen aan het Rijk, maar heeft u destijds niet minister Blok gesteund met dit voorstel?

Gedeputeerde **GELDHOF**: Ik zit al een tijdje in de provincie, ik heb de heer Blok daarin niet gesteund. Sterker nog, in die tijd was ik hier gedeputeerde en hebben wij de heer Blok gemeld hoe wij daar tegenaan keken. Er is nog een keer een laag overheen gegaan, welke locaties hebben wij allemaal. Inmiddels hebben wij voor heel Noord-Holland locaties in beeld voor 411.000 woningen in de aanloop naar 2040, 2050. Die worden echt niet allemaal bebouwd en daar zitten soms nog bedrijventerreinen of er zit iets in de grond of er moet iets verplaatst worden, maar je moet nu starten met plannen en vooruitkijken en wat je over 15 of 20 jaar moet gaan veranderen om zaken voor elkaar te krijgen. De behoefteramingen tot 2040 worden ingeschat op 220.000 woningen, dan hebben wij bijna twee keer zoveel locaties in beeld dan de feitelijke behoefte, voornamelijk binnenstedelijk. Plancapaciteit in beeld brengen helpt, wat zijn de regiems. Wij hebben een samenwerkingsagenda opgesteld met Bouwend Nederland en wij

hebben de knelpunten geanalyseerd, zowel voor het noordelijk als zuidelijk deel van de provincie en die knelpunten hebben wij met de regio besproken en geanalyseerd. U heeft ook geld beschikbaar gesteld, 15 miljoen euro om de knelpunten te beslechten, dat er extra capaciteit worden ingezet voor die gemeenten die in de tijden van crisis in hun deskundigheid en expertise zijn ingekrompen. U heeft ook geld beschikbaar gesteld voor OV-knooppunten. ONH zei, je moet wonen en werken dichter bij elkaar brengen, want er komt zoveel verkeer rond Amsterdam, maar er werken hier ook veel mensen. Als je de mensen uit Amsterdam naar Middenmeer laat verhuizen, dan is dat een enorme druk op de weg heen en weer om de mensen hier naartoe te krijgen elke keer. Het is juist de bedoeling om wonen en werken dichterbij elkaar te brengen. Dus wij zetten extra in op OV-knooppunten en bereikbaarheid, daar heeft u 17 miljoen euro voor beschikbaar gesteld. Wij weten dat heel veel mensen er graag willen wonen, dus dat helpt. Wij vervullen ook nog eens de woonwensen van de mensen.

De heer **LEEVER** (ONH): Nog even op de verkeersintensiteit op de A7, het is elke ochtend van noord naar zuid, je zou eraan kunnen denken om het meer van zuid naar noord te initiëren. Bent u dat met mij eens?

Gedeputeerde **GELDHOF**: Ik denk dat het handiger is als iemand in noord werk heeft, ook in noord woont, dus dat je niet in Amsterdam woont en naar noord gaat voor je werk. Het gaat om de economie in balans met de leefbaarheid. Een van de ontwikkelprincipes is juist dat wonen en werken zoveel mogelijk dichterbij elkaar worden gebracht. Wij zijn knelpunten aan het oplossen en belemmeringen aan het wegnemen voor zover dat met geld mogelijk is of anderszins, en wij zien dat iedereen, Rijk, provincie, gemeenten, bouwers, corporaties aan het werk zijn, het zit hem in de samenwerking. De productie is op gang gekomen maar dat kost tijd. De VVD vraagt om een deltaplan, maar wij hebben geen plan nodig maar uitvoering en daar zijn wij druk mee bezig. Dan nog wat verwarring over de cijfers. De heer Leever noemt cijfers uit een artikel dat hij gelezen heeft. Het lijkt wel een ander artikel dan wat ik gelezen heb. Hij had het over 23.300 woningen voor Noord-Holland, duizend per jaar tot 2040, maar dat ging alleen over Noord-Holland-Noord. Er is tot 2040 behoefte aan 220.000 woningen, er zijn locaties voor 411.000 woningen, zoals wij nu kunnen overzien, want gedurende de rit vallen er locaties af en komen er weer bij. Of wij cijfers allemaal klakkeloos overnemen zoals bijvoorbeeld Havenstad, wat vaak genoemd wordt, die zit in het cijfers dat wij tot nu toe hadden, ook in de 411.000. Die zit er helemaal niet voor al die getallen in. Havenstad is maximaal 70.000, er zal vast wel het een en ander gaan gebeuren. Daar doet u straks bij de Omgevingsvisie nog een uitspraak over, maar die cijfers worden niet klakkeloos overgenomen. Er is ruimte en je moet kijken om die zo optimaal mogelijk te benutten. Ik hoor dat ondanks onze inspanningen enkele partijen nog steeds twijfelen aan de bevolkingsprognoses. Deze leggen wij in Noord-Holland stelselmatig hoger dan vanuit de landelijke onderzoeksbureaus wordt aangegeven. Als zij zeggen, voor het noordelijk deel van de provincie zit je op pakweg 17 tot 18.000 inwoners, dan maken wij er 23 van. Wij verhogen dat vanwege onze expertise over ontwikkelingen in die regio, passen die aan en prognosticeren hoger. Onlangs hebben wij een technische presentatie gegeven over de woningmonitor. Hoe komt die tot stand? Wat is er gebouwd, waar gaan wij naartoe? Hoe komen cijfers tot stand? Wij hebben nu een schema uitstaan voor verdere regionale verbijzondering om

met de regio's nog dieper te gaan kijken, wat heb je nodig. Ik constateer gelijktijdig dat in de hele provincie 12.000 woningen niet zijn gebouwd ondanks dat wij vanuit de prognoses aangaven let op, hier is behoefte aan. Vierhonderd woningen in de Kop, 900 in West-Friesland, 1.400 woningen in de regio Alkmaar. Wij hebben aangegeven dat die planologische ruimte er is, er is behoefte aan maar ze zijn niet gebouwd. Dat neem ik ze niet kwalijk, ik constateer dat het zo is en wij gaan met elkaar kijken om de belemmeringen waarom er niet gebouwd wordt, weg te nemen. Daar werken wij met zijn allen keihard aan. De bouw heeft natuurlijk ook overvolle orderportefeuilles. Wij kunnen het met zijn allen nog zo goed doen, maar als die orderportefeuilles vol zitten, is dat lastig. Wij zijn in gesprek met Bouwend Nederland over wat wij met zijn allen kunnen doen om dat te versnellen. Als er gebouwd wordt en dan ben ik het eens met hoe de VVD dat formuleerde, klimaatneutraal, adaptief met behoud van ruimtelijke kwaliteit, identiteit en waardevolle landschappen. Tot slot, ik vermoed dat ons college over de motie van treurnis over het vertrek van de commissaris, verdeeld zal zijn, want het lijdend voorwerp zei direct, ik ontraad deze motie ten zeerste. Maar vanuit mijn portefeuille wil ik een zeer positief advies meegeven en u vragen het vertrek van de commissaris te betreuren, want wij zullen in ons college een zeer bekwame voorzitter missen en zijn kennis op het gebied van ruimtelijke ordening, woningmarkt en het UNESCO werelderfgoed Stelling van Amsterdam, wij gaan die expertise missen. Een ding weet ik wel zeker, er komt waarschijnlijk een woning vrij in Haarlem, een nultredenwoning met mooi uitzicht en vanuit mijn portefeuille kan ik dat alleen maar toejuichen.

Gedeputeerde **TEKIN**: Voorzitter. In mijn portefeuille liggen twee moties voor, maar eerst loop ik een aantal opmerkingen langs. De heer Van der Sluijs begon met stichting Buckfast Marken, ik kende dit initiatief niet en ook de organisatie niet. U hebt mij wel nieuwsgierig gemaakt ook in het kader van de biodiversiteit, dus ik ga met liefde een kijkje nemen. U vroeg aan mij maar u moet die vraag aan de heer De Graaf stellen en aan u medecommissieleden, om een werkbezoek. Ik ga niet over werkbezoeken van PS, dat ligt in uw handen. Als ik meer informatie heb en ik heb de mensen gesproken, dan kom ik daar bij u op terug. De heer Van Liere over de EHS in 2018 af, dat is nieuw voor mij, dus graag wat meer duiding in tweede termijn. Als ik hem zo mag vertalen dat toen dat natuurpact kwam en er een x-aantal hectare is afgesproken, deze Staten een extra plus hebben gezet op de EHS, wat toen NNN werd. Dat in 2018 de EHS klaar zou moeten zijn, is voor mij nieuw. Misschien kunnen wij daar bij het PMO nader bij stilstaan. De heer Den Uyl had een terecht punt over de natuurvrijwilligers. Ik had al heel snel door toen ik twee jaar geleden benoemd werd als natuurgedeputeerde, dat zonder de natuurvrijwilligers ik een lege portefeuille zou hebben. Zij zijn mij lief en ik koester ze ook, zij doen een substantieel deel van het beheer, zij monitoren en vertellen over de natuur en zij zijn van groot belang voor onze natuur. Hoe zit het met de aantallen? In 2014 is de doelstelling neergelegd, toen is een nulmeting gedaan, dat was 12.000 en toen is de doelstelling neergelegd, er moet elk jaar 3,5% bij. Een aantal jaren later bleek dat deze doelstelling papieren beleid is gaan worden en dat komt met name door de vergrijzing in de provincie. Ik zie ze vaak en dan ben ik vaak de jongste die daar rondloopt en ik ben ook alweer 46. Daarom was ik heel erg blij dat er twee jaar geleden voor groenkapitaal een extra injectie kwam, met name om op andere manieren te kijken hoe we Noord-Hollanders kunnen interesseren in natuur, op social media en met de jonge vrijwilligers. Laten wij proberen

de 13.500 stabiel te houden, ook in het licht van de vergrijzing en proberen om op een andere manier jonge vrijwilligers te gaan werven. Daar doen wij heel veel aan. Ik heb toen aan mevrouw Van Langen toegezegd dat wij na twee jaar een evaluatie doen van de extra groen kapitaalinjectie, dat doen wij dus volgend jaar. Wij doen er veel aan om dat aantal iets te gaan verhogen, maar ik vind het ook eerlijk naar u toe dat als ik over de afgelopen jaren terugkijk, dat het bij de 13.500 is gebleven, en daarom heb ik gezegd, dat moet dan de ambitie zijn, maar dat wil niet zeggen dat ik probeer het stabiel te houden en te kijken of wij nog meer jonge vrijwilligers kunnen gaan werven.

Mevrouw **ALBERTS** (SP): U noemt als probleem de vergrijzing bij de groei van de vrijwilligers. Hebt u eraan gedacht dat ook in andere sectoren ijverig gezocht wordt naar vrijwilligers, zoals voor buurtbussen en mantelzorg, scholen en sportverenigingen, en dat er een eindigheid zit aan de hoeveelheid vrijwilligers die te werven valt?

Gedeputeerde **TEKIN**: Dat zou wellicht kunnen, maar dan hebben wij het weer over de vergrijzing. Ik kan alleen over de natuur praten en in de praktijk blijkt dat je daar veel tijd in moet steken en je moet veel reizen. Als je middenin het leven staat met een druk gezinsleven en een druk arbeidsleven, dan is dat heel ingewikkeld. Wij proberen daar veel aan te doen en te betrekken bij het groenprogramma en wij steken er structureel geld in maar de praktijk blijft weerbarstiger.

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Dat is een demografisch gegeven, maar mijn vraag is meer, er wordt nu reikhalzend gekeken naar laten we aan vrijwilligers vragen om het te doen, soms ook omdat dat voordeliger is, niet nagelaten dat vrijwilligers ergens vrijwillig voor komen maar dat er ook vanuit verdienmodellen gekeken wordt naar of iemand het gratis wil doen voor ons.

Gedeputeerde **TEKIN**: Zo zitten wij niet in deze wedstrijd. Toen het natuurpact met een flinke bezuiniging deze kant op kwam, nog steeds eigen middelen in steken vanuit de natuurportefeuille. Kijk ook naar het sparen voor NNN, dat wij structureel hebben afgesproken om het programma te betrekken bij groen te doen. Het kapitaliseren van die 13.500 zou een enorm bedrag zijn – ik weet niet of u dat bedrag heeft en of u dat zou willen uitgeven – maar ik kijk er niet enkel vanuit een geldkwestie naar. Als ik met die vrijwilligers in de natuur ben, dan zie ik dat zij het ongelofelijk leuk vinden, dat ze heel enthousiast zijn met name als je op leeftijd bent, dat je nog in de natuur bent en iets aan sport en biodiversiteit doet. Volgens mij heeft u en ook ik een beetje gelijk en ligt de waarheid ergens in het midden. Dan Schiphol. Het college onderschrijft de woorden van de heer Den Uyl. Ik neem aan dat wij bij de Omgevingsvisie uitgebreid over Schiphol gaan praten. De milieudruk moet omlaag, de veiligheid omhoog en de gezondheid moet goed in beeld zijn, wil je enige toekomst hebben op Schiphol. Ik zeg het even kort in mijn eigen woorden. De motie van de SP ligt voor en u refereert aan iets wat ik afgelopen donderdagavond gezegd zou hebben. Ik denk dat wij langs elkaar heen praten. Bij de constateringen zegt u dat in de BRS-brief van oktober GS hebben geschreven dat uitgangspunt is dat netwerkverkeer voorrang krijgt boven vliegverkeer en waar u vliegverkeer heeft staan, moet zijn vakantievluchten. Het gaat over het netwerkverkeer, de hubfunctie van Schiphol. In de BRS

brief staat dat wij bereid zijn na te denken om op korte termijn de selectiviteit handen en voeten te geven.

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Ik begreep dat het een soort opmaat was naar, dan kan ik uw motie niet positief preadviseren. Ik heb het letterlijk uit uw brief gehaald, ik ben van het overschrijven van teksten van mensen en zo staat het er letterlijk in. Als u zegt het gaat over vakantievluchten en u weet dat ik vind dat het verder zou moeten gaan, maar het naar buiten uitdragen van het standpunt van de provincie, gaat u dan wel in de motie mee?

Gedeputeerde **TEKIN**: Het luistert nauw, want er staat vliegverkeer en dan heb je het over al het vliegverkeer. Dan zet je het trein en netwerkverkeer boven het vliegverkeer. Het klopt dan ook helemaal niet, want hij spreekt elkaar tegen. U heeft geknipt en geplakt en als dat wel zo is, dan wil ik dat graag zien, maar zet 'm op, want uw vraag is naar aanleiding van het rapport van DHV, daar hebben wij het afgelopen donderdag over gehad. Dat is een van de hoofdthema's van de BRS-brief. Afgelopen donderdag heb ik ook gezegd dat er binnenkort een aantal critical reviews gaan plaatsvinden, iedere delegatie mocht een onderwerp aandragen en de BRS heeft dit onderwerp aangedragen, substitutie van korte afstandsvluchten door trein en HSL. Als u mij dat vraagt, zal ik nadrukkelijker dat naar buiten toe, alleen wij wachten op de MER, zodat wij het goede gesprek gaan voeren. Dit is een brief van de BRS waar het college achterstaat, dus wij steunen dat van harte. Zoals de motie is opgesteld, moet ik hem helaas ontraden. Op 10 april moest ik wat eerder weg en toen werd de mededeling gedaan dat de heer Remkes zou gaan vertrekken. Ik moest naar het ministerie van IenW, en op een gegeven moment kwam dat persbericht binnen en ik was in gesprek met een SG. Heel verbaasd natuurlijk, oh zei die SG, dan zullen heel veel mensen blij zijn nu. Ik zeg, wat? Als er iemand is waar men tegen opkijkt en als er maar iemand is die of belt of langskomt, dan moet je op je hoede zijn want dan komt echt heel Noord-Holland binnen en dat is de heer Remkes, zei deze mijnheer. Ik vind het heel erg jammer dat de heer Remkes ons gaat verlaten. Ik heb net opdracht gegeven aan de natuurmensen om te kijken of we een grote natuurverbinding kunnen aanleggen tussen Haarlem en Groningen, in ieder geval voor de flora en fauna. Ik neem aan dat ik hiervoor steun kan krijgen van de heer Van Liere.

Gedeputeerde **BOND**: Voorzitter. Ik begin met de PVV en ONH over het Duurzame Fonds Economie Noord-Holland. Allereerst, het gaat zeker niet om 25 miljoen euro bij Tocardo. Bij openheid en transparantie, u heeft zelf nog niet zo heel lang geleden met PS de evaluatie van het fonds behandeld en daarop is het fonds aangepast en hebben wij alle randvoorwaarden en doelstellingen met elkaar besproken, dus hoe zo niet open en transparant? De criteria voor beoordeling van de aanvragen, zijn vastgelegd in het door PS vastgestelde investeringsreglement, dat is openbaar en op de website van de provincie in te zien. PS zijn daar echt bij betrokken en de speerpunten energietransitie, circulariteit, mobiliteit zitten er allemaal in, dat heeft u eraan toegevoegd, en ook de achtergestelde lening als instrument is door PS toegevoegd aan het fonds. Dat is hier in een open en transparant proces gebeurd.

De heer **LEEVER** (ONH): Voorzitter. Naar aanleiding van de schriftelijke vragen die wij gesteld hebben, die niet door de provincie beantwoord konden worden, moest ik contact opnemen met het Energiefonds en dat heb ik gedaan. Van hen hoor ik niet anders dan, mijnheer Leever, al dient u een Wob-verzoek in, wij geven geen informatie en dat vind ik niet de manier waarop wij met elkaar om zouden moeten gaan gezien de controlefunctie van PS.

Gedeputeerde **BOND**: U krijgt hier elke jaar het overzicht en natuurlijk geeft het bedrijf geen cijfers over investeringen door het bedrijf vrij, dat lijkt mij heel verstandig. Ik zou het vele malen erger gevonden hebben als ze dat wel zouden hebben gedaan, want dat is gevoelige bedrijfsinformatie. U krijgt elk jaar het overzicht van de investeringen en GS krijgen elke aanvraag afzonderlijk ter beoordeling voorgelegd voordat wij gaan investeren, conform de wens van PS.

De heer **LEEVER** (ONH): Naar aanleiding van de subsidieverstrekking indertijd aan Tocardo via het Energiefonds, gelijk erna zijn er twee nieuwe ceo's aangesteld en dat gaf bij ons de bevreemding, gemeenschapsgeld buiten de directie om twee nieuwe ceo's, hoe zit dat in elkaar?

Gedeputeerde **BOND**: Daar ga ik hier geen antwoord op geven, dat is aan het bedrijf en de Raad van Commissarissen die daar verantwoordelijk voor zijn. Ik betreur de wijze waarop u dit bedrijf hier noemt, want dit is een internationale koploper bij getijdenstroom en er is internationaal veel belangstelling voor dit product. Een apart investeringscomité beoordeelt of een investering wel of niet valide is. Dat hebben wij allemaal goed met elkaar afgesproken. Er is ook nog gevraagd, kan iemand van buiten de provincie, meedoen aan het fonds? Ja, op voorwaarde dat de activiteiten van het bedrijf neerslaan in Noord-Holland. Wij hebben een bedrijf met een vestiging in Amersfoort die na de investering in dit fonds, zijn hoofdvestiging gaat verplaatsen naar Noord-Holland en hier projecten doet op het gebied van zonneakkers. Het kan wel, maar de voorwaarde is dat de gevolgen van de investeringen neerslaan in Noord-Holland. Er zijn vragen gesteld over de jeugdzorg. Wij hebben toezicht gehouden op de decentralisatie, dat was onze rol. Wij hebben aan het begin van deze coalitie nog gevraagd of wij nog tekst moesten opnemen op dat toezicht. De wethouders hebben unaniem gezegd, dat zouden wij beschouwen als een motie van wantrouwen, want de gemeenten kunnen dit. Dus restte voor ons enkel de taak van financieel toezicht op de decentralisatie en wij hebben tot nu toe nog niet van een gemeente gehoord dat het niet goed is gegaan. Ik hoor hiervan op. Ik heb het over of ze met bestuurders van de provincie contact hebben opgenomen en dat antwoord is nee. Wij blijven in onze rol en dat geldt ook voor gemeenten, want het is een kerntaak van gemeenten.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Wij hebben een open huishouding en als wij in krantenberichten en informatie lezen dat er redenen zijn om zorgen te hebben over hoe het gaat, ook vandaag weer in de krant berichten, dan kunnen wij als provincie toch inventariseren hoe groot die problemen zijn. Dat past toch bij onze rol zonder dat het een motie van wantrouwen is?

Gedeputeerde **BOND**: Dat is niet juist niet onze rol, het is een verantwoordelijkheid van gemeenten.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Volgens mij gaat het erover hoe u die rol dan wilt invullen.

Gedeputeerde **BOND**: Ik heb tot op heden van nog geen gemeente een vraag om hulp ontvangen.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): U reageert alleen reactief maar u kunt ook proactief reageren.

De **VOORZITTER**: De gedeputeerde heeft net een helder antwoord gegeven.

Gedeputeerde **BOND**: Laten wij maar eerlijk zijn, het is geen kerntaak die de provincie gaat terugnemen, die kerntaak blijft bij de gemeenten en die doen het over het algemeen goed. Dit gaat over een gemeente waar het niet goed gaat, maar nogmaals, ons hebben van die gemeente geen signalen bereikt dat dat zo is en ook geen hulpvraag.

Mevrouw **PELS** (GL): Uiteindelijk leggen wij geen verantwoordelijkheid af aan gemeenten maar aan onze burgers en daar zijn de grootste zorgen. U heeft neem ik aan, al die krantenartikelen gezien. Vroeger zat de jeugdzorg bij ons. Hebben wij dan geen enkele rol meer naar onze burgers toe om ervoor te zorgen dat de basisvoorzieningen op orde zijn?

Gedeputeerde **BOND**: Nee. De vraag over het Provinciaal Fonds Duurzame Economie. In Noord-Holland hebben wij een volledig dekkend instrumentenkoffertje voor het steunen van het mkb. GO NH is een programma, mkb-innovatiefonds samen met universiteiten, wij doen mee aan het landelijk MIT, dus wij hebben een volledig dekkend programma om het mkb te ondersteunen op het gebied van innovatie. Wij zijn blij dat wij dat in deze periode voor elkaar hebben gekregen. Dan M44 van de heer Klein. Om publiekelijk uit te spreken dat het houden van een formule I Grand Prix op het circuit van Zandvoort niet past bij de provinciale ambities en daarom ongewenst is. Ik complimenteer eigenlijk de gemeente Zandvoort en de directie van het circuit met het bereikte resultaat zonder een cent subsidie van de provincie. Dat was in Assen wel even anders. Dat hebben zij zelf gedaan en de bal ligt bij de gemeente, ook voor de vergunning. De overwegingen in uw motie kloppen niet. Ze hebben nu recht op 12 racedagen en als het hen lukt om de financiën binnen te krijgen om dit te gaan organiseren, dan gaan ze dat binnen de 12 vergunde racedagen doen. De provincie komt in beeld bij de ontheffing voor de vergunning NBW, de natuurbeschermingswet, dat zien wij wel op ons afkomen en dan zult u daar te zijner tijd de nodige informatie over krijgen. En wij komen in beeld als het lukt, hoe gaan we het doen met het verkeer et cetera. De enige mogelijkheid die ik zie, is het sponsorprogramma en dan moeten ze passen binnen alle randvoorwaarden binnen dat programma, dus wij ontraden deze motie. D66, recreatief netwerk, het initiatiefvoorstel. Leuk, ik zie ernaar uit samen met mijn collega's, want het betreft meerdere portefeuilles, zoals van Geldhof en Tekin en zelfs van Loggen en Post. Wij zien dat er al heel veel is, dus ik wil adviseren dat u er geen zaken in opneemt die wij al doen, want dat leidt tot teleurstelling, als we moeten zeggen, dat doen we al. Het gaat dan over de routenetwerken, het fietsknelpuntennetwerk, de Tops, het Noord-Hollandpad, daar zitten die verbindingen al in, dus maak gebruik van onze ambtenaren over hetgeen wij al doen. Tot slot motie 48. Ik weet nog heel goed dat u begon en een van de eerste handelingen in het openbaar

was het onthullen van het plakkaat aan het provinciehuis. Ik mocht daar toen een rol in spelen en dat was gelijk een mooie binnenkomer. Ik ondersteun de motie van harte en vind het een prachtig initiatief, complimenten aan PS. Aan de overwegingen zou ik persoonlijk willen toevoegen dat u altijd opkwam voor de leden van het college. Persoonlijk heb ik dat een keer meegemaakt en dat doet je wat. Collega Geldhof heeft gezegd, het is een commissaris waar wij van geleerd hebben, wij konden gebruik maken van een fantastisch netwerk dat ruimhartig gedeeld werd. Dank voor alle shag die wij samen hebben gerookt, ik ben er nu twee jaar vanaf, maar ik ben wel begonnen met het oefenen van het drinken van jenever want met name het overschot van ongeopende flessen jenever kunnen wij ons niet permitteren. Bedankt.

Gedeputeerde **LOGGEN**: Voorzitter. Excuses dat ik hier vanochtend niet aanwezig kon zijn, met name omdat ik van mevrouw Pels een compliment heb gekregen heb ik begrepen. Dat maak je niet vaak mee, dus dat gaf een goed gevoel toen ik hier binnen kwam. Als je dan het nieuwe 40 hebt bereikt, dan doet je dat extra goed. Iemand zei, 50 is het nieuwe 40 en daar klamp ik mij aan vast. Er zijn twee vragen aan mij gesteld. Van de PVV over het bord op de Afsluitdijk. Ik waan mij even in een gemeenteraadsvergadering, omdat ik dacht, hebben wij het hier ook al over de borden, maar het was een serieuze vraag. Wij zijn er met RWS over in gesprek en ik hoop daar voor het eind van het jaar een oplossing voor te hebben. Mocht het anders zijn, dan kom ik daarop terug. De PvdD heeft gevraagd om polderdrainage achterwege te laten en reële oplossingen te zoeken. Wij zijn bezig te kijken naar de beste methodiek. Wij zijn ook kritisch over drainage maar wij willen het nog niet uitsluiten, omdat je op de inhoud moet kijken wat het bijdraagt. Het gaat over een maatregel die bodemdaling afremt en CO2-uitstoot vermindert. Wij willen het hele palet eerst goed in beeld brengen voordat wij vaststellen of iets wel of niet werkt. Daarom wil ik daar nu niet in meegaan. Dan motie 48. Ik heb vannacht niet zo goed geslapen vanwege begrijpelijke redenen. Toen ik dit vanmorgen doorlas dacht ik, heb ik dit goed begrepen? Gaat het hier niet over een wandelend milieudelict als ik de overwegingen op mij laat inwerken? Maar al gauw begreep ik dat dat niet het geval was en ik moest constateren dat de jeneverdrainage in de provincie onder controle komt, dat wij door het verbranden van organisch materiaal, te weten shag, ten minste vier BMW deellabelauto's van kunnen laten rijden. Dat neemt niet weg dat ik deze motie van treurnis met pijn in het hart positief moet adviseren. De reden is, ik ben nooit zo goed in relaties en toen wij acht jaar geleden deze relatie aanknoopten, kon ik niet bevroeden…

De **VOORZITTER**: Toen dacht je, hoe lang gaat dit goed?

Gedeputeerde **LOGGEN**: Als je naar mijn huwelijken kijkt, dan is dat nooit zo lang. Meestal neem je dan een besluit en dan krijg je er later spijt van, maar dat heb ik bij u nooit gehad. Wij hebben er nooit spijt van gehad en dat komt ook omdat wij met u een voorzitter hadden waar wij meer dan redelijkerwijs hadden mogen verwachten wat u allemaal voor Noord-Holland heeft gedaan en heeft betekend. Niet alleen wat wij in deze zaal hebben gezien, maar met name ook wat wij niet hebben gezien en wat vanuit resultaten hebben mogen waarnemen, maar wel uit de overlevering hebben mogen waarnemen. U laat een gat achter, uw opvolger zal in uw schaduw staan en het

heel moeilijk krijgen, maar dat is uw verdienste en met pijn in het hart adviseer ik positief over deze motie.

Gedeputeerde **VAN DER HOEK**: Voorzitter. Ik begin bij de bijdrage van de PVV over subsidies. Gevraagd is, wordt bekeken waaraan die worden besteed? Het antwoord daarop mag helder zijn, natuurlijk kijken wij naar waar subsidies aan worden besteed. In zijn algemeenheid moeten deze binnen bepaalde kaders vallen die wij bij de subsidieregeling hebben vastgesteld. Ik haal uit uw woorden ook min of meer, maar dat moet u even bevestigen, dat het ook gaat om een specifieke casus en dat wij vanuit die casus iets kunnen leren over ons algemene beleid en als dat zo is, dan hoor ik dat graag.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Ik heb net even de casus aan de heer Van der Hoek gegeven, het stond in een persbericht en u hebt het allemaal kunnen lezen. Het gaat over een stichting in Uitgeest die 10.000 euro subsidie heeft gekregen. Die waren zo enthousiast dat ze in de pers hebben laten optekenen dat de aanvrager van de stichting het geld bij zijn eigen bedrijf waar hij werkt, heeft geïnvesteerd. Ik kan in de subsidieverordening niet terugvinden of dat mag of niet, dat je het geld investeert in het eigen bedrijf waar je werkzaam bent. Dat komt bij mij over als belangenverstrengeling.

Gedeputeerde **VAN DER HOEK**: De begroting is niet voor specifieke casussen, maar het signaal is duidelijk. Op dit serieuze signaal kom ik later terug. U hebt de casus aan mij overhandigd, dus daar kijk ik zorgvuldig naar. Het andere hoofdelement van de bijdrage van de PVV gaat over kernenergie en daar is een motie over ingediend. Dat roept de vraag op, waarom in Noord-Holland? Sinds 2009 heeft het Rijk vanuit haar verantwoordelijkheid voor dit onderwerp bepaald dat er op drie plaatsen in Nederland ruimte is voor het plaatsen van kerncentrales voor energie, Borssele, de Tweede Maasvlakte en in de Eemsmond. Het Rijksbeleid is dat de overheid niet investeert maar het aan marktpartijen overlaat om dat te doen en de haalbaarheid te onderzoeken. Het Rijksbeleid maakt duidelijk dat het op basis van de locaties hier niet kan. Ten aanzien van de haalbaarheid, wij hebben al een keer een haalbaarheidsonderzoek verkend maar dat zou destijds ongeveer 6 miljoen euro kosten. Bij voorstellen is het gebruikelijk dat er ook een dekking bij zit, maar het is primair Rijksbeleid en er ligt een motie van D66 en andere partijen die een andere richting aangeeft. Die motie vraagt geen nieuwe kerncentrales voor energie in Noord-Holland. Voor GS geldt dat hierover in het coalitieakkoord geen kaders zijn meegegeven en het is aan de politieke partijen om hier een oordeel over te geven. Waterstof, D66 heeft een motie ingediend met als kern, kunnen wij daarin doen wat binnen ons bereik ligt. Dat willen wij zeker doen en dat doen we ook al. Om een paar zaken te noemen, vanuit het IPO is onder andere de aanlanding van de stroom van wind op zee bij Beverwijk en de Kop van Noord-Holland inzet. Wij hebben afgesproken dat wij een systeemstudie zullen toepassen. Wij doen er in praktische zin iets aan door zoals morgen, een provinciaal energielab te organiseren, speciaal over het onderwerp waterstof en wij zijn bezig met een subtafel van de energietafel, de zogenaamde Noordzeegebiedtafel om een position paper te maken waarin wij kort en krachtig uiteen zetten wat er nodig is en wat wij in deze regio te bieden hebben. Kortom, GS beschouwen deze motie als ondersteunend aan hun beleid en laten het oordeel aan PS. Dan de motie over cultuur, de 2,2

miljoen euro die niet nodig was om de Rijksmonumentenregeling in 2018 op te vangen, de herverdeling. Het college kan wat met deze motie, maar wel binnen cultuur en dat heeft u ook gevraagd, dus dat doet mij deugd als portefeuillehouder Cultuur. Het geeft meer mogelijkheden om aan verzoeken te voldoen waar tot nu toe altijd negatief op moest worden geadviseerd. Dat is ook een vraag van het CDA, kunt u eens wat voorbeelden noemen waarbij u in het verleden nee heeft gezegd. Ik noem er een paar die bij mij bekend zijn, die zullen niet allemaal met u gedeeld zijn, want dat is de uitvoeringskant die wij normaal gesproken voor u afhandelen. Wij hebben bijvoorbeeld nee gezegd tegen een bijdrage voor het Cruqiusmuseum, tegen het Holocaustmuseum dat in oprichting is, het Dolhuis in Haarlem, het Muiderslot of het initiatief voor de Gooise tram. Over de motie heb ik twee opmerkingen bij de tweede en derde bullet. Er staat: bij de tweede de regionale economie helpen versterken. Ik vraag even verduidelijking maar als u niks zegt, dan heeft u hem waarschijnlijk zo bedoeld, dat het dan vanuit een culturele invalshoek is bedoeld, dus meer in de context dan als een concreet criterium. Bij de derde, bij de uitvoering van het monumenten- en landschapsbeleid, maar dat komt bij de uitvoering terug als u mij toestaat, denk ik dat het landschapsbeleid voldoende budget heeft en ook bij een ander begrotingsstuk hoort. Dat neem ik in de uitwerking mee. Met die twee kanttekeningen erbij is het college positief over de motie. De SP heeft een motie ingediend over klimaatrechtvaardigheid. Ik wil u erop wijzen maar als u zo in het onderwerp zit, zult u dat vast ook hebben gezien, in de Kamer vorige week is een motie aangenomen om de lasten en inkomenseffecten van huishoudens in de doorrekening bij het eindvoorstel inzichtelijk te maken en een zwaarte te geven en het ook te laten wegen. Dat brengt mij bij de weging van deze motie door het college, want wij vinden dit primair Rijksbeleid. Natuurlijk hebben wij een inbreng, dat doen wij bij het IPO, en wij zijn nog steeds bezig aan allerlei tafels waar de betaalbaarheid wel degelijk een thema is, maar niet alleen voor lage en middeninkomens maar ook richting de hardwerkende mkb'er. Waar leg je precies de rekening neer. Aan alle partijen zou ik willen zeggen, eerst de resultaten afwachten en beoordelen, dus wij ontraden de motie op dit punt in dit stadium.

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Op een gegeven moment gaan wij vanuit de provincie ook stappen zetten, daar zijn wij mee bezig, daar wordt al subsidie voor uitgetrokken. Dan zou ik zeggen, doe nou hetgeen het Rijk heeft gezegd, ook voor het provinciale beleid. Het zou een beetje raar zijn als er bij het Rijk een uitspraak is, maar wij hier gewoon door zouden gaan. Het is eerder een versterking van hetgeen er uit het Rijk kom, en wat wij hier in de provincie gaan oppikken. Klopt dat?

Gedeputeerde **VAN DER HOEK**: Voorzitter. Nu klinkt het alsof wij hier braaf zitten te wachten tot er een brief komt waarin staat wat het Rijk gaat doen en wij dat moeten volgen. Ik heb net gezegd dat wij samen met het Rijk naar dit onderwerp kijken en dat wij daar een actieve inbreng op hebben en dat dit onderwerp ook op alle andere subtafels aan de orde is. Daar is nog geen resultaat van. Wat ons betreft wachten wij eerst deze besprekingen af en nemen dat vervolgens mee naar provinciaal beleid als daar iets uit voortkomt.

De **VOORZITTER**: De suggestie is dat u de motie aanhoudt.

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Of je legt hem uit als een steuntje in de rug als u dat beleid gaat bespreken.

Gedeputeerde **VAN DER HOEK**: De voorzitter heeft het goed verwoord. Als u hem aanhoudt en wacht op de resultaten, dan kunnen wij kijken of er in tweede instantie nog een motie nodig is.

De **VOORZITTER**: Er ligt nog geen Klimaatakkoord op tafel en daar gaat uw motie wel vanuit.

Gedeputeerde **VAN DER HOEK**: De heer Klein over circulaire economie. Wij doen al van alles, living labs, stimuleren bedrijven, kunnen wij ook inzetten op pilots? Pilots horen bij het DNA van de provincie om dat te bevorderen en dat doen wij ook al. Wij zijn bezig met de circulaire aanbesteding van de Cruqiusbrug en bij HOV 't Gooi is dat aan de orde. Wij ondersteunen de verduurzaming van de bouwmaterialen en ook in de Omgevingsvisie wordt er aandacht aan besteed, ook in regionaal verband en bij de MRA staat het concreet op de actieagenda. Wij doen wat u vraagt, tenzij u zegt, er moet specifiek nog meer aan gedaan worden. Het onderwerp wordt breed geagendeerd en GS zetten zich daar breed voor in. Motie 48, ik ontkom er niet aan om er iets van te vinden. Ik zou een overweging van persoonlijke aard willen toevoegen, het vertrek van de commissaris leidt voor mij als GS-lid tot het verlies van een zeer ervaren klankbord dat ook heeft bijgedragen aan mijn eigen bestuurlijke groei. Ik kan niet alle overwegingen toejuichen, ik moet wel een beetje kritisch zijn op de overwegingen. Veel papier dat overblijft. Ik ben van duurzaamheid en dat kun je ook positief formuleren. Er is minder papier nodig en neemt u van mij aan dat datgene wat nog in de magazijnen ligt wat de commissaris niet meer gebruikt, komt vanzelf wel op. Ik zit een beetje met de plaspauzes tijdens de vergaderingen. Mijn collega is net 50 geworden en ik weet niet of hij er al ervaring mee heeft, maar als ervaren 50-jarige kan ik u vertellen dat de behoefte aan wat meer plaspauzes mij helemaal niet onwelgevallig is. Als ik die zo mag lezen dat ook al blijven ze straks minder, het mij dan toch toegestaan is om af en toe even weg te lopen, dan ondersteun ik de motie van harte, maar ik ben ook zeer treurig.

De **VOORZITTER**: In antwoord op de vraag van de heer Klein of bij het thema de mensenhandel meegenomen kan worden, voor zover relevant, want de aanpak van mensenhandel is op de eerste plaats een verantwoordelijkheid van de internationale politie en het openbaar ministerie. Voor zover de geldstromen met name ook leiden tot ondermijning, dan zal dat vanzelfsprekend worden meegenomen. Ik heb in de richting van de heer Heijnen gezegd die mij vroeg, misschien kan de CdK ingaan, wat vond u van het debat, en al aangegeven dat dat nou typisch iets is voor mijn echte afscheid. Ik wil wel gezegd hebben dat ik zeer bedank voor alle aardige opmerkingen van de heer Annaert, mevrouw Zaal en anderen en van de leden van het college. Gedeputeerde Geldhof zei, ik vrees dat dit leidt tot een verdeeld college. Dat suggereerde dat wat ik zojuist zei, als voorzitter van het college heb gezegd. Nou ben ik de eerste die toegeeft dat de bevoegdheden van de commissaris ingewikkeld zijn en dat de commissaris een aantal petten op heeft. Een van de petten van de commissaris los van het voorzitterschap van het college, is adviseur van de Staten en die opmerking was met name gemaakt als adviseur van de Staten en recht uit het hart. Ik schors de vergadering voor vijf minuten. De vergadering is heropend.

Tweede termijn

De **VOORZITTER**: Ik doe een beroep op de Staten om de tweede termijn wat kort te houden want wij moeten in ieder geval nog de eerste termijn van de Staten over de Omgevingsvisie behandelen.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Voorzitter. U gaat weg, maar als het gerucht wat ik hoor klopt, dan zou u in mei van een bepaalde fractie heel veel stemmen zou kunnen krijgen. Ik weet niet of dat gerucht waar is, maar ik ga verder. Er is veel gesproken over het klimaat. De diverse partijen hebben hun zorgen uitgesproken over waar de kosten neergelegd moeten worden, bij bedrijven, en anderen denken dat dat uiteindelijk wordt doorberekend naar de burger. Dat er iets van vernieuwde energie moet komen is mijn fractie het over eens. Wij roepen alleen iets anders dan andere fracties uiteraard. Ik heb al een motie ingediend over een haalbaarheidsonderzoek, om te kijken of dat mogelijk is. De heer Van der Hoek zei dat de centrale niet in Noord-Holland kan komen, maar daar vraagt de motie ook niet om. Het gaat erover of het mogelijk is om een onderzoek te doen of kernenergie een optie is. Ik heb de motie nog aangepast, want 6 miljoen euro vinden wij ook erg veel als het alleen voor Noord-Holland zou gelden, terwijl de centrale voor meerdere provincies gebruikt zou kunnen worden. Daarom heb ik het dictum veranderd in: roepen het college op om zo snel mogelijk bij het Rijk erop aan te dringen om een haalbaarheidsonderzoek te starten naar uranium- en thoriumkernenergie als duurzame energiebronnen voor Noord-Holland.

Motie 49/12-11-18
Haalbaarheidsonderzoek uranium- en thoriumkernenergie voor Noord-Holland

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Constaterende dat:

- *Het energieverbruik door huishoudens en industrie in 2050 mogelijk is verdubbeld;*
- *Hernieuwbare energiebronnen, zoals wind- en zonne-energie, maar een beperkte bijdrage kunnen leveren aan ons stijgende energieverbruik.*

Overwegende dat:

- *Kernenergie wel een grote bijdrage zou kunnen leveren aan het stijgende energieverbruik;*
- *Het maatschappelijk draagvlak voor kernenergie aan het groeien is;*
- *Minister Wiebes (VVD) van Economische Zaken op 8 november 2018 tijdens een debat in de Tweede Kamer aangaf dat "we moeten openstaan voor de rol van kernenergie".*

Roepen het college op om:
Zo snel mogelijk bij het Rijk erop aan te dringen om een haalbaarheidsonderzoek te starten naar uranium- en thoriumkernenergie als duurzame energiebronnen voor Noord-Holland.

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie PVV

De **VOORZITTER**: Dan is daarmee motie 40 ingetrokken en de nieuwe motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Andere partijen zweren bij windmolens, de heer Heijnen had het daar ook al over. Als wij in het Noordzeekanaalgebied de bedrijven daar met energie zouden willen voorzien door windmolens, dan zouden daar al 2.700 windmolens voor nodig zijn. Dat kan niet, want dat betekent dat je op elke vierkante kilometer van Noord-Holland een windmolen moet neerzetten. De zee staat al vol en ik heb begrepen dat we ook Schiphol daar nog een keer neer willen gaan leggen. Dat wordt voor Schiphol een soort Redbullrace om tussen de windmolens door te vliegen. Ik heb de Staten al vaker aangegeven dat als wij wereldwijd het klimaatakkoord van Parijs willen invullen met windmolens van 3 MW als voorbeeld, dan zouden wij daar 375.000 windmolens per jaar moeten produceren en om die te produceren ben je de halve kolenproductie van de EU kwijt, dus hoezo minder CO2. Voor wat betreft sociale huurwoningen, ik mocht daarnet niet meer interrumperen van de voorzitter, dus ik kom er nu even op terug. Het kost 61.000 euro per stuk om ze aan te passen, als ik dat bij mijn woning ook zou moeten laten doen, dan betekent dat als ik dat in 30 jaar af zou schrijven, dat zijn 432 maanden, dat betekent een kostenpost van 141 euro per maand. Dan heb ik nog geen rekening gehouden met de rente en met dat er wel eens een keer een onderdeel kapot gaat. Ik betaal nu 200 euro per maand, ik weet niet of ik daar veel wijzer van word. Daarnaast komt dan ook nog omdat wij zijn doorgeslagen met windmolens, dat iedereen door de opslag duurzame energie op zijn rekening toch nog steeds een flinke kostenpost blijft houden. Ik had het zojuist over de casus die gebruikt is over de subsidieverordening. De heer Van der Hoek zou daar nog op terugkomen. Ik heb gezegd dat ik mogelijk in tweede termijn met een motie daarover zou komen. Dat ga ik nu dus doen. Ik dien een motie in met het dictum:

Motie 50/12-11-18
Strikter beleid inzake toekenning subsidies

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Roepen het college op:
Geen subsidies meer toe te kennen aan aanvragers namens stichtingen en verenigingen als deze subsidies worden besteed bij bedrijven waar aanvragers zelf werkzaam zijn

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie PVV

Er is ook gezegd dat er sowieso gecontroleerd wordt waar het geld aan uitgegeven wordt, dat klopt. Het gaat erover waar de subsidie besteed gaat worden. Krijg je als voorzitter van een

stichting subsidie en die wordt besteed bij het bedrijf waar je zelf werkzaam bent, is dat volgens mij meer dan de schijn van belangenverstrengeling. Dat moeten wij niet willen in deze Staten.

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Voorzitter. Laat ik beginnen met mijn vreugde uit te spreken over de beantwoording die gedeputeerde Geldhof gaf. Zij zei over motie 4, dat gaan wij niet doen, over de woningbouw voor asielzoekers, je moet zeggen statushouders, dat vind ik harstikke mooi. Dus top en ik was ook heel blij met de uitspraak dat u zei dat de verhuurdersheffing niet helpt in de aanpak van de woningbouw. Soms is het leuk als iemand zich aansluit bij een standpunt dat je al hebt ingenomen, dus ook helemaal goed. Over motie 42 over de klimaatrechtvaardigheid, hoewel ik hoorde dat de heer Van der Sluijs eigenlijk ook daarvoor voelt, want hij maakt zich enorme zorgen over kosten voor mensen met een niet al te grote beurs en die een eigen huis bezitten, dus ik zou zeggen sluit u zich aan, maar dat gaan wij deze keer nog niet doen. Wij wachten even af totdat het klimaatakkoord er inderdaad helemaal kant en klaar ligt. Dan stel ik me voor dat wij een actualiteit hebben in deze Staten, waarin wij alsnog deze uitspraak kunnen doen voor hetgeen de provincie betreft. Dan motie 43, de trein in plaats van het vliegtuig. De heer Tekin voelde zich ongelooflijk aangespoord door de titel van de motie en dat was ook de bedoeling. Vervolgens ga je dan aan tekstexegese doen, je komt een woord tegen en daar struikel je over. Namelijk vliegverkeer en daar had moeten staan vakantievluchten, zei de gedeputeerde. Ik heb een vraag, kunt u een toezegging doen dat u het standpunt over vakantievluchten actief gaat uitdragen? Dat was ook een beetje de vraag in de motie, zet hem op en ga hem uitdragen. Dat wij in ieder geval dat niet willen, want mensen buiten dit pand weten niet precies wat de provincie vindt. Als u zegt dat u die toezegging gaat doen want ik hoor het ook vanuit de Staten, dan ga ik zeggen dat mijn mede-indieners die ik niet had genoemd in mijn eerste termijn, maar nu wel ga doen, want iedereen heeft de motie gezien, en dat GL en de CU/SGP akkoord gaan met deze toezegging als u zo voortvarend aan de slag gaat. Maar ik moet ook even boos worden, dat heeft gedeputeerde Bond zelf veroorzaakt. Hij vlucht weg in een systeemdiscussie, terwijl juist het betoog was: je kunt toch niet zoals in dat filmpje ik zag twee beren broodjes smeren en dat eindigt in ik stond erbij en ik keek ernaar, dat je dan helemaal niets doet. Wij zijn mensen en wij zijn ook in de provincie mensen die iets te vinden hebben over in dit geval de jeugdzorg, de kwetsbare jongeren. Wij gaan er niet over zegt u, dus doen wij niets. Wij hebben eerder al bij een heel ander onderwerp in Nederland meegemaakt dat er nog meer op afstand is gezet en dat betrof in dit geval de ziekenhuizen. Er is kort na elkaar het faillissement over een aantal ziekenhuizen uitgesproken en wat doet uw voorzitter, uw partijleider? Die houdt op uw congres een ongelooflijk tranen trekkend verhaal over, dat hadden wij anders moeten doen. Nu vragen wij om het nu alvast anders te doen met de jeugdzorg en u zegt, daar gaan wij niet over. Ik ben daarin buitengewoon teleurgesteld, ik hoop dat u dat begrijpt. Anders hebben wij echt een probleem. Dan nog over de Formule 1, u zegt de bal ligt bij Zandvoort. Dat kan best maar ik kan mij herinneren dat wij een aantal jaren terug 5 miljoen euro hebben gegeven aan Zandvoort om de route tussen het station en het strand op te leuken. Dat hebben wij gegeven omdat Zandvoort daar zelf te weinig geld voor had. Nu komt er een plan, ik had begrepen dat dat 20 miljoen per jaar gaat kosten, en dat hebben zij dan wel? Wat krijg je dan

te horen? Wij zien als toezichthouder op de begroting van Zandvoort dat zij met enorme tekorten te maken hebben. Ik snap er helemaal niets van. Ik zal wel weer een prachtig ontwijkend antwoord krijgen van deze gedeputeerde. Het spijt mij dat ik met deze strenge termen moet eindigen. Dus motie 42 is aangehouden, wat betreft 43 willen wij graag een toezegging, anders voelen wij ons genoodzaakt hem toch in te dienen.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Mevrouw Alberts neemt via een omweg de gemeenteraad van Zandvoort de maat. Die maakt rare keuzes die u niet snapt. Er is wel een meerderheid in de raad die graag die Formule 1 wil. Waarom gaat u tegen dat democratische proces in?

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Wij hebben natuurlijk een toezichthoudende functie op begrotingen van gemeenten. Dan krijg je op een gegeven moment de uitspraak dat jullie teveel met geld hebben gestrooid, artikel 12 en dat soort dingen meer. Dat zit er natuurlijk aan te komen als je niet oppast en daar waarschuw ik voor.

De heer **HEIJNEN** (CDA): U vindt dit een reden om zo'n procedure te gaan starten tegen de gemeente Zandvoort, terwijl die er verder prima voorstaat.

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Een gewaarschuwd mens telt voor twee. Dat speelde in het verhaal over de jeugdzorg en nu hebben wij er weer eentje, een gewaarschuwd mens telt voor twee. Natuurlijk ben ik om een heleboel redenen geen voorstander van de Formule 1 bij Zandvoort. Ik denk dat daar meer over moet worden nagedacht. Om nu meteen al alles van je af te schuiven, het staat nu in de notulen waarom wij gewaarschuwd hebben.

Mevrouw **PELS** (GL): Voorzitter. Wij hebben vele mooie groene en ook sociale verhalen gehoord. Wij waren daar erg blij mee. Zoals gezegd, zijn wij van denken en van doen, maar gelukkig horen wij ook die wens bij een aantal andere partijen. Wat wij belangrijk vinden is dat wij beseffen dat wij elke euro maar een keer kunnen uitgeven. Daarom met betrekking tot kernenergie denken wij dat wij de komende jaren geen miljarden moeten stoppen in een proefballonnetje, maar in dat waarvan wij weten dat wij het al kunnen en moeten doen om in 2030 onze doelen te gaan halen. Een van die mogelijkheden zijn bijvoorbeeld windmolens. Partijen mogen natuurlijk van mening veranderen, maar onder het mom van betrouwbaar bestuur neem ik u toch even mee naar vorig jaar. In de notulen lezen wij daar dat er wat verwarring was bij de heer Van der Sluijs. Hij zei een beetje verwarrend tegen de heer Slettenhaar, want alle windparken zijn nu al toegewezen aan een bepaalde plaats. De VVD wil niet meer windparken, maar toch dienen zij een motie in om windparken straks op industriegebieden te plaatsen. De heer Slettenhaar antwoordt: “Het is verwarrend voor u maar het probleem is dat u niet begrijpt dat er uiteindelijk keuzes gemaakt moeten worden en dat het verstandig is om die keuzes zo te maken dat er zo weinig mogelijk overlast is en zoveel mogelijk draagvlak. Ik heb andere partijen ook horen zeggen dat het beter is om dit op industrieterreinen te doen, wat soms nu niet kan, dus ik denk dat er draagvlak is voor deze motie.” Ik denk dat wij toch enige ruimte kunnen constateren bij de VVD of een mooie draai.

De heer **ANNAERT** (VVD): Voorzitter, het is altijd mooi als je er de notulen bijhaalt. Dan moet je niet selectief gaan winkelen, want diezelfde notulen hebben wij er ook op nageslagen en dat zijn de notulen van PS van 13 november 2017. Om maar te beginnen, de motie is helemaal niet ingediend. Er is helemaal geen motie, dat is een. En twee als u naar de notulen van die vergadering kijkt en u leest wat de heer Slettenhaar daar werkelijk heeft gezegd, dan komt dat precies overeen met wat ik al eerder in mijn betoog heb aangegeven.

Mevrouw **PELS** (GL): Volgens mij wordt er niet echt een vraag gesteld maar ik kan natuurlijk wel reageren. Zonder dat wij die discussie helemaal opnieuw doen, waren er vorig jaar volgens mij ook vragen over onze toen toch wat vernieuwende werkwijze als het ging over moties die werden overgenomen, dan wel niet werden ingediend. Volgens mij moeten wij dit terdege serieus nemen. Dan over de jeugdzorg, wij kunnen naar onze mening maar ook gesteund door de CU/SGP en SP, niet de zorgen van Noord-Hollanders wegwuiven, zoals wij gaan er niet meer over, daar hebben wij afscheid van genomen. Gemeenten kloppen niet meer bij ons aan. Dat mensen het misschien moeilijk hebben, dat moeten zij dan maar ergens anders neerleggen. Zo staan wij er niet in want jeugdzorg is voor ons een basisvoorziening die in de gehele provincie voldoende moet zijn gewaarborgd om zo een goed leefklimaat voor de inwoners van Noord-Holland te garanderen. Daarom dien ik samen met de CU/SGP en SP de volgende motie in.

Motie 51/12-11-18
Zorgen om jeugdzorg

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Constaterende dat:

- *De afgelopen weken in de media diverse berichten over de jeugdzorg verschenen waarin zorgen worden geuit over de continuïteit van deze zorg in onze provincie;*
- *Dit zowel gaat om het mogelijk niet beschikbaar zijn van ambulante jeugdzorg als het wegvallen van gesloten jeugdzorg in Noord-Holland-Noord per 1 januari 2019;*
- *Begin deze maand bekend werd dat gemeenten in Nederland over 2017 600 miljoen euro te kort kwamen op de uitvoering van de jeugdwet;*
- *Bij de overheveling van jeugdtaken van Rijk en provincie naar de gemeenten in 2015, de verwachting was dat gemeenten kinderen met maatwerk en lichtere zorg efficiënter konden helpen en er daarom tegelijk bezuinigd werd op het budget voor de jeugdzorg;*
- *Het aantal kinderen in zorg stijgt, terwijl de aanname bij de decentralisatie was dat het aantal zou dalen en dat daardoor de tekorten nog verder oplopen.*

Overwegende dat:
Jeugdzorg een basisvoorziening betreft die in de gehele provincie voldoende moet zijn geborgd om zo een goed leefklimaat voor de inwoners van Noord-Holland te garanderen.

Verzoeken GS:

- *Hun zorgen hierover uit te spreken, zowel bij de betreffende gemeenten als bij het*

Rijk;

- *De voortgang van de decentralisatie van de jeugdzorg in de provincie in kaart te brengen en daarover aan PS te rapporteren;*
- *Samen op te trekken met de gemeenten om oplossingen te vinden voor de problemen in de jeugdzorg*

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties GL, CU/SGP

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Mevrouw **PELS** (GL): Als laatste de reserves. Ik heb het even voor de gedeputeerde nagezocht. Op bladzijde 267 en 278 van de begroting kunnen wij vinden dat TWIN-H en EXIN-H toch echt eind 2019 aflopen. Naar ons idee hebben reserves niet voor niets een eindtijd. Het is belangrijk om opnieuw politiek naar de middelen te kijken en ook compartimenten uit 2005 en 2008 hebben misschien wat herziening nodig, bijvoorbeeld omdat op het gebied van duurzaamheid de ideeën daarover wat veranderd zijn. Maar wij hebben ook de toezegging van de VVD gehoord. Wij kunnen straks als wij gaan onderhandelen volledig ontschotten. Dat is erg fijn. Aangezien de VVD verwacht dat GL de grootste wordt en dat wij dat natuurlijk ook hopen, doen wij u allen hierbij de toezegging dat wij volledig zullen ontschotten bij de onderhandelingen.

De heer **ANNAERT** (VVD): Is mevrouw Pels het met mij eens dat de wens soms de vader van de gedachte is?

Mevrouw **PELS** (GL): Ja, dat verbaasde mij ook wat aan uw bijdrage.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Voorzitter. Het thema van mijn eerste termijn was: geloof niet in sprookjes. Ik was dus enigszins verrast door de bijdrage van het CDA die drie sprookjes combineert om mij te overtuigen van de werkelijkheid. Dat gaat niet gebeuren, het sprookje van roodkapje, wederom van de nobele jager en van de oneindige groei van damherten. Ik herhaal de vraag die ik vooraf stelde, mogen er van het CDA dieren in vrijheid leven? De interruptie van het CDA riep nog een interessante vraag op, namelijk biodiversiteit in de Amsterdamse Waterleidingduinen. Is die nou zo enorm vooruit gegaan? Wij zijn nu een paar jaar verder met dat beheerplan. Mij zijn geen signalen bekend, dus als het CDA zegt dit sprookje geloven wij, doe er dan fatsoenlijk onderzoek naar. Om de reden die ik in mijn eerste termijn heb aangegeven, lijkt mij het verstandig dat wij een tussenevaluatie gaan inplannen na de telling van 1 april 2019 voor het Faunabeheerplan Damhert. Ik heb in eerste termijn het college daar niet op horen reageren. Ik moet dus aannemen dat zij daartoe geen bezwaar hebben en dat dit met positief advies van het college kan worden behandeld. Dat is fijn en dan kan iedereen er gewoon mee instemmen.

Motie 52/12-11-18
Tussenevaluatie FBP Damherten

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Constaterende dat:

- *De FBE verwachtte in 218 2045 dieren te tellen, maar in werkelijkheid werden er 3726 geteld;*
- *In het laatste beheerseizoen 2110 damherten zijn doodgeschoten, terwijl in het uitvoeringsplan in 2017 niet meer dan 1778 dieren zouden worden geschoten.*

Overwegende dat:

- *Er geen aanwijzingen zijn dat de biodiversiteit verbetert door het doden van damherten;*
- *Het onduidelijk is of de FBE zich aan het maximum toegestane afschot heeft gehouden.*

Van mening dat:
De evaluatie ook het uiteindelijke doel, herstel van biodiversiteit, zou moeten betreffen.

Dragen het college van GS op:
Na de telling van 1 april 2019 een tussenevaluatie van het FBP damherten te maken

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie PvdD

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): De VVD heeft aangegeven dat zij een zeer betrouwbare partner zijn. Ik constateer dat zij misschien wel betrouwbaar zijn, maar dan wel graag van partner wisselen. De kostbare landbouwgrond waar zij zich zo ontzettend voor inzetten tegen zonneparken, heb ik weleens een keer anders meegemaakt toen wij samen juist streden voor meer ruimte voor ondernemers om op landbouwgrond iets anders te telen dan kolen en gras maar juist zonne-energie. Waarom zou je een ondernemer daartoe beknotten? Op het moment dat het vogeltjesland blijkt te zijn waar geen vogeltjes meer leven, dan moet het ineens volgebouwd worden. Waar is dan ineens het belang van die kostbare landbouwgrond gebleven? Ik vraag me wel af, gaan wij bouwen waar een projectontwikkelaar toevallig grond heeft of waar mensen willen wonen? Wat betreft wind op land, ook wij hebben gekeken naar wat is er door de VVD ingebracht. Er stond letterlijk in die motie – die nooit is ingediend maar wel onderdeel uitmaakt van de beraadslagingen – te onderzoeken dat windparken bij voorkeur op industrieterreinen worden geplaatst. Begrijpelijkerwijs schrok de PVV daar wel van, die kwam vragen waar gaat dit nu over. Over welke periode hebben wij het dan? Het ging over de periode na deze collegeperiode, zei de heer Slettenhaar. Hoe zit het dan met die 685 wilde mevrouw Zaal weten. Hebben wij het daar dan over, nu al? Nee dat laatste, nu al, dat was natuurlijk niet de bedoeling. Dat zou raar zijn want wij hebben een afspraak in het coalitieakkoord. Dit gaat erover hoe je omgaat met ruimtelijke ordening en waar we bepaalde zaken wel en liever niet doen. Kortom, het staat los van de 685,5. Het wisselt nog wel eens. Wat ook wisselt, is de einddatum van de ecologische hoofdstructuur. Bij mijn weten is dat altijd 2018 geweest tot Bleker. Toen werd het

ineens 2010, want dat maakte hij er zelf even van. Later werd dat vervolgens met Dijksma 2027, maar 2018 is vanaf 1990 bij mijn weten altijd de einddatum geweest. Tot slot de drainage, de techniek is niet bewezen. De ambities die deze provincie heeft met het voorkomen van bodemdaling, zijn groot. Alle reden om in te zetten op beleid dat werkt. Daarmee zeggen wij niet experimenteer niet of doe eens een pilot, maar in het echte beleid hoort het natuurlijk te gaan om maatregelen die werken. Daarom hoort drainage op dit moment niet een onderdeel te zijn van het beleid. Op het moment dat de gedeputeerde kan melden dat het wel effectief is gebleken elders, dan kunnen wij daar natuurlijk altijd nog voortschrijdend inzicht op toepassen. Daarom de volgende motie.

Motie 53/12-11-18
Veendaling niet met bodemdrainage

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Constaterende dat:

- *Bodemdaling in Nederland jaarlijks leidt tot 7 Mton C02-uitstoot;*
- *Onderwaterdrainage tot maximaal 0,6 Mton C02-reductie leidt;*
- *Onderwaterdrainage tot bodemdaling leidt;*
- *Het internationale veengenootschap, een consortium van 1500 wetenschappers uit meer dan 40 landen, stelt dat van deze methode niet bewezen is dat hij werkt.*

Overwegende dat:

- *De kosten van bodemdaling in het Groene Hart nu al hoger zijn dan de landbouwopbrengsten;*
- *Geleidelijke vernatting hoge kosten met zich meebrengt (200-300 euro per ha), terwijl uiteindelijk alsnog moet worden overgegaan tot stoppen bodemdaling;*
- *Bij onderwaterdrainage de belastingbetaler feitelijk de boeren op het veen subsidieert, terwijl het effect op de C02-uitstoot beperkt is;*
- *De uitspraak in de Urgenda-zaak noopt om nog sneller grootschalige CO2-reductie te bereiken;*
- *Het PBL stelt dat het voorkomen van schade op de lange termijn door proactief beleid effectiever is dan reactief beleid gericht op korte termijn en herstel van schade;*
- *Een overstap in het landgebruik van de huidige landbouw naar natuur of natte landbouw de uitstoot van CO2 door bodemdaling geheel kan doen stoppen.*

Dragen het college van Gedeputeerde Staten op:
Veendaling tegen te gaan door een overstap van het huidige landgebruik naar natuur-recreatie- of waterbergingsgebieden of natte landbouw

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie PvdD

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Voorzitter. Ik was vanmorgen bijna klaar met mijn algemene beschouwingen en ik wil u nog als laatste meenemen in een hele bijzondere ontmoeting die ik onlangs heb gehad op de gang van het provinciehuis. Ik liep onlangs op de gang van het provinciehuis toen ik iemand zachtjes hoorde roepen: mevrouw De Meij van fractie mevrouw De Meij. Sorry nu zeg ik het weer, 50plus moet het zijn. Wat loopt u toch weer te sjouwen met die zware tassen. Ik keek opzij en zag dat de voorzitter van deze Staten mij aansprak. Ach ja, riep ik mijnheer de voorzitter, ik krijg gelukkig vele stukken op papier van de griffie. Daar ben ik ze eeuwig dankbaar voor. Dat maakt mijn tassen altijd zo zwaar. Ik wilde mijn weg weer vervolgen maar de voorzitter vroeg mij nog even te blijven staan. Hij zei mevrouw De Meij van fractie mevrouw De Meij. Ach sorry, nou doe ik het weer. Ik vergeet steeds de naam van uw fractie. Ik vind het zo vervelend, maar ik moet u iets bekennen. U weet dat ik op 17 december aanstaande afscheid neem als commissaris van de koning en als voorzitter van uw Staten. Het moet mij van het hart dat ik het toch wel heel vervelend heb gevonden dat ik steeds de naam van uw fractie vergat. Ach, zei ik vergoelijkend, het is correct hoor dat ik af en toe eens uit mijn slof schoot als u weer eens de naam van mijn fractie vergat. Dat kan toch gebeuren, ook na 3,5 jaar nog steeds. Nee, vervolgde de voorzitter het gesprek. Ik heb er nog eens over nagedacht en ik wil u iets voorstellen. Weet u nog dat ik bijna drie jaar geleden een gesprek met alle fractievoorzitters heb gehad en hen toen gevraagd heb wat zij deze Statenperiode graag veranderd zouden willen zien. Natuurlijk kon ik mij dat gesprek nog goed herinneren, maar wilde er niet direct achteraan zeggen dat wat er toen besproken was, helaas geen vervolg had gekregen. Ik kon mij namelijk nog herinneren dat toen ter sprake was geweest, dat ik het bijzonder jammer vond te constateren dat er nergens sprake was van enkele financiële speelruimte binnen deze coalitie voor een plannetje van de oppositie. De voorzitter vervolgt het gesprek, nogmaals mevrouw De Meij, ik wil voordat ik opstap het goed met u maken, zodat ik toch met een gerust hart kan gaan. U begrijpt dat mijn hart een sprongetje maakte. De voorzitter vervolgt het gesprek, doet u uw wens en ik ga mijn uiterste best voor doen dat uw wens uitkomt, natuurlijk wel alles in het redelijke. Die wens spreek ik hierbij uit. Neem bij een nieuw coalitieakkoord de volgende periode ook het ouderenbeleid mee in al zijn facetten, zoals goed aanvullend vervoer, veilig en prettig langer thuis wonen in de buurt van zorg en voorzieningen. Ik benoem u voorzitter hierbij tot Erelid van de niet bestaande fractie mevrouw De Meij en daar hoort natuurlijk een erepenning bij in de vorm van een bloem. Natuurlijk in de kleur van uw partij. Ik hoop dat u hem veel zult dragen, in ieder geval op 17 december bij uw afscheid.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Voorzitter. Ik zou willen reageren op verschillende dingen die zijn gezegd. De heer Heijnen en de heer Van der Sluijs hadden een op zich leuk verzoek om eens te kijken waar wij toch de ruimte openhouden voor een kerncentrale. Ik zou hen dan toch een reactie willen vragen of u ideeën heeft over de ruimtelijke inpassing. Had u die gedacht bij Berkhout te plaatsen of bij Zwaagdijk of bij Midwoud of wellicht in de Haarlemmermeer of het Westelijk Havengebied of op Texel? Ik hoor graag wat concrete suggesties. Bovendien is dit jaar de opwek van zon in Nederland groter dan die van kernenergie. Ik denk dat wij op de goede weg

zijn om duurzame energie die echt hernieuwbaar is, te gebruiken. Dan in de richting van het college, mevrouw Post, u heeft geantwoord dat u al eerder bij het UWV gelobbyd hebt voor de buurtbus. U zei dat weer te willen doen als er echt problemen zijn. Volgens mijn informatie zijn die problemen er, dus wellicht is het goed dat wij daarover even contact hebben. Dan zou ik het prettig vinden als u dat opnieuw kunt opstarten. Dan rondom de jeugdzorg, wij vinden het onvoorstelbaar dat het college van GS zo wegloopt voor de verantwoordelijkheid voor het welzijn van de Noord-Hollandse inwoners. Natuurlijk hoeven wij niet op de stoel van de gemeente te gaan zitten, maar bij zulke grote problemen is een proactieve houding gewenst. Het is toch van de gekke dat wij als provincie niet eens weten hoe groot de problemen in Noord-Holland zijn. Ik vraag me zelfs af of dat niet in strijd is met onze rol in het kader van het interbestuurlijk toezicht, want het gaat ook over hele grote financiële consequenties. Kortom, de motie die mede door ons is ingediend, raad ik van harte aan. Dan een reactie op de Formule 1 in Zandvoort. U complimenteert de gemeente Zandvoort omdat zij het zonder subsidie doen. Misschien moet u dan de hele Formule 1-industrie complimenteren, want die zijn in staat om een hele hoop CO2 uitstoot te realiseren geheel zonder subsidie. Dat zult u vast prachtig vinden. Toch hoor ik graag van u welk provinciaal belang gediend is bij zo'n Formule 1.

De heer **LEVER** (ONH) : Voorzitter, veel lovende woorden zijn u al toebedeeld door de collega's. Dan wil de oudste onafhankelijke partij in de provincie die al 24 jaar onafgebroken hier zit, zich niet mee weg laten komen door niets te zeggen. Ik wil u een woord van dank toespreken ook namens ONH. Ik kan mij nog herinneren dat bij de verlenging van uw tweede termijn hier in de Staten wij jaarlijks een analyse konden geven over het functioneren van de commissaris en dat hebben wij ook een keer gedaan. Toen heb ik gezegd, onze commissaris heeft het karakter van een herdershond. Hij blijft je je leven lang trouw, maar één keer bijt hij in je benen. Zo wil ik u typeren als een consciëntieuze correcte bestuurder die wij helaas moeten gaan missen. Ik begrijp ook dat uw plaspauzes toenemen, zoals ook die van sommige gedeputeerden. Ik ben 68, heb er nog weinig last van gelukkig, ik weet niet waar dat fysieke verschil in zit. In ieder geval kan ik u zeggen voorzitter, ik wens u nog een hele lange gelukkige periode toe en ik hoop u nog eens in het dagelijks leven tegen te komen. Dan nog terugkomend op de beantwoording van mijn vraag die ik gesteld heb over de sluis van IJmuiden. De correctie die de gedeputeerde aangaf was niet 57 maar 34 miljoen. Echter, wat ik niet heb vernomen is wat is er nu zo contrair is aan het feit dat wij Amsterdam helpen om in ieder geval die cruiseschepen te faciliteren naar Amsterdam, die een enorme profit geven voor hun budgetten, terwijl aan de andere kant Amsterdam dwars gaat liggen om te zeggen wij gaan een brug bouwen over het IJ die problemen veroorzaakt om die cruiseschepen te faciliteren. Dat was eigenlijk de essentie van mijn verhaal. Ik zou graag van de gedeputeerde willen horen hoe wij daarmee omgaan als provincie. Wel geld geven voor een zeesluis om de economie te faciliteren en aan de andere kant ligt Amsterdam dwars door een brug over het IJ te bouwen om dat wat wij beogen, teniet te doen. Ik zou graag een antwoord willen hebben over dit argument. Dan heb ik verder nog voorgesteld met betrekking tot de domotica, dan wil ik horen van gedeputeerde Bond om dat vanuit de energiepot die wij hebben te initiëren, want domotica en langer thuis leven is mogelijk door deze toepassingen. Ik zou graag een innovatie willen ook met betrekking tot het Energiefonds. Is het mogelijk om daar voorstellen voor te kunnen doen?

De heer **ANNAERT** (VVD): Voorzitter. ik loop de opmerkingen van de partijen in eerste termijn kort door om te kijken in hoeverre daar van ons nog een reactie op moet komen. Met de PVV zijn wij het eens dat mobiliteit een kerntaak van de provincie moet blijven. Wij zijn blij dat ook de PVV vindt dat daar meer geld naartoe mag. De SP, wij hebben het gehad over klimaatrechtvaardigheid. Ik heb het in mijn interruptie richting mevrouw Alberts al aangegeven dat naar ons idee aan dat aspect voldoende aandacht zal worden besteed in Den Haag. Als u goed naar mijn betoog hebt geluisterd, kan zij zich ook prima bij de VVD aansluiten om met name ook de financiële gevolgen van de energietransitie nauwlettend te blijven volgen. Daar gaan wij elkaar vinden mevrouw Alberts. Als het gaat om het onderwerp jeugdzorg, moet ik toch het standpunt van het college volgen. De provincie heeft die taak, moest die taak zelfs overdragen aan de gemeenten. Daarmee niet gezegd trouwens dat toen het onder handen was bij de provincie, het toen allemaal goed ging. Laat dat ook heel duidelijk zijn. Ik kan mij nog herinneren dat wij hier ook discussies hebben gehad over wachtlijstenproblematiek et cetera. Dus om dan nu te zeggen dat de gemeenten dat niet goed zouden doen, daar sta ik ver van. Sterker nog, ik denk dat gemeenten en de meeste wethouders hun uiterste best doen om te zorgen dat de jeugd die het nodig heeft, ook de zorg krijgt die het verdient. Waar het probleem zit, het is een open eindregeling.

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Een kleine correctie, volgens mij heb ik niet gezegd dat gemeenten hun best niet doen. Ik heb gezegd het water staat hun verder dan aan de lippen, ze verzuipen.

De heer **ANNAERT** (VVD): Ik geef alleen een duiding van datgene dat ik denk gehoord te hebben. In de zin van dat ik inderdaad hopelijk daar niet uit moet aflezen of afluisteren dat u dat bedoelde. Goed dat u dat nog een keer ook bevestigt via deze interruptie. Wat ik al zei, het probleem zit hem gewoon in het feit dat hier sprake is van een open eindregeling. U weet hoe dat gaat met open eindregelingen. De knoppen waarmee de gemeenten kunnen draaien, zijn in dit geval zeer beperkt. Waar je wat kunt doen is aan de voorkant en daar zijn die gemeenten met de maatschappelijke partners heel hard over aan het nadenken hoe je aan preventie met name kunt doen. Wat betreft GL nogmaals, ik heb in mijn eerste interruptie naar aanleiding van het betoog van mevrouw Pels gezegd dat zij volgens mij ambities heeft waar het gaat om straks in het college te zitten. De liefdesverklaring daar naartoe was volgens mij overduidelijk in haar betoog. Niks mis met zo'n ambitie, want daarvoor zitten wij volgens mij allemaal in de politiek. Je wilt je doelen bereiken en u weet net zo goed als ik, dat gaat het gemakkelijkst en het beste als je aan die kant van de tafel zit. Blijft u vooral ook die ambitie tonen, maar dat is wat anders dan dat mijn wens zou zijn dat die ambitie bewaarheid wordt. U weet, dan gaat mijn voorkeur uit naar een andere partij. Richting de heer Van Liere wil ik aangeven dat ik geen kinderen heb, dus ben ook niet echt een sprookjesdeskundige, maar volgens mij eindigen de meeste sprookjes altijd goed. Bijna altijd goed want de sprookjes van Grimm niet, maar de meeste sprookjes zijn toch altijd heel erg hoopvol en dat toch het goede het kwade overwint. Dus mijnheer Van Liere, houd hoop zou ik zeggen. Mevrouw De Meij van 50plus, coalitie oppositie. Dat blijft altijd een lastig dingetje. Als ik de indruk zou hebben dat wij per definitie niet open zouden staan voor datgene dat door de oppositie wordt ingebracht, dan heeft u per definitie een punt. Dat zou ik ook kwalijk vinden. Alleen je moet wel blijven onderkennen dat de meningen in deze Statenzaal gezien de

politieke achtergrond, nou eenmaal erg verschillend zijn op de verschillende thema's. Dat kan in de meeste gevallen er ook toe leiden dat je elkaar niet gaat vinden omdat het te ver van elkaar af staat. Het is ook niet altijd makkelijk om coalitie te zijn, zal ik u zeggen. CU/SGP, die hebben het ook over de jeugdzorg gehad maar daar heb ik net al iets over gezegd. Ik ben blij met de opmerking van de heer Klein als het gaat om het thema Ruimtelijke Ordening, dat wij ons ook meer op het noorden zouden moeten richten. Daar ligt een verbintenis met ons, heel goed. Over de Formule 1 denken wij weer iets anders. De heer Bond heeft al gezegd: a. gaan wij er niet over en b. als het gewoon binnen de vergunningsvoorwaarden kan, wie zijn wij dan om daar tegen te zijn, behalve dat het principieel kan zijn, wij zijn het niet eens met het houden van Formule 1 races. Dat kan, maar wij vinden ook dat dit in eerste instantie een kwestie van Zandvoort zelf is. Uw oproep om het UWV te vragen wat te doen, want dat bericht bereikt ons natuurlijk ook heel vaak, ook lokaal helemaal goed. Daar heeft de gedeputeerde al antwoord opgegeven dat ze daarmee bezig zijn. ONH heb ik veel dingen horen zeggen die volgens mij ook deels door ons en deels door andere partijen zijn gezegd en ook wel in onze lijn waren. Ik ga afronden met dien verstande dat ik nog een opmerking wil maken naar mevrouw Geldhof die het Deltaplan Wonen dat ik heb genoemd, iets te eenzijdig uitlegt als dat het alleen maar over wonen zou gaan. Ik heb in mijn betoog juist aangegeven dat het ons gaat om de verbinding van een viertal thema's die allemaal met de bebouwde omgeving te maken hebben. Het gaat verder dan dat. Kernenergie, een mooi onderwerp. Ik ben als ik naar die motie kijk, daar verbaasd over en ik kan er ook verschillende dingen over zeggen. A. ben ik er verbaasd over dat twee partijen in ieder geval D66 en de PvdA die ik ken als bestuurderspartijen, kennelijk bij voorbaat een discussie uit de weg willen gaan over dit onderwerp door deze motie hier neer te leggen, daarmee dus in mijn beleving die discussie ook in een keer plat te willen slaan. Kijk, dat je van mening kunt verschillen over dit onderwerp ben ik de laatste om te ontkennen, maar bij voorbaat er al niet over willen praten met elkaar dat valt mij van deze twee partijen heel hard tegen. In iets mindere mate geldt dat ook voor de SP. Mevrouw Alberts is vaak bereid om mij te herinneren aan wat de VVD landelijk op dat punt of andere punten doet. Opmerkelijk, de SP in de Kamer heeft zich helemaal nog niet uitgesproken tegen kernenergie. Sterker nog, die willen dat ook zeker open houden als mogelijkheid. Wat u mij soms kennelijk verwijt van dat wij niet doen wat de VVD landelijk doet, zou ik u nu ook kunnen verwijten. Doe ik niet, want het is uw eigen afweging. Dat zeg ik ook altijd.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Voorzitter, wat mij dan weer verbaast is dat de VVD die het standpunt huldigt geen windmolen erbij op land, nu richting PvdA en D66 gaat wijzen met, u slaat het debat stuk, u geeft iets geen kans. Volgens mij is dat nogal een Jij-bak.

De heer **ANNAERT** (VVD): Nee, in het geheel niet, wij zijn niet tegen windenergie maar wel tegen wind op land. Dat is wel een nuance die u elke keer vergeet in dit verhaal. U zegt gewoon, wij willen geen kernenergie. Dat is het grote verschil. Wij willen best praten over wind op zee, en als u nogmaals de notulen van 13 november erop naleest, heeft de heer Slettenhaar precies de redenering toegepast die ik ook al in mijn betoog heb aangegeven. U sluit per definitie overige vormen van energiewekking af. Dat moet ik op basis van deze motie constateren.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Maar wat is nu uw inhoudelijke argument tegen windenergie in het Noordzeekanaalgebied of industriële gebieden?

De heer **ANNAERT** (VVD): Mijn inhoudelijke argument is dat wat wij altijd al naar voren hebben gebracht ten aanzien van dat hele wind op land verhaal, dat wij geen wind op land willen. Heel simpel. Ik leg u uit hoe dat komt en neem u mee in herinnering. In 2011 is de VVD de enige partij geweest die destijds tegen het toen voorliggende windplan heeft gestemd. Ik zie de heer Lever zijn hand opsteken, dan heeft de heer Leever toen de VVD ook ondersteund. Dat is mij dan ontgaan, bij deze mijnheer Leever ook aan u de eer. Vervolgens is het niet zo raar dat vanuit dat perspectief de VVD altijd gehandeld heeft. Als wij dan kijken naar hoe het gegaan is, een heel groot windtraject daar gingen wij niet over. Dat was het windplan Wieringermeer, dat was een Rijksaangelegenheid. Voor de rest hadden wij een opgave die wij opgepakt hebben. Ik heb dit de heer Van der Sluijs ook uitgelegd, die zei, de VVD is tegen wind, maar wij hebben gezegd, wij zijn ook een partij die als het Rijk zegt van, dit is wat jullie moeten doen en daar staat ook een handtekening van de provincie onder, dan gaan wij daar met frisse tegenzin mee aan de slag. Wij hebben wel altijd gezegd liever niet op land, 685,5 MW is het maximum. Wat de heer Slettenhaar heeft gezegd is gewoon kijken naar een periode hierna, waarbij hij niet uitsluit dat diezelfde discussie zich weer gaat voordoen. Als je naar de notulen kijkt, zegt hij heel nadrukkelijk dat onze aandacht uitgaat naar wind op zee. Niks anders dan toen al het geval was. De VVD is nog steeds tegen wind op land.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Voorzitter. Allereerst ben ik heel blij dat ik niet genoemd wordt met de PvdD in dat lijstje van partijen die verwacht worden om steun te geven aan een kerncentrale, gelukkig maar. Wat is nou precies uw inhoudelijke bezwaar? U zegt wij willen het niet, want wij willen het niet. Is dat een serieuze reactie van een bestuurderspartij?

De heer **ANNAERT** (VVD): U bent nu te gemakkelijk en weglopen is ook geen optie, blijft u even staan, dan kan ik u netjes antwoorden. Wij hebben altijd gezegd waarom wij tegen wind op land zijn. Kijk het hele windbeleid erop na, alle argumenten die daaraan te grondslag liggen, zijn de reden waarom wij altijd hebben gezegd dat wij geen voorstander zijn van wind op land. Ik hoef u toch niet te vertellen wat wij de afgelopen jaren daarover gezegd hebben. Kijkt u er de notulen op na en u kunt de inhoudelijke argumentatie allemaal teruglezen. Uiteindelijk is het eindoordeel dat wij liever geen wind op land hebben.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Ik was al heel tevreden geweest als hij in twee zinnen had kunnen samenvatten wat precies het probleem is met wind op land, juist in die gebieden die genoemd zijn, industriegebied, Noordzeekanaal waar u eerder nog voor was.

De heer **ANNAERT** (VVD): Nee, wij zijn er niet voor. Wij hebben gezegd dat als er weer een opgave komt en dat moet je niet uitsluiten want u weet net zo goed als ik, er wordt van alles in Den Haag bedacht maar de bal wordt bij de regio's en provincies neergelegd, maar wij kunnen ook lezen en als de regio's en de provincies met een onvoldoende antwoord komen richting de opgave, gaat het Rijk bepalen hoe en wat. Dan moeten wij alle opties openhouden als zijnde

welke scenario's kunnen er op ons afkomen en dat is het scenario wat de heer Slettenhaar precies bedoeld heeft. Terug naar de motie.

De **VOORZITTER**: Geen interrupties meer. We schieten hopeloos uit de tijd. Een vraag en daarna zeer terughoudend met interrupties.

Mevrouw **PELS** (GL): Voorzitter, even om het helder te maken. U bent dus tegen windenergie op land, maar er komt straks een opgave, dat weten wij allemaal, dan bent u bereid om meteen 180 graden te draaien.

De heer **ANNAERT** (VVD): Zeker niet. Alles wat wij in ons vermogen hebben te zorgen dat het dan wind op zee wordt, zullen wij alles in het werk stellen om te zorgen dat dat het wordt.

Mevrouw **PELS** (GL): U sluit wind op land niet uit.

De heer **ANNAERT** (VVD): Dat kan ik niet, door ervaringen word je wijzer en de ervaring leert dat wij al een keer door het Rijk een opdracht hebben gekregen, wat de heer Slettenhaar ook bedoeld heeft. Dan terug naar de motie. Ik concludeer enerzijds dat er partijen in deze Staten zijn dat zodra een klimaatorganisatie iets zegt en zeker een VN klimaatorganisatie, dan zijn zij er als de kippen bij om te zeggen, dat zegt ook de klimaatorganisatie IPPC. Nu zegt diezelfde organisatie dat kernenergie een bijdrage zou moeten leveren aan de energievraag en nu deugt het kennelijk ineens allemaal niet. Heel apart, dat noem ik selectief winkelen. Het is ook een motie voor de bühne want wij gaan daar niet over. Dat is mijn tweede constatering. De derde constatering die ik doe, is dat deze partijen kennelijk bij voorbaat elke discussie hierover uit de weg willen gaan en de mogelijke rekening die daaruit voortvloeit ook per definitie al bij de burgers c.q. onze inwoners neerleggen, zonder te weten welke effecten het allemaal heeft. Goed, dat is een constatering die ik doe. Misschien klinkt het raar maar wij gaan hem niet steunen. Met het dictum van de motie is wat ons betreft overigens niks mis.

Mevrouw **ZAAL** (D66): Voorzitter. Ik constateer dat wij vandaag een levendig debat hebben. Het loopt misschien wat uit de tijd maar is dit wel waar wij hiervoor zitten om met elkaar in debat te gaan. Wij hebben het al uitgebreid gehad over kernenergie, dus die discussie is wel degelijk gevoerd. Een aantal mensen vroeg waar nou die poes of kat voor staat. Deze is een beetje doorgedraaid. Deze kat staat voor het energiestandpunt van de VVD. Wel wind op land op industrieterreinen, niet wind op land op industrieterreinen, eerst zon op daken en dan pas zon op land. Ik weet het niet meer. Over de motie die is ingediend bij het koersdocument, daar zegt de heer Annaert nu van dat hij niet is ingediend. De heer Annaert houdt net als ik van juridische procedures. De motie is wel ingediend maar vervolgens weer ingetrokken omdat er een positief preadvies van GS voor stond. Dus maakt ook zeker onderdeel uit van het koersdocument en ook van de Omgevingsvisie. Daar hebben wij het later nog over. Ik ga niet alle moties en amendementen doornemen. Wat ik wel constateer is dat er voor deze begrotingsbehandeling geen motiecircus is en dat het redelijk meevalt en dat er ook allerlei moties zijn met het uitspreken, actief uitdragen, onderzoek doen naar. Mevrouw Post zei dat er weinig opmerkingen

zijn gemaakt over de begroting zelf, maar er zijn ook heel weinig inhoudelijke voorstellen gedaan tot wijziging van de begroting. Het lijken wel moties en amendementen van de coalitie als ik ze lees. Ik wil nog iets zeggen over de motie van Schiphol. Met de trein in plaats van het vliegtuig. Daar werden wij ontzettend blij van. Rogier van Boxtel zei zaterdag in dit huis: D66 is de Tjuk Tjuk-partij in plaats van de Vroem Vroem-partij die hier aan de rechterzijde zit. Als wij dan naar het dictum kijken, dan staat er niks meer over die trein en het gaat over het terugdringen van de groei van Schiphol. Daar denk ik dat wij iets genuanceerder in zitten. Wij zeggen altijd meer groei moet niet verboden worden, maar er moet wel sprake zijn van minder overlast bijvoorbeeld door duurzaamheidsmaatregelen. Ik denk dat wij die dan ook niet kunnen steunen. Verder hebben wij vandaag met dank aan de motie van de CU/SGP, eindelijk een standpunt ontwikkeld over de Formule 1 en dat is zodra het binnen de 12 dagen kan en er geen beroep op de provincie wordt gedaan voor financiële bijstand dan wel het uitbreiden van de infrastructuur, wij op zich kunnen leven met een Formule 1 in Zandvoort. Ten aanzien van de jeugdzorg moet ik zeggen dat ik de zorgen deel, alleen vind ik het lastig als wij geen taak meer hebben en gemeenten zich ook niet bij ons melden, of wij daar actief op af moeten gaan. Ik denk dat wij moeten wachten tot gemeenten ook daadwerkelijk om onze steun vragen, want daar ligt de primaire verantwoordelijkheid nu.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): GS noemden nog iets over een MB-wet vergunning over Formule 1, die sloeg u over. Moeten wij daar positief tegenover staan?

Mevrouw **ZAAL** (D66): Die moet getoetst worden aan de regels en als dat kan, kan dat. Dat lijkt mij helder en is uitvoering van GS. Daar ga ik mij verder niet over uitlaten.

De heer **DEN UYL** (PvdA): Voorzitter. Het afscheid van de heer Remkes is op 17 december. Tot die tijd is hij gewoon in functie, dus ik spreek hem niet toe. Toch een vraag aan mevrouw Post die erop gewezen heeft dat als het fietsverkeer wordt gestimuleerd, er mensen uit de bus en op de fiets gaan. Dat is op zich waar, want er is substitutie ook in vervoersmodaliteiten, maar is het niet zo dat als er meer mensen met de auto gaan dan met de bus, dat er uiteindelijk meer mensen uit de auto op de fiets gaan dan vanuit de bus op de fiets? Kent u daar cijfers over? Maak het ons helder of laten wij daar anders als het ingewikkeld is, een andere keer op terugkomen. De heer Tekin heeft de vraag beantwoord over de vrijwilligers. Daar zijn wij content mee. Het is ons ook helderder en wij zouden zelf ook vinden dat wij als provincie alles moeten doen om jongeren actief te krijgen in het groen. Het thema vergrijzing bij groenvrijwilligers spreekt mij ook aan. De jeugdzorg is hier tot thema gemaakt. Het is iets wat mijn fractie ook bezighoudt, net als heel veel mensen in Noord-Holland die ermee geconfronteerd worden dat de jeugdzorg niet kan leveren wat wij als burgers vinden dat het zou moeten leveren. De heer Annaert heeft het ook gezegd dat toen wij nog verantwoordelijk waren, ook niet alles goed ging. Wij zijn daar vrij druk mee bezig geweest als provincie in de vorige periode. Er is hier een maatschappelijk probleem, maar de vraag is zijn wij de eersten om in dat gat te springen. Het antwoord daarop is helaas moet ik zeggen, nee. Wij hebben geen geld, geen rol en ook geen kennis meer. Zijn wij degenen om dat maatschappelijk te organiseren? Vanuit het college is gezegd dat als de gemeenten bij ons komen met dat probleem, dan zullen wij hen een luisterend oor bieden en er ook iets mee doen.

Ik vind dat een verstandige. Het is niet onze rol om daar actief op in te gaan, maar als de Noord-Hollandse gemeenten bij de provincie komen met hun problemen waar zij niet uitkomen, dan is het de taak van deze provincie om die helpende hand te bieden. Nogmaals de zorgen in Noord-Holland over de jeugdzorg, die gaan ons hier ter harte. Dan heeft mevrouw Alberts en ik probeer te kijken of ik het goed begrepen heb, ten aanzien van haar motie over klimaatrechtvaardigheid gezegd erop terug te komen op het moment dat er een klimaatakkoord is. Dat zijn wij met mevrouw Alberts eens. Met de trein in plaats van met het vliegtuig hebben wij mevrouw Alberts horen zeggen dat zij van het college verwacht dat er een heldere toezegging wordt gedaan en kijkend naar wat de BRS erover zegt, dat er zowel wordt ingezet op selectiviteit, dus netwerkverkeer voorrang boven vakantievluchten als over het feit dat voor de korte en middellange afstanden de trein een betere vervoersmodaliteit is dan de vliegtuigen. Als dat van de kant van het college gezegd kan worden zijn wij er ook content mee. Dan twee lastige problemen, kernenergie, daar zijn een paar stevige woorden over gezegd. Wij dienen met overtuiging die motie in omdat wij denken dat als je het hebt over duurzame energie en dat is tegelijkertijd ook een antwoord op de motie van de PVV, want het onderzoek naar duurzame kernenergie, die middelen kunt u besparen, want het is geen duurzame energiebron. Het is een energiebron die komt uit delfstoffen, die in het nucleaire afval een probleem creëren wat wij niet willen. Wij hebben het allemaal gezien in deze wereld, ik snap niet zo goed waarom mensen hun ogen daarvoor sluiten.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Voorzitter, kernenergie is een hele veilige energie. Weet u hoeveel mensen er toen bij de kernramp van Fukushima zijn overleden en hoeveel doden er jaarlijks omkomen bij windmolens? De tweede vraag die ik wil stellen is, dat wij 76.000 windmolens moeten neerzetten als wij Nederland met windenergie willen voorzien. Waar wilt u die 76.000 windmolens van 7 MW neer gaan zetten?

De heer **DEN UYL** (PvdA): Die laatste vraag kan ik makkelijk beantwoorden omdat wij op het gebied van energietransitie niet kiezen alleen voor wind op zee en een klein beetje op land, maar nadrukkelijk ook voor andere energiebronnen zoals zonne-energie, waterstof, geothermie. Dus er zijn allerlei bronnen van duurzame energie. Ik ben blij dat er bij dat vreselijke kernongeluk in Japan rechtstreeks weinig mensen zijn overleden. Als je kijkt naar de vervuiling in het gebied en hoe langdurig dat niet te gebruiken is. Als je kijkt naar wat er in de zee gebeurd is rond die kernramp en welk effect dat heeft op de biodiversiteit in zee en uiteindelijk ook op de mensen, dan zou je het wel iets breder mogen zien. Het laatste punt waarover binnen mijn fractie zeer verschillend gedacht wordt is de kwestie van F-1 races op Zandvoort. Ik weet niet of ik in deze zaal zou vloeken als ik zou zeggen, laat ze maar naar Assen gaan, dat is een persoonlijke opvatting. Mijn fractie zegt, wij hebben een regelgevende bevoegdheid. Er zijn 12 racedagen en er zijn normen door de heer Bond zojuist uitgelegd. Als het binnen het kader van de huidige normen blijft, moeten wij het accepteren inclusief de wet Natuur. Dat je verschillend kunt denken over de wenselijkheid van de druk op de toch al dunne verkeersaders door Haarlem op zo'n dag of op die dagen, dat je verschillend kunt denken over de vraag of je bij dit soort evenementen beter zou moeten letten op belasting op CO2, op lawaai. Binnen die kaders kunnen wij niet veel

anders dan dat accepteren. Wij gaan er vanuit dat het college ook datgene handhaaft wat de heer Bond net gezegd heeft, dat ons niet gevraagd wordt de kaders aan te passen.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter. Een goed debat hadden wij vandaag met elkaar waarin tal van thema's op inhoud langs zijn gekomen, thema's die ook raken aan het ruimtelijk gebruik en omgeving. Ik begin even met de wolf. Het gaat hier om een sprookje waarin de wolf kan praten. Dat zouden ze bij de PvdD het liefst willen, wellicht ook dat dieren zouden kunnen stemmen, maar zo is het natuurlijk niet. De heer Van Liere vroeg mij, vinden wij dat dieren in vrijheid mogen leven en natuurlijk is het antwoord daarop ja. Als het gaat om een afweging en om bescherming dan heb ik het bijvoorbeeld over bescherming van de weidevogels, dan betekent dus dat je bij de wolf moet ingrijpen, anders hebben wij geen weidevogels meer. Zo is het iedere keer een keuze maken. In het debat is er ook veel gesproken over jeugdzorg. Ik snap wel goed dat dat onderwerp opgebracht wordt, want daar gaat niet alles goed en dat gaat ons ook allemaal aan het hart. Er is echter alleen een keuze gemaakt door onze landelijke overheid om dat onderwerp niet meer bij de provincie te leggen. Ik zou er niet zo voor zijn om dat onderwerp actief als provincie op te pakken, maar de heer Bond gaf er al een voorzet voor, wat als gemeenten bij ons aankloppen en zeggen wij hebben uw hulp nodig en komen er niet uit, is de provincie dan bereid om te kijken wat zij op zijn minst kan doen. Daar graag een reactie op. Er is gesproken over de Formule 1 en die discussie snap ik niet zo goed. De heer Den Uyl zei dat al, er zijn kaders en een Formule 1 zou daarin passen. Ook het verhaal over drukte, op een drukke stranddag komen er meer mensen naar Zandvoort dan er op een Formule 1 race zouden afkomen, dus ook daarvan ben ik een beetje verbaasd over de discussie die gevoerd wordt.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): U heeft het alleen over de kaders waarbinnen het wel of niet zou mogen. Ik vraag me af bij welk provinciaal doel dit aansluit en waarom wij dit goed zouden moeten vinden? Wij kunnen toch prima zeggen dat het niet aansluit bij onze provinciale doelen en daarom ongewenst is?

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter. Er gebeuren heel veel sportevenementen in de provincie die allemaal niet per definitie aansluiten bij ons provinciaal doel. Wij gaan nauwelijks over sport, wij doen nog wat rondom Sportservice en terecht, maar daar blijft het ook wel bij. Wij kunnen hier ook discussiëren over iedere voetbalwedstrijd die gehouden wordt, want dat zouden wij dan ook vanuit provinciale doelen ongewenst vinden. Ik vind dat geen valide argument. Er was een motie over klimaatrechtvaardigheid, ik vond die motie in de bewoording wat ongelukkig maar ik vond het punt wel terecht. Er moet inderdaad draagvlak zijn en wij moeten oog hebben voor de betaalbaarheid van onze energietransitie. Ik had ook sympathie en ik vond het een sympathieke motie rondom trein en vliegtuig. Het is goed dat daar een toezegging op komt. Dan kom ik nog op een ander punt dat is langsgekomen, het gaat om bodemdaling en drainage. Wij zouden die optie zeker willen openhouden. Wij zien uit onderzoeken ook dat drainage minder CO_2 kan uitstoten. Misschien wel 75% minder dan andere opties. Daarom willen wij onderzoek op dat vlak blijven ondersteunen. In Zuid-Holland doen zij dat al, daar zijn zij een onderzoektraject gestart op 310 hectare. Tot slot kernenergie en de motie die daarover is ingediend. Ik heb dat eerder in mijn bijdrage kortzichtig genoemd. Dat vind ik nog steeds want wij staan hier echt voor een

enorme uitdaging. Er moet echt wat gebeuren en het laatste wat wij nodig hebben zijn onderwerpen in de taboesfeer drukken. Dat is geen oplossingen bieden, dat is hooguit scoren. Wij vinden dat kernenergie in de discussie betrokken moet worden nu al. Ik zei het net al, zorgen wereldwijd centrales voor 2% voor de stroomopwekking.

De heer **DEN UYL** (PvdA): Dat vindt u ook van de opvattingen van de VVD over wind op land?

De heer **HEIJNEN** (CDA): Voorzitter. Ik snap de vraag niet goed.

De heer **DEN UYL** (PvdA): Iets in de taboesfeer drukken. De heer Annaert heeft hier hoog en laag beweerd dat hij wind op land taboe heeft verklaard, tenzij het moet van het Rijk.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Ik zou niet kiezen voor die bewoording. Wat het CDA betreft hebben wij een forse opgave gehad de afgelopen jaren als het gaat om windenergie. Wij zijn ook de eerste provincie die dat gereed heeft gebracht en dat is heel erg goed. Als er de komende periode dan wel vanuit het Rijk dan wel van onderop met groot draagvlak voorstellen zijn tot meer windenergie op industriegebieden of in het Havengebied, dan zullen wij dat serieus in de discussie moeten betrekken en niet tot een taboe moeten maken. Nog een antwoord op de vraag van de heer Klein. Die zei, waar gaat u die kernenergie plaatsen. Het is niet aan mij om daar nu een antwoord op te geven. Ik zou een tegenvraag willen stellen. Als wij nu kijken naar wat hebben wij nodig om de hele transitie met windmolens te organiseren, dan praten wij over 37.000 windmolens voor heel Nederland, gedeeld door 12 betekent 6.000 voor Noord Holland, terwijl wij uit onderzoek weten dat er maar binnen een range van 300 meter zo'n 1.850 windmolens te bouwen zijn als je niet dichter dan 300 meter op gebouwd gebied bouwt. Ook daar hebben wij met enorme ruimtelijke vraagstukken te maken. Ook dat is een beetje goedkoop om dat tegen te werpen want ook dat geldt voor alle energiemiddelen. Wij willen een open discussie waarbij wij ook oog hebben voor het landschap en dat betekent dat wij dat gesprek moeten voeren. Wat ons betreft kunnen wij het ons niet permitteren om nu al kernenergie voor de provincie uit te sluiten.

Gedeputeerde **POST**: Kan er vijf minuten geschorst worden?

De **VOORZITTER**: Ik stel voor om vijf minuten te schorsen. De Statenleden moeten zich er mentaal op voorbereiden dat de dinerpauze aanzienlijk later wordt dan de geplande 18.30 uur. De vergadering is heropend.

Gedeputeerde **POST**: Ik heb nog een beperkt aantal vragen over. Mevrouw Pels, in de begroting is opgenomen dat die twee reserves eindigen in 2019, vanwege de opdracht om elke reserve aan een operationeel doel te koppelen en daar is bij EXIN-H en TWIN-H geen sprake van. Ik gaf net al aan dat een deel van de gelden nog niet aan een operationeel doel gekoppeld is, maar dat gaat wel gebeuren. Daarmee kunnen die reserves dan worden opgeheven. Daarom staat er nu 2019, maar bij de instelling stond er wel degelijk in ieder geval voor TWIN-H dat die zou eindigen in 2031. De heer Klein stelt voor om de voorbeelden die hij had, even te wisselen. In de richting van

ONH, als u de discussie over de sluis in relatie tot de brug over het IJ een beetje gevolgd heeft de laatste tijd, dan is het standpunt van het college u bekend. Met u maken wij ons zorgen maar dat laat onverlet – ik zei uit mijn hoofd een bedrag van 34, dat moest 39 miljoen euro zijn wat wij uiteindelijk bijdragen – dat wij ons daartoe verplicht hebben en dat is niet geconditioneerd voor wat betreft een eventuele brug over het IJ, dus ik heb ook geen titel om te zeggen, als jullie dat doen, dan draaien wij niet bij. Die afspraken zijn gewoon niet gemaakt. Uit recente berichtgeving blijkt dat wij niet de enige zijn die ons zorgen maken over de brug over het IJ en dat ook bij het Rijk er in ieder geval technische bezwaren zijn tegen de varianten voor een brug over het IJ zoals ze nu voorliggen. De heer Den Uyl, ik heb het iets minder stellig gezegd dan dat u het vertaalde. Ik heb gezegd, die indruk is er in ieder geval, al is het alleen maar op het moment dat het slecht weer is, er veel meer mensen in de bus zitten en er meer mensen in de auto stappen en die moeten voor die tijd van een ander vervoermiddel gebruik gemaakt hebben, dus het idee is dat dat met name de fiets is en het idee is dat mensen bij slecht weer van de fiets in het OV en in de auto stappen en bij mooi weer omgekeerd. De zorg die er is, je moet natuurlijk niet het draagvlak onder het OV vandaan verliezen, want het is voor ons allemaal van belang dat er deugdelijk OV in Noord-Holland blijft.

Gedeputeerde **TEKIN**: Voorzitter, voor mij twee vragen. De motie van de SP, u vraagt een toezegging of ik actief wil uitdragen dat die selectiviteit bij ons een belangrijk punt is en dat is een volmondig ja op de vraag van de heer Den Uyl, dat ziet u ook in het BRS stuk. Het tweede was een opmerking naar de heer Van Liere over de EHS, dat hoeft niet zo lang te duren. Klopt, dat het in de jaren negentig naar 2018 is gesteld met de decentralisatie naar 2021 en uiteindelijk is het 2027 geworden en het blijkt dat dat jaar al ingewikkeld is in onze provincie.

Gedeputeerde **BOND**: Voorzitter, ik begin met de jeugdzorg. Wij blijven de motie ontraden. Wij hebben het als provincie ontzettend netjes gedaan bij de decentralisatie. Ik mag wel zeggen dat dat een ultrazachte landing was waar veel extra provinciaal geld bij is gedaan. Ik heb het al gezegd, er zijn ook gemeenten die het goed doen. Dus daar ligt een risico dat gemeenten zouden aankloppen – dat hebben ze tot nu toe niet gedaan – en andere doen het goed, dan heb je al een heel groot probleem, want ik wil wel een beetje aan verwachtingenmanagement doen in uw richting, maar ook in de richting van gemeenten. Ik heb geen geld of bevoegdheden meer en ook geen kennis meer in huis en ik heb geen personeel. Hoe zou ik ze moeten en kunnen helpen? Wij ontraden deze motie en de gemeenten moeten naar het Rijk met het tekort aan geld en de problematiek, want wij hebben de middelen niet. Als een gemeente hier aanklopt, dan zijn ze altijd welkom en hebben ze een luisterend oor, laat ik daar helder in zijn. Maar ik wil wel helder zijn dat ik niet veel voor ze kan betekenen. Dan de vraag van ONH over domotica en ouderenzorg. Ik heb gezegd dat wij ook andere fondsen hebben waar een dergelijke aanvraag gedaan kan worden, want dit heeft te maken met innovatie en met name in de Gooi- en Vechtstreek werken ze samen met de gamingindustrie in Utrecht bij dit onderwerp. Daar hebben ze een hele goede koppositie te pakken, zeker nationaal. Ook daar zelfs zou Gooi- en Vechtstreek een beroep kunnen doen op innovatiefondsen die er zijn, maar dan moeten ze wel de aanvraag doen. Dan motie 52 van de PvdD. Ik moet eerlijk zijn, ik word daar een beetje kwaad om want mijnheer Van Liere weet hoe het werkt. Dit Faunabeheerplan Damherten is niet zo maar

tot stand gekomen, daar lag een wetenschappelijk onderzoek aan ten grondslag, iets wat u altijd vraagt. Dat heeft voor verschillende rechters stand gehouden en nu zijn ze daarmee bezig. U weet dat de onderbouwing was dat de populatie exponentieel zou groeien en dat het grijsduin verwoest was. Dat het kleine wild weg was en dat het ten koste ging van de natuur. Dat stond allemaal in dat wetenschappelijk onderbouwde verhaal waardoor die vergunningsontheffing bij de rechter een aantal keren heeft stand gehouden. Dat plan werkt tot 2021 en voor die tijd vindt een monitoring plaats. Daar heeft het Waternet de Dierenbescherming bij uitgenodigd om gezamenlijk het monitoringsplan op te stellen en wij zijn daar nu mee bezig. U weet ook, het heeft ongeveer zes jaar geduurd voordat wij tot beheer konden overgaan, het heeft ongeveer 8 miljoen euro aan hekken gekost en na zes jaar ging het over duizenden herten. Als wij het zes jaar eerder hadden gedaan, was het om een paar honderd herten gegaan. Daar heb ik nog steeds moeite mee want ook ik heb veel moeite met het doden van dieren. Daar heeft u een rol in gespeeld en dan durft u zo'n motie in te dienen.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Dat is niet zo moeilijk om zo'n motie in te dienen, maar wilt u even op de motie ingaan want u heeft een heel verhaal gehouden en gaat u nu in op wat er in de motie staat.

Gedeputeerde **BOND**: Ik weet dat die eraan komt en wat de waarheid is en dat is wat er speelt. Wij maken dit plan af en er komt een evaluatie voordat het nieuwe beheerplan damherten wordt gemaakt. Dat is ook een vereiste. Het wordt gemonitord en wat ik met u wil doen, dat is dat ik in het voorjaar van 2019 na de telling van 2019, PS uitgebreid zal informeren over de voortgang en stand van zaken van het huidige Faunabeheerplan Damherten.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Ik hou de motie aan. Ik ga hem agenderen bij de commissie en dan mag de gedeputeerde uitleggen en onderbouwen wat hij hier heeft gezegd.

De **VOORZITTER**: Motie 52 is aangehouden.

Gedeputeerde **BOND**: Ik zie ernaar uit. U mag hem ook een motie noemen wat mij betreft, want hier heb ik nog steeds moeite mee. Dan Formule I. De vraag is wat het provinciaal belang is. De motie wordt ontraden omdat en dat is goed gezegd door een aantal woordvoerders over dit onderwerp, wij blijven gewoon binnen de wettelijke kaders die zijn afgesproken. Wij toetsen hem op de Natuurbeschermingswet als er een aanvraag komt, en voor de rest is dat onze taak, niks meer of minder. Wanneer wij in een volgende fase komen, dan krijg je te maken met verkeersdrukte en dergelijke en daar moeten wij het dan over hebben. Ik zou zeggen, stap voor stap. Het geld waar u het over had, dat is privaat geld waarmee ze het moeten doen. Als u vraagt naar het provinciaal belang, dat zou u aan de provincie Drenthe moeten vragen waarom ze het daar zo graag wilden, maar hier is dat hetzelfde. Je hebt een week lang een mondiaal circus in het land. Een week lang sta je internationaal in de schijnwerpers en met name Zandvoort en de Noordzeekust zullen daar absoluut voordelen van hebben. Dat is wel een provinciaal belang, toerisme en economie.

Gedeputeerde **LOGGEN**: Voor mij resteert motie 53. De sfeer is al gezet. Deze moet ik ontraden omdat wij nog volop aan het onderzoeken zijn. Aan het begin van deze vergadering waar ik helaas niet bij was, heeft mevrouw Pels een compliment gegeven voor de wijze waarop wij omgaan met bodemdaling. Dat proberen wij te doen met de stakeholders. Maar nu sorteert u voor, u gooit al het andere aan de kant en zegt, dit is de oplossing. Dat doet geen recht aan het proces in dit huis en het doet geen recht aan de maatregelen die wij wellicht met elkaar gaan opstellen, dat wij daar draagvlak voor vinden. Ik ontraad de motie met klem.

Gedeputeerde **VAN DER HOEK**: In het licht van het doet geen recht aan, wil ik iets zeggen over motie 50 van de PVV over subsidies. U komt tijdens de algemene beschouwingen met een specifieke casus. Dan lijkt het misschien gemakkelijk om op basis van wat er gezegd wordt, direct conclusies te trekken, maar ik ben voor zorgvuldigheid. Ik heb u toegezegd eerst de casus te bestuderen en ook in hoeverre hier een bestaande voorwaarde is overtreden, met andere woorden, is er nog een aanvullende regel nodig en nu loopt u op mijn beantwoording vooruit door een motie in te dienen. Als u nog wacht op beantwoording dan is een motie een zwaar middel om nu in te zetten. Die ontraad ik ook.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Ik heb gemeend de motie wel vast in te moeten dienen, maar ik houd hem aan. Ik wacht op uw antwoord.

De **VOORZITTER**: Motie 50 is aangehouden.

Gedeputeerde **VAN DER HOEK**: Motie 40 is vervallen en dat is 49 geworden. Even los van het dictum, wat is nou precies duurzaam? Ik vind hem niet zo consequent, want u zegt, het gaat niet specifiek om Noord-Holland maar het dictum zegt dat het om kernenergie gaat als duurzame bron voor Noord-Holland. Dat lees ik echt als plaatsing of van elders betrekken ten behoeve van Noord-Holland. Dan wordt het op zich wat algemeen en dan is nog steeds het Rijk de eerste partij die actief is. Over wat u vraagt in uw motie, ik noem een paar dingen, het Rijk heeft al 5 miljoen euro beschikbaar gesteld voor thoriumonderzoek, verder houdt het Rijk via PBL de vinger aan de pols door te kijken naar kostprijs- en techniekontwikkeling van kernenergie. In de brief van minister Wiebes die in november aan de Kamer is gestuurd, zegt hij dat over de tijdhorizon tot 2030 is dit te snel en kun je hier niets realiseren maar na 2030 is het wel degelijk ook bij ons op het netvlies en krijgt het de aandacht die het verdient. Het Rijk neemt die verantwoordelijkheid al en GS zien geen reden om er bij het Rijk nog een keer extra op aan te dringen en wij ontraden de motie.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Het Rijk wil gewoon wachten tot 2030 om dan de discussie op te starten. Ik heb uitgelegd, de kerncentrale hoeft niet in Noord-Holland te staan. Dat is net als met windmolens op zee, die staan niet in Noord-Holland maar wij hebben wel de stroom van de windmolens. De kerncentrale kan weet ik waar staan en wij hebben de energie ervan. Dat probeerde ik in mijn verhaal uit te leggen.

Gedeputeerde **VAN DER HOEK**: Ik heb geprobeerd uit te leggen dat het Rijk dit onderwerp voldoende op de agenda heeft.

De **VOORZITTER**: Wij gaan over tot stemming over de moties, te beginnen bij M41. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat is de fractie PVV, de overige leden tegen zodat de motie is verworpen. M43. Hier speelt het punt dat mevrouw Alberts overwoog om de motie terug te trekken of aan te houden.

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Ik heb een stevige toezegging gekregen van de gedeputeerde en dat is voor ons reden om de motie in te trekken.

De **VOORZITTER**: M43 is ingetrokken. M44. Stemverklaringen?

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Voorzitter. In de tweede termijn heeft mijn fractievoorzitter aangegeven dat over de F1 Zandvoortraces heel verschillend wordt gedacht in onze fractie. Ik kan onderstrepen dat dat heel waar is.

De **VOORZITTER**: Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties GL, SP, PvdD en CU/SGP, de overige leden tegen, zodat de motie is verworpen. Dan M45. Stemverklaringen?

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Voorzitter. Ik vind het een sympathieke motie. Jammer dat hij niet van tevoren gedeeld was, dan had ik hem mede kunnen indienen.

De **VOORZITTER**: Mag ik de tegenstanders vragen de hand op te steken? Dat is de fractie PVV, de overige leden voor, zodat de motie is aanvaard. Dan M46. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de tegenstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties CDA, PVV, VVD, 50plus en ONH, zodat de motie is aanvaard. M47. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de tegenstanders vragen de hand op te steken? Dat is de fractie PVV, de overige leden voor zodat de motie is aanvaard. M48. Mag ik de tegenstanders vragen de hand op te steken? De motie is unaniem aanvaard. M49. Stemverklaringen?

De heer **ANNAERT** (VVD): Voorzitter. Gezien de discussie die gevoerd is maar nog meer omdat wij inmiddels weten dat er marktpartijen zijn die dit aan het onderzoeken zijn, denk ik dat de informatie die daaruit naar voren komt, prima betrokken kan worden bij de discussie die ook naar onze overtuiging nog zal worden gevoerd over dit onderwerp in Nederland. Daarom zullen wij de motie niet steunen.

De heer **HEIJNEN** (CDA): Mijn fractie heeft benadrukt om meerdere vormen van duurzame energie mee te nemen. Wij vinden de motie daarom wat te eenzijdig en ik sluit mij aan bij de VVD, wij zullen tegen stemmen.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Wij stemmen tegen omdat er al heel veel onderzocht is en het volgens ons niet meer noodzakelijk is om extra onderzoek te doen.

De **VOORZITTER**: Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat is de fractie PVV, de overige leden tegen, zodat de motie is verworpen. M51. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties GL, SP, PvdD, 50plus, CU/SGP, de overige leden tegen, zodat de motie is verworpen. M53. Stemverklaringen?

Mevrouw **PELS** (GL): Voorzitter. Wij steunen de gedachte achter de motie, maar omdat in de opdracht aan het college niet rekening wordt gehouden met verschillende typen landschappen en het effect van de motie op die landschappen, zullen wij de motie niet steunen.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Wij onderkennen dat het bewijs voor het werkzame effect van onderwaterdrainage nog heel dun is maar wij vinden het nu te vroeg om dit uit te sluiten. Wellicht kunnen wij in verschillende landschappen daar verder mee experimenteren om kennis op te bouwen.

De **VOORZITTER**: Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties SP, PvdD, de overige leden tegen, zodat de motie is verworpen. Dan de voordracht. Stemverklaringen? Mag ik de tegenstanders vragen de hand op te steken? Dat is de fractie PVV, de overige leden voor zodat de voordracht is aanvaard. Ik ga nu even over de orde spreken want het is nu 17.45 uur en de eindtijd stond gepland op 18.00 uur. Ik vermag niet in te zien dat wij om 19.00 uur klaar zijn met de Omgevingsvisie. Dat zal er wel overheen schieten. Ik begrijp dat er onder de fractievoorzitters wat oriënterend gepraat is, dus als u ermee in kunt stemmen, dan gaan wij door tot 18.15 uur, daarna even een borreltje en dinerpauze en daarna de Omgevingsvisie. Kunt u daarmee instemmen? Oké.

De heer **VAN HOOFF** (PVV): De agenda zou tot 18.00 uur doorlopen. Ik heb vanavond andere afspraken, dus wat mij betreft kan dat niet.

De **VOORZITTER**: U hebt natuurlijk gelijk, vandaar ook mijn gedram vanmiddag. Dit kon je zien aankomen. Terwijl wij tegelijkertijd nog wel een hele agenda hebben en ik begin ook te vrezen voor volgende week. Er is geen ander alternatief dan om vanavond even vrij stevig door te gaan tot rond 21.30 uur. Zullen we het zo afspreken? Oké. Dan doen wij het zo.

10. Statenvoordracht 72 Vaststellen Omgevingsvisie NH2050, eerste termijn

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Voorzitter. De leidende hoofdambitie in de Omgevingsvisie NH2050 is de balans tussen economische groei en leefbaarheid. Dat staat in de inleiding van de Omgevingsvisie NH2050. De SP krijgt er de kriebels van, want hoe zit het nu eigenlijk met die leefbaarheid, die onzes inziens pas aan bod komt als het programma 'economische groei' aan bod geweest is. We hebben het vorige week gezien. Onze ideeën om economische groei aan leefbaarheid te koppelen, zijn mislukt. Het Europese Hof van Justitie bepaalde dat het PAS

(Programma Aanpak Stikstof) niet voldoet. Nederland heeft te weinig oog gehad voor de natuur bij het verlenen van vergunningen aan boeren die hun veestapel wilden vergroten. De regeling die uitbreiding mogelijk maakt in combinatie met het verminderen van de stikstofuitstoot, is veel te vrijblijvend en daarmee in strijd met de Europese regels. Het was in dit geval dus onmogelijk om de economische groei in balans te krijgen met de leefbaarheid. Ook vele asfaltprojecten zullen nu sneuvelen, in elk geval voor als PAS aan de orde is. Maar gelukkig of helaas, het is maar net hoe je erover denkt, is daar weer iets op gevonden. Nu hebben we de ADC- toets, die een poging is om met de economische groei – in dit geval gaat het dan om een groot maatschappelijk belang – wederom de leefbaarheid met voeten te treden. Schiphol vinden wij ook niet in balans. Als je ziet hoe gesold wordt met de leefbaarheid van de mensen die er wonen, de dieren, het land en de uitstoot, dan vinden wij dat niet in balans. De SP vindt overigens ook niet dat in geval van Tata Steel en de HFR economie en leefbaarheid in balans is. Dat hebben we onlangs ook weer mee mogen maken met Tata en de HFR. Dat is dus onze Omgevingsvisie NH2050. Ook zo'n document waarin economische groei voorop gaat en de leefbaarheid er zo'n beetje achteraan hobbelt.

De heer **PAPINEAU SALM** (PvdA): Ik snap uw betoog over de leefbaarheid en de koppeling, maar u noemt bedrijven als Tata en Schiphol, maar ook uw leden werken. Hoe kijkt u daar tegenaan?

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Tata Steel, Schiphol, de HFR moeten allemaal veel schoner en als u het hebt over werkgelegenheid, wij hebben op dit moment zoveel werkgelegenheid, dat laten we zeggen onze economie dat niet eens aankan. Dus maakt u zich geen zorgen. Wij vinden wel dat er iets gedaan moet worden, dat Tata en Schiphol schoner moeten en niet meer mogen groeien en dat de HFR schoner moet. Waar gaat Noord-Holland eigenlijk over? Aan de ene kant hebben we GS die zich zorgen maken over het milieu en de leefbaarheid en aan de andere kant hebben we GS die Noord-Holland volplempen met asfalt en bedrijven. En dan hebben we ook nog het Rijk, Europa en de wereld, die ervoor zorgen dat het vliegverkeer moet groeien, dat enorme cruiseschepen moeten blijven varen, kortom dat de vervuiling toeneemt. En daar mogen we liever niets van zeggen, maar we doen het toch. Goed, het wordt een lang betoog. U snapt het wel, de balans tussen economische groei en leefbaarheid slaat wat de SP betreft nogal door naar de economische groei. Daar moet dan ook wat aan gedaan worden. Om dit neoliberale stuk werk helemaal te stoppen, dat gaat ons niet lukken, dat zien we ook wel, maar we doen een poging met een boel anderen in deze zaal. We hebben een aantal amendementen en moties die we alleen als SP of samen met anderen gaan indienen. Wij lezen even de dicta voor, voor zover anderen dat nog niet gedaan hebben of dat nog gaan doen. Wij hebben gehoord dat GS ervoor gaan zorgen althans mee gaan doen dat de kloof tussen welgesteld en onbemiddeld niet nog groter wordt. Dat hopen we dan maar, want de energietransitie, hoe belangrijk ook voor het klimaat, zal door de prijs ervan en de ongelijke heffingen, de armen nóg armer maken en de rijken ontzien. Dan wil ik doorgaan met de amendementen. Een amendement over de verdere ontwikkeling van Schiphol, hier passen alleen verbeteringen.

Amendement 33 12-11/18

Bij verdere ontwikkeling van Schiphol passen alleen verbeteringen

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 11 november 2018

Besluiten aan de tekst over Schiphol op bladzijde 13 in de Eindconcept Omgevingsvisie NH 2050 na 'waarvoor het Rijk het bevoegd gezag is' het volgende toe te voegen.

- *Voor zover het binnen onze mogelijkheden ligt staan wij alleen ontwikkelingen op en rond Schiphol toe als zij aantoonbare verbeteringen opleveren in luchtkwaliteit, geluidhinder, nachtvluchten, veiligheid en C02-uitstoot. Wij dragen dit standpunt actief uit bij andere overheden en organisaties die bij de ontwikkeling van Schiphol betrokken zijn.*

De bestaande tekst vanaf 'waarvoor het Rijk bevoegd gezag is' komt dan te vervallen.

Toelichting
Het vertrekpunt is dat niet de provincie Noord-Holland maar het Rijk bevoegd gezag is ten aanzien van Schiphol. Dat laat onverlet dat de wijze waarop Schiphol zich in de nabije en verdere toekomst ontwikkelt, impact heeft op ons centrale streven naar een evenwichtige balans tussen economische groei en leefbaarheid, de hoofdambitie uit onze Omgevingsvisie. Tot dusver weegt de groei van Schiphol zwaarder dan zaken als luchtkwaliteit, geluidhinder, nachtvluchten, veiligheid en C02- uitstoot waardoor de balans doorslaat. Vanwege die impact zijn en blijven wij ook nadrukkelijk betrokken bij de ontwikkelingen van Schiphol. Een duidelijk standpunt met betrekking tot luchtkwaliteit, geluidhinder, nachtvluchten, veiligheid, C02 en luchtruimgebruik kan daarbij helpen

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties SP, CU/SGP, GL, PvdD.

De **VOORZITTER**: Het amendement maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Dan een amendement 'In Noord-Holland-Noord is al voldoende woningbouw mogelijk.'

Amendement 34/12-11-18
In Noord-Holland-Noord is al voldoende woningbouw mogelijk

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Besluiten het tekstfragment over woningbouw Noord-Holland-Noord op bladzijde 42: "Of er mogelijkheden komen om te bouwen, hangt mede af van vraag die er dan is" te schrappen uit het Eindconcept Omgevingsvisie.

Toelichting

De groene open ruimte, ook in Noord-Holland-Noord, wordt steeds kleiner. In de Woningbouwmonitor wordt aangetoond dat er in Noord-Holland-Noord voldoende harde en zachte locaties zijn om nu en in de toekomst voldoende woningen te bouwen om de bevolkingsgroei overal Noord-Holland-Noord op te vangen. Daarom is het onnodig mogelijke toekomstige vraag naar woningen te benoemen.

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie SP

De **VOORZITTER**: Het amendement maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Het derde amendement, duidelijkheid over landschap.

Amendement 35/12-11-18
Duidelijkheid over landschap

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Besluiten aan de tekst over landschap op bladzijde 66 in achter 'Hierbij worden de wezenlijke kenmerken en waarden van het landschap voor gebieden binnen de provincie uitgewerkt' in het Eindconcept Omgevingsvisie NH 2050 het volgende toe te voegen:

- *Voorafgaand aan de Omgevingsvisie is het wenselijk en noodzakelijk te benoemen dat er nieuwe, betere beschermingsregimes de beschermingsregimes van de huidige PRV gaan vervangen en dat deze benoemd worden binnen een beschermingsregime Beschermd Provinciaal Landschap. Niet de WKW's moeten hierin leidend zijn, maar de huidige gebieden die onder diverse beschermingsregimes liggen.*

Toelichting
In meerdere zienswijzen wordt de oproep gedaan om meer duidelijkheid en scherpte aan te brengen in het ontwikkelprincipe voor landschap. Niet alleen het onderscheid in twee groepen/regimes, maar specifieker om welke gebieden het dan gaat. Het mogelijk mensen en organisaties zekerheid te bieden voor het behoud van het huidige landschap en tevens voor nog niet benoemde beschermde landschappen voorwaarden met WKW's vast te stellen

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie SP

De **VOORZITTER**: Het amendement maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Voorzitter, het Eindconcept Omgevingsvisie NH 2050 is gereed en vandaag kunnen we hier met zijn allen over debatteren. Een visie is mooi, maar gemeenten hebben natuurlijk ook de Omgevingswet en de daaraan gekoppelde Algemene Maatregelen van

Bestuur waar zij zich aan dienen te houden en die in tegenstelling tot dit document wel concreet zijn. Vervolgens komt de provincie met een provinciale Omgevingsvisie die weer extra regeldruk op gemeenten legt, die toch al tot over hun oren in het werk zitten met de Wmo, gemeentelijke fusies, enzovoort. Waar halen zij nog de capaciteit en de tijd vandaan om alles te regelen? In de visie staan veel vaagheden, ik zal er enkele noemen. Bijvoorbeeld: "De provincie streeft naar een evenwichtige balans tussen economische groei en leefbaarheid". Wat moet ik onder een evenwichtige balans verstaan? Daar kun je alle kanten mee op en het verschaft dan ook weinig duidelijkheid aan de gemeenten. En streven naar is mooi, maar weinig concreet. Verder, onder het kopje 'Sturingsfilosofie' op blz. 11 staat te lezen: "Vanuit een groot vertrouwen in initiatiefnemers en andere overheden zijn we terughoudend met het opstellen van regels". Mijn fractie vindt het prachtig dat er veel vertrouwen is vanuit de provincie naar de gemeenten. Vertrouwen is goed, maar controle is beter, zal elke boekhouder roepen. Gaat de provincie überhaupt nog wel handhaven bij overtredingen? Of gaat de provincie net als Hollands Kroon overbodige en betuttelende regels schrappen? Zo ja, dan zal mijn fractie dat met genoegen tegemoetzien. Ook vallen zinnen op als "Voldoende ruimte voor nieuwe duurzame technologische ontwikkelingen" en "Goede bereikbaarheid van natuur- en recreatiegebieden" in het document. Wanneer is er voldoende ruimte of spreken we van een goede bereikbaarheid? Het is niet tot weinig concreet. Kortom, het document is doorspekt van vaagheden. Maar misschien is dat ook wel de bedoeling. Het document is onderverdeeld in acht hoofdthema's en op een aantal van deze hoofdthema's wil ik graag ingaan. Zoals ook vorig jaar al door mijn fractie is aangehaald, is de Omgevingsvisie eigenlijk een verkapte energietransitie. En wat mijn fractie betreft op dat punt, eigenlijk visieloos. Men staat niet open voor energievoorzieningen die echt een bijdrage leveren aan onze energiebehoefte en het is gebaseerd op aannames voor wat betreft het klimaat. De kosten die het met zich meebrengt zijn niet te overzien, maar zijn naar verwachting verschrikkelijk hoog en komen op het bordje van de burgers. En mijn fractie kan zich niet voorstellen dat dat een hoofdambitie van de provincie is. Voorts vinden wij het een gemiste kans dat de provincie niet inzet op kernenergie waarbij het onderzoeken van een Thorium Molted Salt Reactor grote mogelijkheden biedt. Minister Wiebes heeft vorige week geroepen dat kernenergie pas een optie is na 2030. Dat betekent dat wij 12 jaar moeten wachten om met die discussie te beginnen. Wij vinden dat onverantwoord. Al miljarden jaren verandert het klimaat op deze aarde en dat zal het hoogstwaarschijnlijk ook nog wel miljarden jaren doen. Elke dag is het klimaat een beetje anders. In de afgelopen millennia is het op aarde warmer geweest dan nu, maar ook kouder. De atmosfeer heeft in die tijd zelfs meer CO2 bevat dan nu, maar ook minder. Nooit is er een relatie aangetoond tussen temperatuur op aarde en CO2. Dat alles berust slechts op aannames van het IPCC en dichter bij huis het KNMI. Hiervan getuigt ook deze Omgevingsvisie. Dat het klimaat verandert is duidelijk en dat je je daar dan tegen moet beschermen ook. Het is dan ook slimmer om aan bescherming te doen in plaats van CO2 aan de atmosfeer te onttrekken. Als de provincie dijken wil versterken en water opvangen in nattere periodes om te kunnen gebruiken in drogere periodes, dan kan mijn fractie dat ondersteunen. Maar dat staat voor mijn fractie los van opwarming van de aarde, want dat doet het al 20 jaar niet. Sterker nog, de temperatuur is zelfs iets afgenomen. Ik kan nog uren doorgaan over de energietransitie als dat nodig is, maar helaas heb ik daar de tijd niet voor. Verder vindt mijn fractie het punt burgerparticipatie heel belangrijk. In de visie is daar helaas weinig tot niets over

te lezen. Wij hadden graag gezien dat de provincie daar meer handvaten voor had gegeven. Nu moet elke gemeente zelf het wiel gaan uitvinden. Tot zover mijn inbreng.

De heer **KRAMER** (VVD): Voorzitter, er ligt een prima visie, maar met het vaststellen van deze visie zijn wij er nog lang niet. De werkelijke pijnpunten zullen pas aan bod komen bij het vaststellen van de Omgevingsverordening. Pas dan zal duidelijk worden of PS de teugels durven los te laten. Ik hoef u niet uit te leggen dat de Omgevingswet niet in het leven is geroepen om de boel op slot te gooien. Wij kennen in Noord-Holland veel beschermingsregimes, een hoop regeltjes om de vogels te beschermen. Alleen is er een vogel in Noord-Holland die aan zijn lot wordt overgelaten, de pechvogel. Ik gebruik deze term voor alle woningzoekenden die lijdzaam wachten op een betaalbare woning. Zij zien keer op keer in het nieuws dat er te weinig woningen worden gebouwd en de woningprijzen naar recordhoogten stijgen. Ja, wij als provinciale volksvertegenwoordigers kunnen een hoop betekenen voor de pechvogel. Alleen doen wij veel te weinig en laten ons leiden door cijfertjes over harde en zachte plannen. De pechvogel koopt niets voor dit struisvogelgedrag. De vooruitzichten dat er steeds meer pechvogels bijkomen, is geen geruststellende gedachte.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Voorzitter. Een vraagje. Wij hebben uitstekende cijfers gezien een week geleden of zo in de woningbouwmonitor en dat zijn harde en zachte plannen maar wij hebben nog helemaal geen andere cijfers gezien dan die en die harde cijfers zouden ook komen.

De heer **KRAMER** (VVD): Ik weet niet wat de vraag is.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Ik wil wat cijfers zien van de VVD, ik vraag de VVD om cijfers.

De **VOORZITTER**: Over het aantal pechvogels!

De heer **KRAMER** (VVD): Laat ik met het laatste cijfer uit de woningbouwmonitor beginnen. Dat zijn 12.000 woningen die het afgelopen jaar niet zijn gebouwd en dat zijn pas harde cijfers. Ik had het over de geruststellende gedachte.

Mevrouw **STRENS** (D66): Ik ben blij dat uw hart sneller gaat kloppen van de pechvogel tegenwoordig, als ecologische vriend. U zegt het heel terecht, er zijn 12.000 woningen niet gebouwd en daar zit de sleutel om er iets aan te gaan doen. Vindt u ook dat de sleutel daar ligt om te zorgen dat we van plannen maken naar productie gaan in plaats van alleen maar te wijzen op plekken die niet gebouwd kunnen worden?

De heer **KRAMER** (VVD): Heel duidelijk, wij moeten en/en doen, daar kom ik in mijn betoog op terug. Die pechvogels hebben niets aan de schuilstallen van GL. Zij zitten ook niet te wachten op rozen en tomaten, zij willen een betaalbare woning. Het wordt zelfs lachwekkend wanneer de linkse partijen claimen op te komen voor de pechvogel. Wie de provincie een beetje volgt, kan weten dat deze partijen zich vooral inzetten voor de belangen van de weidevogel want die krijgt alle ruimte. Er wordt zelfs ruimte gereserveerd voor weidevogels die er helemaal niet zijn. Ik

noemde dat eerder fopbeleid. Want wel ruimte voor de weidevogel en niet voor de door mij genoemde pechvogel kan natuurlijk niet. De VVD wil ruimte voor beide vogels en zeker de woningzoekende vogel.

De heer **PAPINEAU SALM** (PvdA): Ik wil de heer Kramer vragen wat de rol van de gemeenten is in dit verhaal. U verwijt alles richting de provincie, maar wat hebben de gemeenten de afgelopen jaren gedaan om hun eigen keuzes te maken om daar te bouwen voor jongeren. De rol ligt vooral bij de gemeente. Wat is uw mening over de gemeenten in Noord-Holland?

De heer **KRAMER** (VVD): Mijn mening is heel duidelijk. Als ik het voorbeeld van Schagerbrug naar voren haal, daar is een kleine kern die wil uitbreiden en dat wordt tegengehouden omdat daar een weidevogelleefgebied ligt, terwijl dat gebied niet eens als een weidevogelleefgebied hoeft te gelden. Daarin zouden wij wat ruimhartiger kunnen zijn en de teugels wat losser kunnen laten. Wij moeten ons ook niet laten foppen door een knetter links Amsterdams college. In het hoofdstedelijk coalitieakkoord zijn alle nieuwe plannen voor koopwoningen aan banden gelegd. Wel is er ruimte voor sociale woningbouw. Hoe dit zich in de toekomst gaat vertalen, laat zich raden. De doorstroming zal stagneren en de pechvogel is weer de dupe. Wij moeten bouwen, bouwen, bouwen, niet alleen binnenstedelijk en niet alleen in en rond Amsterdam. De oplossing voor de woningbouwproblemen in de MRA kan worden gevonden ook in andere delen van de provincie, bijvoorbeeld in Noord-Holland-Noord, want ook de pechvogel heeft net als alle andere vogelsoorten, recht op een betaalbaar nest.

Mevrouw **VAN ANDEL** (CDA): Voorzitter. Wij staan hier aan het eind van een lang traject over de Omgevingsvisie. Ik ben zelf aan dat traject aan de zijlijn begonnen als fractiemedewerker van het CDA en mag dit traject nu afsluiten als Statenlid. Er ligt een afgewogen Omgevingsvisie. Wij hebben er 108 zienswijzen op ontvangen waarvoor wij de indieners hartelijk willen bedanken. Gemeenten hebben vaak gezamenlijk waarvoor hulde, een afgewogen visie ingediend. Waardevol om te lezen waar deze gemeenten voor staan en dat geldt ook voor maatschappelijke organisaties en inwoners die hun zorgen of belangen hebben geuit. Wij gaan deze zienswijzen er nog vaker bij pakken om onze mening over de verschillende dossiers te scherpen. De zienswijzen hebben op verschillende punten tot aanpassingen geleid, die GS nu aan ons voorleggen. In de nota van beantwoording is te lezen waarom dingen wel of niet overgenomen zijn. Wij danken GS en de ambtenaren voor dit afgewogen stuk. Maar dit is pas het begin. Het recept van de pudding is er wat ons betreft, doe lokaal wat kan, regionaal wat moet. Wij roepen dit al vanaf het begin van dit traject. De proof of the pudding is in the eating. De proof of de Omgevingsvisie zit in de Omgevingsverordening. Het woord Omgevingsverordening staat niet voor niets 249 keer in de zienswijzen en nota van beantwoording samen. De grote vraag is wat de provincie daar straks in gaat dichtregelen en waar wij geen regels meer op durven te maken. Veel zaken waar de indieners van zienswijzen om vragen, gaan worden meegenomen in de Omgevingsverordening. U geeft daarbij nu alleen aan bij het schrijven hiervan de partners erbij te betrekken en dat is een goede zaak. Maar voordat het hele traject van praten, schrijven, praten, conferenties met het bouwen van legoblokken enzovoorts weer begint en daarna weer gaan schrijven, moet wel duidelijk zijn dat de klassieke ruimtelijke ordeningsverhoudingen gaan verdwijnen en de

provincie als regelgever en toetser gaat verdwijnen. De provincie komt naast de gemeenten en maatschappelijke organisaties te staan bij het aanpakken van de opgave in plaats van het toetsen van de door haarzelf gemaakte regels. De vraag aan de gedeputeerde is of zij dat met ons eens is. Bent u het met ons eens dat wij het niet meer over provinciale belangen moeten hebben die met regels verdedigd moeten worden, maar dat we het over opgaven in de provincie moeten gaan hebben die gezamenlijk moeten worden opgepakt? Bent u het met ons eens dat u vooraf aan moet geven dat het uitgangspunt is dat de provincie zoveel mogelijk faciliterend wil zijn bij het bereiken van lokale ambities en dat niet meer vooraf een punt van discussie te laten zijn voordat u aan de Omgevingsverordening begint? Bent u het met ons eens dat deze sturingsfilosofie alleen tot stand komt als er een cultuuromslag komt bij de provincie, zowel bij het bestuur als het ambtelijk apparaat? Welk aanvalsplan voor een verandertraject heeft u om deze cultuuromslag intern en extern te maken? De provincie loopt er in de nota van beantwoording nog niet op vooruit wat er allemaal in de Omgevingsverordening geregeld gaat worden en wat niet. In de zienswijzen staat al heel veel over de wensen van partijen die hierop gereageerd hebben. Gebruik deze zienswijzen bij het schrijven van de verordening. Wij lezen dat velen van hen op zoek zijn naar vertrouwen vanuit de provincie. Bij het schrijven van de Omgevingsverordening lijkt het ons goed om ook vooraf te bekijken wat er vanuit de provincie niet meer geregeld gaat worden. Wij vinden ook dat er vanuit de Omgevingsverordening geen lappendeken van dezelfde regels over de gehele provincie gelegd moet worden. De opgaven die er liggen zoals het bouwen van woningen waar onze inwoners om zitten te springen, maar ook de opgaven van het hebben van landbouwgrond om onze inwoners te eten te geven en het open landschap te behouden moeten per plek afgewogen worden. Voor initiatieven geldt een basishouding zoals beschreven in de Omgevingswet. Ja mits in plaats van nee, tenzij. Ook vanwege het feit dat wij vinden dat in de geest van de omgevingswet de provincie wel de provinciale opgave moet beschrijven maar zo weinig mogelijk daarover op moet leggen aan lagere overheden pleiten wij niet voor inhoudelijke aanscherping van de visie zoals die er nu ligt. Wij dienen alleen een amendement mede in over landschap die mijn collega van de CU/SGP straks zal indienen. De oorspronkelijke tekst hierover veroorzaakte te vele onduidelijkheid. Wij denken dat er met deze visie in de hand steeds in samenspraak met partijen gekeken kan worden hoe er met initiatieven om wordt gegaan en welke benodigde initiatieven bijvoorbeeld op het gebied van duurzaamheid, nog een duw vanuit de provincie nodig hebben om te zorgen dat wij aan de gestelde normen gaan voldoen. In de commissie is het ook genoeg gegaan over wonen. Mijn collega van de VVD sprak er ook over en de fractievoorzitter van het CDA heeft er al genoeg over gezegd bij de begroting. De prognoses in deze visie worden aangepast zodra deze niet meer actueel blijken te zijn en dat is een goede zaak. Wij kunnen niet in de toekomst kijken. Een visie voor 2050 voor de provincie is nauwelijks te leggen. Kijk maar hoe de wereld in de afgelopen tien jaar al veranderd is. Het is wel goed dat wij deze poging wagen. Wij hebben de verantwoordelijkheid dat onze provincie ook nog bewoonbaar en leefbaar is voor onze kinderen en kleinkinderen en moeten de opgaven die er liggen, niet voor ons uitschuiven. Maar wij kunnen deze opgave alleen oppakken als we dat samen doen.

De **VOORZITTER**: Dit is een goed moment om te schorsen volgens mij. Laten we dat doen tot 19.05 uur. De vergadering is heropend.

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): Voorzitter, wellicht ben u net als ik, een liefhebber van het programma 'Heel Holland bakt'. Daarin maken kandidaten elke week heerlijke taarten en andere lekkernijen. Steevast is er ook een opdracht waarbij de kandidaten slechts een zeer beknopt recept krijgen dat op meerdere manieren kan worden uitgelegd. De uiteindelijke baksels verschillen dan ook zowel qua smaak als qua uiterlijk enorm van elkaar. De Omgevingsvisie zoals deze nu voorligt, lijkt wel een beetje op de beknopte recepten uit 'Heel Holland bakt'. Want wat betekent nou een frase als "bij alle ontwikkelingen is er in potentie ruimte voor biodiversiteit"? En welke ingrediënten bevat natuurinclusieve landbouw precies? Hoe zullen de veengebieden eruit zien als het recept luidt dat "het landgebruik en de waterpeilen in balans worden gebracht met de draagkracht van het veenweidegebied"? En hoe meet je de hoeveelheid woningen af uit "de woningbouwbehoefte wordt vooral in en aansluitend op de bestaande verstedelijkte gebieden gepland"? Daarom dienen wij de volgende amendementen in om de Omgevingsvisie, ons recept voor de toekomst, te verhelderen:

Amendement 36/12-11-18
Meer ambitie bij stimuleren biodiversiteit

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Constaterende dat:

- *De Omgevingsvisie NH2050 als ambitie heeft om de biodiversiteit te laten toenemen;*
- *In de tekst verschillende definities van het begrip 'natuurinclusief' worden gehanteerd;*
- *Meer biodiversiteit noodzakelijk is voor een toekomstbestendige landbouw;*
- *Er op dit moment nog steeds een afname is van de biodiversiteit in landbouwgebieden.*

Besluiten:
de tekst behorende bij ontwikkelprincipe 2:
"Bij alle ontwikkelingen is er in potentie ruimte voor biodiversiteit. (...) Natuurinclusief ontwikkelen in het agrarisch gebied kan bestaan uit terugdringing van emissies, nutriëntenmanagement (om uit- en afspoeling van nutriënten en gewasbeschermingsmiddelen tegen te gaan), circulaire landbouw, het bieden van ruimte aan natuur (bijvoorbeeld in oevers en randen door ecologisch slootbeheer, natuurvriendelijke oevers en ecologisch randenbeheer) en het stimuleren van vismigratie."

Te wijzigen in:
"*Bij alle ontwikkelingen wordt gestreefd naar het vergroten van de biodiversiteit. (...) Natuurinclusief ontwikkelen in het agrarisch gebied bestaat onder meer uit het gebruik van louter natuurlijke plaagbestrijding, circulaire landbouw, het bieden van ruimte aan natuur (bijvoorbeeld in oevers en randen door ecologisch slootbeheer, natuurvriendelijke oevers en ecologisch randenbeheer) en het stimuleren van vismigratie."*

en gaan over tot de orde van de dag.

Fracties SP, PvdD, GL

Amendement 37/12-11-18
Meer ambitie bij tegengaan bodemdaling

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Constaterende dat:

- *De Omgevingsvisie NH2050 als ambitie heeft om de bodemdaling in veenweidegebieden af te remmen, te stoppen en zo mogelijk te herstellen;*
- *De Commissie MER constateert dat de huidige formulering van ontwikkelprincipe 21 dubbelzinnig is en zich leent voor misinterpretaties de uitwerking;*
- *De Commissie MER benadrukt dat "de provincie zelf wel degelijk een rol in de functietoekenning van gebieden" en er dus meer ambitie getoond kan worden;*

Besluiten:
· 21. Het landgebruik en de waterpeilen worden balans gebracht met de draagkracht van het veenweidegebied

te wijzigen in:
· 21. In veenweidegebieden wordt het landgebruik aangepast aan een meer natuurlijk waterpeil.

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie PvdD

Bij 'Heel Holland bakt' moeten de kandidaten ook presteren onder tijdsdruk en krijgen zij slechts enkele uren om een torenhoge taart te bakken. Die tijdsdruk hebben wij als provincie ook. In 2050 moeten de ambities uit de Omgevingsvisie gerealiseerd zijn. Toch lijkt die tijdsdruk niet heel erg gevoeld te worden en wordt met een aantal ambities niet voldoende haast gemaakt. Dat geldt bijvoorbeeld voor het verbeteren van de luchtkwaliteit. De Wereldgezondheidsorganisatie adviseert om veel strengere normen te hanteren dan wij nu doen, omdat de lucht nog steeds te vies is en duizenden mensen er jaarlijks ziek van worden. De Gezondheidsraad adviseert daarom om al in 2030 aan de hogere normen van de Wereldgezondheidsorganisatie te voldoen. Daarom dienen wij dit amendement in.

Amendement 38/12-11-18
Niet bouwen in het groen

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Constaterende dat:

- *Aan de toekomstige vraag naar woningen voldaan kan worden middels transformatie van leegstaand vastgoed, verduurzaming van de bestaande woningvoorraad en*

binnenstedelijke (her)ontwikkeling, aangevuld met kleinschalige nieuwbouwlocaties in stad en regio;
- *Nieuwe uitleglocaties onherroepelijk ten koste gaan van schaarse natuur en groene ruimte;*
- *De vraag naar woningen in de stad overweldigend en de woningvraag zich steeds meer concentreert in stedelijke gebieden (ten opzichte van het platteland en het groen).*

Overwegende dat:
- *De Metropoolregio Amsterdam aangeeft dat veel intensiever, hoogstedelijker en duurzamer de stad kan worden gebouwd;*
- *Noord-Holland naast Amsterdam nog vele andere stedelijke kernen kent waar woningen gebouwd kunnen worden;*
- *Bouwen in het groen niet de plaats mag gaan innemen van bouwen de stad.*

Van mening dat:
- *Wij geen vierkante meter natuur kunnen missen;*
- *Een 'zero tolerance' beleid t.a.v. de aantasting van de groene ruimte moet gelden;*
- *Het uitvoeren van transformaties en creatieve woonvormen beter kan: benut meer oude kantoren, winkels, scholen en zorggebouwen, creëer woonboothavens, grote zones voor tiny houses.*

Gehoord de discussie, besluiten:
de tekst van de 2e alinea van pagina 13 van de Omgevingsvisie NH2050:
'De woningbouwbehoefte wordt vooral in en aansluitend op de bestaande verstedelijkte gebieden gepland, in overeenstemming met de kwalitatieve behoeftes en trends.'

Te wijzigen in:
'De woningbouwbehoefte wordt opgelost door in te zetten op binnenstedelijk bouwen'.

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties PvdD, SP, GL

Bij 'Heel Holland bakt' is er ook een jury bestaande uit meesterbakkers, die het resultaat van alle kandidaten beoordeelt. In ons geval is dat de Commissie MER. Zij hebben de Omgevingsvisie beoordeeld op de te verwachten milieueffecten en concluderen dat die effecten nu niet goed te berekenen zijn, omdat de beleidskeuzes onvoldoende duidelijk zijn. Bovendien miste de commissie alternatieven die nodig zijn om de milieueffecten van verschillende beleidskeuzes te kunnen vergelijken. Om in baktermen te blijven: het recept is onvolledig en er is maar één smaak om uit te kiezen. Daarom dienen wij de volgende motie in.

Motie 54/12-11-18
Milieueffecten Omgevingsvisie

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Constaterende dat:

- *Er een Plan MER is ingediend door GS om de milieueffecten van de ambities in de Omgevingsvisie te laten onderzoeken;*
- *De commissie die dit plan heeft onderzocht (Commissie MER) van mening is dat de Omgevingsvisie te abstract is geformuleerd om de milieueffecten in kaart te kunnen brengen;*
- *Er geen alternatieven voor de huidige Omgevingsvisie zijn onderzocht, ook niet op aandringen van de Commissie MER.*

Overwegende dat:

- *Er veel zienswijzen zijn ingediend met zorgen over de milieueffecten van de Omgevingsvisie;*
- *Er een aantal grote milieuopgaven is (te denken aan de KRW-doelen, luchtverontreiniging en geluidsoverlast) en het wenselijk is om inzicht te hebben in de effecten van het geformuleerde beleid op deze opgaven;*
- *Het wenselijk is om de effecten van verschillende alternatieven te laten onderzoeken om tot weloverwogen en gefundeerd beleid te komen en daarmee de balans tussen economische groei en leefbaarheid inzichtelijk te maken;*

Van mening zijnde dat:
De aanvulling op de MER van GS (6 pagina's) onvoldoende antwoorden biedt op de vragen van de Commissie MER daar deze niet de gevraagde alternatieven en verdergaande beleidsopties bevat.

Gehoord de discussie, dragen het college van GS op:

- *Alle adviezen van de Commissie MER over te nemen;*
- *Voor de vaststelling van de Omgevingsverordening een uitgebreidere aanvulling op de MER op te stellen;*
- *PS nauwer te betrekken bij het opstellen van deze aanvulling op de MER*

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties PvdD, GL, SP, CU/SGP

De **VOORZITTER**: De drie amendementen en motie maken onderdeel uit van de beraadslagingen.

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): Voorzitter, ik sluit graag af met een toetje. De PvdD vindt dat wij het verplicht zijn aan toekomstige generaties om hen een gezonde planeet na te laten en het beste recept voor een gezonde planeet, is er een waarin ruimte is voor ieders behoefte maar niet voor ieders hebzucht.

De heer **PAPINEAU SALM** (PvdA): Voorzitter. Wij bespreken vandaag een belangrijk document, de Omgevingsvisie NH 2050 met daarin een duidelijk toekomstbeeld voor onze mooie provincie in

de komende jaren. De afgelopen twee jaar is er heel hard gewerkt, zijn de bewoners en organisaties er actief bij betrokken. Complimenten voor GS en de ambtenaren die op basis van al deze informatie dit mooie werkstuk hebben gemaakt. In de commissie hebben wij er al uitvoerig over gesproken, maar ik wil nog een aantal zaken aanhalen. De visie geeft een duidelijke richting aan voor de ontwikkelingen in de komende jaren. Het gaat om het vinden van een goede balans tussen leefbaarheid en economische groei. Voor de PvdA gaat het om groene groei van de economie want alleen met een groene economie kunnen wij de CO2-uitstoot terugdringen, de gevolgen van klimaatverandering opvangen en zorgen voor een gezonde leefomgeving voor onze inwoners. Goed is dat stevig wordt ingezet op nieuwe vormen van energie, energiebesparing, meer OV, het tegengaan van bodemdaling en natuurinclusieve landbouw. Het opschrijven van deze transities is heel eenvoudig maar om iedereen in actie te krijgen is minder gemakkelijk. Ligt er al een plan klaar om de bewoners de komende jaren actief en intensief te blijven betrekken bij deze transities? Iedereen moet kunnen meedoen en de energieverandering moet voor iedereen betaalbaar blijven. In de commissie is aandacht gevraagd voor landschap. Wij kunnen niet uit de voeten met het voorstel voor twee regimes voor twee soorten gebieden. Deze omschrijving gaat voorbij aan het feit dat het landschap uit diverse karakteristieke gebieden bestaat. We kennen Waterland, de droogmakerijen, Gooi- en Vechtstreek, het landschap van West-Friesland, al deze gebieden verdienen een goede beschrijving en beschermingsregime. Wij steunen de amendementen van de CU/SGP om meer landschappen en regimes te beschrijven maar met het streven om de regeldruk terug te dringen. Schiphol, al eerder een item vandaag. Wij staan aan het begin van een zeer belangrijke discussie over de toekomst van Schiphol. Dagelijks staat de krant er vol mee. Schiphol biedt werkgelegenheid maar de overlast voor onze inwoners door geluidsoverlast, de slechte luchtkwaliteit en veiligheid is niet op orde. Deze beleidsinzet staat duidelijk verwoord in het in 2017 aangenomen Koersdocument. Dat is de leidraad. De provincie moet inzetten op snelle verbindingen met Europese steden op korte en middellange afstand, dat is het alternatief naast de taks maar daar gaan wij niet over. De provincie kan wel een duidelijke rol spelen om de verbindingen meer naar voren te halen. Volkshuisvesting, iedereen heeft recht op een woning. Wij zijn blij met de wijze waarop de woningbouw in Noord-Holland-Noord wordt benaderd. Dat is een duidelijke verandering ten opzichte van de eerste versie. Woningen bouwen bij de OV-knooppunten in de drie stedelijke centra, Alkmaar, Den Helder en Hoorn. Daar hebben de wethouders een voorstel voor ingediend om daar meer ruimte voor te bieden. Hier is volop ruimte om binnenstedelijk te bouwen. Bedrijfspanden transformeren naar woonruimte. Dan in de kleine kernen. In de kleine kernen moet kleinschalig gebouwd kunnen worden voor de lokale behoefte, voor jongeren, ouderen en mensen met een smalle beurs. Wanneer goed onderbouwd kan er in Noord-Holland-Noord op beperkte schaal aan de rafelranden worden gebouwd. Provinciale woningbouwprognoses blijven belangrijk, maar wij horen steeds meer dat gemeenten een eigen nuancering aanbrengen op basis van de eigen bevolkingssamenstelling en eigen economische groei, wij kunnen vanuit hier niet bepalen hoe dat per gemeente is. Daar moet meer rekening mee gehouden worden. Voor de woningbouwopgave in de MRA en in 't Gooi is er maar een missie en dat is inzetten op binnenstedelijke woningbouwlocaties. Daar is geen ruimte om in het groen te bouwen. Daar moet alles voor worden gedaan om het voor elkaar te krijgen. Een vraag aan GS, kunnen wij iets doen aan de landelijke beperkingen of zijn die er niet om binnenstedelijk de herstructurering snel voort te zetten? En kunnen wij u daarbij steunen richting

Den Haag? Het mooie van de Omgevingsvisie is dat deze gaat over integraal kijken naar de provincie, ons handelen. Niet alleen voor een weg van A naar B kijken, maar samen met de inwoners kijken naar de mobiliteitsoplossingen voor het gehele gebied. Samen vind je oplossingen waar draagvlak voor is en de kwaliteit van het gebied verbetert en duurzamer wordt en de voorzieningen beter aansluiten bij de lokale behoeften en wensen. Het principe van de Omgevingsvisie. De integrale visie staat mooi op papier, maar nu is de uitdaging om dit handen en voeten te geven, onder andere door de ambtelijke organisatie, maar daar gaan wij niet over. Wij hebben wel een suggestie voor de volgende Staten. Ik denk dat wij in de volgende periode geen commissie Mobiliteit en Water meer moeten hebben, maar alleen gebiedscommissies voor 't Gooi, West-Friesland, Midden-Nederland, Noordkop, et cetera. Op die manier zouden wij moeten gaan werken en dan een keer per jaar vergaderen met de commissie in het gebied. Ik sluit af. Er staat de komende tijd heel wat te gebeuren. De eerste stap is gezet op weg naar een duurzame, diverse en krachtige provincie waar iedereen meetelt.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Voorzitter. De provincie heeft de afgelopen jaren hard gewerkt aan de Omgevingsvisie tot 2050. Natuurlijk zijn wij het eens met een aantal uitgangspunten en ontwikkelprincipes die erin zijn verwerkt, maar veel in de visie is opgehangen aan de energietransitie maar er is nog zoveel meer in de provincie. Nog steeds is onbekend hoeveel geld burgers dienen bij te dragen aan de energietransitie, wat voor huurders helemaal een probleem is want zij hebben geen zeggenschap over het verduurzamen van de huurwoning. Ze gaan wel meer energiebelasting betalen. Aedes heeft berekend dat het verduurzamen van de gehele sociale huurvoorraad minimaal 108 miljard euro gaat kosten. Er staat veel vaagpraat in, hetgeen terug te lezen is in de grote hoeveelheid zienswijzen die burgers, overheden en instellingen hebben gestuurd. Ook missen wij op enkele punten heldere keuzes waar de provincie heen wil op termijn. Bijvoorbeeld bij Schiphol. De provincie moet niet meewerken aan woningbouwplannen van gemeenten onder de rook van Schiphol omdat je daarmee willens en wetens nieuwe bewoners opzadelt met geluidsoverlast en gezondheidsklachten. Wij vinden het onbegrijpelijk dat de meeste partijen in PS hiermee akkoord gaan. Wat de coalitie betreft mag er nergens gebouwd worden, behalve binnenstedelijk, maar wel onder de rook van Schiphol, waar de overlast van herrie en uitstoot fijnstof al enorm is. Dit valt niet te rijmen met duurzaamheid en leefbaarheid.

Mevrouw **VAN ANDEL** (CDA): U zegt altijd dat er gebouwd moet worden op plekken waar vraag is en waar mensen willen wonen. Dat geldt voor het gebied in de omgeving van Schiphol. Ik vind het een beetje in tegenspraak met elkaar.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Dat is helemaal niet in tegenspraak, u luistert niet goed. Gaat u maar vragen aan een hoop mensen waar zij willen wonen. Als u daar woningen neerzet, dan komen daar zeker veel mensen op af vanwege de woningschaarste, mede door het CDA die alleen maar binnenstedelijk wilde bouwen. Nu opeens omdat de verkiezingen eraan komen. Ik ben het niet met u eens, ik vind het misdadig om daaraan mee te werken.

Mevrouw **VAN ANDEL** (CDA): Ik woon er prachtig en ik weet zeker dat heel veel mensen dit niet met u eens zijn, maar dat is geen vraag.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Het ergste is, als je daar een woning kunt bemachtigen, moet je ook nog een kettingbeding tekenen dat je nooit mag klagen. Wij kunnen ons niet vinden in de uitgangspunten voor wonen. Met alleen maar binnenstedelijk bouwen – een loffelijk streven – kom je er niet. Er zijn best locaties aan de randen van dorpen of linten voor kleinschalige woningbouwprojecten, mits goed landschappelijk ingepast. Wij vinden het fijn dat de PvdA dit eindelijk na jaren inziet. Dit moet overgelaten worden aan gemeenten, die weten het beste wat er speelt en het past goed in de filosofie van de Omgevingsvisie, geef meer vertrouwen aan lagere overheden. Lokaal wat kan en regionaal wat eventueel moet.

De heer **PAPINEAU SALM** (PvdA): Deelt u onze mening dat dat niet geldt voor de woningbouw in het MRA-gebied tot en met Alkmaar? Dat daar het groen absoluut behouden moet blijven, dat de mensen daar niet zitten te wachten op uw lijn?

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): U zit er niet op te wachten, maar ik wel. Althans ik heb een huis maar mensen die graag rond Amsterdam willen wonen, zijn best wel genegen om daar te wonen. Ik denk dat daar een enorme vraag is.

De heer **PAPINEAU SALM** (PvdA): Dan neemt u wel hun recreatiegebied af met groen.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Er zijn al veel onderzoeken geweest dat mensen die in een stad wonen, heel veel mensen recreëren dichtbij huis, in een park. Ik ga verder. Er zijn de afgelopen jaren vele insprekers geweest van gemeenten die het nijpende woningtekort binnen de gemeentegrenzen alleen maar hebben zien toenemen. Van de Kop tot het zuidelijk deel in de provincie. Laat gemeenten naast binnenstedelijk ook bouwen aan de rand van dorpen, dus ook in het buitengebied om ze leefbaar te houden. Hou niet rigide vast aan cijfers en aantallen, gebaseerd op bevolkingsprognoses. Gebleken is dat deze cijfers op papier kloppen, maar niet stroken met de realiteit. Wij ervaren het huidige provinciale beleid als belemmerend voor woningbouw, dat moet de komende jaren echt anders om de grote woningnood en stijgende woningprijzen het hoofd te bieden. Wij vinden het rampzalig dat er de afgelopen jaren niets aan de inhoud van de RAP's is veranderd, waardoor het een papieren tijger is geworden die bij gemeenten vaak in een la belandt. Tot de bouw van echte woningen is het helaas niet voldoende gekomen, maar bij de provincie is het papier heel geduldig. Er dient meer ingespeeld te worden op een veilige woonomgeving voor ouderen, maar ook voor speciale doelgroepen. Gezien de bevolkingsprognoses waar de gedeputeerde het altijd over heeft, is gebleken dat het aantal ouderen op korte en lange termijn zal stijgen. De komende jaren dient er nu al gezorgd te worden voor woonvormen in combinatie met zorg, die leeftijdsvriendelijk zijn, en voor woonvormen voor het groeiende aantal demente ouderen, straks 1 op 5, die ook veilig moeten kunnen wonen in de provincie. Wij hebben het de afgelopen jaren een aantal keren geprobeerd en wij betreuren het dat deze aandachtspunten niet zijn meegenomen in de Omgevingsvisie. Wij dienen twee amendementen in.

Amendement 42/12-11-18

Opnemen leeftijdsvriendelijke gemeenten en gemeenschappen in Omgevingsvisie NH2050

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Constaterende dat:

- *In 2025 een kwart van de bevolking in de kop van Noord-Holland ouder zal zijn dan 65 jaar en dat dat in 2040 in heel Noord-Holland het geval zal zijn;*
- *Het kabinetsbeleid uitgaat van het zo lang mogelijk thuis wonen van ouderen;*
- *Innovatieve ontwikkelingen in de zorg, zoals domotica, een steeds grotere rol spelen, waardoor mensen ook langer thuis kunnen wonen;*
- *De huidige coalitie het beleidsterrein 'zorg' niet als haar speerpunt beschouwt, maar dat de onderwerpen zorg en wonen nauw met elkaar verweven zijn vanwege het ruimtelijke beslag ervan;*
- *De beleidsterreinen wonen en zorg inmiddels gescheiden terreinen zijn geworden, ook met betrekking tot de financiën;*
- *Amsterdam de enige gemeente in Noord-Holland is die deelneemt aan het WHO Global Network for Age friendly Cities and Communities;*
- *Het van belang is dat gemeenten rekening houden met het stimuleren van leeftijdsvriendelijk (en betaalbaar) wonen in combinatie met zorg in buurten en wijken op de korte en lange termijn;*
- *Gemeenten ook bestaand leegstaand vastgoed zoveel mogelijk dienen te gebruiken voor de transitie van voldoende geschikte leeftijdsvriendelijke woningen voor ouderen;*
- *De provincie als aanjager een grote rol kan spelen middels het opnemen van deze leeftijdsvriendelijke doelstellingen in haar Omgevingsvisie NH2050 en de RAPS.*

Verzoeken het College:
De volgende tekst op te nemen in de Omgevingsvisie NH2050 onder de kop Sterke kernen, sterke regio's:
De provincie Noord-Holland wil een sociaal-inclusieve, leeftijdsvriendelijke leefomgeving waar inwoners van alle leeftijden prettig kunnen leven. De richtlijnen van het WHO Global Network for Age friendly Cities and Communities worden toegevoegd aan de periodieke monitors over Woonwensen en woonbehoefteonderzoeken

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties 50plus, ONH

Toelichting
PS bevinden zich thans in de laatste fase alvorens de Omgevingsvisie NH2050 wordt vastgesteld. De komende jaren zowel op de korte en langere termijn zal er op grond van een verdubbeling van het aantal ouderen boven de 65 jaar, rekening gehouden moeten worden met het bouwen van leeftijdsvriendelijke woningen en/of alternatieve woonvormen al dan niet in combinatie met zorg in de gehele provincie en de RAPS. Het is een taak van alle overheden dat ouderen en andere speciale doelgroepen veilig kunnen wonen in de provincie Noord-Holland.

Amendement 43/12-11-18
Opnemen dementievriendelijk Noord-Holland in de Omgevingsvisie NH 2050

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Constaterende dat:

- *In 2025 een kwart van de bevolking in de kop van Noord-Holland ouder zal zijn dan 65 jaar, en dat dat in 2040 in heel Noord-Holland het geval zal zijn;*
- *Van voornoemde ouderen een groot percentage aan dementie zal lijden;*
- *Het kabinetsbeleid uitgaat van het zo lang mogelijk thuis wonen van ouderen;*
- *Innovatieve ontwikkelingen in de zorg ook bij mensen met dementie en hun mantelzorgers een steeds grotere rol spelen, waardoor mensen ook langer thuis kunnen wonen;*
- *Dementie onder ouderen de komende decennia een van de grootste uitdagingen wordt voor de gezondheidszorg, mede door een groot tekort aan mantelzorgers en zorgpersoneel;*
- *Er op regionaal niveau en provinciebreed succesvolle projecten zijn ontwikkeld ter stimulering van dementievriendelijke gemeenten;*
- *De provincie als aanjager een grote rol kan spelen middels het opnemen van deze dementievriendelijke doelstellingen in haar Omgevingsvisie NH2050.*

Verzoeken het College:
De volgende tekst op te nemen in de Omgevingsvisie NH2050 onder de kop Leefomgevingskwaliteit:
Het aantal inwoners van Noord-Holland met dementie groeit en steeds meet inwoners met dementie blijven langer thuis wonen. Teneinde de leefomgevingskwaliteit voor deze groep te borgen heeft de provincie Noord-Holland de ambitie dat in 2025 alle Noord-Hollandse gemeenten een dementievriendelijke gemeente zijn

en gaat over tot de orde van de dag
Fracties 50plus, ONH, GL

Toelichting:
Provinciale Staten bevinden zich thans in de laatste fase alvorens de Omgevingsvisie NH2050 wordt vastgesteld. De komende jaren zal zowel op de korte en langere termijn op grond van een verdubbeling van het aantal ouderen boven de 65 jaar rekening gehouden moeten worden met een sterke toename van het aantal mensen met dementie. Van deze groep wordt ook verwacht dat ze langer thuis blijven wonen. In het leven van alledag zullen we dus steeds vaker mensen met dementie tegenkomen, en dat kan in toenemende mate 'ingewikkeld' zijn wanneer het tempo en belevingswereld van mensen met dementie 'botst' met gangbare omgangsvormen en snelheid in de samenleving. In een Dementievriendelijke Gemeente is aandacht voor de situatie waarin mensen met dementie en hun mantelzorgers verkeren. Inwoners en lokale partijen werken samen

aan allerlei initiatieven die de levenskwaliteit van deze groep kwetsbare mensen vergroot. Een dementievriendelijke gemeenschap streeft o.a. naar kennis vergroten en ontmoetingen organiseren tussen mensen met en zonder dementie. Daarmee wordt o.m. bereikt dat mensen langer veilig thuis kunnen blijven wonen. Regionaal zijn er in Noord-Holland succesvolle initiatieven zoals Dementievriendelijk Noord-Holland Noord en Dementievriendelijk Gooi. De provincie Brabant heeft het provincie breed aangepakt en ambieert dat in 2020 alle Brabantse gemeenten dementievriendelijk zijn.

Amendement 41/12-11-18

Kleine gemeenten en kernen Noord-Holland mogen zelf bepalen om extra kleinschalige woningbouwprojecten uit voeten (binnenstedelijk of aan de randen van kernen)

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Constaterende dat:

- *Op het weblog van gedeputeerde Geldhof van december 2017 staat: Noord-Holland voor 116.000 woningen planologische procedures doorlopen en kan de schop dus de grond in;*
- *Ondanks voornoemd feit deze woningen niet worden gebouwd IN Noord-Holland waardoor het tekort aan woningen enorm oploopt;*
- *Het door de provincie Noord-Holland ZO geprezen vestigingsklimaat alleen stand kan worden gehouden als er door gemeenten wordt gezorgd voor voldoende aanbod van (betaalbare) woningen voor diverse doelgroepen.*

Verzoeken het college:
De volgende tekst op te nemen onder de kop Sterke kernen, sterke regio's:
"Teneinde de leefbaarheid van kleine kernen stand te houden en de woningnood te ledigen mogen gemeenten van kleine kernen Noord-Holland zelf bepalen extra kleinschalige woningbouwprojecten te realiseren, zowel binnenstedelijk als aan de randen van bebouwing, mits niet in strijd met provinciaal beleid".

En gaan over tot de orde van de dag.
Fracties 50plus, ONH

Toelichting:
De provincie Noord-Holland beschikt over een aantrekkelijk vestigingsklimaat. In de Voortgangsrapportage Uitvoeringsagenda Economie is de barometer welvaart en welzijn voor het eerst opgenomen. Hieruit is gebleken dat de provincie Noord-Holland slecht scoort op een aantal punten waaronder het achterblijven van voldoende harde woningbouwplannen. In het kader van de totstandkoming van deze Omgevingsvisie hebben veelvuldig burgers, wethouders, en andere initiatiefgroepen ook middels zienswijzen gepleit voor meer vrijheden om te kunnen bouwen in kleine kernen, om de leefbaarheid in stand te houden. Helaas heeft dit niet geleid tot het verlenen van meer vrijheden aan gemeenten om binnenstedelijk te bouwen of aan de randen van kleine kernen. GS blijven vasthouden aan de huidige prognoses en zeggen dat huisvesting van diverse

doelgroepen absoluut geen probleem oplevert en dat er voldoende locaties zijn waar gebouwd kan worden.

Tot slot heeft u de wethouder en de jonge bestuurders van Texel verschillende keren horen inspreken en zij hebben gevraagd om een status aparte voor hun eiland. De vorige keer zei de gedeputeerde dat zij genegen is om met Texel in gesprek te gaan. Dat vinden wij niet voldoende, vandaar een amendement.

Amendement 40/12-11-18
Erkennen van Texel als unieke losstaande woningregio in de Omgevingsvisie NH 2050

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Constaterende dat:

- *Er op Texel een grote woningschaarste is en de prijzen de afgelopen jaren ca. 30% zijn gestegen, vergelijkbaar met Amsterdam;*
- *Texel in de "Indeling gemeenten krimpregio's en anticipeerregio's" uit 2015 wordt aangemerkt als een anticipeerregio, zoals ook genoemd in artikel 3.7 van het Regionaal Actieprogramma regio Kop van Noord-Holland 2017-2020;*
- *De gemeente Texel niet voldoende mogelijkheden heeft om woningen te bouwen en daarom vraagt om eens in de vijf jaar rechtstreeks afspraken te maken met de provincie over het aantal te bouwen woningen, los van de regio Noord-Holland-Noord en andere Noordkopgemeenten, mits deze natuurlijk voldoen aan de daarvoor gestelde omgevingseisen;*
- *Het kunnen bouwen van extra woningen, zoals voornoemd goed is voor de leefbaarheid en de economie van het eiland.*

Overwegende dat:

- *80% van de werkenden op Texel direct of indirect afhankelijk is van de recreatiesector, en dat vele vacatures op het eiland niet vervuld kunnen worden omdat er geen (betaalbare) woningen zijn om de tijdelijke arbeidskrachten en inwoners van Texel te huisvesten;*
- *De leefbaarheid van de kernen op Texel in het geding komt door de enorme woningschaarste op het eiland;*
- *Het woningtekort economische schade voor de lokale economie veroorzaakt, en dat ook maatschappelijke organisaties als zorg- en onderwijsinstellingen steeds meer problemen krijgen om hun vacatures te vervullen;*
- *De woningmarkt op Texel door de eilandpositie een bijzondere is, die niet kan worden vergeleken met de andere gemeenten in de kop van Noord-Holland of Noord-Holland Noord.*

Verzoeken het college:
De volgende tekst op te nemen onder de kop Sterke kernen, sterke regio's:

"De gemeente Texel een status aparte te geven, in die zin dat hen de mogelijkheid wordt geboden eens in de vijf jaar rechtstreeks afspraken te maken met de provincie over het aantal te bouwen woningen, los van de regio Noord-Holland-Noord en de andere Noordkopgemeenten. Deze aantallen goed evalueren en waar nodig bijstellen"

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties 50plus, ONH

Toelichting:
Jonge bestuurders Texel roept de Staten op om de voorgestelde woningbouwregels te wijzigen om de economie, werkgelegenheid en leefbaarheid van Texel te verbeteren en te behouden. Veel vacatures kunnen niet vervuld worden op Texel vanwege het enorme gebrek aan voldoende woningen voor eigen inwoners en tijdelijke arbeidskrachten. Met het toestaan van de bouw van extra woningen kan de gemeente sneller anticiperen op de woonontwikkelingen. Uiteraard dienen deze woningbouwplannen te voldoen aan de gestelde omgevingseisen en gemeentelijk beleid.

Tot slot sluit ik mij aan bij de woorden van de heer Kramer van de VVD. Uiteindelijk zullen we zien bij de Omgevingsverordening of de provincie werkelijk durft los te laten.

De **VOORZITTER**: De vier amendementen maken onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **KRAMER** (GL): Voorzitter, de herziening van de wetgeving over de fysieke leefomgeving kan leiden tot een vorm van deregulering die uit het oogpunt van normstelling en rechtsgelijkheid niet wenselijk is. Gelijktijdig dienen zich kansen aan voor provincie en gemeenten en maatschappelijke initiatieven. De visie op de omgeving en de vertaling in de Omgevingsverordening zijn uitermate belangrijk voor de ontwikkeling van de provincie. Het tot nu toe gevolgde proces verdient waardering. Het voorliggende eindconcept van de Omgevingsvisie is tamelijk coherent en biedt globaal zicht op de transities en toekomst van de provincie. Complimenten. Als het gaat om eenduidige vastlegging van een hoog ambitieniveau en concrete doelen waarop gestuurd kan worden, schiet het document tekort. Daarom is mede namens GL een MER-motie ingediend en hebben wij amendementen van de SP, PvdD, CU/SGP en 50plus mede ondertekend en komen wij met een serie eigen amendementen, deels mede namens andere fracties. Ik wijs erop dat wij het advies van de CdK naar aanleiding van ons integrale amendement op het koersdocument hebben opgevolgd. Voor elk onderwerp een apart amendement. Het zou mooi zijn als dat helpt om wat van onze inbreng overgenomen te krijgen. Het zou nog mooier zijn als het strakke keurslijf van het coalitieverband wijkt voor verbreding van het politieke draagvlak voor de toekomstvisie van de provincie. Ik ga op de onderwerpen in. De hoofdambitie. Zoals nu geformuleerd doet deze onvoldoende recht aan het belang van verbetering van de leefbaarheid en dat willen wij met een amendement rechtzetten. De aangepaste hoofdambitie houdt in dat gezocht wordt naar een goede balans tussen verbetering van de leefbaarheid en economische groei. Ten overvloede merk ik op dat die groei aan bepaalde voorwaarden moeten voldoen, schoon, duurzaam, noem maar op.

Amendement 54/12-11-18
Hoofdambitie

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Besluiten:
De hoofdambitie "balans tussen economische groei en leefbaarheid" (o.a. pag. 5, 10, 18 en 69) als volgt te herformuleren:
"balans tussen verbetering van de leefbaarheid en economische groei".

Toelichting
Om het streven naar een hoger niveau van leefbaarheid (meer dan basiskwaliteit) tot uitdrukking te brengen, wordt gesproken over 'verbetering van de leefbaarheid'. Het vooropstellen daarvan vloeit voort uit de primaire zorg voor een gezonde, veilige en aantrekkelijke leefomgeving. In beide componenten van de hoofdambitie zit nu 'richting': verbetering van de leefbaarheid en groei van de economie, waarbij economische groei in alle gevallen duurzaam moet zijn.

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie GL

Natuur en landschap. Wij geven ruimte aan natuurlijke processen, maar natuur kan niet altijd zijn gang gaan en soms is dat ook niet wenselijk bijvoorbeeld in geval van inzet op het behoud van veenweidegebieden, weidevogels en andere eeuwenoude cultuurlandschappen. Daarom een amendement voor het verruimen van ontwikkelprincipe 19.

Amendement 53/12-11-18
Ontwikkelprincipe 19 (natuurlijke processen)

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Besluiten:
Ontwikkelprincipe 19 (titel, pagina 53) luidende 'Natuurlijke processen zijn richtinggevend voor inrichting en beheer van nieuwe en bestaande natuurgebieden' te wijzigen in:

'Natuurlijke processen en/of landschappelijke kwaliteiten zijn richtinggevend voor inrichting en beheer van nieuwe en bestaande natuurgebieden'.

Toelichting
De provinciaal ambassadeur Noord-Holland van Natuurmonumenten heeft mede namens andere natuur- en landschapsorganisaties, PS er terecht op geattendeerd dat ontwikkelprincipe 19 – natuurlijke processen zijn richtinggevend – niet overal kan worden toegepast en ten koste zou kunnen gaan van (de kwaliteit van) de door de Noord-Hollanders gewaardeerde eeuwenoude

cultuurhistorische landschappen, zoals vaarpolders, heidevelden en landgoederen (reactie 25 oktober 2018).
Het geamendeerde ontwikkelprincipe biedt ruimte voor onderscheid tussen gebieden waar natuurlijke processen wel hun gang kunnen gaan en waar dat niet mogelijk of wenselijk is. Indien natuurdoelen en landschappelijke kwaliteiten niet in elkaars verlengde liggen, is een belangenafweging nodig tussen betrokken overheden, inwoners en natuur- en landschapsorganisaties

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties GL, SP, CU/SGP

Met nog een amendement verschuiven wij de indeling van soorten gebieden naar de fase van de Omgevingsverordening en leggen wij vast dat wij inzetten op vereenvoudiging van de beschermingssystematiek en niet op vermindering van het beschermingsniveau.

Amendement 52/12-11-18
Ontwikkelprincipe 1 (landschappen en beschermingsregimes)

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Besluiten:
De zin "In principe onderkennen we twee soorten gebieden." (pag. 20, 2e alinea) te wijzigen in: 'We onderkennen verschillende soorten gebieden."
En de zin "Deze benaderingswijze betekent een eenvoudig landschappelijk regime met twee soorten gebieden." te wijzigen in:
"Deze benaderingswijze betekent een vereenvoudiging van het landschapsbeleid met minder regimes. Deze vereenvoudiging is niet gericht op vermindering van de landschapsbescherming."

Toelichting
In diverse zienswijzen komt naar voren dat een indeling van het landschap in 'twee soorten gebieden' en een daarop gebaseerd 'eenvoudig landschappelijk regime' geen recht doet aan de eigenheid van de verschillende (typen) waardevolle Noord- Hollandse landschappen en dat de bescherming daarvan in het gedrang komt. Omdat benoeming van de landschappen en vereenvoudiging van de beschermingsregimes pas aan de orde zijn bij de Omgevingsverordening, dient nu niet vooruitgelopen te worden op het aantal te onderscheiden soorten gebieden. Omdat het niet de bedoeling is, noch van GS noch van PS, om via vereenvoudiging van de beschermingssystematiek het beschermingsniveau te verminderen, wordt dat expliciet aan de tekst toegevoegd

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie GL

Het volgende amendement legt vast dat de karakteristieke Noord-Hollandse cultuurlandschappen, de stiltegebieden en de toepasselijke beschermingsregimes worden benoemd en beschreven in de Omgevingsverordening. In dat kader wordt beoordeeld en besloten om bijzondere provinciale landschappen aan te wijzen.

Amendement 51/12-11-18
Uitwerking landschappelijke regimes

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Besluiten:
De passage op pag. 67, laatste bolletje, die begint met 'De uitwerking' en eindigt met 'uitgewerkt.' als volgt te wijzigen:
"De uitwerking naar een eenvoudig landschappelijk regime vindt plaats in de Omgevingsverordening. Hierbij worden de wezenlijke kenmerken en waarden van het landschap voor gebieden binnen de provincie uitgewerkt, alsmede de benoeming en beschrijving van de karakteristieke Noord-Hollandse (cultuur)landschappen, de stiltegebieden en de toepasselijke beschermingsregimes, waaronder de mogelijke aan wijzing van 'bijzondere provinciale landschappen."

Toelichting
Nu er niet voor gekozen is om in de Omgevingsvisie de karakteristieke landschappen, de stiltegebieden en de toepasselijke beschermingsregimes te benoemen en te beschrijven, moet klip en klaar worden vastgelegd dat dat zal gebeuren in de Omgevingsverordening. Dan wordt tevens beoordeeld of voor bepaalde gebieden, zoals het voormalige Landschap Laag Holland, gebruik gemaakt wordt van het instrument van aanwijzing van bijzondere provinciale landschappen ex artikel 1.12, lid 3 van de Wet Natuurbescherming.

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie GL

Schiphol. De passages over Schiphol benoemen bijna alle relevante onderwerpen, maar te weinig richting en soms de verkeerde richting op punten die ertoe doen. De overlast van geluid en uitstoot van schadelijke stoffen zoals ultrafijnstof en CO2 moeten worden teruggedrongen, evenals het aantal geluidgehinderden en inwoners met Schiphol gerelateerde gezondheidsklachten. Mens en klimaat vragen om een stevige bijsturing van het vliegverkeer. Daarvoor een amendement dat rekening houdt met de verantwoordelijkheid van het Rijk dat is ingediend door de SP. Deze focus komt terug in de overige amendementen waar ik zo mee kom. De eerste daarvan over de onwenselijkheid om de 50/50 regel in de huidige vorm te continueren. Is er wel milieuwinst? Valt er wat te verdelen? Ook de BRS gaat ervan uit dat besluitvorming daarover nu nog niet aan de orde is. Daarom dient deze regel in de tekst te worden geschrapt.

Amendement 50/12-11-18

Schiphol en de 50/50 verdelingsregel

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Besluiten:
De volgende randvoorwaarde te schrappen: "Onderdeel van het Nieuwe Normen en Handhavingsstelsel vormt de 50/50-verdelingsregel. Die regel houdt in dat de milieuwinst die de luchtvaartsector tot 2020 heeft gerealiseerd voor 50 procent ten goede komt aan de omgeving; de overige 50 procent mag de sector gebruiken voor een verantwoorde groei van de luchthaven." (pag. 37)

Toelichting
Deze aanvullende randvoorwaarde loopt vooruit op het Nieuwe Normen en Handhavingsstelsel van het Rijk, en wel zonder tekening te houden met maatschappelijke kritiek op het huidige stelsel. Het is zeer de vraag of er gesproken kan worden van 'milieuwinst' als deze wat betreft geluidshinder uitgaat van berekeningen en daarbij de uitstoot van schadelijke stoffen buiten beschouwing blijven. Het maatschappelijke en politieke debat hierover is nog lang niet uitgekristalliseerd. De paragraaf 'Programma Schiphol' (pag. 69) gaat er terecht vanuit dat de huidige afspraken nog aan bod moeten komen. Het betreft een complexe materie. Om deze redenen is het wenselijk de desbetreffende passage te schrappen.

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties GL, SP, PvdD

Wij verzetten ons tegen het ongeclausuleerd pleiten voor opening van de luchthaven Lelystad. Ook hier is het maatschappelijke debat nog onvoldoende uitgekristalliseerd. Er liggen nog te veel vragen open, zoals de effecten op de groei en uitstoot van Schiphol en Lelystad samen.

Amendement 49/12-11-18
Schiphol en de luchthaven Lelystad

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Besluiten: De randvoorwaarde 'Openstelling van Lelystad in 2020' te schrappen (pag. 37)

Toelichting
Uitbreiding van Lelystad is maatschappelijk en politiek omstreden. Zolang er geen overeenstemming bestaat over de milieueffecten in relatie tot de toegestane vlieghoogte en er geen duidelijkheid bestaat over de groei van beide vlieghavens (Schiphol en Lelystad) en hun (toekomstige) bijdrage aan de uitstoot van broeikasgassen, zal dat ook zo blijven. Het innemen van een ongeclausuleerd standpunt over de opening van luchthaven Lelystad in de vorm van een randvoorwaarde is prematuur en onwenselijk.

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties GL, SP, PvdD, CU/SGP

Wij missen in het pleidooi voor continuering van de hubfunctie van Schiphol enkele belangrijke elementen die deze functie moeten kenmerken, zoals een verschuiving naar en op termijn vervanging van korte vluchten door treinverkeer.

Amendement 48/12-11-18
Schiphol als multimodale hub

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Besluiten:
Aan de zin "Deze hubfunctie van Schiphol vraagt daarbij om sturing op basis van selectiviteit; vakantievluchten dienen zoveel als mogelijk te worden beperkt"(ontwikkel principe 11, pag. 37) toe te voegen:
Korte vluchten moeten zoveel mogelijk plaats maken voor (internationaal) treinverkeer en gelijktijdig dienen de schadelijke gevolgen van de luchtvaart voor mens, milieu en klimaat te worden teruggedrongen."

Toelichting
Het begrip multimodale hub is niet eenduidig. Om te voorkomen dat wij een ontwikkeling omhelzen waarvan de reikwijdte nog onvoldoende kan worden overzien, is het nodig en wenselijk om een piketpaaltje toe te voegen. Het amendement voorziet daarin.

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties GL, SP, PvdD, CU/SGP

Wij willen geen uitbreiding van woningbouw binnen de contouren van Schiphol als daarmee wordt geaccepteerd dat een deel van onze inwoners wordt blootgesteld aan een voor het leefklimaat en volksgezondheid te grote geluidsbelasting en doses ultrafijnstof.

Amendement 47/12-11-18
Schiphol en woningbouw

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Besluiten:

1. *De passage "De provincie is voorstander van de mogelijkheid van binnenstedelijke woningbouw binnen de contouren van Schiphol, daar waar er herstructurerings-/transformatieopgaven liggen" (pag. 32) als volgt aan te vullen:*
   "mits er substantiële vooruitgang wordt geboekt t.a.v. terugdringing van de (berekende, gemeten, ervaren) geluidshinder, het aantal geluidsgehinderden, de uitstoot van

schadelijke stoffen en het aantal inwoners met Schiphol gerelateerde gezondheidsklachten."

2. *Het ontwikkelprincipe 11 (titel) luidende: "Bedrijvigheid in de metropool kan zich blijven ontwikkelen binnen de beschikbare milieuruimte, waarbij op een aantal plekken nieuwe woningbouw te maken krijgt met een grotere mate van geluidshinder, binnen de wettelijke grenzen" (pag. 37) te wijzigen in:*
   "Bedrijvigheid in de metropool kan zich blijven ontwikkelen binnen de beschikbare milieuruimte, binnen de wettelijke grenzen en rekening houdend met de inzet van de provincie op verbetering van de leefbaarheid"

Toelichting:
In de eerste aangehaalde passage toont de provincie zich zonder enige restrictie voorstander van de mogelijkheid van woningbouw binnen de contouren van Schiphol. Vanuit het oogpunt van een goede balans tussen leefbaarheid en economische groei is het nodig om een stevig piketpaaltje te slaan. Het amendement zorgt daarvoor. Het specifiek benoemen in ontwikkelprincipe 11, dat een aantal nieuwbouwwoningen 'te maken krijgen met een grotere mate van geluidshinder' past niet bij het uitgangspunt om tenminste een basiskwaliteit van de leefomgeving te garanderen en niet bij het streven om deze te verbeteren. Ook hoort een dergelijke uitzonderingssituatie niet thuis in een ontwikkelprincipe. Het desbetreffende zinsdeel is derhalve geschrapt en het begrip 'leefbaarheid' is overeenkomstig de hoofdambitie toegevoegd

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties GL, 50plus, SP

Optimale regionale energiemix. Alle zeilen moeten worden bijgezet om de klimaatdoelen van Parijs te halen. Dat impliceert dat het er bij de regionale bepaling van de energiemix naast wind op zee niet alleen moet gaan over geothermie. Wij zullen zon en wind op land hard nodig hebben maar moeten wel rekening houden met de draagkracht en kwaliteit van het landschap. De regio's moeten voldoende ruimte hebben om daadwerkelijk een optimale mix na te streven. De Omgevingsvisie moet daar expliciet een opening voor bieden.

Amendement 46/12-11-18
Ontwikkelprincipe 14 (regionale optimale energiemix)

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Besluiten:
Aan de geformuleerde kritische succesfactoren van het ontwikkelprincipe Regionale optimale energiemix toe te voegen:
".Voldoende ruimte voor duurzame energie in de vorm van zon- en windenergie op land, rekening houdend met de draagkracht en kwaliteit van het landschap".

Toelichting

In het ontwikkelprincipe optimale regionale energiemix lijkt thans slechts aandacht voor geothermie en wind op zee. Hoe zeer de verwachtingen van deze bronnen ook hooggespannen zijn, is evident dat voor deze mix 66k duurzame energie uit zon en wind-op-land nodig zal zijn. Voor de regio's die voor de door hen op te stellen Regionale Energie Strategieën, zelf een keuze moeten maken hoe zij hun doelstellingen zullen realiseren, is het cruciaal dat zij daarbij voldoende ruimte hebben om daadwerkelijk een optimale mix na te streven. Gedacht wordt bijvoorbeeld aan industriële gebieden waar juist van wind-op-land maximaal gebruik gemaakt moet kunnen worden.

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties GL, PvdD, CU/SGP

Mobiliteit en de Modal Shift. Het beginsel van een vrije vervoerskeuze is niet houdbaar. Die vrije keuze wordt ingeperkt door beleidsprioriteiten die de provincie stelt of zou moeten stellen. Naast onze inzet op versnelde voltooiing van het fietsnetwerk dient de Modal Shift tussen auto en OV te verschuiven ten gunste van het OV in lijn met de schaalsprong die nodig is. Inwoners en bedrijven moeten worden gestimuleerd om meer gebruik te maken van het OV en de fiets. Een neutrale houding bij vervoersmodaliteiten is een obstakel voor het behalen van onze klimaatdoelen. Daarom dient de tekst te worden aangepast.

Amendement 45/12-11-18
Mobiliteit en Modal Shift

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Besluiten:
De passage "Inwoners en bedrijven hebben zoveel mogelijk de vrijheid om hun eigen vervoerswijzen te kiezen. Zodanig dat het totale verkeers- en vervoersnetwerk optimaal wordt gebruikt en ten dienste staat van de ruimtelijke economische ontwikkeling" (pagina 10) te schrappen.

en na "Onze ambitie is dat de inwoners en bedrijven van Noord-Holland zichzelf of producten effectief, veilig en efficiënt kunnen verplaatsen, waarbij de negatieve gevolgen van de mobiliteit op klimaat, gezondheid, natuur en landschap steeds nadrukkelijk meegewogen worden."

De volgende zinnen toe te voegen:
"Daarom wil de provincie inwoners stimuleren meer gebruik te maken van het openbaar vervoer en de fiets. Zij zet daarom in op een Modal Shift waarin het openbaar vervoer belangrijker wordt ten opzichte van vervoer per auto."

En GS op te dragen de overige tekst van de Omgevingsvisie redactioneel aan te passen aan de geest van dit amendement.

Toelichting
De provincie heeft een belangrijke taak in het bewerkstelligen van een zgn. Modal Shift, een verschuiving in ons gebruik van bepaalde vervoersmodaliteiten. Om ons klimaat te redden en congestie op de wegen te voorkomen, moeten we vaker gebruik gaan maken van openbaar vervoer en fiets. Het uitgangspunt dat inwoners en bedrijven zoveel mogelijk de vrijheid hebben om hun eigen vervoerswijze te kiezen is daarmee onverenigbaar. Natuurlijk mag elke individuele inwoner of bedrijf zelf een vervoersmodaliteit blijven kiezen; de overheid zal echter keuzes moeten maken en bepaalde modaliteiten meer moeten stimuleren dan andere. Een neutrale houding ten aanzien van vervoersmodaliteiten is een obstakel voor het behalen van onze klimaatdoelen.

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie GL

Vaststelling programma's. Ik sluit af met een amendement dat ervoor moet zorgen dat PS als kaderstellend bestuursorgaan over het beleid blijven gaan. Ik heb het hier niet over de verhouding tussen provincie en gemeenten, ons standpunt daarover is bekend, maar over de rolverdeling tussen GS en PS. Tijdens de laatste commissievergadering bleek uit de beantwoording van vragen dat GS erkennen dat PS het laatste woord hebben. Op een wat uitgewerktere wijze willen wij dat graag in de Omgevingsvisie vastleggen.

Amendement 44/12-11-18
Vaststelling programma's

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Besluiten:
De tekst van paragraaf Programma's luidende: "Een programma wordt door GS vastgesteld. Het dient ter operationalisering van het beleid, zoals dat op strategisch niveau is vastgelegd in de Omgevingsvisie. Het is enerzijds een beleidsdocument, namelijk uitwerking van strategische doelen uit de visie en anderzijds gericht op uitvoering in de vorm van maatregelen en concrete voornemens om die doelen te realiseren (pag. 66) te vervangen door de volgende tekst:

"Programma's dienen ter uitwerking en uitvoering van het beleid, zoals dat op strategisch niveau is vastgelegd in de Omgevingsvisie. Het zijn enerzijds beleidsdocumenten, met uitwerking van strategische doelen uit de visie naar beleid en anderzijds uitvoeringsdocumenten met maatregelen *en concrete voornemens om dat beleid uit te voeren en de gestelde doelen te realiseren. Een beleidsprogramma wordt vastgesteld door PS en een uitvoeringsprogramma door GS."*

Toelichting
De Omgevingsvisie en Omgevingsverordening worden vastgesteld door PS alsmede het beleid. De verdere uitwerking van het beleid is aan GS in goed overleg met de Staten. Terecht wordt een

onderscheid gemaakt tussen beleid en uitvoering. Dat onderscheid dient beter aan te sluiten op de primaire bevoegdheidsverdeling tussen PS en GS. PS stellen het beleid vast en GS zetten dat om in uitvoeringsprogramma's. Deze wijziging heeft geen consequenties voor de interactieve wijze waarop programma's tot stand komen

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties GL, CU/SGP

Ik bied onze excuses aan voor het veel te laat indienen van onze amendementen maar u hebt nog een week tijd om deze te lezen.

De **VOORZITTER**: De elf amendementen maken onderdeel uit van de beraadslagingen.

Mevrouw **STRENS** (D66): Voorzitter. De bespreking van de Omgevingsvisie is een belangrijke mijlpaal. Een mijlpaal die niet alleen het eindpunt is van een intensieve periode om te komen tot deze visie. Maar ook het startpunt vormt voor het vervolg. Ik ga vanaf deze plek niet punt voor punt de visie bespreken, maar wil namens D66 graag terugblikken op deze periode en hiermee aangeven waarom wij kunnen instemmen met deze visie. Maar uiteraard niet voordat ik iedereen die hieraan heeft meegewerkt ontzettend bedank voor zijn/haar tijd en energie. De aanleiding voor het opstellen van onze visie is natuurlijk de invoering van de omgevingswet. Een grootschalige wetgevingsoperatie voor de wetten in het fysieke domein. De wet heeft o.a. tot doel om de regels eenvoudiger en makkelijker te maken, zodat we flexibeler en sneller kunnen inspelen op de opgaves die er zijn. Een andere belangrijke pijler in de nieuwe wet is participatie. Het vroegtijdig in gesprek gegaan met alle relevante partijen die een rol spelen in onze leefomgeving. Het is dan ook niet voor niets dat de inbreng van D66 bij de vaststelling van de Startnotitie in mei 2016 vooral daarover ging en dat we het college de opdracht hebben meegegeven om te gaan experimenteren met nieuwe vormen van participatie. Voor ons is participatie cruciaal in het creëren van draagvlak en een randvoorwaarde voor de uiteindelijke succesvolle uitvoering van plannen. We zijn gestart met de verkenningsfase, een fase waarin in kaart is gebracht met welke trends en ontwikkelingen we in Noord-Holland te maken hebben. Tijdens een groot congres in Amsterdam spraken we o.a. over de klimaatverandering, de demografische ontwikkelingen en de achteruitgang van de biodiversiteit. Voor D66 van belang dat we vanuit die gezamenlijke feitelijke basis, als politiek antwoord kunnen geven op deze ontwikkelingen. 2017 stond in het teken van de koersfase. In deze fase zijn we veelvuldig met elkaar het gesprek aangegaan over de toekomst van Noord-Holland. Naast de meer traditionele ambtelijke en bestuurlijke werkconferenties en congressen, is er ook ervaring opgedaan met nieuwe vormen van participatie. Zo heeft de Facebook campagne 'Jouw Noord-Holland' ruim 750.000 mensen bereikt en hebben we een representatief inwonerspanel gevraagd hoe zij in NH2050 willen leven, wonen en werken. Mijn eigen favoriet was overigens de Huiskamer, die onder andere tijdens bevrijdingspop in Haarlem en op Sail Den Helder te bezoeken was. De opbrengst was dat onze inwoners vooral belang hechten aan een gezonde en veilige leefomgeving. Logisch dan ook dat een gezond en veilig NH een van de drie verhaallijnen was die ons heeft geholpen om het debat over de koers te voeren. Ik heb namens D66 ingebracht dat we

moeten koersen op een duurzaam/gezond, aantrekkelijk en bereikbaar Noord-Holland. In deze levendige debatten eind 2017 hebben we het gehad over de hoofdambitie van onze Omgevingsvisie: balans tussen economische groei en leefbaarheid. Voor D66 betekent groei in deze ambitie groene groei. Groei naar een economisch duurzame provincie, waarin ruimte is voor de circulaire economie en voor de opwek van duurzame vormen van energie. Ook de sturingsfilosofie lokaal wat kan, regionaal wat moet, is in de koers vastgelegd. Ook wij ondersteunen die filosofie. Onze provincie is divers en maatwerk moet met een goede onderbouwing mogelijk zijn. Lokaal wat kan, regionaal wat moet, dus dat is niet 'u vraagt wij draaien'. Wat er regionaal moet en lokaal kan, zal ongetwijfeld bij de vertaling van de visie in onze regels nog leuke debatten opleveren. Voor D66 staat voorop dat onder andere de zorg en aandacht voor de kwaliteit van ons landschap en onze waardevolle natuur regionaal moet. Inhoudelijk zijn wij blij met de heldere richtinggevende uitspraken die er in de koers zijn gedaan, onder andere op het gebied van het tegengaan en waar mogelijk stoppen van bodemdaling, de omslag naar een adaptieve kringlooplandbouw, het primair binnenstedelijk bouwen en de ambitie voor een gezonde leefomgeving. In de aanloop naar de ontwerp-Omgevingsvisie hebben we begin 2018 weer een druk bezocht congres gehad en op het verzoek van PS twee participatieavonden / hoorzittingen waar ook waardevolle input is opgehaald. Over het thema ruimte en wonen is veelvuldig gesproken. Wij hebben benadrukt dat wij kiezen voor (zoveel als mogelijk binnenstedelijk) bouwen voor de vraag en dat deze vraag onderbouwd moet worden met onder andere demografische cijfers en woononderzoeken. De uitdaging zit hem in dit dossier niet alleen in de aantallen, de kwantiteit en de locaties, maar vooral ook de kwaliteit en betaalbaarheid van de beschikbare woningen. Aan deze mismatch tussen vraag en aanbod moet hard worden gewerkt. De visie biedt in de ogen van D66 de gewenste ruimte om hier samen met de regio's, goede plannen voor te maken. De visie bevat ook een aantal ontwikkelprincipes over mobiliteit en bereikbaarheid. Het bereikbaar houden van onze provincie zal een uitdaging zijn. Het gaat economisch goed, we zijn met z'n allen vaker onderweg en Noord-Holland groeit qua inwonersaantal. D66 wil dat we ook op het gebied van mobiliteit scherpe keuze gaan maken. De visie biedt de mogelijkheid om te investeren in alle modaliteiten. Wij zullen gaan voor duurzame, schone keuzes, die ook rekening houden met de schaarse ruimte die beschikbaar is. De visie heeft deze zomer ter visie gelegen. Tijdens deze periode zijn ruim 100 reacties binnengekomen van diverse partijen. Een groot aantal reacties ondersteunen de visie en geven complimenten voor het gevolgde proces. Mooi om te zien dat de gekozen aanpak van een zorgvuldige, intensieve samenwerking heeft geleid tot dit mooie resultaat. Wij zijn blij dat GS de goede suggesties uit de zienswijzen hebben overgenomen in het voorliggend eindconcept en dat onder andere op het gebied van wonen, Schiphol en nieuwe energie aanscherpingen zijn gedaan. Een aantal reacties hebben betrekking op de uitvoering van onze plannen, we vragen GS om te bekijken op welke wijze deze reacties in het vervolgproces meegenomen kunnen worden. Ik hoor u denken, heeft D66 dan op geen enkel punt nog een kritische kanttekening? Dat is niet het geval. Tijdens de commissiebehandeling is er een petitie aangeboden die oproept om Laag-Holland aan te wijzen als provinciaal landschap, een mogelijkheid waar D66 ook al vaak op heeft gewezen en die wij bij de uitwerking ook graag verzilverd zien. We hebben gemerkt dat de tekst die nu in de visie staat over twee soorten gebieden een verschillende uitleg oplevert bij diverse partijen en al richting meegeeft voor de uitwerking. Wij ondersteunen de lijn dat de bescherming van ons landschap

simpeler moet en kan, maar willen zorgvuldig de tijd nemen om te bespreken op welke wijze die bescherming in de toekomst vorm moet krijgen. Het amendement dat wordt ingediend door CU/SGP op dit punt biedt die gewenste ruimte. Ik kom aan het einde van mijn betoog.
In de commissie is er discussie geweest of de ontwikkelprincipes wel voldoende richting geven, en niet te ruim zijn geformuleerd.

De heer **KRAMER** (VVD): Voorzitter. Ik heb de initiatiefnemers van de petitie gevraagd of de beschermingsregimes inhouden of er dan ook windmolens gebouwd mogen worden en het antwoord was nee. Wat vindt u daarvan?

Mevrouw **STRENS** (D66): We weten dat we extra energie nodig hebben voor de opwekking van duurzame energie op land en daar hoort ook wind bij. Of het daar kan moeten wij kritisch bekijken en de afweging maken en ook landschappelijke kwaliteiten in acht nemen.

De heer **KRAMER** (VVD): Dus die bescherming betekent niet de bescherming tegen windmolens?

Mevrouw **STRENS** (D66): Wij moeten kritisch kijken welke vormen daar wel of niet mogelijk zijn. Wij zijn van mening dat de gestelde principes heldere kaders meegeven zonder de boel dicht te willen timmeren. Voor D66 geldt dat de wereld richting 2050 onvoorspelbaar is en dat we flexibel en wendbaar willen zijn met ons beleid, zodat er ruimte is om in te spelen op goede ideeën, technologische innovaties en we realistische, haalbare plannen kunnen maken. Deze Omgevingsvisie geeft die richting en maakt de gewenste wendbaarheid mogelijk. Wij vertrouwen op de eigen kracht van mensen en hebben er ook alle vertrouwen in dat we met deze visie samen verder kunnen bouwen aan dat gezonde, duurzame, aantrekkelijke en bereikbare Noord-Holland waar ik in ieder geval van droom.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Voorzitter. Wij hebben een intensief proces achter de rug met elkaar waarin wij de Noord-Hollandse samenleving intensief betrokken hebben bij het opstellen van de Omgevingsvisie. Er is veel werk verzet en daar wil ik alle betrokkenen voor danken. Ik heb wel een beetje een kater overgehouden aan het laatste deel van dit proces. Ondanks het feit dat er nu een document ligt waarin mooie dingen staan en ook best richting wordt gegeven, reageren GS in de laatste fase van het proces alsof het gaat om de toetsing aan het coalitieakkoord in plaats van een toetsing op consistentie en uitvoerbaarheid. In de commissie heb ik de vraag al gesteld. Zijn wij nu bezig om de Omgevingsvisie voor Noord-Holland op te stellen of die van GS? Ik heb mij de afgelopen weken afgevraagd of wij er verstandig aan hebben gedaan de opdracht voor het opstellen van de Omgevingsvisie aan GS te geven of hadden wij dit proces onder regie van PS moeten houden? Dan gaat het er niet om dat er soms dingen in staan waar ik het niet mee eens ben, maar wel om het feit dat wij bij sommige punten voorbijgaan aan zienswijzen van zeer veel Noord-Hollanders. Op een aantal punten schuurt het fiks. Ten eerste is dat het thema Schiphol. PS hebben in aanloop van het vaststellen van de koers een duidelijke motie aangenomen, eventuele groei is gekoppeld aan harde grenzen voor geluid, fijnstof en uitstoot. Dat is in de koers enigszins afgezwakt verwerkt en nu is het geheel verdwenen uit het document. Nota bene de tekst van de koers die is vastgesteld door PS is in de tweede versie van de Omgevingsvisie

gewijzigd zonder dat er een concrete inspraakreactie aan ten grondslag ligt. Daarmee nemen wij ons eigen besluit dan toch niet serieus? De gedeputeerde heeft in de commissie aangegeven dat hij piketpaaltjes heeft geslagen, nou, dat zal wel, maar die staan niet in de Omgevingsvisie en in deze visie moeten wij onze richting uitspreken. Wij hebben daarom samen met de SP, GL en de PvdD het amendement ingediend om die tekst terug in de visie te zetten. Dan rondom landschap, het is al aangekondigd voor vele partijen. Er zijn in de commissie zorgen geuit over de formulering rondom het aantal beschermingsregimes van twee kanten. Voor ons is het belangrijk dat de bescherming van waardevol landschap niet vermindert, maar de discussie daarover voeren wij bij de uitwerking van het programma. Ik dien samen met de coalitiepartijen en de PvdD – je zou het een gelegenheidscoalitie kunnen noemen – een amendement in met een technische wijziging voor de tekst.

Amendement 55/12-11-18
Aantal landschapsregimes

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Besluiten in het ontwerpbesluit behorende bij bovengenoemde voordracht het tweede besluit als volgt aan te vullen:
'met dien verstande dat in de navolgende tekst op pagina 20 van de Omgevingsvisie
*'We maken onderscheid in draagvermogen van de diverse landschappen. Mede op basis daarvan wegen we zorgvuldig af welke ruimtelijk-economische ontwikkelingen op welke plek en op welke wijze ontwikkeld kunnen worden. Denk aan zonneparken, windmolens, verstedelijking, vergroting van agrarische bebouwing en waterberging**. In principe onderkennen we twee soorten gebieden.** In gebieden met grotere structuren en relatief geringere aanwezigheid van cultuurhistorie zijn meer en grotere ontwikkelingen mogelijk. In gebieden waar de waarden van bijvoorbeeld cultuurhistorie, openheid of ecologie hoog zijn en/of waar de betekenis voor de stad groot is, is alleen ruimte voor ontwikkelingen die bijdragen aan de instandhouding of versterking van deze kernkwaliteiten. Tegelijkertijd investeren we gebiedsgericht in de landschappelijke, cultuurhistorische, recreatieve en ecologische kwaliteiten. In alle gevallen is ruimtelijke kwaliteit het uitgangspunt. **Deze benaderingswijze betekent een eenvoudig landschappelijk regime met twee soorten gebieden**. Er zijn ook karakteristieke en gewaardeerde landschappen die niet stabiel zijn of waar veel dynamiek op afkomt en waar een integraal perspectief op een nieuwe balans tussen de opgaven, waarden, beleving en (economisch) gebruik noodzakelijk is.'*

De vetgedrukte zinnen worden vervangen door respectievelijk: 'We onderkennen verschillende soorten gebieden.' En 'Deze benaderingswijze betekent een vereenvoudiging van het landschappelijk beleid met minder regimes'

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties CU/SGP, D66, CDA, VVD, PvdA, PvdD

Toelichting

De tekst in het Eindconcept Omgevingsvisie kon suggereren dat de provincie in de toekomst slechts twee landschappelijke beschermingsregimes wil hanteren. In meerdere inspraakreacties is de zorg geuit dat dit de consequentie kan hebben dat een aantal beschermwaardige gebieden daardoor niet meer voldoende kan worden beschermd of dat er in te veel gebieden helemaal geen ontwikkelingen meer mogelijk zijn. Bovenstaande wijziging maakt duidelijk dat de vereenvoudiging van het landschappelijk beleid niet betekent dat er slechts twee regimes zullen worden gehanteerd. Ook met een vereenvoudigd beleid zal het mogelijk zijn om rekening te houden met de verschillende landschappelijke, cultuurhistorische, recreatieve en ecologische kwaliteiten van de verschillende gebieden.

Een ander belangrijk onderwerp. Mobiliteit. In de inspraakreacties en zienswijzen wordt massaal opgeroepen om prioriteit te geven aan een schaalsprong voor het OV-systeem ten opzichte van andere modaliteiten en daarmee te sturen op een Modal Shift. Wij hebben het op een rijtje gezet. De democratisch gekozen bestuurders van 1.340.965 Noord-Hollandse inwoners pleiten expliciet voor een Modal Shift. Vertegenwoordigers van 669.256 inwoners vragen op een andere manier voor meer aandacht voor het OV. Wij vinden dat wij de roep namens meer dan 2 miljoen inwoners niet kunnen negeren als wij een Omgevingsvisie van Noord-Holland willen maken. Daarom een amendement.

Amendement 56/12-11-18
Aantal Modal Shift

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Besluiten in ontwerpbesluit behorende bij bovengenoemd voordracht het tweede besluit als volgt aan te vullen:
met dien verstande dat de ontwikkelprincipe 9 op bladzijde 35 van de Omgevingsvisie wordt gewijzigd in:
"9. Om de groei van het verkeer in de metropool in goede banen te leiden moet worden geïnvesteerd in alle verkeersnetwerken, het regionaal OV en fietsnetwerk en auto, waarbij de provincie inzet op het vergroten van het aandeel van het OV en de fiets in het aantal verplaatsingen in Noord-Holland"

en dat de navolgende tekst:
"Om de A10 te ontlasten, wordt de A9 meer de route voor doorgaand verkeer."
wordt gewijzigd in:
"De provincie faciliteert de grotere behoefte voor regionaal verkeer boven interregionaal en doorgaand verkeer. Om de A10 te ontlasten, wordt de A9 meer de route voor doorgaand verkeer."

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie CU/SGP

Toelichting
Zeer veel gemeenten in Noord-Holland roepen in hun zienswijze op om te sturen op een Modal Shift van autogebruik naar openbaar vervoer en fiets. De gemeenten Amsterdam, Blaricum, Bloemendaal, Gooise Meren, Haarlem, Heemstede Hilversum, Huizen, Laren, Weesp, Wijdemeren en Zandvoort, tezamen 1.340.965 inwoners vertegenwoordigend, hebben dat in hun ingediende zienswijzen expliciet aangegeven. De gemeente Amsterdam verwoordde dit als volgt in ZO-0207: "De woningbehoefte in Amsterdam is zo groot dat het college de uitdaging aangaat om in hoge dichtheden en veel meer in de hoogte te bouwen (binnen de condities van het Luchthavenindelingsbesluit (LIB) en UNESCO), vaste fietsverbindingen te maken over het IJ en rigoureus te sturen op een Modal Shift van autogebruik naar openbaar vervoer en fiets. Met lage parkeernormen kunnen enorme ruimtebesparingen worden bereikt en wordt de kwaliteit van de leefomgeving en de gezondheid bevorderd."

En in ZO-0185:
"Mobiliteit en leefkwaliteit: naast invloed op de fysieke leefomgeving heeft de mobiliteitskeuze ook een sterke relatie met de ambities op het gebied van duurzaamheid en gezondheid. Denk bijvoorbeeld aan het effect op de luchtkwaliteit en het effect op de gezondheid als gevolg van bewegen. Dit zijn extra argumenten om meer sturend in te zetten op modaliteiten die hier in positieve zin aan bijdragen. Wij zien hierin een belangrijke rol weggelegd voor de provincie. Kortom, in de ambities (p.12) wordt gezegd dat 'de negatieve gevolgen van de mobiliteit op klimaat, gezondheid, natuur en landschap worden meegewogen' en dat 'we sturen op een optimale afstemming tussen ruimtelijke ontwikkelingen en infrastructuur', maat in de keuzes die in de Ontwerp-Omgevingsvisie voor mobiliteit worden gemaakt, lezen wij dit nog niet terug. Dit zouden wij wel graag terugzien in de definitieve Omgevingsvisie."
Zuid-Kennemerland (Haarlem, Zandvoort, Heemstede, Bloemendaal) verwoordde dit als volgt in ZO-0184:
"Meer aandacht voor duurzame mobiliteit: keuzevrijheid wordt in de Omgevingsvisie als leidend principe voor mobiliteit genoemd, terwijl dit volgens ons niet overal leidt tot een betere bereikbaarheid. Naar ons idee zou het overkoepelende doel moeten zijn: bereikbaar zijn en blijven, passend bij de omgeving. Wij vinden het goed dat de provincie een betere verdeling van het verkeer over de netwerken en over de modaliteiten nastreeft, maar sommige modaliteiten (met name de auto) nemen meer ruimte in dan andere modaliteiten. Als we de beperkte ruimte die we (binnenstedelijk) hebben efficiënt in willen zetten en de leefbaarheid willen behouden, dan is het logischer om in deze gebieden te sturen op modaliteiten die relatief de minste ruimte in nemen, zoals wandelen, fietsen en (tot op zekere hoogte) het openbaar vervoer. Zeker in een visie voor 2050, waarin de claim op de ruimte alleen maar groter zal worden. Wat ons betreft is het leidend principe dus niet keuzevrijheid, maar een verbeterde bereikbaarheid, waarbij binnen de Metropoolregio Amsterdam de nadruk komt te liggen op duurzame mobiliteitsvormen (voetganger, fiets en 0V)."
Ook de gemeenten Alkmaar, Bergen, Castricum, Den Helder, Drechterland, Enkhuizen, Heerhugowaard, Heiloo, Hollands Kroon, Hoorn, Koggenland, Langedijk, Medemblik, Opmeer, Schagen, Stede Broec, Texel, Uitgeest, tezamen 669.256 inwoners vertegenwoordigend, hebben

tevens in hun zienswijzen aangegeven grote waarde te hechten aan verbetering van het openbaar vervoer en dat blijkt onder meer uit zienswijze onder ZO-0148:
"U geeft aan dat verstedelijking nabij knooppunten van openbaar vervoer en in de omgeving van historische binnensteden en de nodige voorzieningen daarvoor het meest in aanmerking komt. Deze locaties kunnen ook dienen als aanvulling op woon- en werkmilieus in de MRA. De schaalsprong van het metropolitane OV-systeem gaat hand in hand met het beter benutten van de OV-verbindingen van en naar de MRA met de voornaamste knooppunten in Holland boven Amsterdam. Wij willen deze ontwikkeling in Holland boven Amsterdam verder stimuleren. Deze sluit naadloos aan bij onze eigen visies en sluiten tevens aan bij uw OV- knooppuntenbeleid en Maak Plaats!. Snelle en frequente verbindingen tussen stedelijke regio's zijn van evident belang."
Tezamen vertegenwoordigen genoemde gemeenten maar liefst 2.010.221 inwoners. Daarnaast hebben tal van dorpsraden, belangenorganisaties, platforms en fora deze opvattingen ook als zienswijzen ingebracht bij de Omgevingsvisie.
Indieners zijn van mening dat een krachtig signaal vanuit de inwoners, volksvertegenwoordigers, bedrijfsleven en maatschappelijke organisaties een gepaste vertaling behoort te krijgen in de Omgevingsvisie NH 2050. Het voorgestelde amendement maakt in lijn met de wens van de bestuurders van driekwart de inwoners in de provincie de Modal Shift onderdeel van het ontwikkelprincipe. Het deel van de oorspronkelijke tekst waarin werd aangegeven dat de provincie voorrang geeft aan regionaal verkeer boven doorgaand verkeer is verschoven naar de uitleg van het ontwikkelprincipe.

Tenslotte nog een amendement rondom monitoring. Het is heel goed dat er een vierjaarlijkse omgevingsmonitor wordt gemaakt als onderdeel van de beleidscyclus en dat we gaan kijken hoe wij beleid moeten aanpassen. Echter, wij vinden de huidige formulering erg vaag en niet bindend. Daarom een amendement.

Amendement 57/12-11-18
Monitoring en beleidsaanpassing

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Besluiten in ontwerpbesluit behorende bij bovengenoemde voordracht het tweede besluit als volgt aan te vullen:

met dien verstande dat de navolgende tekst op bladzijde 64:
"Als we vinden dat onze ambities onvoldoende waargemaakt zijn of als er onverwachte ontwikkelingen zijn, dan zullen we ons er hard voor maken dat de uitvoering van de acties versterkt wordt."

wordt gewijzigd in:
"Als uit de monitoring blijkt dat onze ambities niet gehaald dreigen te worden of als er onverwachte ontwikkelingen zijn, dan verstevigen we onze inzet. We zullen onderzoeken of de

ambities met verdergaande beleidsopties wel gehaald kunnen worden en veranderen zo nodig van rol en instrumenten."

en gaan over tot de orde van de dag,
Fracties CU/SGP, PvdD, SP, GL

Toelichting
De Omgevingsvisie is onderdeel van de beleidscyclus. Wanneer uit de monitoring blijkt dat de voortgang van de realisatie van de ambities onvoldoende is, dient het beleid te worden aangepast. Dit amendement maakt duidelijk dat het niet alleen gaat om het versterken van de uitvoering van de reeds ingezette acties, maar dat het ook noodzakelijk is te onderzoeken of de ambities met andere beleidsopties wel of beter gehaald kunnen worden. De nieuwe tekst is in lijn met een van de drie hoofdadviezen van de commissie MER en tevens consistent met de tekst onder "Werkwijze" op pagina 65. Tevens maakt dit amendement duidelijker dat het verwachte effect van het ingezette beleid de basis is voor het heroverwegen van beleid, en niet de huidige staat.

De **VOORZITTER**: De drie amendementen maken onderdeel uit van de beraadslagingen. Ik maak de heer Klein erop attent dat zijn spreektijd voor vandaag en dat geldt ook voor volgende week, nagenoeg op is. Wij hebben de eerste termijn van PS gehad en de beantwoording door GS volgt volgende week. Wij schorten de bespreking van dit onderwerp verder op. Een paar fracties is nagenoeg door hun spreektijd heen. Er ligt een verzoek en het voorstel is om dat verzoek te honoreren om de spreektijd van de fracties van de CU/SGP, 50plus, ONH en de PvdD op vijf minuten vast te stellen zodat zij vanmiddag niet helemaal monddood zijn. Kunt u dat voorstel volgen? Dan is aldus besloten. Er moet een nieuwe primus worden aangewezen en het nummer is gevallen op nummer 6 en dat is de heer Hietbrink. Wij beginnen met de eerste termijn van de kant van het college.

Gedeputeerde **GELDHOF**: Voorzitter, vorige week heeft u de eerste termijn en inbreng gehad op de Omgevingsvisie. Vandaag is de eerste termijn voor de beantwoording vanuit GS. Wij zouden bijna vergeten dat dit een proces is waar wij al meer dan twee jaar met elkaar aan werken. Niet alleen u en wij, maar ook met de hele buitenwereld, met de samenleving, alle campagnes die wij daarover gehad hebben, het Jouw Noord-Holland, de Facebook-campagne, de huiskamers en alles wat er omheen heeft gehangen aan gesprekken om ervoor te zorgen dat wij een goede input hebben voor de Omgevingsvisie. Hij heeft ook ter visie gelegen en gemeenten, organisaties en instellingen hebben allemaal hun reactie kunnen geven. Er waren in principe wel zienswijzen en in verhouding tot wat er in het verleden in 2010 is geweest, toch wel veel minder zienswijzen dan er toen voor de Structuurvisie voor 2040 waren. Belangrijk is ook om te memoreren dat nagenoeg alle gemeentelijke zienswijzen positief waren over het proces en/of over de inhoud van de Omgevingsvisie. Ook enkele insprekers op 29 oktober zijn begonnen met complimenten en zij eindigden ook met het advies om de Omgevingsvisie ongewijzigd vast te stellen. Natuurlijk gaat u daarover, u geeft aan wat u nog wilt. U heeft er ook een aantal amendementen voor ingediend om toch nog op de een of andere manier de Omgevingsvisie nog iets meer in uw richting en in

uw beeld om te buigen. Daar hebben wij een reactie op. Eigenlijk kan ik zeggen dat er vanuit de buitenwereld in ieder geval veel waardering was voor het flexibele karakter, ook dat deze Omgevingsvisie dat heeft en dat ook ertoe moet leiden dat wij op een nog fijnere en betere manier met de samenleving kunnen samenwerken. Er zijn veel amendementen ingediend. Ik pak de amendementen die op mijn portefeuille betrekking hebben en wat het advies van GS zal zijn en wat onze reactie is. Mijn collega's zullen dat voor hun portefeuille doen. Ik begin met A34 van de SP. Die vraagt met als titel "In Noord-Holland is al voldoende woningbouw mogelijk". Het uitgangspunt van ons woonbeleid ten aanzien van de nieuwbouwprogrammering is dat wij vraaggericht regionaal afstemmen. De vraag woningbehoefte is niet statisch maar die kan toe- of afnemen. Vooral migratie laat zich lastig voorspellen, maar aan de hand van bevolkingsprognoses en provinciale woningbehoefteramingen wordt met regelmaat, grofweg elke twee jaar gekeken hoe de vraag zich ontwikkelt en wat de consequenties daarvan zijn voor de programmering. De huidige formulering uit de Omgevingsvisie doet daar recht aan. Die doet recht aan de onzekerheden die prognoses en de toekomst zelf bevatten en biedt de benodigde ruimte voor maatwerk om er in de toekomst zeker van te zijn dat wij niet te veel of te weinig woningen bouwen. Wij zullen wat u vraagt te wijzigen in dit amendement, ontraden. A35 over de duidelijkheid over landschap, ook ingediend door de SP. Op dit moment bestaan er veel beschermingsregimes naast elkaar en die overlappen deels. Het uitgangspunt bij het ontwikkelprincipe voor landschap is daarom conform de door PS vastgestelde Koers voor NH2050, dat er een vereenvoudiging komt ten opzichte van de bestaande beschermingsregimes. Met vereenvoudiging bedoelen wij in ieder geval een vermindering van het aantal regimes. De uitwerking vindt dan plaats in de Omgevingsverordening. Hierin nemen wij ook de regels op die doorwerken op andere, zoals ook beschermingsregimes. Wij willen die uitwerking zorgvuldig en in samenhang doen. Nu al in de Omgevingsvisie een nieuw regime introduceren en daarbij tevens benoemen dat alle gebieden die nu op enigerlei wijze onder een beschermingsregime vallen, daartoe gerekend moeten worden loopt wel heel erg vooruit op de uitwerking. Alle gebieden onder een beschermingsregime brengen doet bovendien geen recht aan de verschillende landschappen die wij hebben in Noord-Holland en ook al de bestaande wettelijke bepalingen zoals het NNN, Natura2000 en Unesco Werelderfgoed die wij hoe dan ook zullen moeten voortzetten. Wij ontraden A35. Dan hebben de PvdD, SP en GL een amendement ingediend, A38 "Niet bouwen in het groen". De voorgestelde tekstwijziging is te absoluut. Het geeft geen enkele flexibiliteit en afwegingsruimte meer aan lokale overheden in tegenstelling tot juist de sturingsfilosofie die zegt, lokaal wat kan en regionaal wat moet. Wij zijn het ermee eens dat vooral binnenstedelijk moet worden gekeken om de woningbouwvraag op te lossen, dat is ook wat de Rijksladder voor duurzame verstedelijking vraagt. Als er echt geen andere mogelijkheden binnenstedelijk zijn, is het soms in sommige gevallen ook nodig om aan de randen van dorpen en steden te zoeken. Bovendien hebben wij ook al een aantal bestaande afspraken over uitleglocaties. Deze zullen wij ook nodig hebben om zowel in kwantitatief als in kwalitatief opzicht de woningbouwopgave het hoofd te kunnen bieden. Soms biedt beperkt bouwen in een verrommeld gebied aan de stadsrand juist mogelijkheden om het groen te versterken en die kansen worden door de formulering die u nu voorstelt, te absoluut en uitgesloten. Wij ontraden u derhalve A38. Dan A40, u vraagt om Texel een Status Aparte te geven zodat zij eens in de vijf jaar met ons in gesprek kunnen gaan. Dit amendement is ingediend door 50plus en ONH.

Natuurlijk is Texel een unieke losstaande woonregio in de Omgevingsvisie Noord-Holland 2050. Waarmee u ze tekort doet is dat u zegt, zij mogen dan een keer in de vijf jaar langskomen en u doet ze ook tekort door het feit dat Texel al een Status Aparte heeft. Texel kan elk moment van het jaar bij ons langskomen met een vraag, dit hebben wij nodig en kan dat, dus die Status Aparte binnen het kwalitatief woningprogramma voor de Kop hebben zij al. Deze is echt overbodig en sterker, als u hem zou aannemen, doet u Texel te kort. Dan heeft u ook nog een amendement ingediend, 50plus en ONH, A41, dat gaat over dat kleine gemeenten en kernen zelf mogen bepalen om extra kleinschalige woningbouwprojecten uit te voeren binnenstedelijk of aan de randen van de kernen. Dit amendement neemt het huidige provinciaal beleid als uitgangspunt. Daarmee voegt het amendement niets toe. Het advies wat wij u geven, is dat dit een overbodig amendement is. Volgens mij is dat ook vaak genoeg uitgelegd in de commissies waar dit onderwerp aan de orde is gekomen. Dan hebben wij nog A42 van 50plus, ONH en GL over leeftijdsvriendelijke gemeenten en gemeenschappen in de Omgevingsvisie. In de Omgevingsvisie is al een passage opgenomen, bladzijde 17, waarin staat dat de provincie voor iedereen sociaal inclusief willen bouwen en uitgaan van vraaggestuurd bouwen. Sociale samenhang maakt daarnaast ook al deel uit van de monitor van de Omgevingsvisie in lijn met het plan MER waar dit ook een indicator is. Derhalve is dit amendement overbodig. Woonwensen en woonbehoeften worden al onderzocht en in kaart gebracht. Kwalitatief woningbehoefteonderzoek wordt door de regio's en gemeenten uitgevoerd, het betreft maatwerk en het is nodig voor alle doelgroepen. Ook het toevoegen van algemene richtlijnen zoals u die heeft omschreven, aan de Omgevingsvisie heeft geen toegevoegde waarde en is daarom overbodig. Dan A44 van GL en CU/SGP, dat gaat over de vaststelling van programma's. Wij denken dat het goed is om expliciet de verantwoordelijkheid van GS en PS te benoemen en dat het ook een mooi voorbeeld is, straks in deze vergadering hebben wij nog het programma natuurontwikkeling en daar vindt het in feite ook plaats. Dat programma voert acties uit in lijn met de strategische ambities uit de Omgevingsvisie en kent daar een aantal beleidsuitwerkingen van. Dit programma ligt ook ter besluitvorming voor aan PS. Van A44 adviseren wij u om dat te aanvaarden. A47, dat gaat over Schiphol en woningbouw ingediend door GL, 50plus en SP. De veronderstelling die u heeft in de toelichting bij dit amendement, is niet juist. In de Omgevingsvisie gaat het bij dit onderwerp sec over nieuwbouw binnenstedelijk op te transformeren of te herstructureren gebieden. Het gaat erom dat wij bij het Rijk vragen om regionaal bestuurlijke afwegingsruimte en dat bij binnenstedelijke transformatie de regio's zelf een afweging kunnen maken of zij woningbouw willen toestaan. Elke ontwikkeling ongeacht de locatie, zal altijd moeten worden getoetst aan de geldende wet- en regelgeving. Het is in geen geval de bedoeling om zonder restricties binnen de geluidscontouren van Schiphol woningbouw mogelijk te maken. Het tweede deel van de tekst waarnaar verwezen wordt, getuigt van realisme. Wanneer in de Metropool in ontwikkeling gezocht wordt naar binnenstedelijke woningbouwlocaties, dan is het offer dat erbij hoort een mate van acceptatie van hinder. Echter uiteraard nooit meer dan de wettelijk toegestane en altijd met het oog op het minimaliseren van de hinder. Alles binnen de context van de Metropool waar nu eenmaal ook geluid en uitstoot worden geproduceerd. Juist omwille van de vitaliteit in dergelijke gebieden moet je die ontwikkelingen niet zo maar on hold zetten. Het zijn geen saneringsgebieden, maar zogeheten belaste gebieden waar volop en vaak in volle tevredenheid wordt gewoond, gewerkt en gerecreëerd. Wij zullen u A47 ontraden. Dan A51 van GL over de

uitwerking van de landschappelijke regimes. De voorgestelde teksttoevoeging gaat gebeuren in het proces van de op te stellen Omgevingsverordening. De toevoeging die kunnen wij aanvaarden, althans ons advies is aan u om die te aanvaarden. Indien het college de toevoeging als volgt kan uitleggen dat de in het amendement genoemde karakteristieke cultuurlandschappen, de stiltegebieden en de toepasselijke beschermingsregimes worden meegenomen in de uitwerking van een eenvoudig landschappelijk regime in de Omgevingsverordening. Zo kunnen wij hem u adviseren om te aanvaarden. Dan A52 met als titel "Ontwikkelprincipe 1" van GL, die willen wij u ontraden. De aanpassing in de tekst om twee soorten gebieden te wijzigen in: met minder regimes, is een aanpassing die het college zou kunnen aanvaarden. Het tweede deel van het tekstvoorstel loopt echter vooruit op mogelijke uitkomsten van de vereenvoudigde regimes en kan daarom ook niet nu in de tekst van de visie worden meegenomen. Dit is echt iets wat in het traject naar de verordening zijn weg zal vinden. Dus A52 ontraden wij u. A54 de hoofdambitie, ook ingediend door GL. Het gaat om het herformuleren van de hoofdambitie. Aan de ene kant is het begrijpelijk als je vindt dat in de component leefbaarheid nu geen richting zit, anders dan economische groei. Maar leefbaarheid leggen wij uit dat het in zichzelf waarde heeft en geeft daardoor al richting als een omgeving leefbaar is, dat heeft betekenis, het heeft waarde. In veel gevallen is daarvan in Noord-Holland al sprake en het is niet eenvoudig om dat leefbaarheidsniveau overal te handhaven laat staan te verbeteren. De haalbaarheid van de hoofdambitie komt volgens het amendement in de vorm die u voorstelt, in het geding. Waar mogelijk zetten wij ons natuurlijk altijd in om die leefbaarheid te verbeteren, maar het voorstel wat u nu doet om het zo te formuleren, ontraden wij u. A55, het aantal landschappelijke regimes van CU/SGP, PvdD, VVD, D66, CDA en PvdA. De ambities zoals door PS in de Koers vastgesteld is om de landschappelijke regimes te vereenvoudigen en het amendement is in lijn hiermee. De heer Klein heeft het ook al in de commissievergadering heel snel voorgelezen dat dit zijn voorstel was. Toen zei ik dat wij dit tot ons door moeten laten dringen, maar wij denken dat dit een inleiding is met het doel wat wij hebben willen aangeven in deze Omgevingsvisie. Dan de monitoring van de beleidsaanpassing. A57 met als titel Monitoring en beleidsaanpassing. Ik snap uw intentie. GS volgen het advies van de Commissie MER om een structurele monitor op te zetten. Op die wijze kunnen wij ook in de gaten houden of de in de visie gedeelde ambities gehaald of benaderd worden, maar de in de visie opgenomen ambities zullen altijd een gezamenlijke inspanning vergen met andere partijen, zoals medeoverheden. Het is te afgebakend om de te halen ambities alleen aan ons eigen handelen te verbinden. Daarvoor is de afhankelijkheid naar andere partijen te groot, kijk bijvoorbeeld alleen al naar de klimaatambities. Ten tweede betekent het niet genoeg of niet effectief zijn in het halen van ambities niet per definitie dat het beleid moet veranderen. Juist de beleidslijnen in de lange termijnvisie dienen zo lang mogelijk volgehouden te worden. Wel zouden de uitkomsten van de monitor aanleiding kunnen zijn om andersoortige instrumenten in te zetten of bepaalde bevoegdheden of middelen sterker in te zetten om die ambities wel te halen. Dus zoals het hier nu ligt, moet ik u het amendement ontraden. Als u hem zou kunnen aanpassen waarmee u wel recht doet aan wat u wilt zeggen, maar vervolgens ook vasthoudt aan dat u de beleidslijnen op de lange termijn niet gelijk aanpast, als u hem zou kunnen aanpassen in de zin dat u zegt, als uit de monitor blijkt dat onze ambities niet gehaald dreigen te worden of als er onverwachte ontwikkelingen zijn, dan verstevigen wij onze inzet. Wij zullen onderzoeken of de ambities wel

gehaald kunnen worden met een verandering van rol en instrumenten. Ik denk dat als u het amendement zo zou formuleren, wij eigenlijk allemaal blij zullen zijn. Dat is natuurlijk aan de indieners. Ik bedoel daarmee dat als u hem zo zou formuleren, dan zouden wij u adviseren om hem te aanvaarden. Dan hebben wij nog een motie met als titel milieueffecten Omgevingsvisie van PvdD, GL, SP, CU/SGP. Vooropgesteld, GS hebben twee van de drie adviezen van de Commissie MER overgenomen, te weten het opstellen van een structurele monitor en de aanvulling als bureau Tauw opgesteld. Verder is het belangrijk dat ik het volgende opmerk. De kritiek vanuit de Commissie MER is dat de ambities uit de visie niet worden gehaald. Wij zijn ons altijd bewust geweest dat de geformuleerde ambitie niet als provincie alleen bewerkstelligd kan worden en dat dat in gezamenlijkheid met andere partijen moet gebeuren. Dit neemt niet weg dat wij achter deze ambitie staan. Wij zien het advies van de commissie als een extra prikkel om nog actiever de samenwerking op te zoeken en daar waar het ons gegund wordt, ook de voortrekkersrol te pakken om zo de ambities uiteindelijk wel te kunnen behalen. Bij het opstellen van alternatieven zal dat vanwege de afhankelijkheid naar andere partijen toe, om onze ambities waar te maken de uitkomsten van de MER niet veranderen. Wij gaan hem ontraden, allereerst vanwege het abstractieniveau. Door het hoge abstractieniveau waar u zich op baseert, is het resultaat van het plan MER zelf ook abstract. De uitkomsten van de MER moeten dan ook met deze relativering worden bekeken en ingeschat. Om in de uitvoeringsfase van de Omgevingsvisie effecten te kunnen beoordelen is parallel aan het opstellen van de Omgevingsvisie met plan MER een doorlopende effectmonitor ontwikkeld. Die monitor zal gaan functioneren als vinger aan de pols. De informatie uit het plan MER en de hierin toegepaste indicatoren zijn ook basis geweest voor de effectmonitors dat continuïteit en verdieping van de effectmonitor kan plaatsvinden. Wij verwachten dat hij in het voorjaar 2019 al operationeel zal gaan. Ten tweede gaat de motie in op het opstellen van alternatieven. Deze werkwijze is zeer bruikbaar bij meer concrete projecten en programma's, maar in de uitwerking van de Omgevingsvisie zal bij meerdere projecten en programma's in de verwachting liggen dat daar een plan MER voor opgesteld zal worden. Het opstellen van alternatieven op het abstractieniveau van de Omgevingsvisie zal niet meer inzicht verschaffen dan nu het geval is. Wij staan er ook vooral voor om het instrument plan MER in te zetten tijdens de uitwerking van de visie, gekoppeld aan concrete programma's en projecten wanneer de aard en het abstractieniveau van de projecten en programma's daarom vragen. Dat alles naast een structurele monitor zoals ik zo net heb benoemd. Wij ontraden u deze motie. Er zijn nog een paar vragen blijven liggen die in de bijdragen van de verschillende sprekers zijn genoemd. Allereerst het CDA, die heeft gevraagd, bent u het met ons eens dat wij in het kader van de Omgevingsvisie niet meer moeten praten over provinciale belangen maar over maatschappelijke opgaven? Ja, dat klopt. In de Omgevingsvisie refereren wij ook niet aan provinciale belangen, wij spreken in de Omgevingsvisie louter over maatschappelijke opgaven. Wij kunnen geen enkele ambitie alleen waarmaken en het perspectief van inwoners is ook vaak dat de overheid problemen moet oplossen en niet specifiek een bepaald onderdeel binnen die overheid. Het is de overheid als geheel. Binnen die maatschappelijke opgaven die op ons afkomen, zullen wij als provincie ons aandeel nemen. Dit zal er in sommige gevallen toe kunnen leiden dat er kaders moeten worden opgesteld omdat de regionale opgave daarom vraagt. Vraag 2 die u ook stelde, bent u het met ons eens dat wij in het licht van de Omgevingsvisie vooral lokale ambities moeten faciliteren? Met de Omgevingswet en de transitie die dit vraagt,

veranderen natuurlijk de klassieke RO-verhoudingen. De regionale opgave en de daaraan gekoppelde ontwikkelprincipes in onze Omgevingsvisie vragen ook een regionale blik en afstemming en dat moet soms wel degelijk worden geborgd in provinciaal juridische regels in de verordening. Sommige indieners van zienswijze vragen specifiek om duidelijke provinciale kaders. Wij zullen de juridische regels meer ruimte moeten laten voor lokaal en regionaal maatwerk en voor bestuurlijke afwegingsruimte. De sturingsfilosofie lokaal wat kan en regionaal wat moet betekent natuurlijk ook een andere manier van regelen en van werken en een cultuuromslag, niet alleen bij ons, maar ook in de buitenwereld, ambtelijk en bestuurlijk en ook in de politiek. Een andere vraag van het CDA was, bent u het met ons eens dat er een cultuuromslag bij de provincie nodig is? Die heb ik eigenlijk al zojuist aangegeven en ik kan ook zeggen daar zijn wij al mee begonnen. Ik zei net ook al, het geldt niet alleen voor de ambtelijke organisatie, het geldt ook voor de politiek, voor GS en PS. U hebt daar de afgelopen twee jaar al verschillende sessies over gehad, georganiseerd in het kader van het programma "Omgevingswet". Dat is best eventjes oefenen hoe je dan tegen problemen en oplossingen moet aankijken, maar er komt een ambtelijk team borging Omgevingsvisie dat ook actief zal werken aan het verankeren van het gedachtegoed van de Omgevingsvisie in de organisatie. De PvdA heeft gevraagd, hebben GS al een plan klaar om bewoners in de komende jaren te betrekken? Wij willen de goede ervaringen die wij hebben opgedaan met de participatiecampagne Jouw Noord-Holland graag benutten om hiermee verder te gaan. Dat betekent bijvoorbeeld dat de Facebookpagina Jouw Noord-Holland wordt voortgezet en structureel gebruikt gaat worden om inwoners te betrekken bij wat wij als provincie doen. Ook bij de werving van de nieuwe commissaris is daar gebruik van gemaakt. Ik weet niet of dat ook heeft geleid tot het huidige voorstel, maar vast wel. Ik kan mij niet voorstellen dat u dat niet heeft meegewogen. Dan heeft de PvdA ook nog gevraagd, kunnen wij wat doen aan mogelijke beperkingen bij binnenstedelijk bouwen? Uiteraard, dan doen wij ook al met het uitvoeringsprogramma Binnenstedelijk Bouwen en het versnellen van de woningbouwproductie. Hierin staan de beleidsuitgangspunten beschreven en project specifieke maatregelen waarmee knelpunten in de woningbouwproductie kunnen worden weggenomen, zodat die productie versneld kan worden. PS hebben dit uitvoeringsprogramma begin dit jaar vastgesteld en voor de uitvoering is 7,2 miljoen euro beschikbaar gesteld en door middel van een tweede begrotingswijziging heeft in u er maart nog eens 7,7 miljoen euro erbij gedaan. In totaal is dat bijna 15 miljoen euro die daar kan worden ingezet. Om inzicht te krijgen in de knelpunten van de woningbouw productie heeft Bureau Factum verdiepingsonderzoeken uitgevoerd in de hele provincie. Twee afzonderlijk, eerst in het zuiden en toen in het noorden van de provincie en wij hebben u die rapporten inmiddels toegestuurd. Over de voortgang hebben wij u voor het zomerreces voor het eerst gerapporteerd en de actuele voortgang recent afgelopen week toegestuurd. De laatste vraag van D66, hoe wordt het vervolg vormgegeven? Zoals u weet zijn wij al begonnen met het opstellen van de Omgevingsverordening. Dat doen wij op dezelfde wijze als de visie, samen met gemeenten, waterschappen, belangenorganisaties, ondernemers. Daarnaast gaan wij aan de slag met andere belangrijke instrumenten die uitvoering geven aan de Omgevingsvisie. Die staan beschreven in het hoofdstuk van visie naar uitvoering. Denkt u bijvoorbeeld aan de regionale samenwerkingsagenda's, uitvoeringsprogramma's zoals het programma Natuurontwikkeling wat ik zojuist al noemde en de Regionale Energiestrategieën. Op 7 februari 2019 organiseren wij

weer een groot congres dat geheel in het teken zal staan in het vertalen van de visie naar uitvoering. Een congres dat niet alleen voor u is, maar juist ook voor al die anderen die van deze Omgevingsvisie en verordening gebruik moeten gaan maken. U wordt daar allen voor uitgenodigd. Tot zover mijn beantwoording in de eerste termijn.

Gedeputeerde **POST**: Voorzitter, ik heb maar een hele korte bijdrage, alleen regarderend twee amendementen die zijn ingediend. De preadvisering daarop adresseert meteen de bijdrage die door respectievelijk GL en de CU/SGP daarover zijn gegeven. Ik begin met A56 van de CU/SGP en met name de tweede toevoeging. Wellicht geef ik u aan de voorkant mee, is het handig om die beide amenderingen te splitsen zodat zij ook gesplitst in stemming kunnen worden gebracht. Voor wat betreft die tweede wijziging, die heeft in feite dezelfde strekking als datgene wat er staat bij de huidige tekst over voorrang geven aan regionaal verkeer boven doorgaand verkeer en dat maakt het nog wat explicieter en dat is alleen maar prima. Daar zijn wij ook positief over. Dat ligt wat anders bij het eerste amendement en dat is in feite vergelijkbaar met dat van GL. Daar gaat het om het vergroten van het aantal OV, het wijzigen van het Modal Shift. Bij het Koersdocument is aangegeven dat wij uitgaan van keuzevrijheid voor de reiziger en dat is de invulling die wij hier in de Omgevingsvisie aan gegeven hebben en datgene wat u hier stelt in uw beider amendementen, past daar niet bij, want daar gaat u nadrukkelijk uit van dat er een verschuiving moet optreden in de richting van het openbaar vervoer. Dat wordt niet gesteund vanuit het Koersdocument en dus ook niet in de Omgevingsvisie. Ter toelichting geldt daarenboven ook dat die keuzevrijheid mede wordt bepaald door het gebied waarin je je bevindt. Daar moet bijvoorbeeld bedacht worden dat in stedelijk gebied OV en fiets kansrijkere alternatieven zijn voor de auto dan in landelijk gebied, want daar is dat niet altijd het geval. Dan zou generiek bepalen dat Modal Shift in die richting verschoven moet worden, dat werkt dus niet voor de provincie in zijn totaliteit. Dat is de reden dat wij beide amendementen mede ontraden maar de eerste en belangrijkste overweging is uiteraard dat dit niet het vertrekpunt is geweest vanuit het Koersdocument. Dit was respectievelijk A45 en A56. Voor de helderheid A45 van GL ontraden wij in zijn totaliteit. Wij geven de heer Klein van CU/SGP in overweging het tweede deel van zijn amendement apart in te dienen en in stemming te laten brengen, omdat wij daar wel mee uit de voeten kunnen.

Gedeputeerde **TEKIN**: Voorzitter. Ik begin met A36, het amendement over meer ambitie op biodiversiteit. Die kunnen wij positief preadviseren. Ik heb wel een opmerking bij het woordje 'louter'. Er staat wijziging ‘louter natuurlijke plaagbestrijding’. Daar willen wij allemaal vanaf, maar wij hebben wel te maken met huidige bestaande wet- en regelgeving. Als u dat in acht neemt en de minister is ook al bezig met kringlooplandbouw, dat houden wij ook heel erg in de gaten. Daarbij wil ik nog benadrukken dat ons programma Natuurinclusieve landbouw verder gaat dan alleen biodiversiteit. Wij zetten ons ook in op het verbeteren van water- en bodemkwaliteit. Wij denken dat met deze wijziging dat wat scherper is vermeld. Dan A39, daar hebben wij het in de eerste fase ook uitgebreid met de Staten over gehad, per wanneer ga je aan die WHO-normen werken. Het standpunt van het college is daarin niet gewijzigd. In de Omgevingsvisie staat dat wij streven naar die WHO-normen in 2050 en dat streven hebben wij nog steeds. Dat betekent ook dat wij ook proberen ernaar te handelen en waar het kan dat wij

dat naar voren halen. Wij kijken ook naar de luchtkwaliteitsrapportages, op sommige gebieden en onderdelen halen wij die WHO- normen al en op sommige gebieden nog niet. Het college heeft geen enkel instrument op dit moment en dat is de grote zoektocht die wij met elkaar hebben, om dat af te dwingen. Er zijn ook nog internationale effecten en invloeden waar wij zelf weinig aan kunnen sturen. Het college is ook benieuwd naar het Schone Luchtakkoord dat nu in de maak is en mocht dat dan weer ruimte bieden voor iets anders, dan zullen wij ons daar natuurlijk als decentrale overheden in gaan schikken, maar op dit moment is dat niet realistisch. Dan A53, dat is een amendement over het ontwikkelprincipe 19, Natuurlijke processen. Volgens ons is deze overbodig. De tekst op pagina 53 waar dit ontwikkelprincipe is uitgelegd, is volgens mij klip en klaar, maar misschien dat er iets anders achter zit. Daar heb ik het afgelopen vrijdag kort met de heer Kramer over gehad. Mochten de TBO's bang zijn dat zij voor cultuurhistorie geen beheersvergoeding meer gaan krijgen, dan kan ik nu zeggen dat die angst echt ongegrond is. Daar worden al ambtelijk gesprekken over gevoerd. Ik hoop niet dat dat er achter zit, want dan zou ik dat erg jammer vinden. Wat ons betreft is deze overbodig. Dan ga ik terug naar Schiphol. Ik begin bij A33 waarin wordt gevraagd om die hele tekst waarvoor het Rijk bevoegd gezag is, daarna allemaal te laten vervallen en daarbij een andere tekst aan te nemen. Wij ontraden deze motie. Ik heb al eerder gezegd, ook hier in de commissie, het Rijk is en blijft bevoegd gezag. Wij hebben daar wel een rol in maar zij zijn de eindverantwoordelijke. De tekst zoals waar nu Schiphol onder staat vermeld in de Omgevingsvisie, is volgens mij heel erg helder. Ik zal proberen het in mijn eigen woorden uit te leggen. Wat ons betreft moet de milieudruk omlaag, de geluidsoverlast omlaag en moet de veiligheid omhoog. Dat zijn de drie kernpunten die wij ook als opdracht beschouwen als GS, maar ook als BRS. Wij vinden deze wat er nu staat, te absoluut en het doet ook geen recht aan de rol die wij hebben. Op de inhoud, wij blijven ons hier op inzetten om dat voor elkaar te krijgen. Ik ben nu bij 48, multimodale hub. Deze ontraden wij ook en eigenlijk speelt hier weer dezelfde discussie als hiervoor. Wij vinden dat het Rijk nu maar echt ook op Europees niveau met een visie moet komen over hoe zij met HSL en dat soort lijnen omgaan, dat hoort echt bij het Rijk thuis. Wij hebben wel de boodschap en de handschoen opgepakt. Ik heb in de commissie ook al uitgelegd dat wij dit als een van de onderwerpen hebben aangedragen binnen de critical reviews die binnenkort worden gedaan. Voor ons is het wel een belangrijk onderwerp, alleen de eindverantwoordelijkheid ligt echt bij het Rijk. Wij hebben er in de Omgevingsvisie wel het een en ander over gezegd en dat wij dat wel steunen, u ziet die tekst ook, dat wij voor onszelf misschien wel een rol zien weggelegd voor wellicht het doortrekken van de Noord-Zuidlijn en andere punten, maar niet als wij het hebben over de HSL en een Europees netwerk. Wat wij zelf ook nog het meest beperkt vinden in dit amendement is dat er gemakkelijk aan de impact op de omgeving wordt voorbijgegaan. De discussie rondom de HSL-Zuidlijn, de discussie rondom de Betuwelijn, wat doet nou het spoor, wat voor effect heeft het op de leefomgeving? Daar gaat men nu hier heel snel aan voorbij, maar daar zal eerst gedegen onderzoek naar moeten komen. Daarom ontraden wij deze motie. Het amendement over Lelystad, dat ontraden wij ook. Iedereen wil selectiviteit op en rondom Schiphol. Wat ons betreft is daar Lelystad het geëigend instrument voor. Laten wij dat nu varen, dan zijn wij bij Schiphol ook veel verder van huis, dus daarom ontraden wij dit amendement. Dan A50, hier bent u gestuit op een omissie onzerzijds. U heeft helemaal gelijk in de toelichting, wij lopen een beetje op de

zaken vooruit, als je het hebt over die 50/50-verdeling. Wat ons betreft kunnen wij die positief preadviseren.

Gedeputeerde **GELDHOF**: Ik ben er een vergeten, voordat iedereen aan het wegstrepen is. Het gaat om A43 en het opnemen van de ambitie Dementievriendelijk Noord-Holland in de Omgevingsvisie. Dat ik die vergeten ben, is toeval. De ondersteuning van thuiswonende dementerenden en hun mantelzorgers is iets dat volledig op het bord van de gemeenten ligt vanuit de Wmo. Wij kunnen daar eigenlijk weinig aan bijdragen. En in de Omgevingsvisie opnemen dat elke gemeente dementievriendelijk zou moeten zijn zonder daar iets aan te kunnen doen, zou een wassen neus zijn. Wat wij als provincie wel kunnen doen en dat doen wij ook al, is inzetten op bewustwording en gemeenten van informatie voorzien. Met de hulp van de door de provincie mede opgezette en betaalde woonzorgwijzer, u wel bekend, wordt inzichtelijk gemaakt waar de doelgroepen zich bevinden en in welke omvang. Dit draagt bij aan de bewustwording bij de gemeenten en dit helpt ook bij de lokale aanpak. Wij zullen u deze ontraden, wij kunnen hier echt als provincie verder dan wij nu doen niets mee doen.

Gedeputeerde **VAN DER HOEK**: Voorzitter, ik heb A46, ontwikkelprincipes van de regionale optimale energiemix. Daar wordt bij dictum voorgesteld om toe te voegen ‘voldoende ruimte voor duurzame energie in de vorm van zon en windenergie op land, rekening houdend met de draagkracht en kwaliteit van het landschap’. Het college ontraadt deze motie omdat u het echt anders moet lezen. U schrijft het zelf ook al in de toelichting, er lijkt thans slechts aandacht voor geothermie en wind op zee. Inderdaad lijkt, maar het gaat natuurlijk ook over de ruimte voor wind op land, ook over ruimte voor zon. Die ruimte die nodig is voor zon en wind op land, is natuurlijk wel afhankelijk van het besparingspotentieel en ook van de mate waarin wind op zee zo meteen in de behoefte kan voorzien. Vandaar dus bij die kritische succesfactoren nadrukkelijk nu even wind op zee genoemd, maar het gaat uiteindelijk om de totale mix van alle inzetbare middelen.

De heer **KRAMER** (GL): Als u zegt dat wind op land onder de bestaande tekst valt, wat is dan uw precieze bezwaar tegen het amendement dat dat wat verheldert?

Gedeputeerde **VAN DER HOEK**: Dat het al gewoon al inclusief is, dat wij het niet expliciet hoeven te noemen.

De heer **KRAMER** (GL): Kent u ook de discussie in deze provincie? Dat wellicht hier duidelijkheid op zijn plaats is en daar pleit dat amendement voor.

Gedeputeerde **VAN DER HOEK**: Ik ken de discussie, maar volgens mij is er alle ruimte voor om het op die manier in te vullen.

Gedeputeerde **LOGGEN**: Voorzitter, mij rest alleen nog A37. Het college ontraadt die omdat die voorbijgaat aan het proces waar wij op dit ogenblik mee bezig zijn als het gaat om bodemdaling. Wij hebben vorige week aangegeven bij de begrotingsbehandeling dat wij in het proces zitten

waarin wij eerst met elkaar binnenkort richtinggevende uitspraken zullen gaan doen. Dan zullen wij op basis daarvan een consultatieronde met het middenveld, stakeholders gaan doen en dan zullen wij gaan reflecteren op wat er uitkomt op basis van draagkracht van het gebied, het draagvlak in zo'n gebied en natuurlijk ook of de voorstellen en de ideeën die daaruit voortkomen, ook echt haalbaar en betaalbaar zijn. Dit zou het hele proces daarin doorkruisen. Volgens mij hebben wij dat al eerder met elkaar afgesproken, het spoorboekje en hoe wij hiermee om denken te gaan en dit zou daar haaks op staan.

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): Voorzitter, dat begrijp ik. Ik constateer alleen ook dat de Commissie MER schrijft dat dit ontwikkelprincipe dubbelzinnig is en zich leent voor misinterpretaties in de uitwerking. Dat kunt u toch ook niet willen. Heeft u wellicht een suggestie als u niet met de tekst in dit amendement wilt meegaan, waarop wij toch dat ontwikkelprincipe duidelijker kunnen maken zodat wij dat waar de MER voor waarschuwt, kunnen voorkomen?

Gedeputeerde **LOGGEN**: Daar zitten wij allemaal bij. Wij gaan met elkaar als Staten dit proces in en dat doen wij op basis van stevige richtinggevende uitspraken. Wij zitten met elkaar, u als Staten zit echt in de lead om die discussie vorm te geven. Wat dat betreft denk ik dat een verdere precisering in de tekst niet nodig is en kunnen wij heel goed uit de voeten met het proces dat wij hebben afgesproken.

De **VOORZITTER**: Dit is het einde van de eerste termijn van de Staten. Oké, ik kan mij voorstellen dat u behoefte heeft aan schorsing. Wij schorsen tot 14.20 uur. De vergadering is heropend.

Tweede termijn

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Voorzitter, wij hebben net adviezen gehad van GS. Wat ik mij afvraag is, waarom hebben wij die niet eerder gehad? Wij hebben vorige week onze amendementen ingeleverd, dus GS hebben een hele week gehad om te adviseren. Je zou toch zeggen, nu moeten wij daar weer behoorlijk direct op reageren.

De **VOORZITTER**: Een werkweek telt 5 werkdagen en we hebben maar een collegevergadering gehad.

Mevrouw **VAN DUIJN** (PvdA): Voorzitter, de woordvoerders zijn nog niet allemaal aanwezig.

De **VOORZITTER**: U hebt gelijk. Wij hadden een heldere eindtijd van de schorsing afgesproken. Nu is het probleem opgelost.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Voorzitter, het is jammer dat de woordvoerders het eerste gedeelte niet gehoord hebben. Ik wil ook mijn adviezen geven namens de SP. Dat zijn de volgende. Wij hebben een negatief advies gehad op A33. Wij willen eraan toevoegen dat volgens ons het Rijk helemaal niet door ons buiten spel gezet wordt. Wij belichten uitsluitend in dit amendement de rol die de provincie zou moeten spelen. Dan over A34, daar hebt u ook op gereageerd. Volgens

mij steunen wij gedeputeerde Geldhof enorm met dit amendement. Als het gaat om Noord-Holland-Noord en de gemeenten en projectontwikkelaars en de dorpsraden en dergelijke die alsmaar willen bouwen in het groen rondom de dorpskernen, dan zou je kunnen stellen van daar hebben wij als GS iets aan, daar zouden wij wat aan hebben aan die steun. Leuk om te vermelden is dat in Callantsoog nu uiteindelijk besloten is om een aantal sociale woningen neer te zetten voor jongeren en ouderen. Het hele grappige was dat zij enorm hebben aangedrongen maar er waren geen of althans heel weinig gegadigden. Zij stonden in ieder geval niet ingeschreven. A36 werd door gedeputeerde Tekin namens het college positief geadviseerd. Daar zijn wij helemaal blij mee want wij vinden het positief van gedeputeerde Tekin dat hij dat amendement zo aanprijst, want wij vinden dat wij nog heel hard moeten gaan werken aan de biodiversiteit voordat wij dat weer een beetje op peil hebben. Dan hebben wij een negatief advies over A38. U zegt, wij vinden het niet goed dat u niet wilt bouwen in het groen, maar wij vinden dat juist helemaal fantastisch en dit amendement zouden GS en met name gedeputeerde Geldhof fantastisch moeten vinden. Het amendement zorgt voor balans want groen is belangrijk voor de leefbaarheid. Dus daarom moeten wij het groen behouden en niet lukraak overal in het groen gaan bouwen. Dan zijn er nog twee Schiphol-amendementen waarop wij zouden willen ingaan, A47 en 48. Wij adviseren aan de Staten om deze amendementen juist te steunen, want Schiphol is namelijk vreselijk ongezond. Slechte luchtkwaliteit, slecht geluidsniveau en veel opwarming van de aarde. Wij krijgen het verwijt met het treinknooppunt niet aan de omgeving gedacht te hebben, maar het is juist Schiphol dat weinig rekening houdt met de omgeving en de economie altijd voor laat gaan. Dus daarom adviseren wij u allen om A47 en 48 juist te steunen.

De heer **KRAMER** (VVD): Voorzitter, ik kan heel zakelijk zijn. Wij hebben alleen een punt op A36. Dat gaat onder andere over de biodiversiteit. Hoewel GS positief hebben geadviseerd, was er wel een mits en wil ik de indieners wel vragen om dat ook aan te passen. Volgens mij ging dat om het woord ‘onder meer’ en over het woord ‘louter’. Wat ons betreft kan dat laatste worden geschrapt. Dan is hij ook wat duidelijker over welke vorm wij het dan hebben en niet bepaalde vormen uit kan sluiten.

Mevrouw **VAN ANDEL** (CDA): Voorzitter. Dank aan de gedeputeerde voor haar antwoorden op onze vragen. Wij gaan vanaf nu alleen nog maar spreken over provinciale opgaven en niet over provinciale doelen. Daar zijn wij heel blij mee. Blij met een andere manier van werken en de cultuuromslag die inderdaad hopelijk al is ingezet en ambtelijk geborgd wordt of al is. De klassieke RO gaat veranderen, er komt een meer regionale blik en dat is heel mooi. Onze vraag is nog wel, hoe laat je in die juridische regels ruimte voor maatwerk en afweging? Ook nog een vraag aan de gedeputeerde of zij elke keer straks kan aangeven in de Omgevingsverordening waarom dat betreffende deel door de provincie geregeld moet worden en waarom het dus niet lokaal of door lokale samenwerking of in de regio zelf kan. Kunt u ook steeds weer benoemen wat er gebeurt als deze regel niet opgenomen wordt? Welke opgave loopt dan gevaar? Wij zijn niet positief over A36. Natuurinclusief ontwikkelen in het agrarisch gebied kan op verschillende manieren en daarvoor zijn verschillende lijnen ook al uitgezet, zoals bijvoorbeeld het akkerrandenbeheer. Het kan niet zo zijn dat akkerrandenbeheer dan gaat inhouden dat je schimmels niet meer mag bestrijden. Dat is soms gewoon nodig. Ook zeker het woord ‘louter’

moet er wat ons betreft uit, er is soms meer nodig. Over A51 zijn wij niet positief in de zin dat wij vinden dat het amendement van de CU/SGP dat wij hebben gesteund over landschappen hierin volstaat. Dan wil ik nog aangeven dat mijn collega De Kam vanwege zijn werk bij Schiphol zich straks van stemming wil onthouden bij A33, 47, 48, 49 en 50.

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): Voorzitter, ik wil GS bedanken voor het positief adviseren van een deel van onze moties en amendementen. Ik wil de VVD geruststellen, wij kunnen leven met het schrappen van het woordje "louter" in het amendement over biodiversiteit.

De **VOORZITTER**: Betekent dat u voorstelt om het amendement te wijzigen?

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): Dat klopt. Het woordje "louter" in het dictum mag komen te vervallen.

De **VOORZITTER**: Dan is in het A36 het woord "louter" in de derde regel van onder geschrapt.

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): Ik wilde nog ingaan op de motie die wij hebben ingediend over het MER advies. Wij kennen de commissie MER als een buitengewoon deskundig en serieus orgaan en wij vinden dat wij ook zo met de adviezen moeten omgaan van de commissie MER. Daarom verbaasde het ons wel een beetje dat GS deze motie ontraden, want als de Commissie MER constateert dat de ambities die wij nu hebben vastgesteld in deze visie, niet gehaald gaan worden met de ontwikkelprincipes die wij hebben vastgesteld, dan denk ik dat wij daar een probleem hebben. Dus wij willen voorstellen om deze motie toch serieus in stemming te brengen en aan te nemen, omdat een aanvulling op de MER, dat is hun advies, hoe die ambities wel gehaald kunnen worden, essentieel is. Hoe kunnen wij daartegen zijn? Dat lijkt mij toch een vreemde stap. Daarnaast begrijp ik dat de gedeputeerde zegt dat het een goed idee is om een MER op te stellen voor verschillende programma's. Dat lijkt mij ook heel verstandig, maar ik denk dat het nog verstandiger is als wij dit ook doen voordat wij de verordening gaan vaststellen, want dat is de stap waarbij wij die vertaling van ambities naar concrete manieren om die te verwezenlijken, gaan maken. Nogmaals, ik denk dat wij niet tegen deze motie moeten zijn. Dan het amendement over bodemdaling. Ook wat dat betreft een oproep om de commissie MER serieus te nemen want zij menen dat hoe het ontwikkelprincipe nu staat verwoord, dubbelzinnig is en zich leent voor misinterpretatie in de uitwerking. Dat kan niet zijn wat wij willen. Dus laten wij op zoek gaan naar een manier om dat ontwikkelprincipe zodanig op te schrijven dat die risico's worden weggenomen. Daarvoor heb ik ook een tekstvoorstel. Dat betekent dat er nu een gewijzigd A37 wordt ingediend. Mijn voorstel is om het ontwikkelprincipe als volgt te verwoorden: 21, in veenweidegebieden wordt getracht het landgebruik in balans te brengen met een meer natuurlijk waterpeil.

De **VOORZITTER**: De gewijzigde M37 en laten wij de nummering maar aanhouden, maakt onderdeel uit van de beraadslagingen en de oorspronkelijke M37 is ingetrokken.

De heer **PAPINEAU SALM** (PvdA): Voorzitter. GS bedankt voor de uitvoerige beantwoording van onze bijdragen en adviezen over de amendementen. Goed dat u een aantal amendementen

positief adviseert. Ik loop de amendementen langs van Schiphol en de koppeling met Lelystad. Wij gaan de komende maanden het proces in. Ik wil u vragen of dat beter kan worden gecommuniceerd naar de inwoners over wat gaat het inhouden en wie doet wat. Als ik mensen spreek wordt er gevraagd, wie gaat er nu over, de MER is er nog steeds niet. Ik wil u vragen om samen met de minister duidelijk te communiceren, een oproep in algemene zin. Wat betreft A33 die wordt afgeraden. U zegt dat is in de lijn van het koersdocument, wij gaan voor minder geluidshinder, het verbeteren van de luchtkwaliteit en de veiligheid. Wanneer dat niet gaat lukken met de onderhandelingen met de minister, wat is dan de opstelling van de provincie of komt u dan terug bij ons want het is voor ons belangrijk dat die zaken worden verbeterd. Wat is dan de positie van Noord-Holland, wanneer gaan wij het daarover hebben? Het tweede punt is Lelystad. Wij zijn er een duidelijk voorstander van. Wij willen die overlast op Schiphol terugdringen. Dat betekent dat er minder vluchten zouden moeten komen. De vraag aan de gedeputeerde is wanneer de vluchten die via Lelystad gaan, worden afgetrokken van de ruimte van Schiphol. Hoe staat u daar tegenover? Onderhandelen voor Lelystad betekent minder vluchten op Schiphol. Kunt u dat getalsmatig ook vertalen? Dat is een concrete vraag. Het A36, het woord "louter". Ik heb aan de indieners de vraag welke tekst verdwijnt er nu, wat wij relevant vinden, het terugdringen van emissies, nutriëntenmanagement. Bent u het ermee eens dat dat uit de tekst verdwijnt? Een vraag aan de PvdD, GL en SP. Die woorden verdwijnen ook uit het amendement. Kijk of u dat ook beoogt. Wij vinden het wel belangrijk dat die woorden er blijven staan.

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): Voorzitter, daar kan ik een antwoord op geven. Wij hebben in de tekst aangepast omdat de tekst die er nu staat en wordt voorgesteld, er ook al wordt ingegaan op het belang van het verminderen van bestrijdingsmiddelen en met name het stoppen met het gebruik van chemische bestrijdingsmiddelen. In die zin gaat het verder dan wat er stond en uiteraard is ons doel om de bestrijdingsmiddelen, landbouwgif, te verminderen.

De heer **PAPINEAU SALM** (PvdA): Dat verwacht ik ook van u, daarom zijn wij verbaasd dat het zou verdwijnen, maar met die toelichting geeft u mij de garantie dat het blijft gelden. A42, wij vinden het een goed idee om het WHO-verhaal mee te nemen. Wij doen het wel bij luchtkwaliteit, waarom wordt een andere richtlijn van de WHO niet overgenomen. Volgens ons kan het helemaal geen kwaad om het op te nemen. Dan heb ik een vraag aan gedeputeerde Post over A45. Ik snap uw verhaal dat je niet overal die Modal Shift kan toepassen. Dat gebeurt per gebied. In gebieden waar het wel kan dat daar het primaat ligt bij het OV. Ik snap dat je het niet kunt doen in het landelijk gebied, daar rijden geen trams en metro's. Waarom kunnen wij toch niet een formulering vinden dat het OV in het stedelijk gebied wel prioriteit krijgt? Over A46, een duidelijk antwoord van de gedeputeerde dat we die windturbines op land niet mogen noemen. Zijn wij er langzamerhand niet een beetje aan toe om het wel te noemen, dat het wel kan op industrieterreinen. Waarom dat alleen op zee weer mag en wat is het bezwaar om windturbines op land te mogen noemen als een mogelijke optie op bedrijventerreinen? Ik snap niet goed waarom dat niet zou kunnen. Belangrijk in deze visie is dat gemeenten in Noord-Holland inclusief Texel nu meer beleidsruimte krijgen om sneller te kunnen zorgen voor voldoende volkshuisvesting. Zij kunnen gaan bouwen op basis van werkelijke lokale en regionale behoeften. Hiermee kan iets worden gedaan aan het grote probleem van dit moment van het tekort aan

woningen. Nog een opmerking en wat gedeputeerde Geldhof al zei, het is een dynamisch document. Wij moeten anders gaan leren werken en ik hoop ook dat de relatie met gemeenten gelijkwaardiger wordt. Kijken naar lokale invulling en daar samen optrekken met gemeenten, naast elkaar in plaats van tegenover elkaar staan. Ik hoop dat ik nooit meer op werkbezoek te horen krijg van: het mag niet van de provincie. Een visie moet een beeld scheppen dat de wethouder niet zegt, het mag niet van de provincie. Ik hoop dat wij dat credo in de komende jaren kunnen laten vallen.

De **VOORZITTER**: Als je 35 jaar geleden bij een gemeentebestuur kwam, werd er altijd gezegd mag niet van de PPD (Provinciale Planologische Dienst) en wat dat betreft is er al iets verbeterd.

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Voorzitter, van het eerste A40 was door de gedeputeerde gezegd dat die overbodig is. Wij dienen hem toch in omdat wij vinden dat hij niet overbodig is. Wij hebben het toch graag over Texel en dat het er expliciet nog inkomt. Dan A41, daar is door de gedeputeerde gezegd dat hij overbodig is want het stond er al in. Dat ben ik niet met de gedeputeerde eens, dus die handhaven wij ook. Nummer 42, leeftijdsvriendelijk werd ook door de gedeputeerde gezegd dat die overbodig is. Wij handhaven dit amendement omdat wij dit graag met de tekst zoals wij die hebben aangeleverd, opgenomen willen hebben in de Omgevingsvisie. Tot slot, dementievriendelijk Noord-Holland heeft de gedeputeerde van gezegd dat het volledig aan de gemeenten is. Dit vind ik erg jammer dat de gedeputeerde er zo over denkt, maar het verbaast mij eigenlijk niks na 3,5 jaar. Maar er staat in: ‘Teneinde de leefomgevingskwaliteit voor deze groep dementerenden te borgen, heeft de provincie Noord-Holland de ambitie dat in 2025 alle Noord-Hollandse gemeenten dementievriendelijk zijn’. Wij spreken alleen een ambitie uit en wij vinden het bijzonder jammer als de provincie daar niet het nodige aan zou willen doen.

De heer **KRAMER** (GL): Voorzitter, misschien wel een kleine trendbreuk in de preadvisering. Voor het eerst constateer ik dat er aardig wat amendementen van de oppositie positief zijn gepreadviseerd, dank daarvoor. Wij hadden heel veel amendementen dit keer en voor onszelf hebben wij nog onder elkaar gezet wat wij echt willen. Ik noem die punten op en aan de hand daarvan zeg ik wat over de amendementen. Wat wij willen is een stevige ambitie op biodiversiteit. Wordt gehonoreerd met het amendement. Twee, geen groei van Schiphol zonder effectieve aanpak geluidsoverlast en uitstoot schadelijke stoffen. Daar hoor ik de gedeputeerde positieve dingen over zeggen, maar de heer Klein en ik hebben los van elkaar de teksten geanalyseerd over Schiphol maar wij kunnen dat daar nog steeds niet lezen. Het enige wat wij eigenlijk doen met onze amendementen, is die belangrijke punten op de juiste plekken in de tekst voegen. Wat is daar mis mee? Lopen wij daar het Rijk mee voor de voeten? Nee zou ik zeggen, want het Rijk weet duvels goed waar zij over gaan en wij weten dat ook. Wij leggen niets anders vast dan wat wij willen, in welke richting die provincie zich moet ontwikkelen. Al die amendementen over Schiphol daar houden wij aan vast. 3. Een landschapsregime dat uitgaat van het huidige beschermingsniveau. Ik moet zeggen, motie A51 is positief geadviseerd. Motie A52 die gaat niet worden aangenomen, motie A55 wel. Motie A52 door ons ingediend, daar staat een zinnetje meer in ten opzichte van de motie die positief is gepreadviseerd. Wat houdt dat zinnetje nu in?

De **VOORZITTER**: U bedoelt waar u zegt moties, bedoelt u amendementen.

De heer **KRAMER** (GL): Excuus, waar ik zeg moties bedoel ik amendementen. Dat ene zinnetje verschil dat is: deze vereenvoudiging is niet gericht op vermindering van de landschapsbescherming. Is er een partij behalve van mij die dat altijd al heeft geweten, die het daar niet mee eens is? Dat de vereenvoudiging als zodanig niet gericht is op verlaging van het beschermingsniveau. Leg dat dan ook vast, dat is een zinnetje meer. Dus wij handhaven dit amendement en wij zullen het tegen stemmen ook echt zien als kennelijk wilt u dat niet. Om nog even te reageren op de gedeputeerde. Hiermee wordt dus volstrekt niet vooruitgelopen op de uitwerking in de verordening, want wij hebben geaccepteerd dat dat daar pas plaatsvindt. Dat kunt u afleiden uit een aantal andere amendementen. Wij willen wel dat het uitgangspunt helder is, daar is die visie voor en dit zinnetje is daar cruciaal in. Dus een oproep aan de partijen die dit punt hoog hebben om daar ook consequenties aan te verbinden en daar voor te stemmen. Punt 4, voorkeursbeleid voor OV en fiets, de Modal Shift wijzigen. Dat hebben wij inderdaad generiek geformuleerd en dat is de bedoeling ook, want wij willen dat overal in de provincie daar veranderingen optreden en dat er ook echt sprake is van een voorkeursbeleid. Dat houdt helemaal niet in dat je niet meer rekening houdt met het verschil in bijvoorbeeld de MRA en de rest van de provincie of nog kleinschaliger. Natuurlijk moet je dat doen, maar dit is de inzet en dat gaat lijnrecht in tegen een filosofie die in de Koers was vastgelegd, maar wij zijn weer een tijdje verder en er zijn meer wijzigingen in de Koers aangebracht binnen de Omgevingsvisie. De bedoeling is dus om dat nu wat op te schalen. De keuzevrijheid begeeft zich binnen het beleid van deze provincie en dat beleid de Modal Shift moet wat ons betreft worden opgeschoven. 5. Versterking positie PS ten opzichte van GS. Dit is een punt waar wij uitermate tevreden over zijn en dat het desbetreffende amendement wordt overgenomen. Dan heb ik nog een paar kleine puntjes in verband met andere amendementen. A53, Natuurlijke processen, wij hebben de gedeputeerde daarover gehoord. Eigenlijk zegt hij, maak je geen zorgen, die tekst kan niet zo worden uitgelegd dat waar de verschillende TBO's bang voor zijn, namelijk dat dat zou betekenen dat je alles zijn gang maar laat gaan en dat je waardevolle landschappen niet meer verdedigt, dat je dat zo niet kan lezen. Ik neem daar genoegen mee, dat ligt duidelijk vast in de notulen dus in die zin maken wij ons geen zorgen na deze toezegging. Dat betekent dat wij A53 met instemming van de medeondertekenaars hoop ik, intrekken.

De **VOORZITTER**: Amendement 53 is bij deze ingetrokken.

De heer **KRAMER** (GL): Ja. De hoofdambitie A54. Het verhaal is daar eigenlijk van ja, economische groei daar zit richting in, maar in het begrip leefbaarheid zit eigenlijk ook al richting in. Daarom is dat verbeteren niet nodig maar daar zetten wij wel op in. Deze tekst ligt zo dicht aan tegen de tekst van het amendement zelf, dat ik zou zeggen dan kan je dat net zo goed overnemen, dat is evenwichtiger. Als je echt consequent zou willen zijn, maar dat ligt nu niet voor, op het moment dat je zegt in leefbaarheid zit richting dan kun je ook zeggen, in economie zit richting. Dus dan hoef je het niet over groei te hebben, maar dat voorstel ga ik nu niet doen. Ik handhaaf het voorstel en hoop dat deze lichte tekstwijziging toch steun zou kunnen krijgen van deze Staten.

Mevrouw **STRENS** (D66): Voorzitter, dank GS voor de reactie op de amendementen. Ik wil er op een aantal kort ingaan. Allereerst A36 over de biodiversiteit. Wij zijn blij met de positieve advisering die daarop is gekomen en de aanpassing die de indieners daarop willen doen. Over A44 over het vaststellen van de programma's ingediend door GL samen met CU/SGP. Dank voor het indienen van dit amendement. Ook wat ons betreft een cruciaal onderdeel dat wij als PS gaan over het vaststellen van onze programma's, zodat wij daar ook de invloed hebben en onze kaderstellende rol goed kunnen pakken. Wat ons betreft zal dat dan ook een belangrijk moment zijn dat wij ook bijvoorbeeld weer een extra plan MER krijgen. Er wordt door een aantal partijen gezegd dat de adviezen van de commissie MER onvoldoende zijn meegenomen. Wij zijn van mening dat juist door het invoegen van die doorlopende effectmonitor goede stappen zijn gezet en doordat wij dadelijk programma's kunnen vaststellen met plan MER, hebben wij daar alsnog de mogelijkheid om daar als PS iets van te vinden. Schiphol nog even in algemeenheid.

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): U zegt bij de programma's krijgen wij ook een MER procedure en kunnen wij voldoende sturen. Bent u niet bang, wij gaan eerst de verordening vaststellen en dan pas komen de programma's, dat wij in zekere zin te laat zijn, omdat wij juist bij het opstellen van die verordening zouden moeten weten of onze ontwikkelprincipes tot het resultaat kunnen leiden dat de ambities worden waargemaakt. Bent u dat met mij eens?

Mevrouw **STRENS** (D66): Nee, dat ben ik niet met u eens. Op het moment dat je je programma’s maakt, is er ook veel meer duidelijkheid over de kant die je op gaat en is het abstractieniveau anders dan nu in de visie. Wij zijn van mening met de plan MER zoals die er nu ligt, het milieueffect voldoende is meegewogen en juist doordat wij dat plan MER nog gaan doen bij de programma’s wij dan de keus hebben om richting te geven.

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): Bent u niet bang dat wij dus eerst keuzes gaan maken en wij dan pas weten wat de milieueffecten van die keuzes zijn? Wilt u niet van te voren weten, dit zijn de opties die er zijn, dit zijn de alternatieven daarvoor, zodat wij een concreet inzicht hebben in welke keuzes wij moeten maken als het gaat om milieu bij het opstellen van die Omgevingsverordening.

Mevrouw **STRENS** (D66): Nee, op dit moment niet en dan kom ik ook terug op het advies van de commissie MER dat is overgenomen om een doorlopende effectmonitor in te zetten. Dat biedt juist die mogelijkheid om op het moment dat het nodig is weer acties in te zetten, instrumenten anders te gebruiken. Daar gaat A57 natuurlijk ook over van CU/SGP. Ik hoop dat de heer Klein die gewijzigd zou willen gaan indienen, want dan kunnen wij die steunen op het moment dat hij dat doet. Dan nog terugkomend op Schiphol. Dank voor de reactie daarvoor en de inzet van de gedeputeerde Tekin op dit dossier. Wat ons betreft staat het in de visie helder genoeg, waarbij wij wel ook willen meegeven, het amendement dat is ontraden over de multimodale hub Schiphol, begrijpen wij in die zin wel. Wij vinden het van belang dat het een richting is die wij als D66 ondersteunen, dat wij juist kijken hoe wij Schiphol niet alleen voor vliegverkeer maar ook voor treinverkeer beter kunnen ontsluiten. Dank ook voor de reactie van gedeputeerde Geldhof over

het vervolg. Volgens mij is dit een hele mooie eerste stap geweest in een open proces om met heel veel partijen te kijken waar willen wij met elkaar naar toe. Laten wij ook die goede stap zetten richting de uitvoering van onze goede plannen.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Voorzitter. Ik wil ook de gedeputeerden hartelijk danken voor de reacties. Met betrekking tot A36 over meer ambitie rondom biodiversiteit, wij zijn heel blij met het positieve advies. Wij ondersteunen het amendement ook graag, want de tekst die er stond was wat weinig ambitieus en die wordt dat nu wel. Wij sluiten ons graag aan bij de motie van de PvdD. A42 over dementievriendelijke gemeenten is een mooi voorstel van de ONH en 50plus. Wij denken dat het goed is om dat soort dingen ook te noemen in onze visie voor de lange termijn. Dan met betrekking tot het amendement wat wij zelf hebben ingediend over de Modal Shift. Daar adviseren GS negatief en vooral omdat het in tegenspraak zou zijn met de koers die wij hebben vastgesteld. Tegelijkertijd hebben wij gezien dat er meer dan 2 miljoen burgers vertegenwoordigd zijn door gemeenten die hun visie hebben gegeven op deze Omgevingsvisie en die juist oproepen om dat wel in te vullen. Wij snappen niet hoe u dat negeert en wij zouden u willen vragen daarop in te gaan, want is het niet juist zo dat als wij een Omgevingsvisie voor Noord-Holland schrijven, wij ook moeten luisteren naar dingen die in breed verband belangrijk worden gevonden? U suggereert nog even om het op te splitsen. Dan heeft u gemist dat het tweede deel van het amendement nodig was om het eerste uit te voeren, dat zijn uw woorden tweede deel van het amendement, dus het opsplitsen zullen wij niet doen. Met betrekking tot Schiphol vinden wij het erg belangrijk om die multimodale hub op te nemen en ook toch op te nemen dat wij beperkingen zien voor de groei van Schiphol, namelijk dat de geluidsoverlast niet mag toenemen, dat de uitstoot niet mag toe nemen zoals wij dat hebben afgestemd in ons Koersdocument en wij houden ook vast aan het opnemen van die woorden in de Omgevingsvisie. De bodemdaling, het is belangrijk iets te doen met die opmerking van de SER. Ik hoor graag even wat de reactie is op het voorstel van de PvdD vanuit GS. Als dat niet bevredigend is zou ik graag de mogelijkheid openhouden om wellicht in een schorsing met een tekstvoorstel te komen waar breder draagvlak voor is en het eventueel dan nog in te kunnen dienen. De monitoring van de beleidsopties, blij dat u de kern positief adviseert. Ik kan instemmen met de wijziging waarin het woord "beleidsopties" dan verwijderd is. Ik heb hier de aangepaste tekst. Ik vind het heel goed dat wij een stelliger opmerking maken over hoe wij willen gaan aanpassen als het niet werkt.

De **VOORZITTER**: Gewijzigd amendement nr. 57, de oorspronkelijke tekst is ingetrokken. Het houdt hetzelfde nummer.

Gedeputeerde **GELDHOF**: Voorzitter, ik ga de reacties van de verschillende partijen af. Mevrouw de Groot van de SP zegt, ik had gedacht dat u zo blij zou zijn met de amendementen die wij hebben ingediend om er juist voor te zorgen dat het groen gespaard blijft en alles binnenstedelijk wordt opgelost. Ik snap wel dat u denkt dat het gehele college hiermee geholpen wordt, maar ook wij zijn het ermee eens dat vooral binnenstedelijk moet worden gekeken om de woningbouwopgave op te lossen. Maar het is in sommige gevallen nodig om ook aan randen en dorpen en steden te zoeken en we hebben soms al bestaande afspraken over uitleglocaties. Die zullen wij ook nodig hebben om zowel in kwalitatief als kwantitatief opzicht de

woningbouwopgave het hoofd te kunnen bieden. Daarom zijn uw formuleringen en ik snap ze, echt te absoluut om toch op juiste wijze te kunnen meebewegen met waar behoefte aan is. Wel met voorkeur binnenstedelijk bouwen maar als het echt niet anders kan, dat je soms het buitengebied in moet. U zou anders het buitengebied op slot zetten en dat is iets waar dit college niet voor staat. Het CDA heeft gevraagd, hoe houd je de juridische ruimte voor maatwerk? Dat is iets wat juist in het traject van nu naar Omgevingsverordening zijn beslag moet gaan krijgen. Daar moeten wij over nadenken want maatwerk mag niet worden willekeur, van als je het maar goed uitlegt mag alles, dat willen wij ook weer niet. In sommige gevallen is het ook zo dat maatschappelijke opgaven het best geborgd kunnen worden als de provincie daar gewoon een ja of een nee opzegt. Dat is soms nu zo en dat wordt ook wel eens uitgelegd als: het mag niet van de provincie, maar in heel veel gevallen kan er echt ontzettend veel, als men vooral kijkt naar wat er wel kan en zich niet concentreert op wat er een keer niet kan omdat daar maatschappelijke opgaven bij in het geding zijn en wij als taak hebben als provincie om ook wel eens nee zeggen en daar hoeder van te zijn. U vroeg nog of ik kan beargumenteren waarom een maatschappelijke opgave al dan niet geborgd moet worden, of wij dat kunnen uitleggen. Daar heb ik in feite het antwoord op gegeven. Dit is een motie van de PvdD over de commissie MER. Ja, wij nemen die adviezen serieus en wij hebben aangegeven hoe wij daarmee om zullen gaan. Ook gelijk in aanvulling op hetgeen de heer Klein vroeg van de CU/SGP wat vindt het college hier nu van, de uitleg heb ik al gegeven. U heeft daarna ook nog gevraagd om herhaling te voorkomen, ook D66 heeft u gevraagd hoe die daarnaar kijken. Ik sluit mij daar volledig bij aan, dit is gewoon de reactie die wij hebben. Wij zijn het in dit geval helaas niet eens. Richting de PvdA, wij hebben gekeken naar de verbetervoorstellen. Ook GL zegt, er zijn verrassend veel amendementen die toch ook vanuit de oppositie positief gewaardeerd zijn. Ten aanzien van GL kan ik in ieder geval zeggen dat u een advies heeft meegekregen om ze te splitsen en maak er niet een groot containeramendement of motie van en u ziet wat het effect ervan is, dat wij ook sec per onderdeel kunnen kijken wat wij ermee willen of kunnen om het totaal te verbeteren. Wij hebben zoveel mogelijk gekeken naar de samenhang en waar het de visie versterkt, hebben wij uiteraard geadviseerd dit te aanvaarden ongeacht wie daar de indiener van is. Waar al in de tekst staat dat iets er is, daar hebben wij hem inderdaad als overbodig geadviseerd. Dementievriendelijk van 50plus en ONH. U zegt, er staat niks over in de Omgevingsvisie. Op pagina 17 van het eindconcept dat u voor u heeft liggen, staat dat de provincie voor iedereen sociaal inclusief wil zijn. De provincie Noord-Holland wil ook in de toekomst een provincie zijn voor iedereen om onze provincie sociaal inclusief te houden. Met iedereen bedoelen wij ook echt iedereen. Het is weliswaar niet expliciet gerelateerd aan dementie, maar geldt voor iedereen en dus voor alle diverse doelgroepen die er zijn, leeftijd, inkomen, wel of niet dement, gezinsvormen. Het maakt niet uit, wij willen gewoon een sociaal inclusieve provincie zijn. In dat opzicht zeggen wij, het staat er al in en is uw amendement overbodig. GL vroeg, wat maakt nou dat ene zinnetje op amendement 52 uit? U zegt, kijk er nog eens naar. Dat zinnetje is: “Deze vereenvoudiging is niet gericht op vermindering van de landschapsbescherming.” Toch moet ik u zeggen hij is te absoluut. Het is denkbaar dat in de uitvoering in de verordening in het ene gebied de bescherming iets lichter wordt en in het andere gebied juist zwaarder. Per saldo zul je misschien eenzelfde bescherming hebben maar uiteindelijk blijft natuurlijk het doel dat het landschap er fraai en mooi en kwalitatief hoogwaardig uit blijft zien, maar dat hoeft niet altijd met exact

dezelfde landschapsbescherming. Daar moet je je niet op vast leggen want dan heb je geen ruimte meer in het hele proces van verordening inclusief de participatie met gemeenten, waterschappen, belangenorganisaties en daarom hebben wij deze dus ontraden.

De heer **KRAMER** (GL): Ik begrijp uw verhaal helemaal, alleen slaat dat niet op de tekst van het amendement. In die tekst is juist bewust gekozen voor het gebruik van het begrip 'niet gericht op'. 'Is niet gericht op vermindering van het beschermingsniveau.' Dat zegt dus nog niets over die uitkomst omdat wij daarin inderdaad niet op vooruitlopen en dat vindt plaats bij de discussie over de Omgevingsverordening.

Gedeputeerde **GELDHOF**: Ik heb eigenlijk niets toe te voegen aan wat ik zojuist heb gezegd. Wij lezen het zodanig dat je hiermee echt vastlegt en dat je in de ruimte wordt beperkt in het verdere proces. Daarom ontraden wij hem nu.

Gedeputeerde **POST**: Een beperkt aantal opmerkingen. Ik begin met de PvdA die vraagt, kun je het niet anders formuleren? Maar ik heb aangegeven dat de belangrijkste reden is dat wij dit zo met elkaar hebben afgesproken in de Koers. Overigens staan vergelijkbare uitgangspunten ook in ons coalitieprogramma en dat is hier leidend is geweest. In algemene zin is het ook lastig om dat onderscheid te maken. Ik heb aangegeven het belangrijkste is, het staat in de Koers die door u is vastgesteld en waar u als PvdA mee heeft ingestemd.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Hoor ik de gedeputeerde zeggen dat het coalitieakkoord hierin leidend is geweest? Wij hebben toch met elkaar afgesproken dat wij een Omgevingsvisie schrijven en waar dingen niet gaan over deze periode, dat het coalitieakkoord niet relevant is?

Gedeputeerde **POST**: Ik zal niet zeggen dat het leidend is geweest, maar bij het opstellen van de Omgevingsvisie heb ik vanuit de portefeuille Mobiliteit ook gekeken naar wat voor ons college daarbij leidend is geweest en zo is die passage in de Omgevingsvisie terecht gekomen en die is gesanctioneerd door uw Staten. Dus volgens mij is daarmee het vertrekpunt geweest bij de Omgevingsvisie.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): In de Koers kan het staan, maar ik vind het punt dat u hier maakt dat het coalitieakkoord leidend is.

De **VOORZITTER**: De gedeputeerde zei erbij: de Koers.

Gedeputeerde **POST**: Ik heb steeds gezegd, in de Koers is het opgenomen, dat is door uw Staten aanvaard en op basis daarvan is de Omgevingsvisie opgesteld. GL zegt, er is ten opzichte van de Koers wel meer veranderd. Ja dat kan zijn, maar wij hebben geen aanleiding gevonden om dit te wijzigen. In de richting van de heer Klein geef ik aan, u zegt, je kunt de oproep van 2 miljoen inwoners niet negeren. Ik heb die zienswijzen er nog eens op nageslagen. Amsterdam pleit daar niet expliciet voor, geeft alleen aan welke maatregelen men zelf neemt op dat terrein. Noord-Holland-Noord pleit pertinent niet voor een Modal Shift en Zuid-Kennemerland geeft aan dat men

vooral ruimte wil geven aan wandelaars en de fiets en in een enkel geval aan het openbaar vervoer, en ook daar pleit men dus niet voor een Modal Shift. Met andere woorden, dat draagvlak van 2 miljoen is op zijn minst genuanceerd te noemen en is er een beetje selectief gewinkeld in de zienswijzen wat dat betreft. Tegelijkertijd hebben wij steeds aangegeven, als je de toename van het verkeer wilt faciliteren, dan heb je ook alle modaliteiten bikkelhard nodig. Als wij 5% van alle mensen uit de auto krijgen betekent dat een toename van het openbaar vervoer van 30% en met de beste wil van de wereld is dat niet te faciliteren. Op dit moment zijn wij ook bezig met het opstellen van het OV toekomstvisie 2040 en daarin worden de ambities voor het openbaar vervoer opgenomen. Maar nogmaals, het gaat om het totale plaatje, het is en, en, en, en. Het gaat om alle modaliteiten. Als je een stad ter grootte van Den Haag bouwt in de metropool regio Amsterdam, dan heb je al die modaliteiten nodig, dat geldt zowel voor lopen, voor de fiets, voor de elektrische fiets, voor auto's, voor openbaar vervoer, alles. Laat onverlet dat mijn advisering vanuit ons college in eerste termijn zowel op de motie van GL en ook op de motie van de CU/SGP in zijn totaliteit geldt, als u zegt, wij hebben beide zaken nodig, dan ontraden wij beide moties met verve.

Gedeputeerde **TEKIN**: Ik ben blij dat de heer Kramer A53 intrekt na mijn toezegging. Dat is prima. Bij mij focust een beetje op Schiphol. A36 in gewijzigde vorm zien wij tegemoet. De PvdA vraagt, hoe staat het in het proces? De minister is druk bezig om een luchthavenbesluit over Lelystad te nemen. Je ziet dat het spannend wordt, want je ziet ook de Kamer daarin bewegen, ook met die laag- en hoogvliegroutes. Op 5 december is er een groot debat in de Tweede Kamer met de minister en daar zal ongetwijfeld ook weer Lelystad aan bod komen. Wij hebben ook nog het debat met de ORS over Schiphol en de toekomst daarvan. Wij blijven erop hameren dat wij zo snel mogelijk een MER moeten hebben, die hebben wij nog niet en als wij die zouden hebben zou dat zeker wel wereldkundig worden gemaakt. Aan de andere kant zien wij wel een adviesaanvraag van de minister, die vraagt aan de ORS om eind dit jaar, uiterlijk begin volgend jaar met een advies te komen. Nou zitten wij al half november, dus dat wordt heel erg kort dag, ook als je meerekent dat wij nog drie of vier werkweken hebben, want december is ook een halve maand. Wij blijven erop hameren en dat doe ik ook als voorzitter van de BRS, om er bij de minister op aan te dringen dat de MER heel snel komt. Wij verwachten dat ook, hij maakt onderdeel uit van het publieke debat en moet wat ons betreft naar buiten. Dan pas kun je, dat is ook in de richting van de heer Klein en anderen, ook terugkijken naar die oude afspraken in 2008, wat is daarvan terecht gekomen, wat betekent dat voor nu maar wat betekent dat ook voor de nabije toekomst. Daarover verschillen wij echt van mening met de indieners van A33. Die zeggen, het staat er niet duidelijk in. Ik verwijs naar pagina 13. Ik kom nog even terug op Lelystad, mijnheer Papineau Salm, dat ben ik niet vergeten, over de vluchten.

De heer **PAPINEAU SALM** (PvdA): Ik heb u gevraagd, stel dat het besluit valt van Schiphol mag groeien en het wordt niet opgelost met de dingen die in de Koers staan wat betreft minder geluid, betere veiligheid. Hoe komt dat terug in de Staten? Wat is onze positie daarin? Daar vraag ik meer helderheid over.

Gedeputeerde **TEKIN**: Daar is een BRS-inzet waar ook Noord-Holland onderdeel van is. Wij stellen ook heel erg die knip voor. Wij doen een pas op de plaats om al deze onderwerpen die ook op pagina 13 staan, om die bij de kop te pakken. Stel dat het anders gaat dan zoals wij willen, dan denk ik dat het heel erg verstandig is dat wij allemaal, en GS zullen daar ook een rol in spelen om richting bevoegd gezag gaan uitleggen waarom wij nog steeds vinden dat een pas op de plaats terecht is, juist omdat die onderwerpen nog niet uitgekristalliseerd zijn en nog niet integraal zijn afgewogen. Daarvoor zult u met uw achterban in de Tweede Kamer uw werk moeten doen. Dat is dan de enige route. Stel dat het loopt zoals u denkt of u schetst van, er komt geen ORS-advies of het advies wordt terzijde geschoven, allebei kan, dan rest ons niks anders dan richting het bevoegd gezag te gaan lobbyen met elkaar.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Ik reageer op gedeputeerde Tekin die wil het hebben over A33. Misschien loop ik op de zaken vooruit want hij begon ergens anders over daarna. U zei dat staat er niet allemaal duidelijk in volgens de indieners van het amendement. Dat is niet het geval, wij zeggen, volgens ons wordt het Rijk door ons niet buiten spel gezet. Wij belichten uitsluitend de rol die de provincie zou moeten spelen. Dat is alles, wij hebben niet gezegd dat het er onduidelijk in staat.

Gedeputeerde **TEKIN**: Het staat er te absoluut in. Er zijn vijf onderwerpen hier genoemd. Stel dat twee van de vijf niet lukken, om welke reden dan ook. De nacht lukt niet of iets anders lukt niet. Hij staat hier veel te absoluut in. Het college zegt, wij vinden deze onderwerpen ook van belang. Die staan op pagina 13, dat wilde ik gaan citeren om u proberen mee te krijgen in het gedachtegoed van het college. Ik ga het toch even proberen. “Voordat er keuzes worden gemaakt over de ontwikkeling van Schiphol na 2020 is helderheid van het Rijk over de toekomstige ontwikkeling van de luchtvaart en de luchthaven in samenhang met vraagstukken rondom thema's zoals gezondheid (luchtkwaliteit, geluidshinder, nachtvluchten, veiligheid, CO2 en luchtruimvoorzieningen) noodzakelijk.” Dan eindigen wij met de zin: “Hierbij wordt rekening gehouden met de hinder van omwonenden.” Volgens mij staat hier klip en klaar deze onderwerpen zijn van belang, die liggen wat ons betreft op tafel en de bewoners moeten daar ook enig profijt van hebben. Dat is kort gezegd en wat u in uw amendement nu doet, u maakt het te absoluut met al die onderwerpen en op dit moment gaat dat een stap te ver.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Eigenlijk zeggen wij, hiervoor zou je moeten strijden als Noord-Holland.

Gedeputeerde **TEKIN**: In de Omgevingsvisie staat ook dat wij daarvoor gaan strijden. Al die onderwerpen die u noemt, staan hier ook in.

De heer **KRAMER** (GL): Ik had hetzelfde citaat willen houden, maar met het tegenovergestelde betoog. U dringt aan op helderheid in relatie tot een aantal relevante onderwerpen, daar hebben wij het in de commissie ook over gehad. Dat staat er en het enige wat er wordt toegevoegd, is dat daarbij rekening moet wordt gehouden met de geluidshinder. In de huidige systematiek wordt

ook rekening gehouden met de geluidshinder, alleen op een wijze die ons niet zint en een heleboel bewoners niet zint. Dus wij hadden iets meer richting in de tekst willen aanbrengen.

Gedeputeerde **TEKIN**: Dat staat ook niet in uw amendement waar u nu mee komt. Daarom vond ik het heel erg goed de omissie die wij hadden met die 50/50-regel en de gelijkwaardigheidscriteria en het amendement dat wij positief hebben gepreadviseerd. Dit is gewoon onderdeel van het gesprek. Ik zou mij daar geen zorgen over maken, mijnheer Kramer, dat staat hoog op ons lijstje. Dan Lelystad, de heer Papineau Salm vroeg, stel dat Lelystad in 2020 opengaat, daar gaan wij vanuit. De start is 4.000 vluchten en wat ons betreft mogen die 4.000 vakantievluchten vanuit Schiphol wat ons betreft overgeheveld worden naar Lelystad, zodat Schiphol in ieder geval weer wat ruimte krijgt in ieder geval binnen die 4.000. Komt men daar nog iets boven, dat is onderdeel van het gesprek op dit moment.

Gedeputeerde **GELDHOF**: Voorzitter, ik ben er weer een vergeten. De CU/SGP heeft samen met de PvdD, SP en GL een gewijzigd amendement ingediend voor de monitoring en de beleidsaanpassing. Zoals die nu is geformuleerd zouden wij u willen adviseren deze aan te nemen.

De **VOORZITTER**: Dat is nummer A57 gewijzigd over de monitoring en beleidsaanpassing.

Gedeputeerde **VAN DER HOEK**: Voorzitter, de PvdA heeft iets gevraagd over A46 en waarom het verhaal over wind er niet in mag. Daar gaat het niet om, het is een kwestie van lezen en niet van niet mogen noemen. Het gaat om kritische succesfactoren, met andere woorden, wat is er een en dat is wind op zee. Je hebt aan de ene kant het potentieel, wat hebben wij daar wind op zee, aan de andere kant een besparingspotentieel. Dat bepaalt uiteindelijk hoeveel wind op land je dan nog nodig hebt of zon of geothermie, of en/of in de optimale mix op land, in een optimale mix zit wind op land en zon in. Hier gaat het erom wat is een kritische succesfactor, die bepaalt hoeveel je straks nodig hebt. Daarom gaat het niet aan om dat via het amendement toe te voegen.

Gedeputeerde **LOGGEN**: Voorzitter. Toen de MER ernaar keek, kan ik mij niet voorstellen dat zij daar de richtinggevende uitspraken die zeer recentelijk naar u toe zijn gestuurd, daarbij betrokken heeft. Ik denk dat daar al voldoende handvaten zitten om te kijken hoe je die verduidelijking nu kunt aanbrengen. Volgens mij zitten die daar goed in opgesloten. De huidige tekst die door uzelf is geamendeerd in de koers, nu opnieuw geamendeerd zou gaan worden, terwijl u met die tekst meer recht doet aan de bewoners en gebruikers in het gebied. Laten wij eerst zorgen om op basis van de richtinggevende uitspraken de dialoog met het gebied aan te gaan voordat wij er nu dan iets nieuws aan toevoegen. Laten wij eerlijk zijn, wat u hier eigenlijk vraagt, is het peil omhoog, want een natuurlijk peil bestaat in veenweidegebieden niet. U zegt, het peil moet overal gelijkmatig omhoog. Zover zijn wij nog niet, want wij moeten eerst die hele ronde met elkaar gaan doen. Daarom zou ik zeggen, houd vast aan wat eerder is vastgesteld, het draagvlak in plaats van dat u zegt, wij moeten het overal naar een natuurlijk peil brengen. Het advies blijft ontraden.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Volgens mij zegt de commissie MER juist dat als wij de begeleidende tekst en de begeleidende documenten lezen, dan is het voor ons wel duidelijk waar de provincie naartoe gaat, maar het ontwikkelingsprincipe zelf is ambigu. Wij zoeken daarom met elkaar naar een formulering die meer recht doet aan onze ambitie, zoals die blijkbaar wel duidelijk wordt uit de andere documenten. Bent u dat met ons eens en kunt u ons dan helpen om die te vinden?

Gedeputeerde **LOGGEN**: Ik heb in eerste en tweede termijn geprobeerd om aan te geven om het proces dat wij met elkaar ingaan, dat zijn stevige uitspraken. Dat zal ongetwijfeld met bewoners en gebruikers in het gebied echt nog wel stevige debatten opleveren, dus laten wij die ronde eerst afwachten. Het staat u altijd vrij om op een later moment nog eens een keer deze aanscherping te doen als u dat zou willen, want het proces biedt de ruimte hiervoor.

De **VOORZITTER**: Dan zijn wij gekomen bij het moment van stemming. De heer Kramer wenst schorsing. Vijf minuten? Wij schorsen tot 15.30 uur. De vergadering is heropend. Heeft de schorsing tot nieuwe inzichten geleid? Niet. Dan gaan wij over tot stemming op basis van de nummering. De heer De Kam wordt geacht zich te onthouden van stemming over de amendementen 33, 47, 48, 49 en 50. Eerst is A33 aan de orde. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties GL, SP, PvdD, 50plus en CU/SGP, de overige leden tegen, zodat het amendement is verworpen. A34. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties SP, PvdD, de overige leden tegen, zodat het amendement is verworpen. A35. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties SP, GL, PvdD, de overige leden tegen, zodat het amendement is verworpen. Het herziene A36, minus het woord ‘louter’. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de tegenstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties CDA en PVV, de overige leden voor, zodat het herziene amendement is aanvaard. Het gewijzigde A37. Stemverklaringen?

De heer **BAKKER** (D66): Voorzitter. Wij vinden het amendement geen verbetering van de tekst, zeker met het gedrag niet. Het gaat ons erom dat het in lijn is met de ambitie die er gelukkig heel goed in staat, het remmen, stoppen en herstellen. Wij hebben er ook met de heer Loggen vertrouwen in dat het met de uitspraken die wij binnenkort gaan doen, goed gaat komen.

De heer **PAPINEAU SALM** (PvdA): Wij moeten ons eigen beleid maken dat wij hebben uitgezet met elkaar en dit moeten zien te realiseren. Dit zou het doorkruisen.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Wij vinden het jammer dat met de opmerking van de commissie MER om het iets concreter te maken, nu niks gedaan wordt. Gelijktijdig willen wij de gedeputeerde graag scherp houden bij de uitwerking van dit onderdeel en zullen wij instemmen met de tekst zoals hij nu is. Dat betekent dat wij tegen het amendement stemmen.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Wij sluiten ons aan bij de andere sprekers. Bovendien zijn wij van mening dat het veenweide helemaal geen natuurlijk waterpeil heeft, want anders zou het gewoon onder water staan.

De **VOORZITTER**: Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat is de fractie PvdD, de overige leden tegen, zodat het gewijzigde amendement is verworpen. A38. Stemverklaringen?

De heer **LEEVER** (ONH): Wij hadden graag voor willen stemmen, wij zijn voor woningbouw, zeker in de kleinere plaatsen in de provincie. Er staat echter in dat er geen vierkante meter groen meer gebruikt mag worden voor de ontwikkeling daarvan. Als wij alleen Warmerhuizen nemen waar een grote woningbehoefte is en waar binnenstedelijk niets mogelijk is, zou het aan de randen mogelijk moeten zijn om daar wel te bouwen. Wij stemmen tegen.

De **VOORZITTER**: Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties SP, GL, PvdD, de overige leden tegen, zodat het amendement is verworpen. A39. Stemverklaringen?

De heer **STRUBEN** (D66): Luchtkwaliteit is voor iedereen in Noord-Holland belangrijk. Nu PS de programma's gaan vaststellen, biedt het de mogelijkheid dat in de programma's te verscherpen maar het gestelde doel nu al naar 2030 te halen laat onvoldoende ruimte.

De **VOORZITTER**: Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties GL, SP, PvdD en CU/SGP, de overige leden tegen, zodat het amendement is verworpen. A40. Stemverklaringen?

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Voorzitter. Wij erkennen de problematiek die hier voor Texel geschetst wordt, maar wij vinden het te ver gaan om Texel een status aparte te geven. Daarom zullen wij tegen stemmen.

Mevrouw **VAN ANDEL** (CDA): Ook wij zien de problematiek op Texel maar wij denken dat Texel tekort wordt gedaan als er een keer in de vijf jaar afspraken mogen zijn. Wij zullen ook tegen stemmen.

De **VOORZITTER**: Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties ONH en 50plus, de overige leden tegen, zodat het amendement is verworpen. A41. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties PVV, ONH en 50plus, de overige leden tegen, zodat het amendement is verworpen. A42. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties GL, SP, PvdD, 50plus, CU/SGP en ONH, de overige leden tegen, zodat het amendement is verworpen. A43. Stemverklaringen?

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Wij vinden het op zich mooi maar wij gaan niet over gemeenten direct, daarom zullen wij niet voor stemmen. Als het puur over ons eigen beleid was gegaan, dan had het wellicht anders uitgepakt.

De **VOORZITTER**: Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties SP, GL, PVV, PvdD, 50plus, ONH en de overige leden tegen, zodat het amendement is verworpen. A44. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de tegenstanders vragen de hand op te steken? Dat is de fractie PVV, de overige leden voor zodat het amendement is aanvaard. A45. Stemverklaringen?

De heer **TIJSSENS** (D66): Voorzitter. Van amendement 45 en ook 56 snappen wij het adagium van de keuzevrijheid heel goed, maar gezien het ruimtegebruik van de auto in stedelijke gebieden verwachten wij dat de Modal Shift een plek krijgt bij de uitwerking van de programma's van de Omgevingsvisie.

De heer **PAPINEAU SALM** (PvdA): Voorzitter. Ik ben het eens met de heer Tijssens dat het terugkomt bij de uitwerking van de visie openbaar vervoer en bij de programma's in de komende tijd denk ik dat wij toch iets meer moeten gaan schuiven, maar dat moeten wij dan bekijken.

De **VOORZITTER**: Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties GL, SP, PvdD, CU/SGP, de overige leden tegen, zodat het amendement is verworpen. A46. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties GL, SP, PvdD, CU/SGP, de overige leden tegen, zodat het amendement is verworpen. A47. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties GL, SP, PvdD, 50plus, de overige leden tegen, zodat het amendement is verworpen. A48. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties GL, SP, PvdD, CU/SGP, de overige leden tegen, zodat het amendement is verworpen. A49. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties GL, SP, PvdD, CU/SGP, de overige leden tegen, zodat het amendement is verworpen. A50. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de tegenstanders vragen de hand op te steken? Dat is de fractie PVV, de overige leden voor, zodat het amendement is aanvaard. A51. Het college heeft een vraag gesteld of die uitleg die het college eraan gaf, kan worden gedeeld door de indieners. Misschien kan de heer Kramer daar nog iets over zeggen.

De heer **KRAMER** (GL): Ik zie geen problemen in de uitleg van het college.

Mevrouw **VAN ANDEL** (CDA): Wij zullen deze niet steunen omdat wij het amendement van de CU/SGP dat wij steunen, nummer 55, voldoende vinden.

De **VOORZITTER**: Verdere stemverklaringen? Niet. Mag ik de tegenstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties CDA, PVV, de overige leden voor, zodat het amendement is aanvaard. A52. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties GL, SP, PvdD, CU/SGP, de overige leden tegen, zodat het amendement is verworpen. A54. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties GL, SP, CU/SGP, ONH, de overige leden tegen, zodat het amendement is verworpen. A55. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de tegenstanders vragen de hand op te steken? Dat is de fractie PVV, de overige leden voor, zodat het amendement is aanvaard. A56. Stemverklaringen? Niet.

Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties GL, PvdD, CU/SGP, ONH, de overige leden tegen, zodat het amendement is verworpen. Het gewijzigde amendement 57. Stemverklaringen?

Mevrouw **VAN ANDEL** (CDA): Wij zullen dit amendement niet steunen want versteviging van de inzet is niet altijd nodig.

De **VOORZITTER**: Mag ik de tegenstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties CDA, PVV, 50plus, de overige leden voor, zodat het gewijzigde amendement is aanvaard. Dan M54. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties GL, SP, PvdD, CU/SGP, ONH, de overige leden tegen, zodat de motie is verworpen. Dan de voordracht. Stemverklaringen?

Mevrouw **DE MEIJ** (50plus): Voorzitter. Wij kunnen instemmen met de Omgevingsvisie met uitzondering van alles wat er is gezegd over Schiphol en wonen.

Mevrouw **VERMAAS** (PvdD): Wij betreuren het ten zeerste dat onze motie is verworpen en dat de ambities die wij in dit document vaststellen, waarschijnlijk zoals het er nu naar uitziet, een grote kans hebben om niet gehaald te worden. A57 zorgt er wel voor dat wij dat risico enigszins verkleinen. Wij betreuren ook wat er staat over Schiphol. En u begrijpt dat wij over bodemdaling een scherpere tekst hadden gewild. Desalniettemin kunnen wij op dit moment instemmen met de voordracht.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Er ligt een mooi document waar op een aantal punten richting wordt gegeven. Toch zijn er een aantal punten waarmee wij niet tevreden zijn. Wij stemmen niet in met het punt over Schiphol, waar wij vinden dat wij scherper de piketpaaltjes hadden moeten slaan, geen toename van geluid en uitstoot bij de ontwikkeling van Schiphol en bij de Modal Shift. Het is fijn om te horen dat D66 en de PvdA wel ondersteunen dat wij hier aandacht aan moeten geven bij de programma-uitwerking. Wij vinden het jammer dat de tekst over veenbodemdaling niet scherper is geworden, maar wij zullen de uitwerking kritisch blijven volgen en blijven sturen op concretisering.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Wij vinden dat weliswaar een aantal amendementen gehonoreerd zijn, dat vinden wij een hele mooie zaak, maar wij vinden dat er onvoldoende amendementen gehonoreerd zijn en dat wij met een probleem zitten bij bouwen in het groen, bij Schiphol en bij bouwen in het algemeen. Daarom stemmen wij tegen de voordracht.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Voorzitter. Voor ons is deze voordracht niet acceptabel vanwege de energietransitie en daarom zullen wij tegen stemmen.

De heer **PAPINEAU SALM (**PvdA): Complimenten voor het document dat een goede basis is om dingen aan te scherpen in programma's en verordeningen. Ik hoop dat iedereen voor stemt, want het is een belangrijk document voor de provincie. Wij gaan ermee aan de slag bij de uitwerking.

De heer **KRAMER** (GL): Voor ons een moeilijke afweging. De Omgevingsvisie spreekt ons best wel aan, nu meer dan voor de amendering, maar deze schiet toch op een aantal belangrijke onderdelen tekort. Wij gaan ervan uit dat het laatste woord nog niet gezegd is en dat er nog voldoende rondes komen om de visie nader uit te werken en aan te scherpen waar nodig. Wij stemmen voor de voordracht met uitzondering van de door ons bekritiseerde onderdelen, zoals Schiphol, mobiliteit en bouwen in het groen. Ik voeg een aantal kleinere punten toe die toch wel belangrijk zijn om daar een piketpaaltje te slaan en dat betreft ook de passages over havenuitbreiding ten koste van groengebieden, de strategische reservering van de Houtrakpolder waar wij altijd tegen waren en de A10 als harde contour voor de ontwikkeling van Havenstad.

De heer **KRAMER** (VVD): Wij zijn voor alle punten in de Omgevingsvisie.

De **VOORZITTER**: Mag ik de tegenstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties SP en PVV, de overige leden voor, zodat de voordracht is aanvaard.

11. Statenvoordracht 69 Concept-programmabegrotingen 2019 IPO en BIJ12

De heer **VAN HOOFF** (PVV): In de commissie M&F heb ik al aangegeven dat wat de PVV betreft, de begroting van het IPO op een A4-tje mag staan. Ik heb geen enkele behoefte aan een dik pak cijfers dat wij moeten doorworstelen, omdat PS twee afgevaardigden in het IPO-bestuur hebben en laat die twee hun werk doen. Als er rare dingen uit naar voren komen, dan horen wij dat wel en dan kunnen wij dat in PS bespreken. Het IPO gaat over wat de provincies gezamenlijk bezighoudt en waarmee zij gezamenlijk willen optrekken richting het Rijk. Het IPO doet dat met een aantal vlaggenschepen zoals energietransitie en duurzaamheid, dossiers gestuurd vanuit de EU en terugkomend in de begroting van de provincie 2019. Het zal u niet ontgaan zijn, de PVV ziet Nederland graag zonder bemoeienis van de EU. Wij kiezen voor Nederland, voor eigen grenzen en voor zelf bepalen wie er wel en niet binnenkomt, kiezen voor eigen centen, eigen beleid op veiligheid migratie en vluchtelingen, asielzoekers, pensioenen, rechtsstaat, geen Europees Hof. Samenwerking in Europa is prima, dat wil de PVV ook, maar niet met dit steeds groter wordende kapitalen kostende met geld smijtende en megalomane instituut dat de EU heet. De PVV gaat derhalve niet akkoord met deze voordracht.

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Voorzitter. Als afgevaardigde van PS naar de algemene vergadering van het IPO heb ik de inbreng van de fracties gelezen die zij in de commissies hebben gedaan. Uit die woordvoeringen – behalve de PVV die hier een woordvoering heeft gedaan – kan ik geen klip en klare bedenkingen lezen die de heer Klein en ik mee zouden kunnen nemen naar het IPO op 20 november a.s. wanneer de begroting in de algemene vergadering wordt besproken. In de commissie hebben de gedeputeerden de vragen klaarblijkelijk afdoende beantwoord. Zoals de voordracht er nu voorligt, gaan wij ervan uit dat wij deze voordracht kunnen meenemen naar Utrecht. Als dat niet zo is, dan hoor ik dat graag, ik ben een van de eerste sprekers op dit onderwerp. Nog te uwer informatie, vanuit de algemene vergadering is een werkgroep geformeerd die ons de resterende tijd van deze Statenperiode gaat vertegenwoordigen vanuit het

IPO die een gesprek aangaat met de directeur van het IPO – en ik denk ook met de voorzitter maar dat weet ik niet zeker – om een evaluatie over wat er zoal gepasseerd is in de samenwerking uit te voeren en een overdrachtsdocument te maken voor een volgende algemene vergadering vanaf maart 2019. Als ik verder niets hoor van PS, dan gaan de heer Klein en ik ervan uit dat wij met goedkeuring van uw Staten op de 20e kunnen afreizen naar Utrecht.

De heer **VAN STRAATEN** (VVD): Voorzitter. De totstandkoming van deze begroting van het IPO is moeizaam geweest. Zo zijn er herhaaldelijk nieuwe concepten van de begroting verschenen. Wij bespraken vaak versies die op het moment dat die aan ons werden voorgelegd, alweer waren achterhaald waren door nieuwe stukken. Wij constateren dat de kadernota weinig het karakter van een echt kader heeft gehad. Achteraf zijn er op de kadernota los van de indexering, nog diverse toevoegingen geweest in de begroting voor ruim 800.000 euro. Hoewel de P&C sturing strakker is geworden, zoals in de voorwaarden op de begroting wordt gesteld, zijn wij er nog niet helemaal voor de toekomst. De VVD zal ondanks deze kanttekeningen bij de totstandkoming van de begroting instemmen met de programmabegroting en de begroting BIJ12 voor de in 2019 gezamenlijk uit te voeren activiteiten. Wij hebben geen specifieke zienswijze ter behandeling in de algemene vergadering.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Voorzitter, ik maak geen gebruik van mijn spreekrecht.

Gedeputeerde **POST**: Voorzitter, wij stellen PS voor om kennis te nemen van de begroting en het besluit om wel of geen zienswijze mee te geven aan mevrouw Jellema, dus deze gedeputeerde heeft geen aanvullingen.

De **VOORZITTER**: Die heeft ook geen nuttige suggesties?

Gedeputeerde **POST**: Die heeft allerhande nuttige suggesties maar niet meer op dit moment.

De **VOORZITTER**: Bestaat verder nog de behoefte om te reageren of andere suggesties mee te geven? Dat is niet het geval. Dan moeten mevrouw Jellema en mijnheer Klein het hiermee doen. Dan kunnen wij deze besluitvorming afronden als ik het goed zie. Voordracht 69, kan hiermee worden ingestemd? Daar wordt mee ingestemd door alle fracties met uitzondering van de PVV, die tegen is.

12. Statenvoordracht 61 Provinciaal Meerjarenprogramma Infrastructuur (PMI) 2019-2025
13. Statenvoordracht 62 Provinciaal Meerjarenprogramma Onderhoud (PMO) 2019-2026

De **VOORZITTER**: Kan iedereen ermee instemmen om deze agendapunten gezamenlijk te behandelen? Dat is zo.

De heer **ZOON** (PvdD): Het PMI is een van de grootste financiële posten op de huidige en op de komende begrotingen. Vele projecten uit dit programma hebben een grote maatschappelijke impact. De aanleg van de goede busverbinding zorgt er bijvoorbeeld voor dat mensen snel,

soepel en comfortabel naar hun werk, school of andere activiteit kunnen. Fietsknelpunten oplossen zorgt voor veiliger en snellere mobiliteit per fiets en nieuwe wegen zorgen voor meer files. De PvdD is kritisch op deze projecten. Dit komt omdat de kostenbatenafweging niet klopt. De kosten van aantasting natuur, verslechtering luchtkwaliteit en lawaai worden beperkt gewogen. Daarbij wordt zelfs geprobeerd door meer auto's te laten rijden om de luchtkwaliteit te verbeteren. De baten hebben een discutabele verhouding met voertuigverliesuren en reistijdwinst. Die zijn academisch en kloppen niet in de praktijk. Daar komt bij dat mensen helemaal niet in de file willen staan; of sterker nog, helemaal niet eens met de auto willen. De pilot Spitsmijden liet dit zien. Forensen kiezen anders, ook na het stopzetten van de pilot. Helaas niet in onze provincie waar het project niet liep en waarbij onder de noemer van VVD keuzevrijheid, forensen gedwongen worden om aan te schuiven in de file. U snapt dat we dan ook tegen de projecten A9-Heiloo, Duinpolderweg en A8-A9 zijn. Ok, toch even Duinpolderweg. Het project voor de bereikbaarheid en ontsluiting van de N206 met de rest van de wereld komt na 6 jaar onderzoeken er niet. Deze bleek toch niet zo nodig te zijn. De rest van de Duinpolderweg kan samen met de PAS worden afgevoerd. En de A8-A9, waar we bijvoorbeeld in 2004 800.000 euro voor uitrokken voor een paar projecten en waar het project in de studiefase zat. 14 jaar later zitten we voor dit project inmiddels in de studiefase. Maar de financiering voor onderzoek zijn inmiddels miljoenen geworden, om niet over de kosten van de aanleg te spreken. De reden, het kan helemaal niet. Verlegging van de weg veroorzaakt leefbaarheidsproblemen bij mensen en dieren. Natuur en cultuur wordt aangetast en de reistijdwinst is nihil. Dat moet anders. Mijn motie van vorig jaar die aangehouden is, wordt meegenomen in de actualisatie Investeringsstrategie Noord-Hollandse Infrastructuur. Onze verwachtingen zijn hoog. We gaan anders kijken naar mobiliteit. Bijvoorbeeld we zien dat de norm voor parkeerplaatsen voor auto's bij woningen naar beneden gaat in gemeentes. Dit zit in de trend dat binnenstedelijk mensen steeds minder een auto bezitten. We kijken anders aan tegen investeringen en gaan mensen echt keuzevrijheid geven bij de inzet van mobiliteit. In sommige gevallen, zoals bij lightrail, tram, trein of HOV zullen deze investeringen flink zijn, maar ook de fietsinvesteringen lopen achter en ook hier staan we te popelen op de resultaten die gaan zien waar wij nu mee bezig zijn. Daarom geen motie of amendement. Een aantal onderdelen van het PMI steunen we, een aantal niet. Door de grote wijzigingen die gaan komen volgend jaar verwachten we niet dat dit PMI op deze manier lang zal blijven bestaan/ Dan PMO. Alle bermen bevat leven van groot tot klein als bron voor voedsel of als schuilplek voor dieren. Gelukkig worden de meeste bermen in Noord-Holland ecologisch beheerd, ongeveer twee derde. Maar bij een derde komt nog een of twee keer per jaar de klepelmaaier langs die alles versnippert. De overlevingskans van dieren is nihil. Het beste is om zo min mogelijk te maaien. Dat is nog goedkoper ook en kan ook, als het maaisel wordt opgeruimd, zodat langzaam de overdaad aan voedingstoffen uit de bermen verdwijnt. Het liefst zouden we overal het meest optimale ecologische bermbeheer toepassen, juist voor dier en natuur, maar op z'n minst zouden we de klepelmaaier willen zien verdwijnen. Het maaien in plaats van klepelen is al een enorme verbetering. CROW onderschrijft dit in hun kennisbank, net als de Vlinderstichting met een duidelijke uitleg op hun website Klepelen helpt onze bermen naar de knoppen. Vandaar dat we een motie indienen, samen met de CU-SGP en de SP.

Motie 55/12-11-18

Ecologische bermen

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Constaterende dat:
- *In het PMO biodiversiteit wordt ondersteund door ecologisch waardevolle bermen, ecologisch te maaien;*
- *Ongeveer twee derde van de bermen al ecologisch beheerd worden;*
- *Er geen definitie is opgenomen in het PMO wanneer een berm ecologische waarde heeft;*

Overwegende dat:
- *Bij het afvoeren van het maaisel ook vervuiling als zwerfafval worden afgevoerd;*
- *Alle bermen een ecologische waarde hebben;*

Van mening dat:
- *Het een beperkte stijging van kosten is ;*
- *De meerprijs van ca €3 ton per jaar meegenomen kan worden in de gebiedscontracten;*

Dragen het College van Gedeputeerde Staten op:
- *In beginsel alle bermen als ecologisch waardevol te beschouwen en als zodanig te behandelen;*
- *In overeenstemming met natuurbeheerplan, maaisel direct op te ruimen (maai-zuigen) of enkele dagen te laten liggen voor het wordt afgevoerd (ecologische maaien);*

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties PvdD, CU/SGP, SP

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **HOOGERVORST** (SP): Voorzitter, in relatie tot de eerder vandaag aangenomen voordracht vijfde Grondnota wordt op korte termijn een nieuwe kernwaarde opgenomen, namelijk duurzaamheid. Dat vinden wij een goede ontwikkeling en wij hopen dat wij bij de besluitvormingsprocessen over infrastructuur straks helder krijgen voorgespiegeld welke waarde duurzaamheid in de plannen zal krijgen en heeft gekregen. Wij roepen GS op hier expliciet aandacht aan te besteden. De aanpak van fietsknelpunten – enige tijd geleden aangedragen door de fietsersbond – staat nog in de studiefase. Dat duurt lang, dat heeft ook te maken met het feit dat gemeenten aan zet zijn bij de aanpak van knelpunten binnen het gemeentelijk areaal. Wat gaan GS doen als de aanvragen op dit punt achterblijven bij de verwachtingen en welke verwachtingen had de gedeputeerde op dit punt? Afgelopen week meldde het Dagblad voor West-Friesland dat het overleg tussen een ambtelijke en bestuurlijke delegatie van de gemeente Opmeer met de provincie waarin gepleit werd voor een fietstunnel onder de N241, is mislukt. De gemeente wil nog even uitstel omdat zij de omwonenden wil raadplegen over de stand van zaken. GS geven aan dat het project absoluut geen uitstel kan dulden. Wat zo goed gestart was –

de gemeente heeft zich volgens de wethouder altijd heel meegaand en solidair opgesteld bij de plannen om de A.C. de Graafweg te verbeteren – komt ruw op een nieuw punt. Ver gekomen maar gestrand omdat de burgerparticipatie te veel tijd gaat kosten. Begrijpen wij goed dat er geen mogelijkheden meer zijn om de in Opmeer zo gewenste fietstunnel aan te leggen? Ga gauw in overleg, zouden wij willen meegeven. Het PMI toont ook dit keer een overzichtelijke lijst van projecten. Voor een aantal projecten ging echter vorige week de noodklok luiden, een klok die geluid werd in Europa. Het Europese Hof van Justitie heeft aangegeven dat de PAS niet verenigbaar is met de Habitatrichtlijn. Dat betekent dat een aantal projecten waarvan tot op heden werd gedacht dat de gevolgen van realisatie ervan zouden voldoen aan de wetgeving, dat hoogstwaarschijnlijk niet zullen doen. Het lijkt de SP duidelijk dat wij beter – misschien voor sommigen voorlopig – kunnen stoppen met deze projecten, te weten de weg in het project Bereikbaarheid Haarlemmermeer/Bollenstreek, de afslag A9 bij Heiloo en de verbindingsweg A8/A9. De SP roept GS op deze te schrappen uit het PMI. Dan het PMO. In de periode 15-18 zijn de gebiedscontracten voor onderhoud in de markt gezet en ten uitvoer gebracht. De contractduur is tien jaar, maar de SP vraagt of er tussentijds geëvalueerd wordt. In de commissie is deze vraag niet helder beantwoord. Daarom nogmaals de vraag, op basis van welke criteria gebeurt dit? Wij kijken verder met belangstelling naar verduurzaming van de infrastructuur. Het PMO geeft aan dat dit project op vier sporen wordt ingezet. Er is op deze sporen veel te winnen en de SP hoopt met GS dat de winst niet alleen in financiële kengetallen is te schetsen maar ook in winst voor verduurzaming en ons klimaat.

Mevrouw **KAAMER VAN HOEGEE** (VVD): Voorzitter. Ik sta hier voor het achtste jaar om aan te geven wat wij vinden van het PMI en PMO vinden en ik kan u zeggen er is in de afgelopen acht jaar heel wat veranderd. Mijn navigatiesysteem vindt af en toe de weg niet meer in onze provincie en dat is voor ons een positieve ontwikkeling. In de afgelopen twee perioden is er veel geïnvesteerd in de doorstroming en bereikbaarheid. Mobiliteit is het smeermiddel voor de economische ontwikkeling in de provincie. Doorstroming is van essentieel belang voor een prettige omgeving om te wonen, werken en te recreëren en nieuwe infrastructuur is af en toe nodig om dit te realiseren. De besluitvorming over nieuwe wegen duurt lang, heel lang en wat ons betreft ook weleens te lang. Hierdoor kunnen ondernemers niet ondernemen en zitten woningeigenaren te lang in onzekerheid. Een mooi voorbeeld van nieuwe infrastructuur is de Westfrisiaweg, zoals veel projecten van deze omvang is er decennialang over gesproken. Ik weet nog goed dat ik na mijn eerste commissie Mobiliteit in 2011 van de provincie een verhuisdoos meekreeg vol documenten. Alles wat ik over dit project moest weten stond erin en in 2012 kwam de PIP ter besluitvorming en kon de eerste schop de grond in. Grote infrastructurele projecten zonder laat ik het uitdagingen noemen, ik ken ze niet. Ook bij de Westfrisiaweg zijn er de nodige uitdagingen geweest en is er vertraging opgelopen. De VVD is blij dat een langslepend conflict is opgelost en de weg eind deze maand officieel gaat worden opengesteld. Dat is mooi net iets eerder dan de gedeputeerde in eerste instantie heeft aangegeven. Complimenten daarvoor. Naast de Westfrisiaweg zijn er in de afgelopen twee perioden nog heel wat andere infrastructurele problemen opgepakt en opgelost. Ik noem de N201, een weg waar veel discussie over is geweest maar waar men nu heel blij mee is en een project dat ruim binnen budget is gebleven. Er is nog meer. Zo komt er straks een afslag op de A9 bij Heiloo, de N244 en N207 zijn verdubbeld, er zijn

verschillende HOV-projecten opgeleverd of worden nu gerealiseerd. De brug bij Ouderkerk wordt opgewaardeerd en u heeft korte termijnmaatregelen weten te verzinnen om de doorstroming op de N250 te verbeteren. Auto's kunnen in treintjes rijden op de N205, wij hebben pratende verkeerslichten, wij bouwen de grootste zeesluis ter wereld en wij hebben ook nog een keer het bezoekerscentrum SHIP weten te realiseren. De verkeersveiligheid in heel de provincie is verbeterd. De doorstroming op verschillende trajecten ook. Dit zijn slechts enkele voorbeelden. Onze spreektijd laat het niet toe om alle verbeteringen te noemen die zijn uitgevoerd aan de 613 kilometer wegen, de 49 kilometer busbanen, de 246 kilometer vaarwegen, 383 kilometer fietspaden en 545 kunstwerken in onze provincie. Het valt mij wel op dat er tussen de cijfers PMI van 2012 en het PMI 2019 rare verschillen zitten, met name in de hoeveelheid wegen en fietspaden. Gevoelsmatig zou er areaaluitbreiding moet hebben plaatsgevonden maar de cijfers zeggen iets anders. Toen ik bijna acht jaar geleden als Statenlid begon, hadden wij het bij het PMI en PMO vooral over asfalt. Ik hoor menigeen nu denken, daar zou je als VVD-er blij mee moeten zijn. Ja, dat ben ik ook, maar wij zien nu meer en meer dat er naast asfalt voor de auto en de vrachtwagen, ook gekeken wordt naar asfalt voor fiets en OV. Wij vinden dat een goede ontwikkeling. Bij verbetering van mobiliteit moet er gekeken worden naar alle modaliteiten en moet keuzevrijheid vooropstaan. Mijn fractie gaf het al eerder aan, een andere zeer positieve ontwikkeling vinden wij dat smart mobility in onze provincie zo optimaal mogelijk wordt benut en dat er ruimte wordt gegeven aan nieuwe ontwikkelingen die kunnen bijdragen aan de verkeersveiligheid en doorstroming. De provincie mag nog meer een proeftuin zijn voor dit soort ontwikkelingen, evenals voor de ontwikkeling van duurzaam en onderhoudsarm asfalt en projecten als SolaRoad. En weet u nog de bamboegeluidsschermen? Ik reed er deze week langs en ze hebben bijna de gewenste hoogte bereikt. Wij gaan ervanuit dat dit soort projecten straks meer en meer gaan terugkomen in het PMI en PMO. Met alles wat ik gezegd heb, zou je haast gaan denken dat wij zeer tevreden zijn over de inhoud van PMI en PMO. Ja, dat zijn wij ook wel, maar zoals de heer Annaert bij de algemene beschouwingen aangaf, hadden wij liever gezien dat ook de projecten A8/A9 en de Duinpolderweg in de realisatiefase zouden zitten en dat is helaas nog niet zo. Zoals eerder aangegeven, infrastructurele projecten zonder uitdagingen bestaan niet. De VVD gaat ervan uit dat er ook voor deze verbindingen in de nabije toekomst oplossingen gevonden gaan worden. Ik heb nog een aantal vragen. Over het dossier Leeghwaterbrug. Ik heb onlangs vernomen dat de dagspiegel voor de werkzaamheden aan de Leeghwaterbrug is verlengd. Ik hoor graag van de gedeputeerde of dit tot een snellere oplevering kan leiden. Ook heeft u in de commissie aangegeven dat alleen de vergunning voor de boorstelling rond was. Kunt u aangeven hoe het met de verdere vergunningen gaat in dit project? Onlangs werd bekend dat Max Verstappen zijn rondjes in de Formule I in 2020 misschien wel op het circuit in Zandvoort kan gaan rijden mits dat binnen de provinciale regelgeving valt. Nu weet ik dat de gedeputeerde graag naar de Formule I mag kijken, maar denkt u dat wij straks met zijn allen massaal naar Zandvoort kunnen gaan om de wedstrijd live te aanschouwen of gaat ons wegennet dat niet aan kunnen en staan Verstappen samen met Hamilton en Vettel en de toeschouwers massaal in de file naar het circuit toe? Ik hoor graag of zij hier al over in gesprek is met Zandvoort.

De **VOORZITTER**: De heer Klein ziet af van het woord.

Mevrouw **VAN DUIJN** (PvdA): Voorzitter. PMI en PMO met een groot aantal plannen om beter door Noord-Holland te kunnen rijden en misschien wel over het F-net, nee, niet het FE-net, het F-net. Ik heb hier eerder voor gepleit, een kwalitatief goed Randstedelijk doorfietsnetwerk, veilig en betrouwbaar en grensoverschrijdend. Ik hoop nog steeds dat dit droomproject een plekje in het PMI zal verwerven en al ga ik dan zelf weg na deze periode, ik kom graag een keertje terug om de schaar aan te reiken voor het doorknippen van het lintje van de opening van het F-net. Van droom tot daad, het fietsknelpuntenproject bevindt zich al een tijd in de studiefase. Hoe mooi zou het toch zijn als deze gedeputeerde deze in deze periode aan haar rijtje met successen zou kunnen toevoegen? Hoe krijgen wij hier vaart in? Dan het PMO. In de commissie spreken wij al enige tijd met elkaar over mogelijkheden van verduurzaming van aanleg en onderhoud. Ook de technische briefings over duurzamere methodes waren erg waardevol. Er zijn verschillende innovatieve methoden waarop aanleg en onderhoud van infrastructuur steeds duurzamer kunnen plaatsvinden. Er kan veel en er kan meer en wij willen hier een slag in slaan. Daarom een motie. Ik ben blij dat zoveel partijen hier hun handtekening onder hebben gezet. Tenslotte, het is bekend dat Nederland en dus ook de provincies veel inzet moeten plegen op alle beleidsvelden om de klimaatdoelen te gaan halen. Meer inzet op duurzame aanleg en onderhoudsmethoden zijn dan ook niet alleen een kans om kosten te reduceren, maar ook om realisaties van deze doelen dichterbij te brengen.

Motie 56/12-11-18
Verduurzaming wegaanleg en onderhoud

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 12 november 2018

Overwegende dat:

- *In de provincie Noord-Holland het onderhoud van de infrastructuur erop gericht is om optimale prestaties in relatie tot doorstroming, leefbaarheid en verkeersveiligheid van de infrastructuur te bereiken op een duurzame manier;*
- *Verdere verduurzaming van het aanleg- en onderhoudswerk van de infrastructuur essentieel is voor een relevante bijdrage aan het behalen van de duurzaamheids- en klimaatdoelen;*
- *In het coalitieakkoord is afgesproken dat bij beheer en onderhoud gebruik wordt gemaakt van innovaties en slimme oplossingen;*
- *Het bevorderen van de verkeersveiligheid een van de uitgangspunten is bij het vergroten van de bereikbaarheid in de provincie Noord-Holland;*
- *Nederland zich heeft gecommitteerd aan klimaatdoelstellingen voor 2020 en 2030;*
- *De ingeschatte kosten van infrastructuur, beheer en onderhoud in de provincie Noord-Holland een stijgende lijn laten zien.*

Constaterende dat:

- *Er verschillende innovatieve manieren zijn waarop beheer en onderhoud van infrastructuur steeds duurzamer plaats kunnen vinden;*

- *Er nieuwe soorten asfalt zijn met positieve mogelijkheden, zoals het opnemen van CO2 of het verlagen van hittestress;*
- *Er gebruik gemaakt kan worden van lichtreflectie van wegdek ten behoeve van zichtbaarheid, veiligheid en het besparen op verlichting;*
- *Er positieve ervaring is opgedaan in andere provincies, zoals in Groningen met innovatieve en duurzame wijzen van beheer en onderhoud en in Zuid-Holland waar de N211 onlangs als eerste CO2-negatieve weg van Nederland in gebruik is genomen;*
- *Zuid-Holland werkt met een CO2-boekhouding en concrete ambities heeft vastgelegd over CO2-afname en CO2-neutraal zijn.*
- *Nederland en daarmee ook de provincies, op alle beleidsvelden veel inzet moeten plegen om de afgesproken klimaatdoelen te behalen.*
- *Meer inzet op duurzamere aanleg- en onderhoudsmethoden ook een kans zijn de kosten te reduceren.*

Verzoeken GS:
De klimaatbijdrage en daarmee verduurzaming van wegaanleg en -onderhoud nadrukkelijk mee te nemen in de gebiedscontracten en hierover te rapporteren in de jaarrekening

en gaan over tot de orde van de dag.
Fracties PvdA, D66, CDA, CU/SGP, ONH, PvdD, GL, SP

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **HIETBRINK** (GL): Ik houd het kort, zowel bij het PMI als het PMO. Dat ging mij net niet lukken in een stemverklaring. Voor wat betreft de PMO wil ik mijn blijdschap uitspreken voor de extra middelen die beschikbaar komen voor verduurzaming. Vorig jaar was dat al 10 miljoen euro voor verduurzaming van de infrastructuur, dit jaar nog eens 4 miljoen euro voor de verduurzaming van de steunpunten en dat is goed nieuws. Ik heb in de commissie mijn zorg uitgesproken over de hoogte van de totale kredietaanvraag die fors boven het investeringsplafond ligt maar wij zijn tevreden gesteld na de toelichting door de gedeputeerde. Wij zullen dus instemmen met het PMO. Wij zijn kritischer bij het PMI en dat heeft te maken met het feit dat wij op twee principiële punten kritisch zijn over de zaken die in het PMI staan. Ten eerste het uitgangspunt dat de keuzevrijheid van de reiziger centraal moet staan. Wij hebben net bij de Omgevingsvisie gepleit voor een Modal Shift en dat pleidooi wil ik hier nog een keer benoemen. Dat hoort eigenlijk in het PMI te staan. Een ander punt is dat wij gaan kijken naar de investeringsstrategie Noord-Holland Infrastructuur. Het uitgangspunt is dat bij afwegingen van investeringen 40% de doorstroming meeweegt en maar bij 20% de leefbaarheid. Wij vinden dat die afweging meer in evenwicht zou moeten komen en hopen dat de herziening daar aanleiding toe geeft. Wij zijn kritisch op met name de projecten de A8/A9, afslag A9 bij Heiloo en de bereikbaarheid Haarlemmermeer/Bollenstreek. Ik heb een vraag voor de gedeputeerde die ik ook in de commissie heb gesteld. Ik constateer na de brief van GS over besluitvorming in Zuid-Holland over wat in de volksmond de Duinpolderweg heet, dat wij in het vervolg inderdaad moeten gaan spreken over het verbeteren van de verbinding tussen de N208 en de A4 en niet

tussen de N206 en de A4 omdat de ruimtelijke reservering vervallen is. Ik hoor graag een bevestiging op dat punt van de gedeputeerde.

De heer **DE GRAAF** (CDA): Voorzitter. Wie had twee jaar geleden kunnen voorzien dat wij de Westfrisiaweg nog in gebruik zouden kunnen nemen. Groot compliment daarvoor, ook voor de ambtelijke organisatie. Dat geldt ook voor veel projecten in het PMI. Ik heb een vraag die ik wil onderbouwen met drie voorbeelden. De bereikbaarheid Den Helder. Na 3,5 jaar heb ik te horen gekregen dat dit wordt opgesplitst in korte en lange termijn oplossingen en de lange termijn oplossingen gaan wij in het volgende kwartaal bespreken, dat is bijna vier jaar nadat dit project is gestart. Dan het onderzoek naar de veiligheid van de N231 en de N201. Dat kregen wij in achtereenvolgende PMI's nog niet bekend als prognose voor het opleveren van de rapporten. Inmiddels weten wij dat er een brief is gestuurd waarin aangekondigd wordt dat er mogelijk voorstellen kom om dat probleemareaal te verbeteren. Dan de ongestoorde logistieke verbinding tussen Schiphol en Aalsmeer, staat sinds 2012 op de agenda. Heel laat is een juridische toets alsnog uitgevoerd en is dat ook weer een soort vertraging, hoewel deze meevalt, maar de schop had al bijna in de grond gekund. Dat leidt tot de hamvraag, wat hebben GS van ons nodig om die schijnbare vertragingsfactor om te zetten in een versnelling? Het is hier al benadrukt, we moeten sneller en fanatieker aan de gang bij mobiliteit. Dan het PMO, wij hebben het ook in de commissie besproken. Graag een antwoord op hoe de gedeputeerde de lobby inzet om de verhoging van de snelheid van het landbouwverkeer mogelijk te maken. Dat ligt nu bij de Tweede kamer maar bedrijven en ondernemers hebben erg veel behoefte aan duidelijkheid. Dan nog een pijnpuntje. Het PMO faciliteert ook het OV en daarover hebben wij een BOT-overleg gehad en daar is men uit de school geklapt. Dat is erg jammer, want dat BOT is bedoeld om op een creatieve manier met GS zonder politieke duiding en lading daar input aan te geven. Ik vind het jammer dat dat gebeurd is en dat het nog steeds op de site van de SP staat. Dan de motie van de PvdA over verduurzaming, die steunen wij omdat dit de provincie helpt zich te positioneren op het punt van duurzaamheid en op dat punt hebben wij een initiatiefvoorstel aangekondigd over de vergroening van provinciale rotondes en mogelijk ook andere infrastructuur.

De heer **TIJSSENS** (D66): Voorzitter. De laatste in het rijtje en het is de laatste actualisering van het PMI in deze bestuursperiode. Het is een goed moment om de ambities in het coalitieakkoord na te lopen. Voor de fijnproever, die staan ook in het PMI vermeld op pagina 5 en 6. Laat ik beginnen met een paar positieve grote projecten, de N23 is zo'n ambitie, maar ook de HOV Haarlem Velsen, op een haar na gevild. GS verdienen zeker complimenten voor hun daadkracht. Bij HOV 't Gooi zijn wij zover nog niet, misschien wel qua besluitvorming, maar de gedeputeerde zit in een weerbarstige fase en wij hopen dat het proces snel vlot getrokken kan worden. De ambitie duurzaamheid is urgent. Mobiliteit heeft door uitstoot van het verkeer en door de omvangrijke infrastructuur een grote impact en wij zien dat GS werk maken van deze ambitie. Gezien de omvang van onze circle of concern, wij gaan er echt over, practice what you preach, is het voor ons niet snel genoeg. De transitie naar duurzame mobiliteit gaat niet alleen over de Modal Shift, dat is vandaag al vaak genoemd, die vinden wij ook erg belangrijk en ik was een beetje geschokt over de opmerkingen over de concurrentie tussen fiets en OV, dat mag nooit betekenen dat wij als provincie niet meer opkomen voor het stimuleren van het fietsgebruik, daar

is D66 in ieder geval erg voor, maar het gaat ook over de verduurzaming per modaliteit, van het OV, het wegverkeer, enzovoorts. Bij het PMO ligt een motie van de PvdA en daar hebben wij driftig aan meegeschreven en daar staan wij zeer achter. Dat wij ook bij het onderhoud van het enorme areaal gaan kijken hoe wij daar beter naar kunnen kijken, dus de besparing op materiaal, energie bij het beheer en onderhoud en het gebruik van de infrastructuur, innovatie is daarvoor noodzakelijk. Er zijn veel innovaties op dit terrein en GS zijn er wel mee bezig, maar wij worden niet structureel geïnformeerd, wij hobbelen er als PS vaak een beetje achteraan op zoek naar welke informatie er al is. Wij zien dat wij bij de gebiedscontracten voor een lange termijn vooruit moeten gaan kijken, tenminste vijf jaar loopt zo'n contract. Het is dus belangrijk om grip te krijgen op de kaders dat daar de duurzaamheidsdoelstellingen in verwerkt worden. Ik denk dat de gedeputeerde weet waar dit over gaat. Ik hoop dat zij ons daarin wil faciliteren. Daarmee heb ik mijn inbreng PMO versleuteld in het PMI en ga ik door met de andere ambities die door GS geformuleerd waren. De ambitie verkeersmanagement, daar hebben wij als PS flink tegen aan geduwd en met het beleidskader smart mobility dat toen echt multimodaal werd, hebben wij een programma met vleugels gekregen. Wij zijn erg nieuwsgierig naar wat de toekomst brengt wat dat betreft. De twee grote wegambities, een ervan is vandaag al vaak genoemd in het kader van de PAS, de verbinding A8/A9. Die loopt niet voorspoedig, maar voor D66 is het essentieel dat de inwoners van Krommenie en Assendelft uit het ongewisse gehaald worden en dat wij ondanks alle problemen, voor hen een oplossing gaan verzinnen, linksom of rechtsom. Hun leefbaarheidsprobleem moet aangepakt worden. Wij vinden positief dat er besloten is een landschapsplan uit te werken, want dat is sowieso winst voor het gebied.

De heer **ZOON** (PvdD): Voorzitter. Mocht het landschapsplan dan toch geen soelaas bieden in verband met die PAS, aan wat voor maatregel zit u dan te denken?

De heer **TIJSSENS** (D66): Er zijn twee dingen. Het landschapsplan is iets dat het landschap daar sowieso verdient, dat was de strekking van mijn woorden, ook als de weg die nu getekend is door GS, er niet kan komen bijvoorbeeld door de PAS of landschappelijke aspecten of door wat er in Zaanstad aan de hand is, onder al die omstandigheden zijn wij blij dat het landschapsplan voor dat gebied wordt uitgewerkt. Dat is het waard.

De heer **ZOON** (PvdD): Ik hoor u ook zeggen dat er sowieso iets moet gebeuren voor de leefbaarheid. Waar denkt u dan aan?

De heer **TIJSSENS** (D66): Dat weet ik nu nog niet. Als in deze periode of aan het begin van de volgende periode blijkt dat het project staakt of is vastgelopen, dan zullen wij terug moeten naar wat nu. Ik denk dat dat ook een rol gaat spelen in de komende maanden, maar daar kan ik nu niet op vooruitlopen. Over het grote project waar wij wel een besluit genomen hebben, is de bereikbaarheid Haarlemmermeer/Bollenstreek. Die ambitie is niet gerealiseerd, maar het volgende college kan aan de gang met deeloplossingen, dingen doen. Wij zullen in de volgende commissie of de commissie daarna in detail af gaan stemmen hoe dat precies moet gaan, dat die volgende fase een mooie start krijgt, bedankt aan GS dat wij elkaar daarin hebben kunnen vinden. Waar wij als commissie en PS nog wat meer in het duister tasten, het werd al

gememoreerd, de bereikbaarheid Den Helder. Wij kunnen ons voorstellen dat dit een heel lastig dossier is, maar wij betreuren het dat wij na deze periode nog geen uitgewerkte probleemstudie hebben, iets waarmee wij de opgave integraal kunnen bespreken als PS en als PS met GS. Ook missen wij een terugkoppeling op de ambitie van de afwikkeling het landbouwverkeer. Wij hebben het niet voor niks opgenomen in het coalitieakkoord. Ik zie een nee knik van GS, dus er komt kennelijk straks een reactie. Ik mis daar nog wat informatie over en daar kunnen wij bijvoorbeeld bij het project Haarlemmermeer/Bollenstreek nog eens op terugkomen om een casus te hebben, want daar speelt het landbouwverkeer ook een rol. Wellicht is er bepaalde informatie waar ik nog op gewezen kan worden. Last but not least. De ambitie voor de fiets. Wij constateren dat de fiets in deze periode echt een volwaardige modaliteit is geworden en dat het wordt meegenomen in alle provinciale plannen op infrastructuur. Het opnemen van het hoofdfietsnetwerk is daarbij een grote stap voorwaarts en de fiets gaat voorop bij de integratie van het mobiliteitsbeleid, in de structuur van de Omgevingsvisie, de plannen en de agenda's, weliswaar nog met een conceptdocument, maar toch als wij kijken naar hoe het nieuwe mobiliteitsbeleid in de Omgevingsvisie eruit komt, is de fiets daar echt het speerpunt. Deze opsomming brengt mij tot de conclusie dat er een hoop goed gegaan is, maar dat de laatste maanden van de periode goed gebruikt moeten worden door het college.

Gedeputeerde **POST**: Voorzitter. Ik moest even alle onderdelen van de bijdragen bij elkaar zoeken. Ik ga het in volgorde doen. De motie van de PvdD. Ik heb de heer Zoon over drie projecten iets horen zeggen en ik wil graag het debat daarover aangaan, maar kijken op de klok weet ik niet of dat verstandig is en volgens mij hebben u en ik de conclusie getrokken dat wij het over die drie projecten niet eens gaan worden. Ik wil wel een opmerking maken over waar u mee begon. U zegt, de maatregelen voor het oplossen van de knelpunten OV zorgen voor een sneller OV, de fietsinfrastructuur zorgt voor meer veiligheid voor de fietser. Tot zover waren wij het eens. Toen zei u, en infrastructuur zorgt voor meer files. Nou was mijn wedervraag aan u, kunt u drie provinciale projecten noemen in Noord-Holland waar de aanleg of verbetering van de infrastructuur heeft geleid tot meer files? U mag hem ook voor de tweede termijn bewaren. Op het hele programma wat wij hebben, waar hebben wij meer last gekregen van files? Dan de motie van de bermen. U vraagt om alle bermen als ecologisch waardevol te beschouwen en als zodanig te behandelen. Destijds hebben wij en nou praat ik over 2014, een hele uitgebreide inventarisatie laten maken van alle bermen in onze provincie, langs de provinciale infrastructuur. Het bureau dat dat gedaan heeft, heeft dat heel zorgvuldig gedaan maar heeft ook de conclusie getrokken dat ongeveer 25% van onze bermen niet als ecologisch waardevol te beschouwen kunnen zijn. Dat heeft met een aantal factoren te maken. Het kan zijn dat de berm vol staat met bomen en dan is er vrij weinig te maaien en te klepelen. Het kan zijn dat de berm heel smal is en dat betekent dat insecten die in een heel smal stukje berm iets willen doen, gewoon weggeblazen worden door het verkeer dat er langsrijdt, waardoor er geen insecten zijn die van dat stukje berm gebruik maken. En er zijn bermen die liggen op een ondergrond die zo rijk is, dat je daar met goed fatsoen door ecologisch bermbeheer niet meer van kunt maken dan er op dat moment is. Die 25% waar u iets mee wilt, is de moeite echt niet waard. Ik vind uw voorstel sympathiek en als dat de moeite waard zou zijn, dan zouden wij dat echt wel willen doen, maar die 25% moet u echt niet willen. Los daarvan zegt u, ja, dat moeten wij als zodanig behandelen en dat moeten wij

direct opruimen of enkele dagen laten liggen. Dat is bij sommige wegen ook een probleem omdat de overlast voor het verkeer daarmee dermate hoog wordt, dat je een enorme verstoring in het verkeer krijgt en dan zorgt extra infrastructuur wel degelijk voor extra files, maar dan niet vanwege het aantal auto's maar vanwege de extra bermbehandeling. Los daarvan, het kost ook extra geld en dat is niet zo maar mee te nemen in een gebiedscontract. Dat is gewoon meerwerk. Ik zie dat u geen dekking heeft aangegeven en u weet wat de hygiëne in dit huis vereist. Dus om inhoudelijke redenen raad ik hem af, maar ook om financiële redenen klopt hij niet. Bovendien een gebiedscontract is een vaste prijs en als je daar iets aan wilt toevoegen, dan moet je gewoon meer betalen. Dan de heer Hoogervorst. Die stelt een aantal vragen zoals over de fietsknelpunten. Ik heb een voortgangsrapportage gekregen over de OV knelpunten want daar zijn wij ook mee bezig. Zodra die door ons college is besproken, gaat die naar u en kunt u die bespreken. Ik dacht toen u zei, fietsknelpunten, oh, die komt eraan, maar nu ik hier sta denk ik, die komt er nog niet aan, want dat ging over de OV knelpunten en daar is wel een stand van zaken te geven. Voor de fietsknelpunten durf ik dat niet te zeggen, ik probeer dat tussen de bedrijven door nog even voor u na te gaan, dan hoort u dat. Zijn er geen mogelijkheden meer voor de fietstunnel Opmeer vanwege de burgerparticipatie? Zo zit het niet in elkaar. Wij zijn al sinds jaar en dag bezig over de A.C. de Graafweg om niet te zeggen, wij zijn er al jaren over bezig. De gemeente Opmeer wist al jaren dat we daar aan de slag zouden gaan en dat het handig zou zijn om als je iets mee zou willen laten lopen, je daar maatregelen voor moet nemen. Het college en de raad daar hebben een paar keer last gehad van voortschrijdend inzicht. Er is een periode geweest dat men een tunnel wilde, toen is er een participatietraject geweest waaruit naar voren kwam dat men geen tunnel wilde. Recent heeft men verder voortschrijdend inzicht gekregen en bedenkt men op dit moment dat men wellicht wel weer een tunnel wil. De burgerparticipatie zou ook kunnen uitwijzen dat men toch niet die tunnel wil want dat traject moet nog gelopen worden. Wij hebben steeds aangegeven, als jullie iets willen, zorg er dan voor dat je ons voor 1 september 2018 helderheid geeft, want daarna gaan wij aan de slag. Zover is men niet. Dat geeft ook niet, alleen dat betekent wel dat wij geen werk met werk meer kunnen maken. Op het moment dat wij de weg op de schop nemen, heeft men de beslissing over de tunnel na al die jaren nog steeds niet genomen. Kan die tunnel dan niet meer? Jawel, alleen niet in een vloeiende stroom. Dus als men iets wil, zal men het los moeten knippen van ons provinciale project. Dat geeft allemaal niks, dat gebeurt wel op meer plaatsen, alleen het kan niet in een keer meegenomen worden. Als Opmeer besluit een tunnel te willen en daar geld voor beschikbaar te stellen, dan kan er ook over vijf jaar nog een tunnel aangelegd worden en dan is dat niet afhankelijk van onze werkzaamheden bij de A.C. de Graafweg. Dan zegt de heer Hoogervorst, is het niet verstandig om in verband met de PAS en de Habitatrichtlijn en het Europese Hof van Justitie al dan niet voorlopig te stoppen met een aantal projecten. Nee, hij weet ook dat wij op grond van de PAS dan misschien niet meer kunnen vergunnen, maar dat er altijd de mogelijkheid bestaat om een individueel project op individuele basis te vergunnen. Wij zullen alleen daar meer werkzaamheden voor moeten verrichten. Ik vind de recente uitspraak nog geen aanleiding om te zeggen, dan stoppen wij maar met alles. Er zijn weleens meer tegenslagen in het provinciale leven en dan betekent dat niet dat je a priori alles uit je handen laat vallen en dat je niet kijkt naar wat niet kan, maar dat je kijkt naar wat wel kan. Wordt een gebiedscontract tussentijds geëvalueerd en zo ja, op grond van welke criteria? Net zoals bij de fietsknelpunten

moet ik u de exacte criteria verschuldigd blijven, maar ik weet wel dat er op dit moment een interne audit loopt. Daar bemoei ik mij uiteraard niet mee want daar moeten anderen een oordeel over vellen. Ik kan u ook niet vertellen wat de criteria zijn die daarbij gehanteerd worden. Gedurende een reeks van jaren hebben wij die gebiedscontracten aanbesteed en elke keer leer je en datgene wat je leert, neem je mee in de nieuwe aanbestedingen. De aanleiding voor de aanbesteding van gebiedscontracten is nooit een inhoudelijke maar een puur financiële geweest, zoals u zich ongetwijfeld ook nog kunt herinneren. Er moest gewoon bezuinigd worden op het onderhoud. Toen hebben wij gezegd, als wij PMI en PMO nadrukkelijker dan voorheen aan elkaar koppelen, betekent ook dat de beleidsvrijheid van PS om projecten anders te prioriteren wat afneemt, want als je die twee koppelt, kun je niet meer zeggen, ik haal een ding naar voren want dan moet je ook iets anders naar voren halen. Als je dat doet, kunnen wij daar een bezuiniging op realiseren maar dat betekent minder beleidsvrijheid voor PS de insteek is een puur financiële geweest. Wij moesten ik meen een bedrag van 5 miljoen euro bezuinigen en dat hebben wij ook gerealiseerd. Mevrouw Kaamer van Hoegee vraagt zich bezorgd af of de hoeveelheid wegen die wij hadden, is afgenomen. Nee, dat is niet zo. In het verleden werden vierkante meters weg geteld en dat betekent dat een rijstrook twee keer werd geteld en dat soort dubbelingen hebben wij eruit gehaald. Wij kijken nu alleen maar naar strekkende meters weg en daardoor lijkt het alsof er iets kwijt is, maar wij hebben het nog steeds, dus maakt u zich niet ongerust. Ik vind het leuk om te horen dat u zegt, kijk nou of je nog meer proeftuin kunt zijn voor innovaties. Dat proberen wij ook. Wij zijn er supertrots op dat wij een aantal spraakmakende projecten bij ons in de provincie hebben mogen testen. Het bamboegeluidsscherm is inderdaad bijna op hoogte maar nog niet helemaal. Ook daarvoor geldt dat er een tussenevaluatie heeft plaatsgevonden waarvoor de gemeente Amsterdam opdrachtgever is, want zoals u weet, doen wij dit samen met RWS en Amsterdam, het ingenieursbureau en ook daarvoor geldt dat als die door ons college is besproken, hij naar PS komt. Ik hoop dat die eind dit jaar, begin volgend jaar in de commissie besproken kan worden. De Leeghwaterbrug. U gebruikt een woord wat ik niet kende maar inmiddels begrijp ik wat u bedoelt. U vraagt, hoe zit het met de verdere vergunning? Los van de boorstelling voor de bovenbouw is de vergunning verleend. Op 18 november gaan wij in een vloeiende bouwstroom verder. Voor het proces erna moet nog een vergunning worden aangevraagd, maar dat gaat in het reguliere tempo. Zo langzamerhand komen wij in normaal vaarwater. De afronding, ik heb u eerder per brief gemeld dat wij de planning nog niet hebben geaccepteerd en dat is nog steeds zo, omdat ik nog steeds wil weten welke verdere versnellingsmaatregelen mogelijk zijn. Het nemen van maatregelen op de brug zelf, vanuit het bedrijfsleven werd gesuggereerd, dan open je hem toch niet meer voor de scheepvaart, want dat scheelt zo lekker. Dat is ingewikkeld, want er zit niet alleen recreatievaart op het Noordhollandsch Kanaal, er zit ook beroepsvaart. Daarom moeten wij altijd de afweging maken, wat is gunstig om alle vervoersstromen de mogelijkheid te geven om zo min mogelijk hinder van de werkzaamheden te ondervinden. Rijden wij nou straks in de file naar de GP in Zandvoort? Los van de prealabele dat er een GP in Zandvoort moet komen, heeft mij nog geen vraag bereikt over de bereikbaarheid van Zandvoort, mocht dat het geval zijn. Ik zou het ingewikkeld vinden dat men het idee heeft dat als er een groot evenement regelmatig wordt georganiseerd, de provincie met al haar inwoners aan de lat zouden moeten staan van een dergelijk evenement. Ik heb er nog niets over gehoord en tegen de tijd dat het wel zo is, dan gaan wij in overleg met de gemeente en

de initiatiefnemers voor de GP. Dan moet er eerst meer zekerheid komen of dat daadwerkelijk aan de orde is. Ik begrijp in weerwil van wat er door Zandvoort gecommuniceerd wordt, er nog allerminst zekerheid is dat de vrienden van de heer Ecclestone deze kant op komen. Dan de PvdA. Mevrouw Van Duijn hoopt op een F-net. Wij hebben afgesproken dat wij met elkaar een perspectief fiets gaan bespreken en daar geldt hetzelfde voor als voor de OV knelpunten en de bamboegeluidsschermen. Met een beetje mazzel ligt dat binnenkort bij u op de mat en gaan wij het erover hebben. Het heet geen F-net, maar het zal die portee hebben want wij hebben afgesproken dat wij aangeven hoe wij aankijken tegen een hoofdnet van doorfietsroutes. U hebt een motie ingediend over verduurzaming van wegaanleg en onderhoud en in de overwegingen tref ik een aantal zaken aan, waarvan ik denk, daar kun je op zijn minst over met elkaar discussiëren. U zegt dat er gebruik gemaakt kan worden van lichtreflectie op wegdekken ten behoeve van zichtbaarheid, veiligheid en besparing op verlichting. Ik kan u melden dat dat wetenschappelijk allerminst is aangetoond. Sterker nog, door het gebruik maken van licht reflecterende wegdekken is het risico aanwezig dat met name kwetsbare verkeersdeelnemers veel minder zichtbaar zijn, omdat zij alleen nog maar te zien zijn als donkere vlekken op een wegdek en niet meer afsteken omdat je door de lichtreflectie de verlichting naar beneden draait, waardoor de directe reflectie van de mensen op het wegdek minder wordt, waar alleen het wegdek zelf gaat reflecteren. Dan zie je de mensen die erop staan, niet meer. Ik zou eraan hechten dat eerst de verkeersveiligheid van dit wegdek onderzocht wordt door de SWOV, want dat is nog niet gebeurd en dat is echt het expertisecentrum bij uitstek voor dit soort maatregelen. Ik ben het nog niet eens met alle overwegingen die u hanteert.

Mevrouw **VAN DUIJN** (PvdA): Voorzitter. Ik wil hier heel graag over verder praten in de commissie, nog deze periode, want we zouden het ook nog een keer hebben over waar brandt het licht, over duisternis en verlichting en daar kan dit mooi bij betrokken worden. Het voert te ver om hier nu een inhoudelijke discussie over te voeren.

De **VOORZITTER**: Is de consequentie dan dat u de motie aanhoudt?

Mevrouw **VAN DUIJN** (PvdA): Nee, de motie blijft.

De heer **TIJSSENS** (D66): Hetzelfde punt. Mijn opmerking op dit moment is dat die overweging een voorbeeld is waarmee u het niet eens hoeft te zijn. In het dictum van de motie gaat het louter over het uitnutten van de innovaties, de verduurzaming die mogelijk is bij met name het beheer van wegen. Daar wordt ook nog onderhoud genoemd, er is natuurlijk een samenhang tussen die twee en dat wij daarover structureel gerapporteerd krijgen. Kan de gedeputeerde leven met dat dictum terwijl er in de overwegingen voorbeelden zitten waar ze niet mee in kan stemmen?

Gedeputeerde **POST**: Dat vind ik een premature vraag. Wanneer u met veel partijen een motie indient met zes overwegingen en zeven constateringen en een dictum, u over de constateringen en overwegingen zorgvuldig heeft nagedacht en dat u dat zeer bewust heeft opgeschreven. Als er zoveel tijd en energie in is gestoken, vind ik het een beetje kort door de bocht om te zeggen, de constateringen en overwegingen zullen mij een rotzorg zijn, wat vind je van het dictum, Post? Ik

vind dit geen recht doen aan de indiener van de motie, die hier tijd en energie in heeft gestoken. Ik wil alleen maar aangeven dat daar wat mij betreft, discussie over bestaat, ongeacht wat ik van het dictum vind.

Mevrouw **VAN DUIJN** (PvdA): Dat is prima, er is inderdaad veel tijd en energie in gestoken, dus dan kunnen wij het zo laten en kunnen wij er in de commissie inhoudelijk op terugkomen.

Gedeputeerde **POST**: Ik was nog helemaal niet klaar met mijn betoog, ik geef alleen maar aan dat in de motie een aantal zaken zitten die allerminst bewezen zijn, terwijl ze wel als stellig worden neergezet. Zo is het niet.

De heer **TIJSSENS** (D66): Ik moet even drammen. Ik vroeg de gedeputeerde of het voor haar een probleem is om met een dictum….

Gedeputeerde **POST**: De heer Tijssens loopt voor de muziek uit. Ik ben nog niet zover. Geeft u mij de gelegenheid om te beantwoorden.

Mevrouw **VAN DUIJN** (PvdA): Een correctie, want er wordt nu gezegd dat het er heel stellig staat, maar het wordt genoemd als kan een mogelijkheid zijn, dus iets minder stellig dan de gedeputeerde nu aangeeft.

Gedeputeerde **POST**: Het punt is dat dat niet aangetoond is. Ik zeg dus dat die overweging voor mij niet doorslaggevend is. Ik snap best wat u vraagt maar ik zeg ook dat heel veel van de zaken die u noemt, er zijn positieve mogelijkheden voor het opnemen van CO2, het zijn allemaal nog pilots en er is nog niets wat breed kan worden uitgerold, omdat de voordelen daarvan zijn bewezen. Daarom doen wij overal pilots. Datzelfde geldt voor wat zich in Groningen en op de N201 heeft afgespeeld. Het zijn allemaal pilots en het is nog niet uitgerold. Voor de Cruqiusbrug zijn wij voornemens een uitvraag te doen voor een CO2-neutraal kunstwerk, maar het is nog maar de vraag of dat gaat lukken omdat het nog nergens in het land is vertoond. Dat geef ik u aan de voorkant mee voordat ik toekom aan het dictum, want er staat een aantal enthousiaste opmerkingen in waarvan ik niet kan beloven dat ik ze waar kan maken. Dus wil ik enige voorzichtigheid betrachten. Over het dictum van de motie. Er staat: De klimaatbijdrage en daarmee verduurzaming van wegaanleg en -onderhoud nadrukkelijk mee te nemen in de gebiedscontracten en hierover te rapporteren in de jaarrekening. Dat vind ik een stapje te ver. Ik stel mij voor dat wij het afwegen bij de investerings- en onderhoudsprojecten, maar om het standaard mee te nemen in de gebiedscontracten, betekent dat wij alle gebiedscontracten moeten gaan openbreken en ik kan op dit moment de financiële consequenties daarvan op geen enkele wijze overzien. Ik zou zeggen, laten wij het afwegen en per project van wat grotere omvang, is het wel of niet de moeite. Met alle plezier wil ik daarover rapporteren, of wij dat bij de jaarrekening doen of anderszins. Dat moeten wij zien. In deze vorm moet ik hem ontraden. Als u hem wijzigt in: af te wegen bij het PMI en PMO kan ik ermee uit de voeten. Dan de heer Hietbrink. Hij heeft min of meer aangegeven dat hij benieuwd is naar de nieuwe INNI, de nieuwe investeringsstrategie Noord-Hollandse Infrastructuur en hoopt hij en geeft hij een schot voor de

boeg dat de 40% doorstroming en 20% leefbaarheid anders gewogen gaan worden de volgende keer. Wij hebben hier destijds voor gekozen is omdat doorstroming ook een effect heeft op leefbaarheid en dat je anders leefbaarheid in feite dubbel zou bedienen. Daarom is deze weging tot stand gekomen. Tegen die tijd gaan wij met u in gesprek want ik ga ervan uit dat u over dit beleidskader wilt meepraten en daar een vaststellende rol bij wilt hebben. Is het nu zo dat het project tussen de N208 en de A4, dat de Duinpolderweg straks alleen nog maar – u gebruikte de naam zelf ook, dus ik voel mij vrij om die naam ook volop te gebruiken – loopt vanaf de A4 tot de N208 en niet meer tussen de A4 en de N206. Het antwoord op die vraag is ja. De heer De Graaf, bereikbaarheid Den Helder. Ik snap uw, ik zou bijna willen zeggen, narrigheid, want die heb ik zelf ook gehad. Men heeft vooral eerst gekeken naar de kortetermijnmaatregelen om daar met een pakket te komen en pas daarna de lange termijn opgepakt. Aan de voorkant van de discussie over korte of lange termijn heeft er eerst een exegese plaatsgevonden, het gaat eigenlijk helemaal nergens over maar ik meld het toch maar, hoe de governance in elkaar zat, omdat wij ook nog een project hadden dat heet De Kop werkt waar ook een aantal bereikbaarheidsmaatregelen in zaten en die verhielden zich niet echt handig tot elkaar. Daarom heeft het vrij veel tijd gekost om tot een aanvaardbare structuur te komen om dit aan te sturen, ook nog passend bij De Kop werkt met betrokkenheid van de regio, maar wel uiteindelijk onder verantwoording van uw Staten omdat het is opgenomen in het coalitieakkoord en dat heeft helaas heel veel tijd gekost. Dat betekent wel dat wij op korte termijn bij u komen met het pakket aan kortetermijnmaatregelen en ik meen dat wij in het eerste of tweede kwartaal 2019 voor de lange termijn bij u terugkomen. U vraagt hoe kunnen wij versnellen. Daar heb ik niet zo maar een antwoord op maar wellicht dat wij daarover in de komende periode nader van gedachten wisselen in commissieverband. Dan de lobby over de maximumsnelheid van het landbouwverkeer. Ik heb er hier en daar al het een en ander over laten vallen. Ik begrijp dat men met name bij LTO heel hard bezig is om die lobby in te zetten en ik heb aangegeven dat indien men daar onze steun bij wil, ik van harte bereid ben om die te verlenen. Tot dit moment heeft men daar geen gebruik van gemaakt maar ik zal nog een keertje polsen want ik weet dat ze daar heel actief mee zijn. Ik deel uw observaties over het BOT over het OV. Wij gaan als het even meezit, binnenkort een vervolgsessie hebben en het lijkt mij verstandig dat onder leiding van onze kundige voorzitter van de commissie er aan de voorkant van dat BOT-overleg er hele strakke afspraken gemaakt worden zodat wij dit niet nog een tweede keer beleven. Ik heb de eerste vraag van de heer Tijssens gemist, dus misschien kan hij daar in tweede termijn op terugkomen. Beleidskader smart mobility. Wij komen daar binnenkort mee naar u toe voor zover u dat nog niet gekregen heeft, want er staat de komende periode nog veel op stapel. Krommenie Assendelft, ik ben het met u eens, maar u weet ook dat dat een uitdagend project is en dat zowel gedeputeerde Geldhof als ik bezig zijn de kool en de geit te sparen en dat zijn in dit geval de Stelling en de inwoners van Krommenie en Assendelft en in brede zin de inwoners van de regio, want wij streven ernaar om het voor de gehele regio per saldo een stukje beter te maken.

Tweede termijn

De heer **ZOON** (PvdD): Voorzitter. Ook dank aan de gedeputeerde dat zij de geit wil sparen, daar zijn wij alleen maar voor. Er wordt weleens gezegd, ga nooit in op zo'n directe vraag, gaat u drie

voorbeelden noemen of twee of een, ik weet wel waar dat heengaat maar gelukkig ben ik in goed gezelschap. De heer Gillis Duranton en Matthew Turner in Toronto in 2009 hebben hier een uitgebreid onderzoek naar gedaan in de Fundamental Law of Road Congestion. U zult zeggen, dat is in Amerika, maar gelukkig hebben wij de Raad voor de Leefomgeving die in mei 2018 tot dezelfde conclusie komt. Ik ga toch een aantal voorbeelden noemen omdat u dat zo graag wilt. Laten wij de Leeghwaterbrug noemen. Hoeveel file dat ding volgens u al niet veroorzaakt heeft. Ik vraag mij af of die ooit veel snelheidswinst gaat opleveren. De boot naar Texel is ook een aardige, die onderdeel is van de hele mobiliteitsstructuur die groter is geworden waardoor er meer file komt te staan richting de boot. Bij de A8/A9 wordt gezegd, hij moet er vooral komen te liggen, niet omdat het heel veel sneller gaat omdat er al een enorme opstopping is en daar gaat het niets aan doen, dus die opstopping wordt alleen maar langer. Je kunt een oude PMI pakken voor goede voorbeelden en kijken welke projecten daar zijn afgerond. Na een aantal jaren zie je dat deze weer als probleem worden aangemerkt, bijvoorbeeld 2013 aansluiting bij de A4 bij Hoofddorp, die nu weer bij de Duinpolderweg genoemd wordt, dat daar echt iets moet gebeuren omdat het een zootje is en wij te weinig capaciteit hebben. Dat waren vier voorbeelden, u mag er zelf een wegstrepen.

Gedeputeerde **POST**: Ik vroeg drie voorbeelden waar de aanleg van nieuwe provinciale infrastructuur tot extra files heeft geleid. Dit zijn geen voorbeelden van nieuwe provinciale infrastructuur.

De heer **ZOON** (PvdD): Ik hoop dat wij in een groot netwerk zitten waar allerlei wegen op elkaar aansluiten, ook provinciale wegen en je ziet, ik heb er vier genoemd, u mag ze ook alle vier wegstrepen.

De **VOORZITTER**: De gedeputeerde zegt, die voorbeelden deugen niet omdat ze niet binnen haar definitie vallen.

De heer **ZOON** (PvdD): Zij gaat over de vragen en ik over de antwoorden. Dan nog even over de motie. Ik baseer mij op de technische antwoorden op vragen van de CU/SGP en daarin kwam in het antwoord terug waar geklepeld en waar gemaaid wordt. Ik ben heel blij dat de gedeputeerde zegt dat niet overal geklepeld en gemaaid wordt omdat dat in sommige bermen niet mogelijk is. Houden zo, doe dat niet, ga daar niets doen, dat willen wij ook niet. Wat wij willen is dat waar nu geklepeld wordt, er gemaaid wordt en dat kan vrij gemakkelijk want je kunt in een en dezelfde afzetting het maaien in plaats van klepelen doen en dan wordt in dezelfde handeling het afval meegenomen. Je hoeft niet vaker een afzetting te doen, liever wel dat is nog beter, maar wij vragen daar niet om in de motie. U wilt natuurlijk geld hebben maar dat vind ik een beetje flauw. U vraagt bij elk PMO om extra geld. Wij hebben er een staatje bij gekregen waar in 2019 bijna 4 miljoen euro erbij wordt gevraagd dat oploopt tot een aantal keren 10 miljoen euro elk jaar dat bijgeplust wordt. Waar wij om vragen is nog geen 300.000 euro per jaar wat een kleine moeite is en een groot plezier doet.

De **VOORZITTER**: Ik attendeer de PvdD erop dat er voor volgende week niet al te veel spreektijd meer over is.

De heer **HOOGERVORST** (SP): Voorzitter, dank voor de heldere antwoorden. Goed om te horen dat aan het verhaal Opmeer ook een andere kant zit. Daar was u heel duidelijk over en daar kunnen wij mee verder. Wij wachten de voortgangsrapportage over de fietsknelpunten af. Wij hopen dat die snel zal verschijnen en dat de inhoud wellicht aanleiding zou kunnen zijn om bij te sturen op plekken waar dat nodig is. De gedeputeerde geeft aan dat de uitspraak van het Europese Hof dat de PAS op dit moment niet gelijkloopt met de Habitatrichtlijn voor haar geen aanleiding is om de projecten Haarlemmermeer/Bollenstreek, het autogedeelte, de afslag A9 bij Heiloo en de verbindingsweg A8/A9 uit het PMI te schrappen. Ik ben heel benieuwd wat er moet gebeuren op het gebied van de stikstofuitstoot wanneer u wel de stekker uit die projecten zou trekken. Tot slot iets over de mogelijke Formule I races op Zandvoort. De SP is verheugd over de zeer gereserveerde houding van de gedeputeerde bij het oplossen van mogelijke bereikbaarheidsproblemen die dan kunnen gaan ontstaan. Er is nog allerminst iets geregeld al lijkt het soms wel zo. Moet de provincie voor die paar dagen per jaar diep in de buidel tasten om nog maar te zwijgen over de enorme looptijd van dergelijke projecten, ik zou er maar op rekenen dat de eerste Formule I race met een goede bereikbaarheid misschien pas over dertig jaar zal plaatsvinden. Misschien moet je gewoon zeggen, wij doen helemaal geen Formule I in Zandvoort, omdat de problemen met de bereikbaarheid onoplosbaar lijken.

Mevrouw **KAAMER VAN HOEGEE** (VVD): Dank voor de uitgebreide antwoorden ook op vragen die ik niet gesteld heb. U zegt nu wederom bij de Leeghwaterbrug dat u nog steeds aan het zoeken bent naar andere oplossingen om de doorstroming te verbeteren en de tijd te verkorten. Op welke termijn denkt u daar meer duidelijkheid over te kunnen geven, want dat is volgens mij ook een roep van het bedrijfsleven.

Mevrouw **VAN DUIJN** (PvdA): Voorzitter, naar aanleiding van de argumenten van de gedeputeerde hebben wij besloten om de motie aan te passen, dus voor gebiedscontracten in het dictum komt het woordje ‘nieuwe’, dus het gaat om de nieuwe gebiedscontracten.

De heer **TIJSSENS** (D66): Voorzitter. Ik hoop dat met de toevoeging van nieuwe er geen hindernis meer is, omdat wij het belangrijk vinden om de duurzaamheid mee te nemen in de kaders van het onderhoud. Wij moeten daar kaderstellend onze functie kunnen uitoefenen en het lijkt mij evident dat wij erover gerapporteerd moeten krijgen. Nog even over de andere punten, want ik werd ook aangesproken op het complex dat nu speelt bij de A8/A9 en de kool en de geit. Wij hebben daar respect voor en wij willen GS de tijd geven, maar wij namen de ambities van de hele periode met u door, niet alleen de actualiteit. Wij zien dat deze ambitie niet meer geslecht zal kunnen worden in deze periode. De besluitvorming gaat onvermijdelijk naar de volgende periode toe en daarom wilden wij hem in die zin genoemd hebben en wij hopen op veel wijsheid. Tenslotte gaf u over Den Helder en de bereikbaarheid daar niet aan of wij in deze Statenperiode nog in staat gesteld kunnen worden door u, want daar hebben wij een goed bespreekstuk voor nodig, om de probleemdefinitie van die bereikbaarheid goed met elkaar door te nemen. Wij

begrijpen dat de maatregelen nog ver in de pen zitten, maar wij hebben deze periode nog niet echt een gestructureerde discussie gehad over de bereikbaarheid van Den Helder en dat vind ik wel belangrijk.

Gedeputeerde **POST**: Voorzitter. De heer Zoon, u hoort vaak genoeg van ons, u gaat over de vraag en wij gaan over het antwoord. Ik constateer dat de voorbeelden die u geeft, niet gaan over nieuwe provinciale infrastructuur. Het gaat over respectievelijk een boot waar wij niet over gaan en dat is geen infrastructuur, het gaat over een weg die er nog niet is en het gaat over een brug die verbreed wordt en niet nieuw aangelegd wordt. Als er wegwerkzaamheden zijn, zijn er altijd files, dat kan iedereen voorspellen. Ik begrijp dat u de voorbeelden niet heeft en dat is dan misschien wel veelzeggend. Dan het ecologisch beheer. 75% van onze berm wordt ecologisch beheerd en van de overige 25% vraagt u: in beginsel alle bermen als ecologisch waardevol te beschouwen en als zodanig te behandelen. Daarmee vraagt u dus expliciet om ecologisch beheer en ik heb net gezegd voor die 25% is dat echt de moeite niet en wegen de kosten niet op tegen de baten, ook niet in ecologisch opzicht. Dat is uitgebreid geïnventariseerd en dat gaat om bermen die of te rijk zijn waar ecologisch beheer gewoon niets oplevert omdat de grond niet voldoende verarmt, ofwel omdat de berm te smal is waardoor er geen insecten bij kunnen komen ofwel omdat er te veel obstakels in de berm zitten, waardoor het ecologisch wel interessant zou kunnen zijn, maar vanwege aanligging aan een drukke weg en vanwege de verkeersoverlast het niet in de rede ligt om daar ecologisch te gaan beheren. Dat is die 25%.

De heer **ZOON** (PvdD): U weet dat u dan ingaat tegen hoe CROW ernaar kijkt, die zegt, het is eigenlijk alleen een financieel middel om niet ecologisch te beheren.

Gedeputeerde **POST**: Ik vind de overlast voor de weggebruiker niet direct een financieel element, er zitten misschien wel indirect financiële consequenties achter maar dat kan ook leiden tot zeer verkeersonveilige situaties en ik kan mij voorstellen dat dat ook een rol speelt en dat is absoluut niet financieel, maar wel steekhoudend.

De heer **ZOON** (PvdD): En als het dan in een en dezelfde beweging kan gebeuren zonder dat er extra verkeersoverlast bij komt en de verkeersveiligheid niet verslechtert, zou het dan wel kunnen?

Gedeputeerde **POST**: Dat gaat ervan uit dat dat in een specifieke situatie het geval zou kunnen zijn. Het is echt goed geïnventariseerd en er is goed naar gekeken. Inhoudelijk moet ik de motie ontraden en financieel idem dito.

De **VOORZITTER**: Zou het in een voorkomend geval, want er ligt kennelijk een wat ouder rapport waarbij onderzoek gedaan is, dit is voor een deel een technische discussie, maar om er even in de commissie over te praten, over wat nou wel en niet kan.

Gedeputeerde **POST**: Daar heb ik geen enkel probleem mee, maar dat is niet gebeurd.

De heer **ZOON** (PvdD): In dat geval zou ik er een discussienota van moeten maken, daar doen wij er zoveel van, maar als dat de gedeputeerde helpt, dan lijkt mij dat een goed idee.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Dat lijkt mij ook een goed idee, maar ik wil even reageren op, er is niet over gediscussieerd. De opmerking is gemaakt door de heer Zoon, toen heeft u er in algemene termen op gereageerd. Vervolgens hebben wij technische vragen gesteld om dingen verder uit te zoeken en nu wordt heel gemakkelijk gedaan alsof dit een onvoorbereide discussie is, dat is ook weer niet helemaal zo. Ik vind het prima om dit nog een keer te gaan bespreken.

Gedeputeerde **POST**: Ik heb daar geen problemen mee. Het is ook geen voorbereide discussie, want anders had u kennis kunnen nemen van het onderzoek van vier jaar geleden en had u kennis kunnen nemen van de initiatieven ter zake die een aantal jaren geleden ook al genomen zijn. Daar heb ik in de commissie ook het een en ander over gezegd. Deze motie heeft mij verrast, want de bespreking in de commissie heeft daar in elk geval geen verdere aanleiding toe gegeven. Dat u daar technische vragen over stelt, is niet wat overal altijd terechtkomt want daar zijn het technische vragen voor. Dan in de richting van de SP, over de fietsknelpunten. Ik moet nog even kijken wanneer ik dat bij u kan brengen maar daar kom ik in de commissie bij u op terug. Wij hebben over twee weken vergadering en dan zal ik melden wanneer u dat tegemoet kunt zien. Over de bereikbaarheid GP, er zijn ook stranddagen en als ik hoor dat er minder bezoekers naar een GP komen dan naar een mooie stranddag, denk ik, het uitgangspunt bij ons is niet dat wij onze wegen dimensioneren op de piek in alle gevallen. Wij dimensioneren ook niet op het dal maar wij kijken naar een aantal aspecten en volgens mij zijn de wegen in de richting van Zandvoort niet de wegen die bovenaan staan binnen onze investeringsstrategie op grond van de prioritering. Dat zijn wel wegen zoals de N250 in Den Helder, want die scoren gewoon slecht, dat geldt ook voor de N203 bij Assendelft/Krommenie, maar de Zeeweg staat niet bovenaan ons lijstje. Als zich daar ineens bereikbaarheidsproblemen voordoen, dan ga ik ervan uit dat degene die de aanleiding vormen voor dat probleem, ook kijken wat ze er zelf aan kunnen doen. Dat zie ik niet in eerste instantie als een verantwoordelijkheid van de provincie. Mevrouw Kaamer van Hoegee vraagt op welke termijn er duidelijkheid komt over de maatregelen planning, wellicht kunnen wij het daar in de commissie over twee weken over hebben. De heer Tijssens vraagt om een keer te praten over de probleemdefinitie, met alle plezier. Als u dat wilt, dan kom ik met u praten over de probleemdefinitie zoals die in de onderzoeken tot nog toe is gehanteerd, maar volgens mij is het plan van aanpak u al geruime tijd geleden ter informatie toegestuurd, dus ik zou denken dat u over de probleemdefinitie al enige helderheid heeft, althans de manier waarop het door ons is geïnterpreteerd. Ik heb niet begrepen dat u daar destijds verder over wilde spreken, maar dat heb ik misschien verdrongen. Samenvattend blijf ik de motie over de ecologische bermen ontraden. Mevrouw Van Duijn heeft de motie over de verduurzaming aangepast in nieuwe gebiedscontracten, ik hou een slag om de arm voor het gebiedscontract Gooi en Vecht, want volgens mij staat hij al op Tendernet of staan wij op het punt die op Tendernet te zetten en dan kan ik het daar niet meer in verwerken. Voor het overige zou ik geen problemen hebben met het dictum van de motie, waarbij ik mij de overwegingen en constateringen nadrukkelijk voorbehoud.

De **VOORZITTER**: Ik heb goed begrepen dat die constateringen niet als stellige wijsheden beschouwd moeten worden maar als voorbeelden en dat er niks aan in de weg staat dat bijvoorbeeld SWOV nog eens naar een aantal van die dingen kijkt. Ik zie mevrouw Van Duijn knikken. Bij PMI zijn geen moties of amendementen ingediend. Stemverklaringen?

De heer **HOOGERVORST** (SP): Het mag duidelijk zijn dat wij instemmen met het PMI, behalve met de projecten enzovoorts.

De **VOORZITTER**: Dat is helder, dat geldt denk ik ook voor een enkele andere fracties, maar dat is tijdens het betoog ook wel duidelijk gemaakt. Mag ik de tegenstanders vragen de hand op te steken? Dat is de fractie PVV, de overige leden voor, zodat het PMI is aanvaard. Dan het PMO 2019-2026. Twee moties, M55. Stemverklaringen? Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken?

De heer **ZOON** (PvdD): Deze motie 55 willen wij aanhouden.

De **VOORZITTER**: M55 wordt aangehouden. M56. Stemverklaringen?

Mevrouw **KAAMER VAN HOEGEE** (VVD): Voorzitter. Als wij de motie zo mogen interpreteren als de gedeputeerde net heeft aangegeven en die lijn mag worden uitgevoerd, dan zullen wij deze ondersteunen.

De **VOORZITTER**: Volgens mij heeft mevrouw Van Duijn daar ja op gezegd. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de tegenstanders vragen de hand op te steken? Die zijn er niet, zodat de motie unaniem is aanvaard. Van harte gelukgewenst. Dan het PMO. Stemverklaringen? Die zijn er niet. Mag ik de tegenstanders vragen de hand op te steken? Die zijn er niet, dan is het PMO ook unaniem aanvaard.

14. Statenvoordracht 70 Programma Natuurontwikkeling 2019-2023

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Voorzitter. “GS hebben geen concreet percentage voor het verbeteren van de biodiversiteit, maar hebben een duidelijke ambitie om deze te verbeteren met het robuuster maken van het NNN, het aanleggen van verbindingen en natuurinclusieve landbouw.”, dat staat in het verslag van de commissie NLWM. Ook staat in het verslag: “Het doel van het PNO is het vergroten van de biodiversiteit. Het geplande NNN voldoet aan alle behoeften, maar de provincie staat nog aan de vooravond van de realisatie. GS kijken daarbij niet alleen naar de kwantiteit, maar ook naar de kwaliteit. De gekozen richting is duidelijk, maar de situatie over tien jaar is ongewis. Het uitgangspunt blijft het verhogen van de biodiversiteit”. De SP vindt het een hartstikke mooi doel en het is ook dringend nodig, eigenlijk doen we te weinig, maar dat zal wel weer met die fantastische balans tussen economische groei en leefbaarheid te maken hebben. De Vogelbescherming bracht twee weken geleden een boekje uit: Bedreigde vogels in Nederland. In vrijwel alle soorten leefgebieden - stedelijk, moeras, hei en duin - zijn veel soorten sinds 1950 sterk in aantal achteruitgegaan of zelfs uitgestorven. De oorzaak: de verandering van het

boerenlandschap, intensivering van de landbouw en de opmars van pesticiden en kunstmest. Vooral het agrarische landschap onderging een dramatische transformatie en dan gaan onmiddellijk een aantal partijen in deze vergadering met droge ogen beweren dat het allemaal niet zo slecht gesteld is met de natuur en het boerenland. Uit het boekje 'Biodiversiteit in Noord-Holland' blijkt gelukkig dat de achteruitgang in de diversiteit van de Noord-Hollandse fauna lijkt gestopt, maar er valt nog veel winst te behalen door de omstandigheden voor kritische soorten te verbeteren. Er is nog niet gekeken naar de biodiversiteitsontwikkeling in de vegetatie. Dat moet ook nog gebeuren. In dit geval is stilstand iets, maar vooruitgang is beter. Nu is dat niet makkelijk, want het NNN groeit eigenlijk niet zoveel. PS hebben het zichzelf in meerderheid dan ook moeilijk gemaakt. De Rekenkamer adviseerde grond toe te voegen aan het areaal NNN, maar op advies van GS is dit niet gebeurd. Dat moet eigenlijk alsnog, net zoals het alsnog moet om een heleboel vergunningen in verband met het PAS niet uit te geven of zelfs in te trekken. Te veel stikstof levert een monotone natuur op van distels, brandnetels en bramen. We hopen dat monitoring succes oplevert en ook aanleiding geeft tot het nemen van maatregelen. Om al deze redenen is de SP van mening dat er meer geld moet naar aankoop en ontwikkeling van NNN. GS zeggen te sparen voor natuurbeheer en daarmee ook een signaal te geven aan de volgende coalitie. De reservering van GS is nog onvoldoende, maar de provincie is op de goede weg, dus er moet geld bij. Met onze natuur is het vijf voor twaalf (met ons asfalt niet, overigens) en daar moet álles dat nodig is aan gedaan worden. De SP stelt voor de reserveringen voor alle asfalt die niet door kunnen gaan vanwege de uitspraken van het Europese Hof van Justitie inzake PAS te verplaatsen naar de reservering voor NNN. Laten we de natuur beleefbaar maken door middel van rustige recreatie (wandelen, fietsen, zwemmen) in plaats van intensieve recreatie (festivals, mud runs, fietscrossen). In Duitsland is wandelen weer populair onder jongeren. Wij kunnen dit natuurlijk ook in Noord-Holland onder de aandacht brengen.

Mevrouw **WEEMHOFF** (D66): Voorzitter. Zoals wij in de commissie al hebben aangegeven, heeft de gedeputeerde ons goed meegenomen in de opzet van het nieuwe programma Natuurontwikkeling. Herkenbaar zijn de doelstellingen waarvoor wij ons in deze coalitieperiode hebben ingezet. Het sturen op doelen, de symbiose tussen natuur en landbouw, het bodempaspoort, herstel van de veenweide, weidevogels, een eenduidige monitoring en duurzame verpachting. Met heldere kaders voor subsidiestromen en toetsingskaders bepaald door gebiedsgerichte beschrijvingen van de wezenlijke kenmerken en waarden, kunnen doelen gerichter worden nagestreefd. De opgaven waar wij voor staan zijn groot. De totale realisatie van NNN, het belang van ontsnipperen en verbinden teneinde een robuuste en hoogwaardige groenstructuur in Noord-Holland te realiseren is een van de belangrijkste opgaven voor de komende periode. Daarom moet er wat ons betreft ook gekeken worden naar de potentie van golfbanen in dit geheel. Onze biodiversiteit staat onder druk en dat gaat ons aan het hart. Wij zijn het stadium van verkenningen voorbij. De transitie die nodig is, vergt een structurele en langjarige verandering van de manier waarop er nu met natuur en landbouw omgegaan wordt. Als grondleggers in het Rijksbeleid voor kringlooplandbouw onderschrijven wij het belang van het in gang gezette verkenningsjaar. Een ingewikkeld proces dat duidelijkheid, durf en daadkracht vergt om tot een output te komen die voor zowel landbouw als natuur een win-winsituatie oplevert. Wij zullen dan ook niet vooruitlopen op de uitkomsten hiervan. Zoals ook in

de commissie aangegeven, is het kaartmateriaal een belangrijk instrument. Op de in de PRV opgenomen kaart nr. 4 ecologie, zien wij dat in de legenda Natura2000 ontbreekt. De interactieve kaarten vereisen een hele studie en het is een ware puzzeltocht geworden om deze terug te vinden. In de bij het vigerende natuurplan 2018 behorende begrenzingenkaart van het natuurnetwerk, zijn de Natura2000-gebieden wel opgenomen. Er is dan in een oogopslag te zien waar rekening mee gehouden dient te worden. Het lijkt ons bij de natuurbeheerplannen 2019 dan ook wenselijk om deze Europees beschermde gebieden voor iedereen vindbaarder te maken dan dat ze nu zijn, want helder en toegankelijk kaartmateriaal is essentieel voor het verwachtingenmanagement, waardoor er geen ruimte voor een andere interpretatie meer mogelijk is. Dan denk ik aan de ontwikkelingen dichtbij huis, bijvoorbeeld die bij de Stichtse Brug of op het Muiderbergse strand of die zoals bij de ontwikkeling van een woonwijk in Wijdemeren. Zoals het kaartmateriaal interactief aan het PNO gekoppeld is, is het ook wenselijk dit te doen met de projecten in het programma Natuurontwikkeling. Als toetsingskader voor PS is inzicht in de lopende projecten gewenst, zoals het tijdspad, de nog te onderzoeken elementen, de risico's en voorwaarden waar nog aan voldaan moet worden voordat een project daadwerkelijk tot realisatie komt. Als voorbeeld noem ik dan maar even de rimpels in het water bij de realisatie van het project Naarden buiten de Vesting. Voor PS is het van belang om ook bij de lopende projecten de goede afwegingen te kunnen blijven maken of zo nodig om te buigen naar waar gewenst.

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Voorzitter. Zonder onze woordvoering in de commissie over te willen doen, vinden wij dit een goed integraal programma. Er moet nog veel werk verzet worden, het tempo moet omhoog, maar daar is het college zich ook van bewust. Schouders eronder en de natuur kwantitatief en kwalitatief verbeteren. Dank aan het college voor de beantwoording van de vragen die er nog lagen vanuit de commissievergadering, zoals over de prachtige Huisduinerpolder in Den Helder waar het heerlijk wandelen is langs de Napoleonroute, allemaal naar Den Helder, mevrouw De Groot van de SP, om daar van de schone lucht en weidse stranden en mooie wandelroutes in de natuur te genieten.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Voorzitter, we hebben nog maar 15% van de oorspronkelijke biodiversiteit over. In 1990 besloot Nederland daarom tot het verbinden en vergroten van natuurgebieden, de Ecologische Hoofdstructuur (EHS). De bestaande natuur moet goed beschermd worden in het natuurbeheerplan en er is nieuwe natuur nodig, natuurontwikkeling. Beide zijn nodig om de biodiversiteit te beschermen. De PvdD wil dat de volledige EHS zo snel mogelijk wordt gerealiseerd. De PvdD heeft daarom grote moeite met dit programma natuurontwikkeling. Hoewel deze gedeputeerde niet wil bezuinigen op natuurontwikkeling en geen geplande natuur wil schrappen, zijn wij nog niet helemaal gerust op de goede afloop. Met het samenvoegen van het natuurbeheerplan en natuurontwikkeling wat in dit PNO gebeurt, wordt de eerste stap gezet die kan leiden naar bezuinigen op natuur. Dat gaat zo. Eerst wordt beheer en ontwikkeling in een programma gezet, dan blijken de budgetten niet groot genoeg om beheer en ontwikkeling te financieren, te weinig budget voor de gehele realisatie van de EHS, komt u dat bekend voor? Wij vrezen dat na verloop van tijd zal blijken dat geld voor ontwikkeling aan beheer is uitgegeven en het geld voor ontwikkeling op is. Een volgend college zou dat zo maar kunnen

oplossen door natuur te schrappen, want zo loste Bleker dat in 2010 op. Met dit plan bereiden wij de volgende Bleker voor, daarom de volgende motie om dat te voorkomen.

Motie 57/19-11-18
Beheer en ontwikkeling in Programma Natuurontwikkeling (PNO)

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 19 november 2018

Constaterende dat:
Natuurbeheer en -ontwikkeling onder het PNO samen worden gevoegd.

Overwegende dat:
- *Natuurontwikkeling van essentieel belang is voor de tijdige realisatie van het EHS;*
- *Door samenvoegen van plannen of programma's voor natuurbeheer en natuurontwikkeling overloop van gelden mogelijk wordt;*
- *Het uitgeven van middelen voor ontwikkeling (eenmalige kosten) aan beheer (structurele kosten) tot tekorten op lange termijn kan leiden*

Van mening dat:
- *Verder uitstel of afstel van de realisatie van de EHS niet acceptabel is;*
- *Iedere mogelijkheid op vermindering van het budget voor natuurontwikkeling voorkomen moet worden.*

Dragen het college van Gedeputeerde Staten op:
- *In 2021 te evalueren of het samenvoegen van natuurbeheer en natuurontwikkeling heeft geleid tot snellere en betere realisatie van de EHS;*
- *In 2021 te evalueren of het samenvoegen van natuurbeheer en natuurontwikkeling heeft geleid tot verplaatsing van de middelen van natuurontwikkeling naar natuurbeheer;*
- *Op basis van de evaluatie PS te laten besluiten tot ontvlechting of in stand laten van een programma*

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie PvdD

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Kent u het liedje van John Hiatt? Have a little faith in me? Waarom bent u zo expliciet in uw uitstraling dat u het niet vertrouwt en waarom vergelijkt u onze gedeputeerde met de heer Bleker?

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Dat doe ik juist niet. Ik heb juist mijn vertrouwen in deze gedeputeerde uitgesproken, maar ik weet dat er een volgende gedeputeerde komt die moet werken met het plan dat wij nu vaststellen en daar heb ik nog geen vertrouwen in want ik weet niet wie het gaat worden.

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Waarom stelt u zich zo op en waarom zet u niet samen met ons de schouders eronder? Er ligt heel veel potentie in deze aanpak omdat die integraal is en omdat wij gezamenlijk zo'n grote opdracht hebben.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Volgens mij zet ik mijn schouders eronder en daarom heb ik deze motie ingediend om het risico zo goed mogelijk af te dekken. Kijkt u goed naar de motie, die kunt u wellicht ook steunen want ik vraag niet veel meer dan om na twee jaar te evalueren en te kijken, doet dit nou wat wij bedoeld hebben en als dat niet gebeurt, dan kunnen wij nog op tijd bijsturen. Meer vraag ik niet, dus ik denk dat de gedeputeerde buitengewoon enthousiast is over deze motie.

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): In het kader van de PAS en natuurherstel worden bomen gekapt. Het Planbureau voor de Leefomgeving in hun reactie op het klimaatakkoord plaats daar vraagtekens bij, want het kappen van bomen is niet goed voor het klimaat. Nu worden in onze provincie beslissingen over klimaat en natuurherstel los van elkaar genomen. Er gaat ook een andere gedeputeerde over. Daardoor nemen we niet de beste besluiten. Daarom de volgende motie:

Motie 58/19-11-18
Beleid boskap

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 19 november 2018.

Constaterende dat:

- *Het Nederlandse bosareaal tussen 2013 en 2017 netto met ongeveer 11.000 ha is afgenomen;*
- *Bomen middels CO2-opslag een flinke bijdrage leveren aan het verminderen van klimaatverandering;*
- *De sectortafel landbouw en landgebruik in haar bijdrage aan het voorstel voor hoofdlijnen van het Klimaatakkoord oproept tot inzet op het voorkomen van ontbossing en uitbreiding van het bosareaal;*
- *Het beperken van wereldwijde temperatuurstijging tot 1,5 graden volgens het Intergovernmental Panel on Climate Change de meest desastreuze effecten van klimaatverandering kan voorkomen, maar ook direct verdergaande maatregelen tegen klimaatverandering vereist.*

Overwegende dat:

- *De sectortafel landbouw en landgebruik bij het Klimaatakkoord stelt dat het domein van bomen, bossen en natuur in potentie tot forse vastleggingen kan leiden, maar dat vroeg initiëren van maatregelen dan noodzakelijk is;*

- *Het geld dat beschikbaar komt door te stoppen met kappen, gebruikt kan worden voor klimaat-slimmer beheer van huidige bossen en natuur, waarmee volgens de sectortafel flinke CO2-reductie kan worden bereikt;*
- *Met de uitspraak van het Hof van Justitie over de PAS, de focus voor reductie van stikstofdeposities komt te liggen op bronmaatregelen in plaats van herstelmaatregelen;*
- *Grootschalige bomenkap, getuige de grootschalige en veelvuldige protesten, niet in lijn is met maatschappelijke wensen.*

Gehoord de discussie, verzoeken het College van Gedeputeerde Staten:
Een integraal afwegingskader voor te bereiden om bomen te beschermen en klimaatverandering en natuurherstel te bevorderen

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie PvdD

De **VOORZITTER**: De motie maakt onderdeel uit van de beraadslagingen.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): In de commissie begreep de gedeputeerde dit voorstel als een poging om de bomenkap op Texel en in de Schoorlse duinen opnieuw ter discussie te stellen. Daar is inderdaad alle reden toe, maar het is niet waar deze motie toe oproept. De uitvoering van de motie kan er natuurlijk wel toe leiden. In het programma natuurontwikkeling staat niets over exoten en dat is natuurlijk heel verstandig. Exoten hebben vooral een slechte naam en kunnen juist beschadigde ecosystemen helpen herstellen. Uiteindelijk verdwijnen ze of worden onderdeel van de natuur. Geen reden tot paniek dus. Jammer dat de gedeputeerde wel ineens in paniek raakte in de commissie en zijn eigen PNO afviel. De PvdD wil niet dat de gedeputeerde zich laat afleiden en daarom de volgende motie:

Motie 59/19-11-18
Pas op de plaats met exotenbestrijding

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 19 november 2018.

Provinciale Staten dragen het college van Gedeputeerde Staten op:
- *Te erkennen dat exoten een positieve bijdrage kunnen leveren aan het herstel van de natuur;*
- *Geen extra actie te ondernemen om uitheemse planten en dieren te bestrijden*

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie PvdD

Tot slot het Goois Natuurreservaat. De provincie wil eruit stappen. De PvdD is daar tegen. Met onze bijdrage aan het GNR doen we goede zaken voor de natuur en dat voortzetten is verstandig. Daarom de volgende motie:

Motie 60/19-11-18
Provincie niet uit GNR

Provinciale Staten van Noord-Holland in openbare vergadering bijeen op 19 november 2018.

Constaterende dat:
- *GS voornemens zijn om als participant uit de Stichting Goois Natuurreservaat (GNR) te treden;*
- *De provincie verantwoordelijkheid draagt voor natuurbeleid en natuurbescherming.*

Overwegende dat:
- *De stijging van de extra bijdrage een gevolg is van pogingen van de overige participanten om de natuurwaarden in het gebied te verbeteren te midden van grootschalige en voortdurende milieuvervuiling;*
- *Het voornemen tot uittreding het GNR met een groot financieel probleem opzadelt waarmee de natuurwaarden van het GNR op het spel worden gezet.*

Van mening dat:
De natuurdoelstelling leidend moet zijn gezien de provinciale regisseursfunctie in natuurbeleid en natuurbescherming.

Dragen het college van Gedeputeerde Staten op:
Als participant zitting te blijven houden in het Goois Natuurreservaat

en gaan over tot de orde van de dag.
Fractie PvdD

De **VOORZITTER**: Beide moties maken onderdeel uit van de beraadslagingen.

Mevrouw **ROMMEL** (VVD): Voorzitter. Natuur in Noord-Holland is niet natuurlijk. Oorspronkelijke natuur bestaat niet of nauwelijks in Nederland. Wij zijn bezig met het beheer van cultuurlandschappen. Het is dan ook mooi om hier het programma Natuurontwikkeling vast te stellen. De VVD kan niet zeggen dat het programma echt ambitieus is. Het mag wel wat sneller. Waarschijnlijk komt dat ook omdat er al veel aan ontwikkeling is gerealiseerd en dat is ook prima, zoals gezegd, het venijn zit in de start en niet in de staart. Wij willen de duizenden vrijwilligers bedanken die zich zeer betrokken met veel succes en blijvend inzetten voor ons cultuurlandschap. Hun bijdrage is een welkome aanvulling op hetgeen onze boeren reeds doen. De boeren zijn degenen die door en door weten hoe zij het landschap het beste moeten beheren. De boeren zijn beter in het dagelijks beheer dan de organisaties, de boeren zijn namelijk afhankelijk van het landschap en zij kunnen een belangrijke rol spelen bij het afmaken van de NNN. Sterker nog, wij menen dat je de realisatie NNN kunt versnellen als je onze boeren een goed beheerpakket voor beheer biedt. Dat houdt ook in dat je zorgvuldig omgaat met de

pachtovereenkomsten. Er is overleg met het LTO maar de tekst in het PNO hierover baart ons zorgen. Het is niet goed om vooruitlopend op de resultaten van het verkenningsjaar in het programma al een standpunt in te nemen over de pachtovereenkomsten zonder een verwijzing naar het onderzoek. Wij horen graag van de gedeputeerde hoe hij daar tegenover staat. Ook zijn wij heel benieuwd naar het onderzoek dat de provincie op dit moment uitvoert met LTO Noord waarin inzichtelijk wordt gemaakt wat onze boeren doen. Wij vragen als laatste meer aandacht voor weidevogelleefgebieden. Wij zouden meer helderheid willen zien en ook de stand van zaken op dit moment.

De heer **KRAMER** (GL): Voorzitter. Het programma natuurontwikkeling is relatief nieuw. Het gaat eigenlijk om de samenvoeging van het natuurbeheerplan en het meerjarig programma Groen. In die zin met een kleine referentie naar het vorige debat, zie ik dit als een vereenvoudigingsoperatie die niet gericht is op vermindering van de natuurontwikkeling. Erkend wordt dat er een behoorlijk financieel gat ligt bij de afronding NNN. Die erkenning is het begin om het probleem op te lossen waar wij zoveel jaren op hebben aangedrongen. Ik moet helaas constateren dat het begin van een oplossing daar nog niet is geregeld in het programma en dat het wordt doorgeschoven naar de nieuwe coalitieonderhandelingen. Daar moet het dan ook geregeld worden. Ik zie de nota op dit moment als een vastlegging van de stand van zaken en op een aantal relevante discussies die lopen en die zullen worden voortgezet, zal een en ander veranderen, hetgeen zeker zal leiden tot een nieuwe versie voor de volgende periode die er anders uit gaat zien. Ik noem een paar onderwerpen die spelen waar wij een open debat over willen aangaan, dat is de grootschalige bomenkap als onderdeel van het bioherstelprogramma waar wij op zich achter staan, de natuurcompensatiesystematiek waar een stevige aanzet is gegeven door de gedeputeerde om er echt over na te denken hoe dat moet in de komende tijd, de stikstofdepositie en het advies van het Europese Hof en als laatste de WKW-systematiek waar hoewel het wel verwerkt is in de Omgevingsvisie, de besluitvorming nog over moet plaatsvinden. De effectiviteit daarvan krijgt nadere aandacht de komende tijd. Wij zullen voor de voordracht stemmen.

Mevrouw **KONING** (CDA): Voorzitter. Het is de eerste keer dat wij kennis nemen van het programma natuurontwikkeling waarin een aantal voormalige programma's zijn samengevoegd. Het is een belangrijk document met kaarten waarop de natuurontwikkeling is gebaseerd en waarop ook de vergoedingen voor de natuurbeheerders zijn gebaseerd. In grote lijnen doet de provincie dat ontzettend goed. De natuurontwikkeling komt op een steeds hoger niveau en de inwoners van Noord-Holland kunnen daar steeds meer van genieten en de biodiversiteit neemt weer. De natuur wordt beleefbaar gemaakt onder andere door middel van wandelpaden. Wij spreken complimenten uit voor het gehele natuurbeleid en het programma natuurontwikkeling, Hiermee versterken wij de leefbaarheid op ons stukje van de aarde en maken wij Noord-Holland tot een mooie provincie, niet alleen voor onszelf maar ook voor onze bezoekers en toeristen en wij realiseren een mooie provincie om door te geven aan onze kinderen en kleinkinderen. Een land dat wij door willen geven. Wij hadden bij dit programma diverse opmerkingen en vragen maar die zijn grotendeels beantwoord en toegelicht, dank daarvoor. Een speciaal woord van dank voor de aanpassing van de alinea over wijziging van de pachtcontracten in het onderdeel groen

grondbeleid. In de commissievergadering zijn wij daar uitgebreid op ingegaan. De oude tekst was niet duidelijk en voor ons niet aanvaardbaar. Het was ook niet acceptabel dat er tijdens het verkenningsjaar waarin de TBO's en agrariërs met elkaar spreken over agrarisch natuurbeheer, een besluit wordt genomen over een onderwerp dat daar bediscussieerd wordt. Dit zijn voor ons zwaarwegende punten en wij hadden reeds een amendement in onze achterzak om de tekst over het beëindigen van de pachtcontracten aan te passen, maar gelukkig hebben GS naar aanleiding van onze inbreng ingezien dat de tekst vervangen moest worden en zijn met een aanpassing gekomen in een aan ons toegezonden brief. Wij gaan akkoord met het nieuwe tekstvoorstel. Dank daarvoor. Bij de zienswijzen op het programma natuurontwikkeling wordt door velen gevraagd naar versnelling van het reeds genoemde verkenningsjaar, wij betreuren het dat er nog geen resultaten zijn. Wij hadden ze graag meegenomen in dit programma, maar wij begrijpen de zorgvuldigheid die nodig is in dit dossier. Wij wensen alle betrokkenen wijsheid om dit verkenningsjaar af te ronden met goede toekomstbestendige afspraken waarin alle stakeholders zich kunnen vinden. Het is van groot belang voor de toekomst van de natuur en het natuurbeheer dat de relatie tussen de TBO's en de agrariërs goed is en blijft. Wij vragen het college ook om flexibiliteit en realiteitszin bij het vaststellen van de kaarten. Laten wij ervoor zorgen dat de papieren werkelijkheid een goede vertaling is van de echte werkelijkheid, namelijk de mogelijkheden op de grond. Wat betreft afronding NNN willen wij nogmaals benadrukken dat altijd gezegd is dat dit op vrijwillige basis zou geschieden. Natuurlijk willen wij als CDA en als Staten dat er per jaar minstens 250 ha wordt toegevoegd maar dat moet wel op gronden die daarvoor geschikt zijn en met draagvlak van de huidige eigenaren en gebruikers. Daarom hebben wij moeite met het aangekondigde onderzoek naar de inzet van het instrument voorkeursrecht gemeenten. Wij betwijfelen of je dit instrument zou moeten inzetten. Op voorhand staan wij daar niet positief tegenover. Kan de gedeputeerde toezeggen dat hij met de resultaten van het onderzoek terugkomt bij de Staten alvorens een besluit te nemen over de inzet van het instrument voorkeursrecht gemeenten? Wij zien graag een overzicht van voor- en nadelen voor grondeigenaren en provincie. Kan dit toegezegd worden? Er waren in de voorgaande inbrengen diverse aantijgingen in de richting van "sommige partijen". Het CDA wil aangeven dat wij absoluut voor biodiversiteit zijn en dat wij die willen beschermen en laten toenemen. Wij zien daar veel kansen voor, zeker binnen de natuurgebieden, maar ook de agrarische sector is daarmee hard aan het werk. Wij willen ook een oproep doen aan alle inwoners in Noord-Holland om in hun eigen tuin de biodiversiteit te laten toenemen en de verstening te laten afnemen.

De **VOORZITTER**: Ik stel voor te schorsen tot 16.40 uur. Ik heropen de vergadering.

Gedeputeerde **TEKIN**: Voorzitter. Ik loop alle moties langs, maar eerst begin ik met de SP over de teloorgang van de biodiversiteit. Dat is een van de redenen waarom wij het PNO hebben en dat wij dat heel anders hebben ingericht en wij de verwerving, inrichting en beheer nu samenvoegen. Wij gaan het speelveld vergroten en wij gaan proberen schotten weg te halen en wij gaan kijken naar nieuwe instrumenten om te bekijken of wij een zwaai kunnen geven aan de teloorgang van de biodiversiteit. Ik ben het helemaal met u eens, meten is weten. Anderhalf jaar geleden, ik was net benoemd, kwam de eerste biodiversiteitsmonitor van de provincie uit en wij zijn van plan om volgend jaar weer een monitor uit te brengen, dus iedere twee jaar een monitor uit te brengen

om u en de partners inzicht te geven in wat de stand van de biodiversiteit is. Ook bij de Omgevingsvisie is het uitgangspunt natuurinclusief, een toename van biodiversiteit ook op de terreinen van de collega's en niet alleen van mijn portefeuille, dat wij daar extra in gaan reserveren. Over de asfaltreservering krijgt u een heel serieus antwoord van mij, mevrouw De Groot, maar er ligt een motie voor de PAS en daarbij zal ik hem beantwoorden. Mevrouw Weemhoff, sturen op doelen. Dat proberen wij heel erg met het PNO. Uitgangspunt blijft nog steeds de totale realisatie NNN. Ik heb in de commissie ook al gezegd, ik ben ook heel benieuwd wat de kringlooplandbouw precies gaat betekenen, daar ligt een opdracht bij de minister maar ook bij provincies om te kijken wat wij nog in wetgeving of instrumenten kunnen gaan doen. Dit PNO is daar een eerste mooi handvat voor. U maakt zich zorgen over het kaartmateriaal, dat doe ik ook. Wij zitten in een blijvend proces met elkaar en ik kan u toezeggen, ik wil volgend jaar komen met een optimalisatie om samen met PS van dat moment te kijken waar we staan met NNN en uw verzoek om scherp naar het kaartmateriaal te kijken en het goed vindbaar te laten zijn, in de optimalisatie mee te nemen. Waarom die optimalisatie? De heer Kramer vertelde al, het WKW proces krijgt zijn besluitvorming binnenkort in PS. Daaruit blijkt bijvoorbeeld dat er kansen liggen in het veld en ik heb gevraagd u mee te nemen in de kansen. Maar ook, en dat is het antwoord op het verkenningsjaar, krijgen wij de resultaten van het verkenningsjaar te zien en het lijkt mij goed om die twee zaken samen te doen om te kijken waar wij op dat moment staan. Hetzelfde geldt voor de instrumenten die zijn aangekondigd. Als je wilt veranderen, dan moet daar je heel transparant aan de voorkant iets over zeggen, omdat er anders op een later moment veel gedoe ontstaat. Ik heb daarom besloten om het in het PNO een prominente plek te geven. Mevrouw Koning en mevrouw Rommel spraken er over, het ontpachten. Wij hebben het gewijzigd naar aanleiding van de vragen van mevrouw Koning omdat niet het uitgangspunt was om mensen te verplichten om iets te doen, het is en blijft vrijwillig. Dat geldt ook voor de instrumentverkenning Wet voorkeursrecht gemeenten, dat blijft vrijwillig, wij willen het verkennen. Ik zeg u toe dat als het verkenningsjaar is afgerond, bij de optimalisatiebijeenkomst deze instrumenten daar terugkomen, wat het betekent en of we daar gebruik van gaan maken. Ik hoop dat ik hiermee mevrouw Koning heb beantwoord. Terecht dat mevrouw Weemhoff Naarden buiten de vesting noemt als voorbeeld van projecten die ook in het PNO staan. In de afgelopen anderhalf jaar hebben wij aan het begin van mijn periode de Huisduinerpolder langs gehad in de commissie, heel uitgebreid ook met de projectleider. Dat u allemaal tegen mij zei, dat was heel erg goed want dan krijgen wij meer beeld van tegen welke uitdagingen de projectleider in de praktijk aanloopt om tot realisatie NNN te komen. Wat wij met zijn allen hebben verzaakt en dat reken ik ook mezelf aan, is dat wij daarna niet zijn doorgegaan om ieder jaar die projecten een keer langs te brengen en ik wil u toezeggen – want dan hebben wij twee momenten in het jaar dat wij het over PNO breed gaan hebben – om voor de zomer ieder jaar een paar projecten langs te laten komen. NLWM was een hele drukke commissie de afgelopen anderhalf jaar, u heeft heel veel technische briefings en BOT-overleggen gehad, maar dit moeten wij met elkaar gaan afspreken want de praktijk is echt weerbarstig. Ik geef twee voorbeelden van waar ik zelf tegenaan ben gelopen. Wij hebben net de stuurgroep natuurontwikkeling Texel opgeheven, omdat wij daar al flink op stoom zijn. De eerste ideeën over Texel zijn gestart in 2003, het duurt dus 15 jaar om te komen tot een gebiedsproces met realisatie NNN. Ik heb net het gebiedsakkoord kavelruil in de Kampen, Gooi en Vecht getekend, 90 ha erbij, prima. Twee jaar

geleden getekend, toen dachten wij, het moet binnen een jaar zijn afgerond, het duurt toch nog twee jaar en voor mijn tijd was men ook al twee jaar bezig om überhaupt tot een overeenkomst te komen om met elkaar te gaan praten. Het duurt gewoon lang en wij hebben daar een lange adem voor nodig. Mevrouw Rommel, natuurvrijwilligers, ik zeg altijd, ook buiten dit huis, zonder de natuurvrijwilligers heb ik een lege portefeuille. U bedankt ze en daar sluit ik mij heel erg bij aan. Wij kunnen het niet alleen doen met de TBO's, de boeren en de medewerkers op het Houtplein, die 13.000 natuurvrijwilligers voor het beheer en de inrichting zijn van ongelofelijk groot belang. Over de pachtovereenkomst heb ik net al iets verteld. Het onderzoek LTO Noord, daarvan begrijp ik dat LTO nog steeds een rol voor zichzelf ziet weggelegd bij agrarisch natuurbeheer. Wat mij betreft hebben en houden zij die rol en laten we even afwachten wat uit het verkenningsjaar komt of wij daar nog verdere stappen in gaan zetten. U vraagt aan mij om iets te vertellen over weidevogelleefgebieden. Volgens mij gaat het nu wel te ver vanuit deze positie in dit stuk om u daar in mee te nemen, maar ik begrijp dat dit leeft. Dat hebben wij ook bij de Omgevingsvisie gezien, wij hebben in het college de afspraak gemaakt dat we heel scherp gaan kijken naar de weidevogelleefgebieden de komende twee jaar en dat moet zijn beslag krijgen in de Omgevingsverordening. Ik kan u toezeggen dat wij u in die gedachtegang gaan meenemen waarom wij tot een of ander besluit komen. Ik begrijp dat die behoefte er breed is in PS. De heer Kramer zegt, begin van een oplossing is nog niet gevonden bij NNN, met name over de financiën. Wij hebben wel een goede start gemaakt en een goed signaal gegeven, dus de komende jaren is er geen uitdaging qua geld maar wel voor de langere termijn en dat hebben wij eerlijk benoemd in dit PNO. Mevrouw Koning vindt het jammer dat er geen versnelling is gekomen bij het verkenningsjaar. Ik heb u toen ook al ruim voor de zomer gezegd, het heeft wel tijd nodig, maar het is bijna op het eind en ik hoop u daar heel snel over te kunnen informeren. De bal ligt niet alleen bij de twee partijen, LTO collectieven en de natuurorganisaties maar ook bij ons en wij moeten er ook iets van vinden. Dat heeft ook even tijd nodig. Zodra het zover is, dan kom ik terug bij u voor wat u daarvan gaat vinden. De heer Van Liere maakt zich zorgen en dat heeft hij ook in de commissie gezegd, maar ik zie die zorgen niet. U krijgt ieder jaar in oktober, november het PNO en u bent er elk jaar zelf bij. Als u denkt dat gaat gebeuren waar u bang voor bent, ik denk niet dat het gaat gebeuren. U kunt gewoon ieder jaar in deze zaal en in de commissie het debat voeren. Het is goed dat u hier een punt van maakt, het staat nu ook in de notulen van deze vergadering, en het is ook dat wij en onze eventuele opvolgers daar scherp op blijven, maar dat is niet het uitgangspunt of het doel dat wij als GS hebben. Ik heb ook al iets gezegd over uw motie, dus ieder jaar kunt u het PNO in de volle breedte met elkaar bespreken. Dat was M57. Dan M58 over de PAS. Ook in het licht van de vorige, CO2-opslag, klimaatverandering, hij is wat breder dan de PAS, maar ik vind hem te prematuur ook in het licht van wat wij vorige week met elkaar hebben besproken. Ik adviseer deze te laten terugkomen bij de discussie over de PAS en de klimaattafels. M59. U zei dat ik in paniek was, volgens mij raak ik niet zo snel in paniek en ik was ook niet in paniek over de exoten. Het eerste bolletje, wij dragen het college van GS op te erkennen dat exoten een positieve bijdrage kunnen leveren. Dat klopt, er zijn er die een positieve bijdrage kunnen leveren maar er zijn er ook die dat niet doen. Dat is al aangekondigd in het PNO, ik kom volgend jaar met een nota Actieve soortenbescherming waarbij wij dit punt daarin meenemen. Dus deze motie is te prematuur. M60, ik weet niet of deze juridisch kan. GS hebben een voorgenomen besluit genomen en nog geen definitief besluit over

GNR en GNR staat ook niet in het PNO, en deze is dus helemaal prematuur. U moet even afwachten wat GS gaan doen. Ik heb u daarover in de laatste commissievergadering geïnformeerd. Begin december heb ik weer een gesprek met de deelnemende gemeenten en zodra ik wat weet, kom ik bij u terug.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Van de laatste twee moties neem ik kennis van het standpunt van GS. Van de eerste twee is mij nog niet helemaal duidelijk wat u adviseert. U zegt, u hoeft zich geen zorgen te maken, maar het kan altijd verstandig zijn om te evalueren wat deze stap heeft betekend, dan heb ik het over M57. Bent u nou tegen een evaluatie in 2021? De motie beleid boskap is veel breder dan de PAS ingestoken, juist daarom wil ik hem niet alleen op de ontwikkeling van de PAS laten. Mij is niet helemaal duidelijk of u vraagt om hem aan te houden of dat u hem duidelijk ontraadt.

Gedeputeerde **TEKIN**: Ik ontraad beide moties. Over M57, dragen GS op in het laatste punt op basis van de evaluatie. Ik ben geen bestuurder die over zijn graf heen wil regeren. U vraagt een uitspraak waar de volgende Staten over gaan. Ieder jaar oktober, november heeft u in deze zaal de ruimte om over het PNO te praten. Ik heb u goed gehoord, u maakt zich zorgen over een eventuele ontwikkeling, dat komt ook in de notulen en mensen luisteren mee. Het is gewoon verstandig om er ieder jaar met elkaar over van gedachten te wisselen en ik vind nu een evaluatie te snel gaan. Het tweede, PAS hoef ik niet te herhalen. Binnenkort gaan wij praten over de klimaattafels en wat het precies betekent. Ik adviseer u, breng het daar in maar niet via een motie bij het PNO.

De **VOORZITTER**: Waar het gaat om M60, de Staten kunnen altijd bestuurlijk richtinggevende uitspraken doen, ook al zijn dat onverstandige uitspraken en het college kan dan zeggen of dat wel of niet uitvoerbaar is. Ieder vanuit zijn eigen verantwoordelijkheid.

Tweede termijn

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Voorzitter. Wij zijn heel erg blij dat dit programma er gekomen is en dat de teloorgang van de biodiversiteit door GS goed bestreden wordt, alhoewel wij het nog te weinig vinden. Daarom stellen wij voor hier meer geld voor te reserveren en dat kan komen uit de infrastructuur die niet aangelegd mag worden omdat de PAS waarschijnlijk opgeheven wordt.

Mevrouw **WEEMHOFF** (D66): Voorzitter. Misschien goed om nog eens te benadrukken hoe belangrijk het is dat het programma natuurontwikkeling vooral de integraliteit waarborgt en opneemt en de kaders stelt waarbinnen wij kunnen sturen en controleren, zeker als je ziet dat er nog maar net een uur geleden een publicatie is geweest over de effecten van het klimaat op de daling van onder andere de veen- en kleigebieden, dat de daling van die bodem heel erg merkbaar is. Gelukkig gaan wij daarover op 3 december in de commissie van gedachten wisselen over welke maatregelen wij daarin kunnen nemen, maar de integraliteit moeten wij bewaken en daar vraagt de natuur ook om. De natuur vraagt ook om een lange adem en die hebben wij, alhoewel dat niet altijd persoonlijk is. Op 20 december 2011 is de motie van D66 door u breed

ondersteund die ging over herijking van de natuur in het kader van het voorstel van het Rijk ofwel het zorgpunt Bleker waar eerder aan gerefereerd werd. Van de motie was het uitgangspunt dat de uitwerking een verantwoordelijkheid van de provincie zelf is en in die motie werd aan GS de opdracht gegeven om op basis van een extern juridisch advies een helder overzicht op te stellen van de geplande inzet, controle en rapportageverantwoording. Naast die randvoorwaarden hebben PS een 'ja, mits' uitgesproken over de resultaatverantwoordelijkheid en de financiële verantwoordelijkheid over het agrarische natuurbeheer en heeft het in een amendement over zelfs invasieve exoten aangenomen en toegevoegd aan de memorie van toelichting. Een grote meerderheid van PS heeft dit ondersteund en sprak uit hele grote moeite te hebben met het akkoord oftewel, Noord-Holland heeft al zeven jaar lang gehandeld in het belang van de natuur en juist niet meegewerkt aan de herijking zoals die is voorgesteld. Toen al werd gezegd, los van het akkoord met het Rijk over de decentralisatie van natuurbeheer, blijft de ambitie van het coalitieakkoord in Noord-Holland bestaan. Het voltooien van de EHS in Noord-Holland, een groot percentage is nu gedaan. Het afmaken van de EHS zal meer tijd gaan kosten en er zal creatief gekeken moeten worden naar het hoe. Daar zijn wij nu mee bezig, concreet omgezet in het programma natuurontwikkeling en wij zijn erg blij dat de gedeputeerde aangeeft volgend jaar te komen met een optimalisatie van onder andere het kaartmateriaal en dat er volgend jaar een nota actieve soortenbescherming komen. Waar ik zelf heel blij mee ben is dat opgepakt wordt dat er regelmatig in de commissie besprekingen zullen zijn van de gebiedsgerichte akkoorden en concrete projecten, want dat maakt het ons mogelijk om te sturen en te controleren maar ook om ons bewust te zijn van hoe belangrijk het is de natuur verder te brengen, te verbinden en te beschermen.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Voorzitter. Wij danken het college voor het programma natuurontwikkeling en geven daar complimenten voor. Het is heel belangrijk en wij houden graag de vinger aan de pols bij de verdere uitwerking, ook dank voor het opnemen van het criterium duurzaamheid bij het groene grondbeleid. Wij vinden het zinvol om te evalueren op de punten die door de PvdD in haar motie zijn genoemd, maar de toezegging van de gedeputeerde dat het sowieso aan de orde komt is voor ons voldoende. Motie over GNR, wij kunnen ons voorstellen dat de provincie de rol in het GNR op termijn wil veranderen, maar wij delen met de PvdD dat het besluit op dit moment te ver gaat. Wij willen oproepen om te werken aan een zorgvuldig plan waarbij ook de toekomst van het GNR gewaarborgd is.

Mevrouw **KONING** (CDA): Wij danken de gedeputeerde voor de toezegging. Wij willen een oproep doen, stop de onterechte en negatieve beeldvorming en houding jegens boeren en tuinders want zij produceren uw voedsel. Velen willen omschakelen naar meer biodiversiteit of biologische productie maar dan moeten er wel kopers zijn voor de producten. Een duurzaam bedrijf heeft ook omzet nodig om duurzaam voort te bestaan en nu kan omschakelen soms niet omdat er wachtlijsten zijn voor levering omdat de vraag achterblijft. Dat moet allemaal in de nuance worden meegenomen. De motie 57, die zorg delen wij niet en dus kunnen wij niet voor stemmen. Ook M58, soms moeten bomen gekapt worden om andere soorten natuur meer kans te geven om daar de biodiversiteit te laten toenemen, dus die motie zullen wij niet steunen.

Gedeputeerde **TEKIN**: Mevrouw Weemhoff, dank voor de geschiedenisles, ik heb weer wat geleerd. De heer Klein eindigde met het GNR en de gesprekken zijn er juist voor bedoeld om de toekomst van het GNR vast te stellen. U was afwezig bij de laatste commissie, maar wij doen dit niet alleen maar vanuit de financiën, wij doen het ook als je het hebt over het level playing field met andere natuurorganisaties. Wij zitten daar als provincie in met een SNL-vergoeding en wij hebben altijd gezegd, wij zijn heel bereid want de GNR natuur is ons ook lief vanuit Haarlem om daar breder naar te kijken en die gesprekken vinden op dit moment plaats.

De **VOORZITTER**: Wij gaan stemmen over de moties. M57. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties GL, SP, PvdD, de overige leden daartegen zodat de motie is verworpen. M58. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties SP, GL, PvdD, de overige leden tegen zodat de motie is verworpen. M59. Stemverklaringen.

Mevrouw **DE GROOT** (SP): Wij zijn met de gedeputeerde van mening dat er invasieve exoten zijn die wel goed zijn om de biodiversiteit groter te maken, maar dat er ook een aantal zijn die daar beslist niet goed voor zijn. Daarom zullen wij tegen deze motie stemmen.

De heer **KRAMER** (GL): Wij hebben een procedureel bezwaar tegen deze motie, omdat de discussie hierover nog nauwelijks is gevoerd en er zijn ook andere standpunten mogelijk. Ik vind dat je moet proberen hieruit te komen, dus ik ben voor een commissiebespreking. Daarom komt deze motie komt te vroeg.

De **VOORZITTER**: Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat is de fractie PvdD, de overige leden tegen, zodat de motie is verworpen. M60. Er is sprake van een aangemelde stemonthouding van de heer Voskuil vanwege de combinatie met zijn voormalig raadslidmaatschap. Stemverklaringen? Niet. Mag ik de voorstanders vragen de hand op te steken? Dat zijn de fracties GL, SP, PvdD, de overige leden tegen zodat de motie is verworpen. Dan de voordracht. Stemverklaringen?

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Voorzitter. Het is altijd ontzettend jammer als alle moties op rij worden verworpen. Nou hadden er veel een relatie met het natuurbeleid en stonden naast het programma natuurontwikkeling. Ik had een evaluatie heel erg verstandig gevonden maar de gedeputeerde heeft op zich gelijk dat de budgetten helder staan beschreven in de voordracht en dat dat elk jaar te controleren is. Niet meerjarig een overzicht hoe zitten de verschuivingen tussen beheer en ontwikkeling, dus het blijft een zorgpunt. Maar het is op dit moment niet zwaar genoeg om tegen de gehele voordracht te stemmen, dus wij zullen voor stemmen.

De **VOORZITTER**: Mag ik de tegenstanders vragen de hand op te steken? Dat is de fractie PVV, de overige leden voor, zodat de voordracht is aanvaard.

15. Initiatiefvoorstel PvdD “Groen doet kinderen goed”. Nummer 73

De **VOORZITTER**: De heer Van Liere voor een toelichting op zijn voorstel en dat kan vanaf het katheder. Daarna kunt u hier gaan zitten.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Voorzitter. Ik houd het kort want de voordracht is uitgebreid besproken in de commissie en alle partijen vinden het een buitengewoon sympathiek voorstel. Wij willen graag cofinanciering maar daar was geen meerderheid voor te vinden in de commissie. Daarom heb ik het besluit aangepast zodat het in ieder geval de ambitie neerlegt als provincie om meer groene speelpleinen te realiseren, dat te doen via de middelen die GS ons suggereren en op korte termijn – en dat is voor medio 2019 – te gaan evalueren zonder over ons graf heen te willen regeren, dan te evalueren, heeft die inzet voldoende opgeleverd. Dat is de voordracht die nu voorligt.

Mevrouw **ALBERTS** (SP): Voorzitter. De woorden van de heer Van Liere zijn ook de onze, want wij vinden dit een heel verstandig en goed voorstel. Dat stond uitgebreid in het initiatiefvoorstel beschreven. Wij zeggen, doe nou hetzelfde als met bushokjes en fietspaden, kijk wat de gemeente aan geld heeft liggen en doe daar de andere helft bij. Dat is de goedkope omschrijving van het dure woord cofinanciering. Dat had ons interessant geleken, maar soms moet je iets in fasen voor elkaar krijgen, dus eerst gaan wij kijken hoe het verhaal draait en daarna kijken wij of er nog geld nodig is om het helemaal te vervolmaken. Van harte onze steun, het is een leuk initiatief met dank aan de heer Van Liere.

De heer **KLEIN** (CU/SGP): Ook wij danken de PvdD hartelijk en wij denken dat met deze wijziging ten opzichte van het eerdere voorstel dit voorstel haalbaar is geworden. Wij zien uit naar de verdere uitwerking.

De heer **VOSKUIL** (PvdA): Dank aan de PvdD voor dit voorstel. Met de kleine veertien minuten spreektijd die mij nog resten kan ik nooit recht doen aan het belang van groen in de stad en zeker niet van groen op schoolpleinen. Wij hopen dat wij hiermee een stevige impuls geven en mocht blijken dat het niet zo zou zijn, dan gaan wij graag samen op een later moment verder kijken. Dank u wel voor de aanpassing van het besluit daarop zodat het haalbaar is geworden. Wij gaan niet over de uitvoering, maar als suggestie geef ik mee bij het invullen van de groene schoolpleinen te denken aan een rode beuk of rode esdoorn, witte kornoelje of de rode bes, de rode biet en ik kijk naar de SP, ja, de rode tomaat mag er ook bij.

De heer **DE KAM** (CDA): Voorzitter. U mag best weten dat dit initiatiefvoorstel van de PvdD bij mij thuis met gejuich is ontvangen. Mijn zoon is twee jaar oud en het duurt nog even voor hij naar de kleuterschool mag, maar pappie heeft in ieder geval iets om zich na zijn Statenperiode mee bezig te houden. Er is ook nogal wat nodig om het versteende schoolpleintje van de Veronica School in Haarlem een beetje groen te geven. Wij hebben veel waardering voor dit initiatief van de PvdD als ze willen dat ze meer waardering krijgen voor natuur, bewust te worden van waar ons voedsel vandaan komt en wij met zijn allen meer naar buiten gaan, dan is dit de eerste stap. Juist door onze kinderen vertrouwd te laten zijn met wat er buiten groeit en bloeit, doen wij een investering in de provinciale opgave van nu. Ik noem er een paar. Vergroten van de biodiversiteit, beter

bestand zijn tegen de regen, meer vrijwilligers in het groen en natuurlijk draagt het groene schoolplein bij aan het besef dat die aardappel op het land is gepoot, gegroeid en geoogst voordat hij in frietjesvorm in je Happy Meal zit. Ik denk dat wij het een succes mogen noemen als PS concluderen dat groene schoolpleinen inderdaad bijdragen aan de provinciale opgave. Als ik zo vrij mag zijn om door te kijken naar de volgende Statenperiode, dan denk ik dat er best een schepje bovenop kan.

De heer **KRAMER** (GL): Voorzitter. Het zal u niet verbazen dat wij uitermate enthousiast zijn over dit voorstel, vooral ook het oorspronkelijke voorstel. Verstandig dat de PvdD het besluit heeft aangepast. Nu staan er twee instrumenten in waar het college mee aan de gang kan. Dat is verbinden en wat was het tweede ook weer? Maar een instrument ontbreekt, ik wil het toch even benoemen en dat is de financiële ondersteuning. Het compromis houdt in dat wij het daar pas later over hebben, maar ik wil toch gebruik maken van de gelegenheid om te zeggen dat ik het uitermate knap zou vinden als het college dit met beperkte instrumenten voor elkaar krijgt en effectief zorgt voor vermeerdering van het aantal groene speelpleinen via de gemeenten. En zo niet, dan ligt er maar een ding voor de hand en dat is dat net als in andere provincies toch de buidel wordt getrokken.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Dank aan iedereen voor de reacties, maar er zijn geen vragen gesteld. Ik kan de beantwoording heel kort houden.

Gedeputeerde **TEKIN**: Voorzitter. Wij hebben al eerder opgeschreven dat wij enthousiast waren over dit initiatief en wij hebben aangeboden om een verkenning te doen. Naar aanleiding van de laatste commissievergadering is het besluit aangepast, waar wij ons zeker in kunnen vinden, maar daar is er nog iets gewijzigd. Dan geef ik ook meteen antwoord op de heer Kramer. Wij doen op dit moment onderzoek naar de verontreiniging van kinderspeelplaatsen door lood. Dat is een heel breed onderzoek en ik ga u daar binnenkort over informeren. Ik heb u daar voor de zomer een brief over gestuurd. Ik hoop dat onderzoek in het eerste kwartaal 2019 af te ronden. Als je het hebt over kinderspeelplaatsen, dan kunnen het ook schoolpleinen zijn. Het lijkt mij heel interessant om dat onderzoek mee te nemen in de verkenning. Dan komen twee zaken samen en dan komen wij daar ruim voor de zomer op terug en dan kunnen wij de uitdaging van de financiën wellicht op een andere manier oplossen met elkaar.

Mevrouw **JELLEMA** (PvdA): Ik zou graag de visie van de heer Van Liere horen op het laatste.

De heer **VAN LIERE** (PvdD): Ik kan daar alleen maar voorstander van zijn. Er wordt werk met werk gemaakt, er worden twee problemen of eigenlijk uitdagingen gecombineerd en ik moet zeggen dat de gedachte dat loodverontreiniging wordt omgezet in een groene speelplaats, daar kan werkelijk niemand tegenstander van zijn. Het lijkt mij goed dat de middelen dan ook ingezet worden voor het vergroenen van speelplaatsen. Een hele fijne toevoeging aan het voorstel.

De **VOORZITTER**: Bestaat er behoefte aan een tweede termijn? Niet. Dan gaan wij stemmen. Stemverklaringen?

De heer **STRUBEN** (D66): Het doel is heel goed, maar het kan ook tot stand komen zonder speciale bemoeienis van de provincie. Een verbindende rol is natuurlijk altijd mogelijk en zeker als het verbonden kan worden met iets van die verkenning over lood. Dat is alleen maar prachtig. Je zou een discussie kunnen hebben over of het een kerntaak betreft, daarom laten wij het geheel aan de fractie over hoe zij daarover willen stemmen.

De heer **VAN DER SLUIJS** (PVV): Voorzitter. Ik houd het ook bij een stemverklaring. Goed voorstel en mijn fractie zal dit zeker ondersteunen.

De heer **LEEVER** (ONH): Wij zien hier het didactische nut van in voor de jonge leerlingen op school, dus wij juichen dit van harte toe en zullen het zeker ondersteunen.

De **VOORZITTER**: Mag ik de tegenstanders vragen de hand op te steken? Ik concludeer dat het voorstel van de heer Van Liere met algemene stemmen is aanvaard. Van harte geluk gewenst.

16. Vragenuur

De **VOORZITTER**: Er zijn geen vragen.

17. Sluiting

De **VOORZITTER**: Wij zijn aan het einde gekomen van de vergadering, dat is allemaal ruim binnen de tijd geschied. Aan de overzijde staat een borrel klaar en daarna kan er gegeten worden. Er is heb ik langs de zijlijn gehoord, een bijzondere Statenvergadering op 17 december in de middag om 16.00 uur. Er is een reguliere Statenvergadering op maandag 14 januari en op 7 januari is er ook nog een bijzondere Statenvergadering. Ik wens u een prettig diner en wij zien elkaar op 17 december terug. Wel thuis.

***